

TEATRUL

LUNA TEATRALĂ BUCUREȘTEANĂ

Olă, Cozorici și Emil Lăptos
în „Săptămâna păcintilor”
de Paul Anghelescu

Tudor Caragiale și Danu Bădălescu
în „O scrisoare pierdută”
de I. L. Caragiale

Constantina Dîplian, Mihail Fotino și Coco Andreoneanu
în „Despre unele lipsuri...” de Al. Mironescu

REVISTĂ LUNARĂ EDITATĂ DE
CONSILIUL CULTURII ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE
ȘI DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef RADU POPESCU

DIN SUMAR :

EDITORIAL

LUNA TEATRALA BUCUREȘTEANA

În dezbaterea oamenilor de teatru :

STAGIUNEA 1971—1972 ÎN CAPITALA

PAUL EVERAC : Despre teatru și eveniment teatral

PAUL CORNEL CHITIC : Teatrul și angajarea politică

O DIMINEAȚA DE POMINA

comedie în 8 tablouri de

GHEORGHE VLAD

PAUL ANGHEL : De sezon

SUTO ANDRAS : Dramaturgul și izvoarele misiunii lui

SERGIU FARCAȘAN : Autointerviu

MIHAI DIMIU : Camil Petrescu și critica teatrală

M. I. : Însemnări despre studenții regizori

NINETA GUSTE

„Locuința mea de vară”...

un interviu de Al. Popovici

MIRA IOSIF : De vorbă cu Ion Caramitru

TEATRUL PESTE HOTARE

MARGARETA BARBUTA : Final de stagiune la Moscova și Leningrad

OVIDIU CONSTANTINESCU : Umorul negru pe scenele pariziene

CRONICA DRAMATICA — semnează : CRISTINA CONSTANTINIU, VALERIA
DUCEA, MIRA IOSIF, VIRGIL MUNTEANU, ILEANA POPOVICI

TELEVIZIUNE

D. SOLOMON : Pagini de jurnal

DIN CARNETUL CERCETATORULUI

IOAN MASSOFF : Cazul Irina Poenaru

„Nu trebuie să uităm nici un moment că mai presus de orice se află omul, dezvoltarea lui multilaterală trebuie să stea în centrul tuturor preocupărilor partidului nostru, trebuie să fie țelul suprem al societății noastre socialiste”.

Din Raportul prezentat
de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**
la Conferința Națională a Partidului

SĂ ÎNSCRIEM patria noastră pe orbita civilizației moderne ! Puternic, și cu profund ecou, va răsună în conștiința noastră apelul adresat întregii națiuni, cu vibrantă demnitate, de Conferința Națională a Partidului Comunist Român. Va trece multă vreme — dar însăși curgerea timpului nu va face decât să sublinieze însemnătatea acelor memorabile zile de 19, 20 și 21 iulie, în care, cu atenția concentrată, unanimitatea opiniei publice românești urmărea dezbaterile din sala cu sărbătorească

înfățișare. Trei mii de comuniști, fruntași între fruntași, se aflau adunați acolo și lucrau, cu dăruire, pentru a deschide căile cele mai drepte și a lumina drumul spre viitorul strălucit al României.

„Conferința Națională apreciază — ni se spune, cu pregnanță, în Rezoluția finală — că stă în puterea poporului nostru, condus de partid, de a asigura accelerarea dezvoltării economico-sociale a României, realizarea înaintea termenului a planului cincinal, creșterea mai rapidă a bunăstării maselor, înfăptuirea minunatului program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate pe pământul României“.

Iată, așadar, un ideal, un țel concret pentru a cărui atingere ne sînt date elementele materiale necesare. Sînt prezenți, în termeni științifici, în limitele celei mai judicioase prognoze, factorii ce vor conlucra, cu înaltă precizie și deplină eficiență, la realizarea scopului propus. Milioane de muncitori din cele mai variate sectoare ale producției industriale, milioane de țărani muncitori din marea vatră a țării știu bine și limpede ce au de făcut spre a înălța, repede, pe temelii construite de ei înșiși, splendidul edificiu al țării noastre de azi și de mine.

În aceeași cadență și animați de același spirit, lucrătorii intelectuali, fiecare de la locul lui de muncă, de la masa lui de creație, în fiecare compartiment unde este angajată activitatea gîngăș gînditoare trebuie să-și aducă, fără nici o întîrziere, contribuția lor artistică germinatoare și recreativă, la efortul general de bună stare și de viață frumoasă pentru poporul român.

Nu are nimeni nevoie de o pregătire specială, de a fi contabil sau economist, pentru a vedea și a înțelege că avem, acum și aici, bazele largi și solide necesare întru accelerarea imediată a progresului, întru a face „saltul peste timp“, a reduce distanțele ce ne despart, deocamdată, de nivelul celor mai înaintate economii. Există, fără îndoială, factorii materiali și condițiile obiective ale unei economii foarte moderne, capabilă să nască din ea însăși pîrghiile propășirii neconținute. Am citit cu emoție, am evaluat cu bucurie, cifrele de bilanț evocate în documentele Conferinței Naționale, ca o sinteză măgulitoare a muncii depuse pînă acum și a pregătirilor pentru viitor. Imediat alături de ele am văzut și celelalte cifre și socoteli, mai ample, mai frumoase, pline de mai promițătoare substanță, cifrele de control ale proiectelor ce vor deveni fapte cu mult mai devreme decît sfîrșitul celor cinci ani pentru care erau p_lănuite.

Se impune — deci — să subliniem nu un aspect, ci o valoare nouă, obligatorie pentru progresul țării noastre. Această valoare este

calitatea. Mersul înainte, ficcare pas mai departe, pornind de la actualul stadiu superior spre treptele cele mai înalte ale dezvoltării, nu mai are, nu mai poate avea, caracterul brut, ci şlefuirea şi strălucirea calităţii. „Nu se pune problema — ne-a spus tovarăşul Nicolae Ceauşescu — de a face eforturi fizice sau eforturi financiare suplimentare. Nu ne propunem să realizăm sarcinile suplimentare alocând noi fonduri din venitul naţional pentru investiţii. Nu pe această cale vom obţine dezvoltarea mai accelerată. Ne propunem să obţinem o creştere mai puternică a eficienţei economice, o folosire mai bună a mijloacelor de producţie de care dispunem.“

„O folosire mai bună!“ Grave şi pline de miez cuvinte, al căror sens trece cu mult dincolo de limitele mijloacelor de producţie materială, oricât de moderne şi de bine concepute ar fi ele. „O folosire mai bună“ implică evocarea omului, singurul factor creator de calitate, singurul apt să se depăşească pe sine însuşi prin dragostea pentru ceea ce face şi prin conştiinţa că munca lui creatoare se integrează util şi fecund, în munca întregului popor. În acest moment al conştiinţei, artistul şi minerul, savantul şi tractoristul, ţesătoarea şi poeta se întilnesc şi, împreună, ridică edificind măreţ şi frumos al patriei. „Dăruiti-vă, dragi tovarăşi, întreaga capacitate şi putere de muncă pentru ca, lichidînd cu desăvîrşire rămînerea în urmă pe care am moştenit-o, să înscriem patria noastră pe orbita civilizaţiei moderne, să asigurăm un înalt nivel de viaţă, materială şi spirituală, întregii naţiuni! Aceasta este o răspundere şi o datorie de onoare a fiecărui cetăţean faţă de viitorul copiilor noştri, faţă de viitorul întregului popor, faţă de cauza socialismului şi comunismului în România!“ Şi mai departe, în cuprinsul aceleiaşi înflăcărare Rezoluţii a Conferinţei Naţionale ni se spune: „Intellectualii, alături şi împreună cu muncitorii şi ţăranii, puneţi toată priceperea şi cunoştinţele în slujba progresului patriei, a aplicării în viaţă a celor mai înaintate descoperiri ale ştiinţei, tehnicii şi culturii contemporane“.

Nu este nicidecum o sarcină uşoară aceea conferită, ca un act de onoare, detaşamentului de creatori din domeniile de ştiinţă, de artă, de literatură românească. Drumul ne-a fost arătat şi deschis mai de mult, de la Congresul al X-lea şi de la Plenara din noiembrie 1971. Ştim, aşa cum amintea Zaharia Stancu în cuvîntarea rostită la Conferinţa Naţională a partidului, că „nu este uşor să făureşti o literatură nouă, dar nu este uşor nici să construieşti o societate nouă şi, totuşi, partidul nostru o construieşte, cu noi toţi care ne aflăm în această sală şi cu milioanele de oameni ai ţării care urmăresc dezbaterile noastre cu cel mai mare interes, fiind şi ei convinşi, ca şi noi, că aici se plămădeşte viaţa de mine a poporului nostru, a patriei noastre, că aici se plămădeşte viitorul ţării noastre şi al poporului nostru“.

Într-adevăr, trebuie să ascultăm cu adîncă atenţie şi cu cel mai sever efort de a înţelege şi învăţa, îndemnul formulat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, de a munci cu mîinile şi cu minţile noastre, în cadenţa efortului colectiv. Treptele de progres pe care se află astăzi

România și înălțarea sa grabnică în domeniul buneistări materiale, obligă pe creatorii de artă să-și privească sarcinile cu responsabilitate majoră. Și nu într-un stil sec de responsabilitate convențională, ci — tocmai aici stă cheia viitorului — cu frenezia marelui idealism al creației. În puține domenii ale vieții unei națiuni acest idealism își poate găsi expresia mai autentică decât în creația poetică și artistică. În joc și în cîntec, în proză și în versuri, în toate acestea — chibzuit și frumos împletite pentru a deveni teatru, literatură dramatică, punere în scenă, interpretare — oamenii artei teatrale au una din cele mai puternice vocații și deci îndatoriri de a se apropia de sufletul colectiv, de a-l activa și încînta, de a-i înfățișa comorile adevărate ale trecutului și augurii viitorului.

Se pregătește deschiderea unor teatre noi, în țara noastră, la București, la Craiova, la Tîrgu Mureș, se simte un suflu nou în literatura dramatică, o promisiune pentru mai multă vigoare și mai multă autenticitate în transfigurarea dramatică a uriașelor momente de strategie și de tactică socială pe care le pregătim, în elaborarea lumii noi și zămislirea omului nou. În toate aceste trăsături inedite, pline de sevă, ale vieții noastre, ale realității pe care o trăim, cu bucuriile și asprimile ei, teatrul și oamenii lui trebuie să vibreze ca albinele harnice în stupul bogat.

Chemarea Partidului, a Conferinței sale Naționale din iulie '72, — așa cum s-a înscris de pe acum în istorie — ne îndeamnă și ne obligă să edificăm un teatru cu adevărat modern și socialist, să creăm o artă teatrală aptă, prin toate multiplele sale mijloace de expresie, să promoveze etica și echitatea societății și omului socialist, fără nici un echivoc, fără nici o concesie de natură morală sau estetică, cu demnitate și cu talent, așa cum se cuvine acestei națiuni, acestei țări ce se înalță acum și mereu, cu fiecare zi de muncă și de creație, spre valorificarea virtuților perene și strălucirea viitorului nemărginit.

Luna Teatrală bucureșteană

În plină lună a lui Cuptor, într-o vreme cînd era obișnuit să se relaxeze, teatrul e pus, anul acesta, într-o „situație competițională”. Ca oricărei ființe vii și sănătoase, această stare îi este prielnică; el își descoperă resurse, artistice și de organizare, pentru a compune o imagine bogată și diversă a activității sale. Luna Teatrală bucureșteană — manifestare de durată și de proporții, prilejuind o trecere în revistă a celor mai semnificative montări cu piese românești din zestrea fiecărui teatru — dedicată Conferinței Naționale a Partidului, reprezintă modul specific al creatorilor scenei de a participa la efortul general de mobilizare a capacității de muncă prilejuit de acest eveniment. Neașteptat pentru acest anotimp, sălile spectacolelor au fost pline, animate, receptive.

Reunite pe scena sălii Comedia a Teatrului Național „I. L. Caragiale”, diferitele spectacole ce-și duceau fiecare o existență de sine stătătoare își descoperă puncte de comunicare, se pun reciproc în valoare și izbutesc să semnifice împreună. Se observă astfel că repertoriul românesc conține nu numai cîțiva piloni clasici, ci și-a constituit un fond stabil de piese clasice și contemporane ce pot fi oricînd reluate, cu garanția unui interes viu din partea publicului. Orice exemplificare va începe cu nemuritoarele, veșnic tinerele opere ale lui Caragiale (Teatrul „Bulandra”, cu scăpărătorea lui montare Scrisoarea pierdută); n-ar lipsi, la loc de frunte, Chirița; ar fi citate comedile dintre cele două războaie Jocul de-a vacanța (Național), Gaițele („Nottara”), ...Escu (Giulești), mereu favoritele publicului, pentru tonul lor aparte ce-i merge la inimă. Să nu-ți faci prăvălie cu scară s-a dovedit o solidă punte de trecere între tradiția clasică, de care ține prin realismul ei viguros, și spiritul modern, mai tranșant. Cele două piese ale lui Paul Everac, Camera de alături și Ape și oglinzi, aduc nota gravă a problematicei contemporane. Săptămîna patimilor e o meditație acut actuală asupra istoriei, Croitorii cei mari din Valahia, o glumă modernă cu pretext istoric. Toate genurile, epocile și compartimentele dramaturgiei de azi sînt reprezentate: anii ei de ucenicie, prin piesa care a rămas, poate, cea mai

semnificativă pentru acel elan de puritate și lirism : Ziariștii de Al. Mirodan. Satira de moravuri : Fetele Didinei de Victor Eftimiu. Categoria melodramei „problematizate“ : Travesti, Iadul și pasărea. Piesa „detectivă“ Omul care... și Pisica sălbatică. Poezia înscenată : Coloana infinită.

Dincolo de interesul nemijlocit pentru lumea acestor piese, un al doilea factor a atras spectatorii : impresionanta defilare a creațiilor regizorale, scenografice și actoricești, dovadă a legăturii „de sine și suflet“ dintre opera autohtonă și interpreții ei. A fost și o paradă a celor mai iubiți actori : Radu Beligan în Jocul de-a vacanța ; Liviu Ciulei, Toma Caragiu, Dem. Rădulescu, Octavian Cottescu, în „ediția bibliofilă“ Caragiale ; Eugenia Popovici în Să nu-ți faci prăvălie cu scară ; Gilda Marinescu în Gaițele ; George Constantin în Omul care... ; Gh. Cozorici și Silvia Popovici în Săptămîna patimilor ; Virgil Ogășanu în Ziariștii ; Mircea Albulescu și Sanda Toma în Croitorii cei mari din Vallahia etc. etc.

Cel dintîi care va avea de cîștigat din această confruntare va fi teatrul însuși. Încă o dată i s-au confirmat așteptările, cerințele, simpatiile publicului, adîncă nevoie a acestuia de spectacolul care comunică cu propria sa viață, cu emoțiile sale cele mai directe. Stringîndu-și rîndurile în această manifestare colectivă, teatrele au de tras învățămînte și pe cont propriu, în sensul că nu toate au fost în stare să contribuie deopotrivă la „masa comună“.

Dar Luna Teatrală bucureșteană s-a dovedit o remarcabilă sinteză, a cărei trecere în revistă ne-a făcut, desigur, să simțim regretul că ea nu a inclus decît o singură noutate, o singură operă originală inedită : comedia lui Al. Mirodan, Despre unele lipsuri, neajunsuri și deficiențe în domeniul dragostei. Pentru o vie și amplă legătură de vară, a teatrelor cu publicul, e cam puțin. Dar, pentru viitor, avem știri îmbucurătoare.

Stagiunea bucureșteană

1971—1972

După cum am anunțat în numărul trecut al revistei noastre, publicăm în continuare extrase din stenograma dezbaterii consacrate analizei stagiunii bucureștene — analiză organizată de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Municipiului.

DINA COCEA

artistă emerită, vicepreședinte A.T.M.

...Trebuie menționat că prima parte a stagiunii a reflectat o oarecare șovăială... A existat un slab discernământ al direcțiilor teatrelor în selecția pieselor și chiar o înțelegere simplistă a indicațiilor de partid, o lipsă de înțelegere a spiritului creator al acestora. Astfel se explică audiența redusă a publicului la spectacolele: *Surorile Boga*, la Teatrul Național, *Ziariștii* la Teatrul „Bulandra” și *Secunda 58* la Teatrul Giulești etc. (...)

...Trebuie să menționăm, de asemeni, că nici dramaturgii noștri n-au oferit, în această primă parte a stagiunii, opere care să reflecte dinamica vieții pe care o trăim, prefacerile ei revoluționare și profunde transformări petrecute în viața poporului nostru. (...)

...Singura piesă care și-a propus să dezbate o temă cu implicații etice, *Interesul general* de Aurel Baranga, extrapolează însă unele fapte nesemnificative ale societății noastre.

Celelalte piese, în număr foarte redus (*Cind revolverele tac* de Tudor Negoită la Teatrul

„Ion Vășilescu”, *Groapa* de Eugen Barbu în premieră absolută la Teatrul „C. Tănase” și *Vinovatul* de Ion Băieșu la Teatrul „Nottara”, precum și *Iadul și pasărea* de Ion Omescu la Teatrul Național, „I. L. Caragiale” și *Simfonie pentru destinul meu* de Nelu Ionescu la Teatrul Mic), nu s-au ridicat la nivelul așteptărilor sub raportul conținutului de idei și al expresiei artistice. (...)

...Față de absența dramaturgiei originale contemporane în această stagiune, trebuie să remarcăm prezența unor opere de valoare aparținând teatrului clasic și celui din perioada interbelică. Noua înscenare a *Scrisorii pierdute* de Ion Luca Caragiale la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”, în regia lui Liviu Ciulei, a constituit un act de cultură, viziunea modernă regizorală îmbogățind procedeele de valorificare a clasicilor noștri. (...) *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian și *Tache, Ianke și Cadir* de Victor Ion Popa, spectacole montate la Teatrul Național în interpretarea unor mari actori, ...*Escu* de Tudor Mușatescu, la Teatrul Giulești, într-o regie inspirată și un spațiu scenografic unanim apreciat, *Gaițele* de Alexandru Kirișescu, la Teatrul „Nottara”, care a prilejuit notabile creații actoricești,

Dina Cocea

însușează realizările și succesele acestei stagiuni.

Nu putem trece sub tăcere, din păcate, absența din repertoriile teatrelor bucureștene, deși au fost înscrise, a dramelor istorice cu un puternic caracter patriotic, ale lui Alecsandri, Barbu Delavrancea, Al. Davila, Hasdeu, precum și dramaturgia lui Camil Petrescu, Lucian Blaga, Nicolae Iorga.

Încercînd să extragem o concluzie asupra repertoriului actualei stagiuni și a prezenței dramaturgiei românești pe scenele teatrelor bucureștene, trebuie să recunoaștem, în spirit critic, că rezultatele sînt departe de a fi mulțumitoare, fapt care necesită o mai intensă preocupare față de promovarea unei dramaturgii inspirată din actualitate, care să reflecte procesele înnoitoare ale vieții noastre. (...)

LUCIAN GIURCHESCU

regizor, directorul Teatrului de Comedie.

(...) S-au scris pagini, tone de hirtie, întru încredințarea scenelor ce nu reluau piesele unui trecut mai mult sau mai puțin depărtat. S-au sugerat titluri. S-au amintit succese. (...) Și, înșirînd, stagiunea aceasta, teatrele (unele, bineînțeles) au răspuns. Rezultatul? Răsfoiți ziarele. În marea lor majoritate, piesele cu pricina au fost purecate cu rivnă și, de ce n-am spune, unele contestate!

(...) Actualitatea imediată a unei piese conferă interes, dar nu neapărat perenitate. (...) Trebuie să înțelegem că încurajarea dramaturgiei naționale de actualitate e similară cu promovarea lui azi, nu a lui ieri, alaltăieri sau răsalaltăieri. Dacă publicarea operelor complete e un act de cultură, pe plan istoric, teatrele, însă, au nevoie de colecția „celor mai bune piese” atunci cînd readuc pe planșul scenic operele unui trecut mai mult sau mai puțin apropiat. (...)

(...) Despre eveniment. Dacă pentru noi toți e clar că, în totalitatea ei, stagiunea n-a fost una de vîrf, ar fi stupid însă să egalizăm părțile cu întregul. *Scrisoarea pierdută*, *Măsură pentru măsură*, *Mutter Courage* (scuzați lipsa de modestie, dar nu se mai poartă de mult), înseamnă noi ipoteze scenice de tratare a unor texte prodigioase. *Antigona* înseamnă prima montare bucureșteană demnă de luat în seamă a unei tragedii antice, după cîțiva buni zeci de ani. ...*Escu* este ceea ce cerem de multă vreme unui spectacol ce își propune să readucă în atenția publicului dialogurile dramatice dintre cele două războaie. Și s-ar mai putea da și alte exemple.

Curios, însă, în special în cazul *Măsurii pentru măsură* și al *Antigonei* (...), nu puțin au fost cei ce și-au vărsat focul pe „viziunile” lui Cernescu și Cojar. Judecîndu-se nu ceea ce se vedea, ci ceea ce s-ar fi dorit văzut (deși verbul „a dori” avea mai degrabă sensul de „deja vu”), s-a escamotat actul creator (...). De la „infidelitate” nu e, în concepția unor cronicari sau teoreticieni, decît un pas, pînă la „nerealist”, „formalist”, „aluziv” sau „atemporal” (...). În teoria teatrală se aud voci ce limitează noțiunea de real la cuminte, la cotidian, la un naturalism combinat cu un așa-zis teatru de actor — nou, poate, cîndva.

(...) Realismul teatral nu e nici tradiție, nici inovație. E adevăr. Adevăr ideatic. A confunda maniera cu realismul e similar cu transformarea noțiunii în contrariul ei. (...) Cînd vom ajunge să admitem, cu toții, și în teatru, adevărul după care realismul nu e nici metodă, nici curent, nici stil, ci atitu-

dinea celui ce, privind în jur, percepe, corijează, exprimă contemporaneitatea prin intermediul spectacolului, va însemna că am depășit și noi, oamenii de teatru — faza artistică.

Prin însăși natura lor, dramaturgia, spectacolul, teatrul sînt obiecte de controversă. (...) Dar în momentul cînd, eu regizor, dumneata critic sau dumnealui teoretician, îl declarăm pe unul farsor, formalist, antirealist, sau mai știu eu cum, cînd ne arogăm dreptul de a pronunța verdicte, subiectivismul trebuie să facă loc obiectivității științifice. Și teoria artei e știința despre artă. Ea presupune nu părere, ci analiză, nu gust personal, ci cercetarea legilor de dezvoltare și exprimare a frumosului concretizat. (...) Să nu batjocorim realitatea în numele unui realism strîmb.

(...) De aceea nu cred că procedăm în modul cel mai judicios încercînd să minimalizăm realizări deosebite, chiar cînd ele ne contrazică. Nu sînt un partizan al teoriei *evenimentului teatral*, dar nu pot să nu mă gîndesc cum ar fi arătat teatrul românesc contemporan fără atît de surprinzătoare (și de mulți contestate) *Domnișoara Nastasia*, *Troilus și Cresida*, *Regele Lear* sau *Măsură pentru măsură*.

Și iată-mă, fără voia mea, dînd tîrcoale unui alt subiect cam delicat — invidia și solidaritatea oamenilor de teatru. (...)

Fiecare teatru românesc prezent cu succes peste hotare e un atu pentru următoarele. Fiecare biruință *scenografică* sau *regizorală* prin străini deschide, cel puțin în principiu, noi piețe de desfacere artei românești. Fiecare succes, la noi acasă, e un stimul împotriva lenei spirituale, a mulțumirii de sine, a îmburghezirii artistice. (...)

(...) Și dacă solidaritatea pe planul ideilor estetice poate părea o utopie — și de fapt nici nu e de dorit în sensul uniformizării dogmatice — pe planul organizării breslei ea se cere imperios rezolvată. (...) Ne plîngem de tarife. În teatru. În cinema. La televiziune. La radio. Ne plîngem de lipsa unei legi ce ar trebui să reglementeze unitar și specific activitatea instituțiilor noastre, a fiecărui component, în parte. Ne plîngem de modul în care sînt angajați sau alungați actorii noștri de frunte de pe platourile de la Buftea. Ne plîngem de lipsa unei coordonări dintre diferitele activități ale actorului: teatrul, film, televiziune, radio și pentru a ascunde lipsurile noastre le numim fanariot ciubuc, ca și cum radioul ar fi, să zicem, un soi de antrepriză particulară semi-legală.

Pînă cînd nu vom avea o uniune a artiștilor (nu asociații ale cineaștilor, radiofoniștilor, apicultorilor sau pescarilor amatori), o să ne tot plîngem, dragi tovarăși. Nu depinde decît de noi. De o leacă de solidaritate interesată, dacă vreți. Ce? Scriitorii se iubesc între ei? (...).

Exprimăm satisfacții sau insatisfacții globale, la mijloc sau la trei sferturi de sta-

Lucian Giurchescu

giune! (...) Uităm însă, cîteodată, că — în materie scenică — statisticile nu pot reflecta cu exactitate realitățile artistice.

Înainte de-a încheia aș mai dori, în treacăt, să amintesc două lucruri.

Primul: Colaborările externe. Sînt convins că teatrele au conduceri capabile să discearnă necesitățile reale (...)

Al doilea: Cred că repertoriile noastre ocolesc prea adesea noutatea de peste hotare. (...) Nimeni nu pledează pentru lipsa de fermitate ideologică, dar fermitatea nu e similară cu prudența.

DINU SĂRARU

critic.

(...) Îmi place să văd în această inițiativă, venind din partea Comitetului Municipal al Culturii și Educației Socialiste, expresia hotărârii de a solidariza democratic frontul nostru artistic, în determinarea premiselor celor mai favorabile pentru o viitoare stagiune.

Sîntem, în această împrejurare, beneficiarii programului ideologic remarcabil, rezultat din tezele din iulie și din hotărârile plenarei din noiembrie, iar datoria noastră nu poate fi

decît aceea de a ne manifesta în spiritul exigențelor sale (...). Spunînd că această stagiune a fost modestă, înțeleg să mă și explic, și cred că nu voi face decît să repet un adevăr elementar cînd voi spune că o stagiune își împlinește rostul, în accepția noastră, atunci cînd ea reușește să aducă în luminile rampei piesa originală, opera literară inspirată de realitatea pe care o traversăm, căreia îi sîntem în aceeași măsură creatori și martori. (...) Vorbînd despre arta spectacolului, sînt obligat să relev că ea nu s-a putut, din păcate, ilustra într-un domeniu care, primul, ar fi trebuit să favorizeze și să exploateze virtuțile actoricești, scenografice și regizorale ale teatrului nostru.

Aici aș vrea să fac observația că mie, personal, mi-e cu mult mai greu să accept ideea unei prea îndelungi gestații scriitoricești, justificatoare a acestei triste absențe (cu atît mai mult cu cît raporturile mele cu dramaturgii mi-au confirmat existența unor lucrări — și nu puține — care așteaptă să vadă luminile rampei. (...).

Spectacolul cu piesa originală în această stagiune n-a izbutit să ne rețină nici în cazul unor reluări, cum a fost situația dramei *Surorile Boga*, nici în cazul unei lucrări atît de precare, dealtfel, ca *Iadul și pasărea*, a cărei reprezentare a întrunit unanimitatea critică în deplingerea realizării ei sub rigurile presupuse de ambiția unei prime scene.

O tentativă de a reactualiza scenic cunoscuta lucrare *Ziaristii* s-a materializat la Teatrul „Bulandra” într-o mai vie accentuare a virtuților satirice ale scrierii, dar (...) nici acest spectacol nu justifică înscrierea lui într-o discuție despre ceea ce numim „arta spectacolului”. (...)

O privire de ansamblu — oricît de superficială — ne va conduce la constatarea unei anume scăderi a nivelului mediu artistic al reprezentațiilor actualei stagiuni. Caracterul vizibil improvizat al repertoriului unor teatre, ilustrînd o concepție minată de nesiguranță, în pofida atîtor promisiuni devenite loc comun la începutul fiecărei toamne, nu putea să nu-și pună amprenta și să nu influențeze precipitarea intrării în repetiții și chiar premierele unor lucrări și ale unor spectacole al căror mobil oscilează între succesul de casă și obligația unui program. Fapt este că — după opinia mea — cele 3 sau 4 succese prestigioase, evident puține, ale actualei stagiuni bucureștene, nu fac decît să evidențieze (...) nivelul mediu scăzut al spectacolelor produse de la începutul toamnei 1971. Rare performanțe actoricești, modeste expresii scenografice, soluții regizorale discutabile. (...) Și dacă sentimentul nostru de însatisfacție, cu privire la media scăzută a ținutei artistice generale a spectacolelor bucureștene din actuala stagiune, este — cred eu — izvorît din conștiința unor valori regizorale, actoricești și scenografice indiscutabile, dar și indiscutabil prea puțin exploatare, nu e mai puțin adevărat că succesele, acelea care au fost, și care sînt demne întrutotul de atenția noastră,

au darul de a ne impune o observație capabilă să ne facă să sperăm în afirmarea, mereu mai curajoasă, a spectacolului politic în cel mai deplin înțeles al cuvântului (...) Iată de ce cred că spectacolele *Măsură pentru măsură* în regia lui Dinu Cernescu, *Vicarul* în regia lui Radu Penciulescu, *O scrisoare pierdută* în regia lui Liviu Ciulei, *Mutter Courage* în regia lui Lucian Giurghescu, *Gaițele* în regia lui George Rafael sînt spectacole care afirmă virtuozitatea artei noastre teatrale, că ele semnifică un curent creator, capabil să conducă la progresul artei noastre scenice în direcția, de toți dorită, a transformării actului teatral în act de înaltă cultură, act ideologic, act politic.

Discutat, și poate discutabil în continuare, spectacolul *Măsură pentru măsură* reprezintă, firește, nu altul, cum s-a mai spus, traducerea fidelă a literii shakespeareene, ci, în consens cu preocupările teoretice ale shakespeareologiei moderne, o modalitate inedită de interpretare regizorală a unui text clasic, pentru a răspunde, pornind de la el, unor realități contemporane. (...).

Reprezentarea trăiește în exclusivitate prin valorile ei regizorale și scenografice, iar aceasta supune, e drept, tiranic, distribuția, ideii, pînă la a anihila virtualele personalități pentru a lumina dezbaterile cu o adevărată violență a mijloacelor plastice (...).

Am credința că dezbaterile la care luăm azi parte trebuie să ne solidarizeze în direcția sprijinirii căutărilor creatoare, a soluțiilor inedite, autentice artistice, în determinarea unei mai vii receptivități față de actul teatral inovator, care nu poate fi artistic în afara mesajului ideologic, dar nici nu poate transmite un mesaj ideologic în afara exigențelor artistice corespunzătoare epocii. (...) În aceeași perspectivă se înscrie reprezentarea Teatrului „Bulandra” cu *Vicarul*, în regia lui Radu Penciulescu. Însăși înscrierea acestei lucrări în repertoriul teatrului (...) reprezintă expresia unei concepții, a unui program. (...) Argumentul produs de spectacolul lui Penciulescu confirmă exigențele superioare ale scenei conduse de Liviu Ciulei, preocuparea mai veche a acestui om de teatru de a contribui la intrarea scenei românești în competiții internaționale care să o onoreze. *Vicarul* este, prin rigorile echilibrului său, un spectacol de certe virtuți regizorale. (...) Modalitatea, și de această dată originală, implică spectatorul în acțiune ca într-un proces viu și pasionant. (...) Însfîșit, spectacolul care cred eu că se justifică în cel mai înalt grad în această scurtă trecere în revistă este *Scrisoarea pierdută* în versiunea Liviu Ciulei. Concurînd loial și cu adînc respect clasică reprezentare a capodoperei caragialiene în viziunea Sică Alexandrescu, spectacolul lui Liviu Ciulei ne-a oferit satisfacția de a saluta o premieră memorabilă, un act de teatru demn să înfrunte timpul, consemnînd o interpretare modernă, contemporană, a operei. (...) Ce este important pentru noi mi se pare întîi învingerea de către teatru și regizor a

diverselor prejudicii privind înscrierea piesei în repertoriu. (...) Nu cred că exagerez cînd spun că în acest spectacol avem un mare spectacol politic, un act de teatru în-cărcat de atitudine civică și socială, un moment în istoriografia noastră teatrală. (...) Nu aș putea încheia fără să vă reamintesc succulența comică a unui spectacol ca *...Escu* în regia lui Dinu Cernescu, versiune care a făcut să renască o piesă aproape uitată, sau spectacolul lui Giurghescu *Mutter Courage*, dominat de ambiția umanizării ideii de distanțare și de traducere a semnelor dramei într-un registru favorabil lui Brecht (...).

(...) Intenția mea a fost să relev faptul că arta spectacolului s-a dovedit la înălțime în împrejurarea în care talentele au fost solici-tate de o concepție curajoasă, îndrăzneată, superior intelectuală, așa cum ar trebui să se petreacă lucrurile în întreg teatrul nostru. (...).

ION OMESCU

dramaturg

(...) M-aș fi așteptat ca, avînd în vedere subiectul restrîns, cei care-l tratează să-l cunoască cu precizie. Or, nu s-a întîmplat așa.

Noi, care iubim atât de mult realismul, asistăm uneori la spectacole absurde. Mie mi s-a întâmplat acest lucru astăzi.

Am constatat că toți cei care au vorbit de aceste piese, de aceste spectacole, criticându-le cu vehemență sau enumerându-le doar, nu le-au văzut. În primul rând, tovarășul Săceanu nu a văzut *ladul și pasărea*. (...) Este bine să iubim dramaturgia română în abstract, dar este bine să o iubim și în concret, atunci când se prezintă. Tovarășul Dinu Săraru de asemenea nu l-a văzut. (...) El a criticat cu vehemență această piesă pe care nu a văzut-o și pe care o cunoaște din auzite. (...) V-aș ruga în mod insistent, indiferent care sînt sentimentele dv. față de autorul unui spectacol românesc, să nu-l criticați înainte de a-l fi văzut, că numai muzica lăutărească se face după ureche (...)

GEORGE TEODORESCU

regizor

(...) Privind puțin referatul în legătură cu stagiunea trecută, pesimismul (...) mi se are nejustificat. Cînd într-o stagiune bucureșteană putem număra cinci-șase evenimente teatrale, chiar dacă n-au fost piese „eveniment” (...) nu există nici un motiv de îngrijorare față

de mescol înainte, față de calitatea spectacolelor noastre, față de arta spectacolului românesc. (...)

În ceea ce privește piesele dramaturgilor noștri, am sentimentul că nici de data aceasta nu s-a pus punctul pe i. Tovarășa Dina Cocea, cu modestia care o caracterizează, a omis să vorbească despre o acțiune a A.T.M., inițiativă foarte interesantă la care, din păcate, nu s-a obținut din partea artiștilor noștri audiența cuvenită. Era vorba de sprijinirea dramaturgiei originale printr-o formulă de spectacol-lectură (...) care avea ca scop, ca misiune, aceea de a ajuta în primul rând scriitorul. (...)

Eu fac parte din categoria acelor slujitori ai teatrului românesc care socotesc că avem o dramaturgie originală de foarte bună calitate. Unele edituri au scos, au publicat și continuă să publice piese care pot fi luate foarte bine în considerație din toate punctele de vedere de către teatrele noastre. Aș cita aici unele piese ale lui Ilie Păunescu, Al. Popescu. (...) Există dramaturgie originală și dacă vom avea răgazul, poate, în urma acestei ședințe, să se poarte o inițiativă de a detecta, de a descoperi mai cu seriozitate, de a citi mai cu strășnicie, cu dirigenție o serie de piese deja publicate, unele deja prezentate teatrelor noastre, cred că în foarte scurtă vreme situația aceasta, a lipsei pieselor originale din repertoriile teatrelor noastre, s-ar schimba total.

În cele două încercări făcute la A.T.M. în prezența a 40—60 de persoane, părerea unanimă a fost că avem de-a face cu piese care se pot juca; este vorba de *Socrate* a lui D. Solomon și *Tatăl nostru pe întinerie* de Ilie Păunescu. (...) Din păcate la aceste ședințe a participat un singur director de teatru, și o dată sau de două ori un secretar literar. (...) Nu poate exista teatru național de calitate fără piese originale românești.

LIVIU CIULEI

regizor, directorul Teatrului „Bulandra“

Vreau să cred, împreună cu dv., că eforturile stagiunii acesteia, demarată destul de dificil, cu obligativitatea privirii înapoi în rezervele literaturii dramatice mai vechi, s-au terminat totuși cu cîteva realizări importante; sigur că am dori pentru fiecare teatru, și sînt sigur că fiecare director dorește, ca aceste realizări să fie cit mai multe.

Îmi permit o remarcă asupra calității superioare a acestei ședințe față de celelalte trecute, și aici totuși o să-mi îngăduiți o butadă. Dacă acum se regretă lipsa unor realizări ale artei scenice cu totul deosebite,

este mult mai bine decât în ședințele trecute, când se regreta apariția unor realizări ale artei scenice. Bineînțeles că este doar o glumă; numai o parte din critici sau din cei care luau cuvântul rîndul trecut regretau aceste realizări, care însemnau totuși puncte de vîrf ale istoriei ultimilor 20 de ani de teatru românesc. Nu cred că trebuie să ne rușinăm de acești ani care s-au scurs, ci dimpotrivă. Au fost ani în care s-a afirmat o artă majoră și — așa spune eu — o artă profundă; scriam cîndva: o artă care a trecut de la emoție, de la intuiție, la arta de idei. Aș îndrăzni să caracterizez teatrul românesc astăzi nu ca un teatru de idei (ceea ce este un lucru foarte general), ci, dacă vrei, tot cu o noțiune generală, cuprinsă în cuvîntul de „teatru conștient”.

Dacă s-ar cunoaște efortul nostru de a face din teatrul românesc un teatru conștient, care să implice și responsabilitate, și înțelegere, și posibilitate de a exprima înțelegerea și responsabilitatea, un teatru al alegerii, al opțiunii, al atitudinii, atunci cred că vom fi făcut foarte mult. Pe acest tărîm, fiecare pe micul nostru teritoriu (...), avem de făcut foarte mult. (...)

Știu că fiecare teatru dorește să deschidă stagiunea cu piese românești, așa cum avem recomandarea; cu toată modestia și timiditatea, rog să fim ajutați mai mult în sensul acesta de forurile noastre conducătoare.

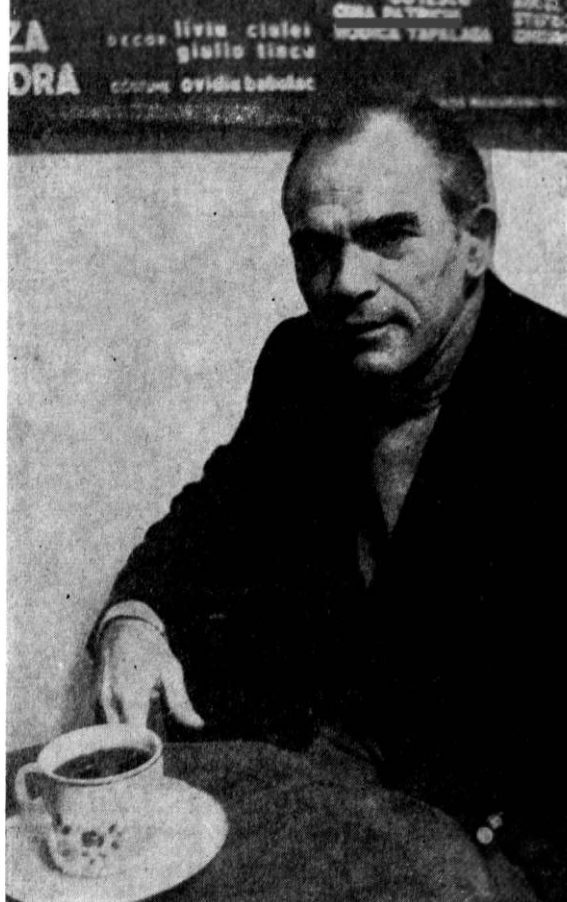
Deși „spectacolul eveniment” a fost considerat mai puțin interesant de către colegul meu Giurghescu, totuși ne-ar bucura tare mult o ritmicitate a „evenimentului” teatral. Sigur că este un lucru foarte greu, dar „eveniment” nu înseamnă neapărat un succes întîmplător; poate că eveniment se cheamă tocmai spectacolul care răspunde cel mai mult unei problematici contemporane. (...) Dar cu cît vom înmulți numărul „evenimentelor”, și nivelul, după părerea mea, ridicat al teatrului românesc, va spori, conform — sint convins — cerințelor intime ale fiecăruia dintre noi, pentru că — iarăși sint convins — cei mai nemulțumiți de teatrul românesc sintem noi înșine, și nu publicul. (...)

AUGUSTIN SANDU

ziarist

(...) Sub titlul „Teatrul și publicul”, Informația Bucureștiului a atacat problema contactării largi a publicului contemporan. (...)

Ideea unei stagiuni itinerante mi se pare foarte interesantă. (...) Am făcut pe cont propriu un test în cartierul Titan unde există o populație cît Timișoara. Sint oameni care de 10—12 ani n-au mai fost la teatru. (...)

Liviu Ciulei

Țineți cont de televiziune, care aduce divertismentul la domiciliu; țineți cont de dezvoltarea orașului care... tinde către un policentrism de gradul doi, cu microcentru culturale. Ca atare, a apărut... necesitatea iradierii teatrelor de la reședința din plin centru către micro-centre, pentru a cîștiga un public, al aduce și la centru. Or, despre aceasta nu am văzut nimic în proiect. Proiectul se află structurat geograficește tot ultracentrist, așa cum l-am moștenit din perioada interbelică. (...)

O posibilitate: cluburile și casele de cultură ale tineretului. În urmă cu cîțiva ani, dintr-o inițiativă a ziarului (...) s-a făcut ocolul Capitalei; am ajuns la concluzia că sint 9 săli. (...)

Problema a doua: formarea publicului școlar. În acest sens, toată lumea acum este foarte entuziasmată de lecțiile lui Leonard Bernstein. (...) Adică este nevoie de un animator, și poate că sint, poate că nu și-au încercat forțele atît cît trebuie. (...) Horia

Augustin Sandu

Lovinescu propune ca în sala fostului liceu Sf. Sava să se organizeze un teatru pentru elevi, cu un repertoriu asigurat prin colaborarea tuturor teatrelor bucureștene, iar elevii să stea la casa de bilete, să tragă cortina etc. (...)

A treia problemă, aceea a formelor și modalităților diferite de spectacole. (...) Spectacolele acestea nu există scrise de-a gata, nu le-a scris nici Aristofan, nici Shakespeare, nici Goethe, nici Ion Omesu; secretarii literari trebuie să aibă idei pentru a găsi soluții, modalități (...)

BORIS CIORNEI

actor

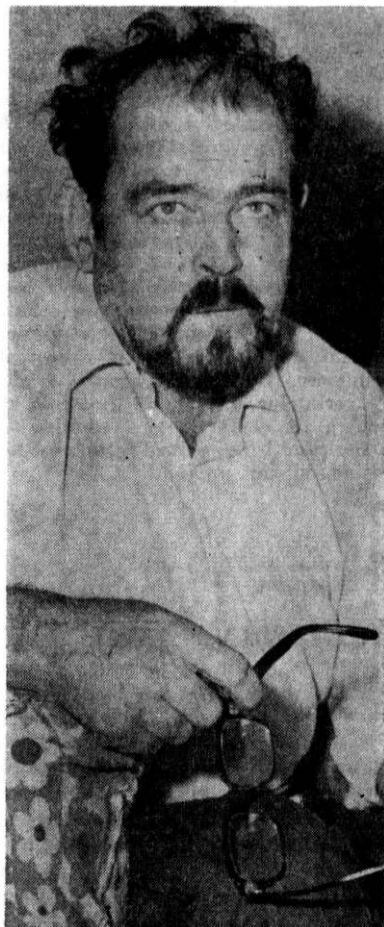
(...) Fac parte dintr-un teatru care a trecut prin foarte multe greutăți. (...) De multă vreme se discută, de ani de zile, problema profilului. (...) Din punctul de vedere al actorului, profilul Teatrului Mic deocamdată

nu există. În Franța, dacă vrei să joci Molière, lupți și ajungi la Comedia Franceză; îl vei juca, nu știu cit izbutești să-l întorci pe dos, dar ajungi la Molière. La noi ajungi la un teatru (...) și auzi că piesa s-a pus dincolo; începi să cochetezi dincolo și se pune dincoace. Anii trec...

După mine, profilul unui teatru este acel lucru minunat în care simțirea, gândirea, credința despre fenomenul teatru a unui colectiv sînt unitare. Și teatrul nostru a avut momente în care acest lucru se întîmpla. Dovadă sînt succesele pe care le-a avut la vremea aceea.

În ceea ce privește problema succesului de casă și de prestigiu (...) vă întreb: un spectacol care vrea să aducă o mare noutate în materie de teatru modern, ce succes poate să aibă cu sala goală, față de cine? (...)

Nu tuturor le este dat să fie deschizători de drumuri. De ce dumneata, om sănătos, întreg la minte, în loc să faci o treabă pe măsura ta, calci în străchini, cînd natura nu ți-a dat harul să deschizi drumuri? (...) Mă

mir de ce, cînd se discută la o cooperativă sau la o fabrică anumite probleme de producție, presa este prezentă și trage concluzii în mod public, iar în problemele atît de dificile, de spinoase ale teatrului noi nu avem critici la dezbaterile noastre. Cînd un teatru se duce de ripă, trebuie neapărat cineva să stabilească vinovatul. Pentru că pe malurile Tamisei sau ale Senei își cheltuie paralele un proprietar, iar pe malurile Dimboviței se cheltuie paralele statului. (...)

Întotdeauna cînd sînt dezbateri în teatru, problemele care privesc bunul mers nu mai ajung să se discute, pentru că întotdeauna se intră în criză de timp, avem repetiție. (...)

Noi, actorii, plătim tributul unei nejustificate și dureroase „calificări“. Acesta e actor de dramă, acesta e de comedie! Nu rare ori viața, spectacolele noastre dezminț această categorisire. După mine, nu există actori de dramă, actori de comedie, există numai actori. (...)

Aș vrea să mă refer la colaborarea dintre regizor și actor. Din nefericire, la puține spectacole am avut bucuria să simt această colaborare. Pe urmă am asistat la o transformare a spiritului de colaborare într-un spirit de competiție și rezultatele nefaste s-au văzut. (...)

Noi vrem uneori să descriem epoca noastră apelînd la Shakespeare. (...) Dar el și-a descris epoca lui (...) Trebuie să se vadă care sînt limitele la care se poate ajunge cu o interpretare; nu știu cum și-ar fi jucat Shakespeare piesele, dacă ar fi avut o scenă cum este scena aceasta sau scena viitoare de la Național! (...)

Sînt la fel de dureroase, după părerea mea, unele opinii exprimate asupra piesei istorice ca depășită, ca prăfuită. Teatrul istoric este chiar istoria acestui neam, peste ea nu putem trece cu ușurință. Istoria neamului nostru, atunci cînd a fost redată de condeie geniale, nu poate fi depășită niciodată, căci nu vom pierde dreptul de a juca, nu vom pierde dreptul de a vorbi, vom pierde dreptul de a exista ca națiune, dacă ne vom uita trecutul. (...)

RADU BELIGAN

actor, directorul Teatrului Național „I. L. Caragiale“.

(...) Opinia mea, spre stupoarea dv., este că a fost o stagiune foarte bună. (...) S-au citat aici minimum cinci spectacole absolut remarcabile, și aceasta nu este puțin în contextul teatrului mondial. Pot să vă spun că un asemenea fenomen nu s-a petrecut în această stagiune nicăieri în lume. (...)

Stagiunea este cu totul remarcabilă și într-un sens mai profund, al efectelor nevizibile pe care le-au avut asupra conștiinței noastre de cetățeni documentele de partid. Aceste documente ne-au obligat la un examen de conștiință (...) de pildă, renunțarea la facilități, la anumite prejudecăți asupra succesului adus de unele piese originale, profunzime și seriozitate la alegerea titlurilor, considerațiile despre însăși misiunea noastră de artiști-

celății sint de o mie de ori mai importante decît un bilanț de succese. Cred că se poate face un bilanț care privește structura intimă, filozofică a unei mișcări artistice; dar se poate face și un bilanț de rezultate statistice. Este mult mai important primul și cred că acesta este foarte semnificativ și bogat în actuala stagiune.

Simțeam în aer o atmosferă de condescendență față de faptul că Teatrul Național a ieșit destul de penibil. Nu sint de loc îngrijorat din cauza aceasta. (...) Teatrul Național arată azi ca o femeie însărcinată. Marile spectacole se fac greu și nu trebuie să acrediteăm gluma că Eșrig face un spectacol într-un an de zile. Lăsați-l să facă! El face o treabă foarte serioasă, pregătește actorii cu o seriozitate, o frenezie și un fanatism de invidiat. Am o mare admirație pentru felul cum lucrează el, cu toate că suport, ca director, consecințele acestui stil de muncă.

În privința pieselor românești. Eu cred în piesa românească. (...) Cînd am luat conducerea Teatrului Național, situația era următoarea: piesa românească ocupa 17% în programele repertoriale și planul nu se îndeplinea de șase ani; astăzi, procentul este de 70 la sută și planul este depășit sistematic. Iată o dovadă clară, peremptorie că piesa românească aduce public. Există însă un pericol foarte grav: minciuna (...) în legătură cu atitudinea față de piesa românească. Cîtim cu toții de vreo cîțiva ani de zile încoace în presă fel de fel de reflecții în legătură cu faptul că directorii noștri de teatru nu valorifică minunata moștenire de „argint” a dramaturgiei noastre de la 1944 pînă azi; cînd, în această toamnă, într-un elan, justificat de documente, ne-am întors cu toții către „lucrurile foarte valoroase” din trecut, aceeași presă a stîrnit un tir nemaipomenit asupra acestor încercări (...).

Cred că este un truism a spune că teatrul românesc este făcut de dramaturgia românească. Am dealtfel un exemplu convingător: ceea ce se petrece în Anglia — singura țară în care continuă să apară generații noi de dramaturgi, pentru că ei cred în dramaturgia lor și o promovează fără exigență exagerată.

O problemă care ne preocupă este aceea a fenomenului îngrijorător că tineretul ocolește teatrul. (...)

Pierdem publicul de mîine și trebuie să ne gîndim foarte serios cum facem să găsim limbajul cu care să aducem acest public înapoi. Marii oameni de teatru se preocupă de acest fenomen. Am asistat recent la o demonstrație a grupului condus de Peter Brook, care caută să descopere miracolele care au stat la originea contactului între public și scenă. Ceea ce trebuie să ne preocupe în acest moment este de a părăsi prejudecata nenorocită a teatrului pentru inițiați, a teatrului snob, de care sintem contaminați, și să căutăm acele formule de spectacol care să atragă o sferă mare de spectatori, tineretul.

Făcînd bilanțul acestei stagiuni, cred că plutește în aer necesitatea unei restructurări

organizatorice a vieții teatrale bucureștene. Nu pot să spun cum trebuie făcut, dar se simte în mijlocul nostru, între creatori, o stare de nemulțumire față de modul cum sint așezate în momentul de față trupele. Din cînd în cînd și ansamblurile noastre trebuie să se înviorereze, să facă o mică mișcare (...).

SORANA COROAMĂ

regizor

(...) Am impresia că, de foarte multe ori, judecînd o stagiune, o judecăm pe felii, numai teatrele bucureștene, numai teatrele din cutare județ sau numai teatrele care se înscriu într-un circuit bucureștean. (...) Cîndătenia face că de multe ori aceiași oameni care fac farmecul unei stagiuni, succesul sau căderea ei — mă refer la ansamblul fenomenului spectacol al Tării Românești —, aceiași oameni sint judecați cu două măsuri diferite. În două părți diferite; sau același fenomen este judecat cu două măsuri. În stagiunea aceasta, nu știu dacă teatrul bucureștean a făcut sau nu un mare pas înainte, dar am avut de-a face cu două stagiuni foarte importante la Cinematografie și la Televiziune făcute aproape de aceiași oameni. (...) Rareori am avut senzația aceasta la o stagiune cinematografică românească. De cele mai multe ori, stagiunile noastre de film erau cam trase de pîr cu prilejul unui festival.

(...) Or, iată, că de un timp încoace putem spune că avem un moment al filmului românesc. Acei care realizează aceste filme sint tot dramaturgi și scenografi și regizori și actori care fac parte din teatrul românesc. (...) De asemenea, televiziunea a făcut un pas remarcabil în materie de teatru. (...) Mai mult, anumite piese ale dramaturgiei românești contemporane au apărut tocmai la televiziune și în condiții absolut optime. (...) Nu știu dacă este necesar ca succesele să apară tot timpul numai în teatru și într-un anumit teatru; sint perioade în care un teatru se anchilozază, chiar cultura teatrală a unui oraș mare, cum este Bucureștiul, poate trece printr-o perioadă de așteptare sau de repunere pe o linie nouă. (...) Tovarășul Beligan a spus ceva foarte important: că poate este momentul unei refaceri a structurii interne a teatrului, de reasezare. Oare succesele recente tocmai în domeniul televiziunii și al filmului nu dovedesc că posibilitățile de selecție pe plan național sau chiar pe planul orașului, fără opreliști de schemă, sint la un moment dat mai favorabile? (...)

S-au citat niște spectacole „eveniment”. Dacă ne gîndim bine, majoritatea acestor spec-

Sorana Coroamă

Există momente sau piese sau spectacole pentru care se poate acorda și timp și alt regim de selecție a regizorului, a actorilor, a scenografului sau a altor colaboratori. (...) Noi nu prea diferențiem lucrurile. Trebuie să facem spectacole speciale pe cicluri pentru școlari, pentru studenți, pentru anumite categorii de spectatori. (...) Aceste spectacole trebuie gândite, trebuie create, repetate și jucate într-un anumit mod. Există alte spectacole care înseamnă aducerea la lumină a ceea ce avem mai prețios, piese românești și în special piese românești de actualitate. Acelor spectacole trebuie să li se creeze (...) un anumit regim de pregătire și de lansare. (...) Există și spectacole pentru care un colectiv sau anumiți creatori lucrează vrînd să-l lanseze ca un manifest al unui fel de a gândi, de a propune ceva în teatru. (...) Cred că astfel de spectacole (...) dacă într-adevăr vor să exprime ceva nou, ceva important, unic, atunci merită timpul care s-ar acorda în mod normal unei invenții sau unei cercetări în domeniul științei (...). Dacă acel sunet al adevărului — după care publicul tinjește și pentru care vine la teatru — nu poate răzbate, atunci îl pierdem ; dacă există condițiile pentru toate categoriile de spectacole, acest sunet al adevărului poate ajunge la public.

tacole „eveniment“ au apelat la cele mai potrivite forțe dinăuntrul colectivului respectiv, dar și din afara lui ; fără să îngreunăm fondurile nescritice, fără să barăm calea unor afirmări normale, necesare, ale propriilor noastre colective, este necesar ca la un moment dat să existe posibilitatea de trecere a unui lichid dintr-un vas într-altul, pe sistemul vaselor comunicante. Nu știu de ce trebuie să considerăm că România teatrală este divizată în mai multe state, acestea fiind micile noastre colective. În fond, toți lucrăm pentru un unic scop, pentru mișcarea teatrală, pe plan național. (...) Dar cu imi pun întrebarea dacă pentru buna organizare, pentru buna orinduire a unei vieți teatrale naționale, trebuie pusă o frînă încercărilor de a prelungi prea mult timpul de gândire asupra spectacolului. Nu în toate cazurile trebuie procedat așa și nu pentru oricine. Există un vechi dicton — „quod licet Jovi, non licet bovi“. Nu putem face teatru întotdeauna constrînși de același pat al lui Procust

ILIE RĂDULESCU

secretar al Comitetului municipal de partid
București

Stagiunea teatrală care se încheie o putem aprecia, evident în liniile sale generale, ca fiind pozitivă. Aș remarca în mod deosebit preocuparea conducerilor și colectivelor tea-

trelor bucureștene de a răspunde cit mai bine exigențelor ideologice și estetice, afirmate în documentele de partid din iulie și noiembrie 1971. S-au făcut eforturi, în bună parte finalizate prin succese, de a prezenta publicului spectacole de aleasă ținută artistică și cu un mesaj de idei bogat. De asemenea, teatrele, solicitate să realizeze spectacole de poezie, au răspuns prin reprezentații de bună calitate. Aș remarca și faptul că au fost căutate și găsite formule mai bune pentru întărirea relațiilor cu publicul, fie prin organizarea de spectacole în fabrici, școli, fie prin reprezentații la care au fost invitați muncitori, studenți și elevi.

Ca o continuare firească a tuturor acestor preocupări se înscrie o asemenea manifestare artistică cum este „Luna dramaturgiei românești” din această vară, închinată Conferinței naționale a partidului, în cadrul căreia fiecare teatru bucureștean va participa cu piese originale. Aprecieri acestui eveniment artistic ca un omagiu adus de oamenii de teatru acestui eveniment de importanță istorică în viața națiunii noastre socialiste.

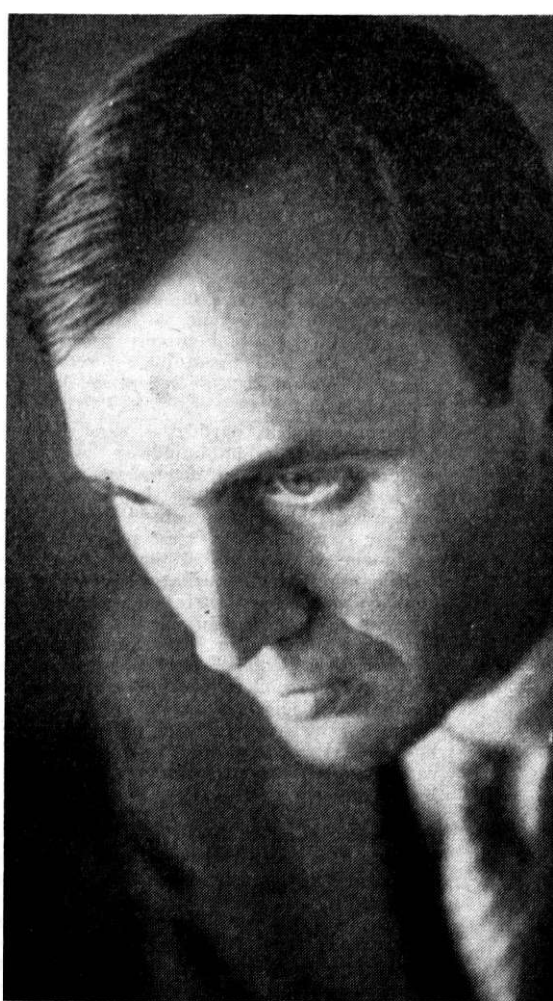
Ținând seama de posibilitățile colectivelor artistice ale teatrelor, am dori ca stagiunea viitoare, aflată sub semnul aniversării unui pătrar de veac de la proclamarea Republicii, să fie o stagiune de mare succes, de prestigiu, în care să fie prezente mult mai multe lucrări originale, reflectând realitățile societății noastre. Ar trebui ca de pe acum, pornind de la experiența spectacolelor de poezie, să se revadă literatura noastră antimonarhică (Coșbuc, Vlahuță, Cocea), ca și literatura vibrant-patriotică ce ar putea sta la baza unor spectacole-manifest pregătite în cinstea Republicii. Avem inepuizabile posibilități de a exprima în imagini scenice năzuința oamenilor muncii către republică, năzuință atât de vibrant exprimată în literatura noastră clasică, odată cu violenta satiră antimonarhică.

În viitoarea stagiune trebuie să apropiem mai mult activitatea teatrală de masele largi ale publicului. Ne gândim să asigurăm o prezență permanentă a teatrelor în cartierele nou construite. Se știe, de pildă, că un cartier cum este Titan are zeci de mii de locuitori, de câteva ori mai mult decât unele capitale de județ. De aceea trebuie să asigurăm și aici o viață teatrală permanentă. Ideea este de a folosi mai bine sălile din oraș și de a face în noile cartiere un fel de „teatru al teatrelor”, adică o stagiune cu spectacole, date de toate teatrele bucureștene. Așa cum pe planul filmului s-au realizat premiere cinematografice în noile cartiere, tot astfel putem obține realizări creatoare și pe planul teatral. Sînt sigur că locuitorii cartierelor noi ale orașului vor saluta o asemenea acțiune.

Există și s-a exprimat mai de mult dorința de a se realiza și un teatru al liceenilor. Avem câteva săli adecvate acestui scop în liceele „Nicolae Bălcescu”, „Mihai Viteazul”, „Gh. Șincai” și altele. Așa cum Asociația scriitorilor din Capitală s-a angajat să sprijine cenaclurile literare din licee, tot astfel și teatrele profesioniste ar putea sprijini mai mult mișcarea teatrală din licee. Pe asemenea scene ar putea fi prezentate atât spectacole profesioniste cât și spectacole proprii ale tinerilor din licee. În aceeași măsură ne gândim la dezvoltarea mișcării teatrale în rândul studenților, mișcare care ar putea găsi un serios și calificat sprijin în teatrul profesionist. Sintem în esență preocupați de a diversifica profilul teatrelor bucureștene, de a spori mai mult forța educativ-estetică a spectacolelor, de a crea condiții afirmării pe scenă a tuturor creatorilor.

Va trebui să crească mai mult răspunderea organizațiilor de partid și a Comitetelor oamenilor muncii pentru activitatea artistică și ideologică a teatrelor noastre. Anul acesta, organizațiile de partid au adus o contribuție pozitivă la desfășurarea activității teatrelor, abordând aspecte de fond ale vieții fiecărui colectiv artistic. Rămâne ca o sarcină majoră sporirea exigenței ideologice, a spiritului de discernămint critic în problemele repertoriului, a preocupărilor pentru ridicarea măiestriei artistice, pentru realizarea de spectacole cu o mare forță emoțională, pentru cultivarea unor raporturi normale, de lucru, în toate colectivele teatrelor.

Este cu totul relevabilă — așa cum a reieșit din cuvîntul participanților — preocuparea de a ridica tot mai sus nivelul artei noastre teatrale. Aceasta ne întărește convingerea că vom realiza viitoarea stagiune cu valențe ideologice și artistice mai mari decît în acest an teatral. Am avut anul acesta un spor de 70.000 de spectatori, la spectacolele teatrelor dramatice și muzicale, față de stagiunea trecută, cifră deloc neglijabilă, și care arată limpede că teatrele bucureștene au foarte mari posibilități pentru viitor.

ION BRAD

vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste

Evident, forma aceasta de analiză colectivă a unei activități atât de importante cum este o stagiune în capitala țării, se vede că este foarte avantajoasă pe planul ideilor mai generale și al formulării unor păreri absolut

utile, necesare dezvoltării gândirii noastre teatrale, dar poate că este mai puțin favorabilă unei analize directe, mai amănunțite, a modului de lucru din stagiunea respectivă.

Acest for de partid și de stat care este Comitetul municipal pentru cultură și educație socialistă, răspunzând și pentru buna desfășurare a activității în domeniul teatral, cred că a procedat bine că a invitat nu numai pe membrii Comitetului, ci mai mulți oameni de teatru și că a deschis puțin gustul pentru o discuție mai largă. A fost un avantaj, dar și un dezavantaj: s-a trecut pe lângă o serie de chestiuni, de probleme care ar fi trebuit să le discutăm în legătură cu repertoriul propus pentru noua stagiune. Aproape nimeni nu s-a referit mai concret la această listă de repertoriu, la orientarea ei, la profil.

Documentele de partid, pe care azi-miine le vom aniversa, împlinindu-se un an de când au apărut, ne-au determinat pe toți la un examen de conștiință foarte serios, la acel bilanț interior de care a vorbit Radu Beligan și cred că din acest punct de vedere putem să spunem că stagiunea care se încheie a reflectat seriozitatea oamenilor care gîndesc problemele artei teatrale românești și care, de fapt, îi dau viață zi de zi prin munca și talentul lor. Cred, într-adevăr, că stagiunea aceasta s-a caracterizat, în primul rînd prin acest efort, de redimensionare, de înnoire ideologic-estetică, rezultatele fiind foarte diferite — unele bune, altele mai puțin laudabile. Unele rezultate bune sînt în ceea ce s-a realizat din repertoriul propus și aprobat, și altele în modul cum s-a realizat. Sînt destule exemple în ambele sensuri. Trebuie spus însă, că unele piese aprobate în repertoriul inițial, care dădeau un profil mai bogat acestei stagiuni, piese militante, menite să modeleze în profunzime gîndirea oamenilor care vin la teatru, au fost aminate sau nici nu au intrat în atenția directă a colectivelor teatrale. Desigur, nimeni nu se aștepta ca peste noapte să putem răspunde magistral la toate observațiile, multe, care au fost făcute în perioada în care noi am examinat documentele de partid și le-am dezbătut cu fiecare colectiv teatral. Din acest punct de vedere, anumite sentimente de tristețe sîmbură în legătură cu unele slăbiciuni ale acestei stagiuni nu se justifică. Dar, la fel, nu ar fi bine să închidem ochii la ceea ce a fost slab în această stagiune.

Cred că chemarea pe care a adresat-o conducerea de partid s-a adresat nu numai conducătorilor mișcării teatrale, ci și artiștilor înșiși. Exigențele trebuiau să fie, deci, reciproce. Oricît de bine ar lucra forurile de conducere, fără dumneavoastră, fără munca serioasă a actorilor, a regizorilor, a oamenilor care dau viață unui repertoriu nu se pot înregistra succese. La fel cum cred că, dacă există o muncă defectuoasă în forurile de conducere, începînd cu Comitetele oamenilor muncii, cu Adunările generale ale salariaților din instituții și pînă la Consiliul

Culturii și Educației Socialiste, ca for superior de partid și de stat, rezultatele nu pot fi satisfăcătoare. Din acest punct de vedere, a existat o conlucrare mai atentă, mai sănătoasă în această stagiune și despre efectele bune ați vorbit chiar dumneavoastră. Cred însă că lipsuri serioase există încă și la colectivele teatrale, la conducerea teatrelor, ca și la forurile de conducere, inclusiv la Comitetul pentru cultură și educație socialistă al Municipiului, ca și la Direcția teatrelor din Consiliul Culturii și Educației Socialiste.

În legătură cu creația originală. Au fost propuse cîteva texte teatrale interesante, în a doua parte a stagiunii, dar care tocmai din punct de vedere ideologic trebuiau examinate mai atent. Discuțiile purtate cu autorii s-au dovedit foarte utile. Sînt convins că în stagiunea viitoare vor fi jucate cu succes. Cred că un examen nefericit cum am dat anul trecut nu trebuie să mai dăm, adică să avîzim un text și apoi să ne cerem scuze de la teatrul respectiv, oprind spectacolul. Ne facem de ris. Mai bine să ne sfătuim asupra unei piese de teatru o dată și încă o dată, dacă e nevoie, și să știm că atunci cînd intră pe scenă o vom putea aplauda într-o realizare cît mai aleasă. Din acest punct de vedere cred că trebuie să facem cu toții un efort conjugat, să mai clarificăm cîteva din textele noi propuse pentru stagiunea 1972/1973. Cred că direcțiile teatrelor, secretariatele literare trebuie să fie și ele mai exigente, din punct de vedere artistic și ideologic, pentru că aici, în această zonă, au fost punctele slabe pentru care documentele de partid ne-au criticat pe toți. În acest sens exigența trebuie să fie generală. Să nu ne mai spălăm pe mîini, sperînd că dacă trimitem la forurile de avizare un text prost, cine știe, poate mai „scapă”. Chiar în stagiunea aceasta au fost cîteva fenomene de acest gen, pe care nu le putem trece cu vederea, oricît de mare ar fi dorința noastră de a promova dramaturgia originală.

O altă chestiune: numărul de premiere. Trebuie să spun aici că nu sînt de acord cu modul în care s-a enunțat în referat această problemă. Adevărul este că am cerut teatrelor din Capitală, ca și din alte centre culturale, un număr mai mare de titluri la începutul acestei stagiuni și am explicat atunci de ce credem că este bine așa. Pentru că era nevoie ca unele colective să-și refacă repertoriul permanent.

Stagiunea 1971—1972 ne cerea un efort deosebit. Dar, cum spuneam, tocmai unele din piesele care ar fi dat un spirit mai militant, mai viu, mai eficient pe plan educativ, nu au fost puse în scenă, și aceasta este o slăbiciune foarte serioasă a stagiunii, manifestată în primul rînd la teatrele din București. Alte piese de acest gen au văzut lumina rampei cu strălucire și cu mare succes de public, chiar dacă aveam la început unele îndoieli în acest sens. De exemplu, *Vicaru*. Deci, despre asemenea fenomene este vorba și spun sincer că în viitor nu vom mai

proceda așa, adică să ne mulțumim cu o vagă critică adusă aceluia care nu-și respectă programul ideologic și artistic. Respectarea acestui program nu înseamnă numai numărul de bilete vindute, ci și lista de repertoriu aprobat. Dacă sînt justificate unele schimbări, le putem face. Dar nu vom renunța la numărul stabilit de premiere. Se va aplica un regulament conform căruia salariile conducătorilor teatrelor, ale actorilor, se vor plăti în funcție de modul în care realizează repertoriul teatral aprobat. Vă spun aceasta ca să nu pară că umblăm cu ascunzitură.

O altă chestiune, aceea ridicată de tovarășul Beligan și de ceilalți, în legătură cu profilul teatrelor din București. Este timpul ca pentru stagiunea viitoare să definim mai bine profilul unor teatre, să reasezăm colectivele teatrele pe criterii mai artistice, mai obiective. Este timpul să înființăm un teatru de satiră. Eu cred că Teatrul „C. Tănase”, așa cum arată acum, este cam hibrid. Am putea avea, în locul lui, un bun teatru de revistă și un teatru satiric. De asemenea, Teatrul „Ion Creangă” trebuie să fie un teatru de copii, nu mai poate fi și de copii și de tineret, din simplul motiv că tineretul nu merge la acest teatru. Teatrul acesta așa a fost gândit de la bun început, dar și-a schimbat profilul pe parcurs fără nici un succes. Putem să avem un teatru de poezie și balet. Atît experiența de la *Nocturn* cît și celelalte recitaluri de poezie, realizate în această stagiune de mai multe teatre, ca și de Radiodifuziune, cu cei mai talentați actori, ne-au dovedit că putem avea un teatru de poezie și balet cu spectacole originale, interesante, educative. Ne-am gândit la un teatru al teatrelor din țară, ca și al teatrelor din București. Și ideea aceasta putem s-o realizăm. Cred că această problemă a profilului, a remodelării activității, se impune inclusiv pentru Teatrul Național. Sala nouă are o scenă imensă, trebuie să se redimensioneze toate spectacolele, trebuie gândite pentru stagiunea aceasta cîteva spectacole în mod special pentru marea scenă, spectacole care vor cere o pregătire de cinci-șase luni.

Dramaturgia originală a fost zona cea mai direct implicată în reexaminările făcute în urma apariției documentelor de partid din 1971. De aceea, cred că aici, în această sferă, cu toții am dorit mai mult și s-a realizat mai puțin decît se putea în stagiunea '71/'72. Dacă întîrzierile cu premiere absolute au fost evidente, cred că putem acum semnala cu bucurie cîteva spectacole în repetiție cu texte noi, interesante și de reală valoare. Sînt, de asemenea, gata cel puțin vreo zecce piese noi, datorate unor dramaturgi cunoscuți — iar altele în curs de definitivare și pe care le vom pune la dispoziția teatrelor. Fiindcă vom aniversa cîteva mari evenimente — 25 de ani de la proclamarea Republicii, 125 de ani de la revoluția din 1848, 30 de ani de la eliberarea României — trebuie să facem cu toții un gest de patriotism

sincer, deschis, să primim cu mai mult interes piesele noi, de valoare, care sînt construite pe idei și semnificații istorice, importante, piese bune atît din punct de vedere estetic cît și educativ. Există o serie de înțelegeri și contracte încheiate cu cei mai mulți sau aproape cu toți dramaturgii noștri. Nu am exclus pe nimeni din această solicitare deschisă. I-am invitat pe toți dramaturgii și dorim să avem cît mai multe piese în spiritul și concepția clar exprimată de documentele partidului.

Cred că în legătură cu noul repertoriu, ar trebui acest capitol al piesei noi, revoluționare, să fie văzut cu mai multă atenție, pentru că propunerile examinate azi sînt anemice și oricine ar dori să vadă cum va arăta „Decada dramaturgiei originale”, dedicată aniversării Republicii, o să-și dea seama că unele proiecte ale teatrelor din Capitală nu corespund exigențelor și așteptărilor.

În legătură cu prezența piesei din țările socialiste, ea este mai bună în stagiunea pe care o încheiem, dar poate fi și mai bună în propunerile pe care le avem în față.

Dramaturgia progresistă, militantă, din literatura universală, este insuficient studiată de teatre. Cu o mare întîrziere, de care sîntem în bună măsură vinovați, vă putem spune că avem circa 70 de recomandări de piese noi, atît din dramaturgia țărilor socialiste cît și din dramaturgia contemporană universală — și în zilele următoare directorii o să le poată examina și include în noua stagiune.

Socotesc că față de stagiunea prezentă, al cărei repertoriu a fost discutat și aprobat de-abia la sfîrșitul lui octombrie, dacă anul acesta vom avea aprobate repertoriile teatrale pentru stagiunea 1972/1973 la începutul lui iulie, vom avea un mare avantaj, ca să putem gândi mai din timp distribuțiile și să eșalonăm premierele într-o ritmicitate normală. În general, e nevoie să instaurăm în toate teatrele un spirit de muncă mult mai intens decît în prezent.

Acestea erau cîteva din gîndurile pe care am vrut să le împărtășesc aici. Vă asigur că spiritul deschis, tovarășesc, colegial, care a domnit în această discuție, va fi perpetuat în colaborarea noastră. Încă o dată este necesar să ne gîndim fiecare că împlinindu-se un an de la documentele pe care partidul le-a adoptat în legătură cu problemele ideologice, educative, avem cu toții în continuare o mare răspundere pentru transpunerea lor în viață. Este vorba de un mod permanent de a găsi mai profund problemele culturii, în strictă concordanță cu interesele majore, politice și morale, ale societății românești socialiste.

De sezon

Un blestem face să revenim mereu și mereu asupra acelorași chestiuni, nu fiindcă repetiția mater studiorum, ci fiindcă repetind adevăruri arhicunoscute nu învățăm mare lucru, trecem senini mai departe, ca să revenim exact în punctul de unde am plecat...

Anul trecut, pe vremea asta, scriam în aceeași revistă, că nu ne preocupă deloc stagiunea estivală, că nu punem în pregătirea ei acel grăunte de seriozitate cu care comercianții tratează chestiunea, deloc ușoară, a răcoritoarelor. Pentru răcoritoare sînt necesare sticle, apoi acel lichid colorat, cu gust de iluzie, cu care sticlele sînt umplute. Apoi lăzi, în care sticlele să fie ambalate, apoi gheață, apoi gherete de desfacere, apoi personal. Cine nu se gîndește iarna la răcoritoare, crapă vara de sete, iar comercianții noștri par să învețe acest adevăr, deși cu mare întîrziere.

Din păcate nu și teatrele noastre, care nu s-au gîndit din vreme la stagiunea de vară. Unde-s sticlele cu lichid colorat, adică spectacolele, chiar și fără gust de iluzie? Unde scenele la care să facem coadă, unde turneele pe care să le aștepte provincia, unde turneele provinciei după care să se omoare Capitala? Unde căldurile?...

...Ba căldurile au sosit. Sosesec la timp, înainte de bătaia gongului. La noi căldurile sosesec contra cronometru, dînd buzna în grădinile de vară. Avem niște călduri atît de aprige pentru care ar fi trebuit inventate teatre de vară, dacă n-am fi avut. Avem, dar știm noi cum...

Anul trecut ne amăgeam cu niște ciorne de spectacol sunet și lumină. Acum abia avem unu. Perseverăm în cîteva obiceiuri proaste, iar cel mai prost este să ne facem că facem cîte ceva, dînd senzația că e mai mult decît nimic. Dar iată că ne-am scutit și de această mediocră ambiție. Avem sinceritatea de a apărea așa cum sîntem : recunoaștem că am pregătît foarte puțin, aproape nimic.

...Și, din recunoaștere în recunoaștere, vine toamna. Toamna se numără bobocii, adică se culege repertoriul, dacă l-ai semănat din vreme. Ce s-a semănat? N-avem știre. Ce ne va aduce prima bătaie de gong pe cîteva măcar din principalele scene? Dar pe toate celelalte? Dacă vom prelungi „experiența” toamnei trecute, o putem spune de pe acum.

Am scris cele de mai sus nu cu alarmă, ci fiindcă sămînța optimismului se află în sceptici. Parcă văd cum ne contrazice Direcția Teatrelor. Parcă văd cum o să crap de rușine, dar și de fericire.

O, clipă, vino !

Teatrul și evenimentul teatral

Circulă acuma, de la o vreme, ideea de eveniment teatral. Circulă cu mare stăruință. „Cutare spectacol a fost un eveniment teatral“, „stagiunea actuală n-a prea avut evenimente teatrale“, „să facem din fiecare premieră un eveniment teatral“.

Să facem, și eu zic, evenimente teatrale: dar cum? Să facem, aplaud și eu, evenimente teatrale; dar nu cumva cerem evenimente fiindcă ne-am plictisit de teatrul de rutină; ori fiindcă nu mai sesizăm calitatea decât sub învelișul evenimentului; ori fiindcă pur și simplu nu mai avem poftă de teatru?

Eu am văzut cum se fac evenimentele teatrale. Când apare cutare regizor pe afiș evenimentul e asigurat. De ce? Pentru că lucrează bine, mult, enorm de mult (un an, doi ani), bagă de la el un fosfor sau un magneziu special și pină la urmă vezi, teribil de cizelat, un lucru la care nu te așteptai deloc. Iacă evenimentul! Acuma, că e pusă mai multă gândire sau mai multă slobodă imaginație, mai multă cultură sau mai multă frecvență a revistelor și teatrelor străine, un mai acut simț al detaliului de viață sau o încifrătoare simbolistică vană, e o altă poveste. Important e că actul teatral nu e ca oricare, în orice caz nu e ca oricare din cele cunoscute, de noi, aici. Și asta, într-un fel, e bine. Merge lumea să vadă, mai învață, mai contestă... Hotărât, sînt pentru evenimente!

Dar de ce avem nevoie de evenimente? Pentru că teatrul s-a mai banalizat. Pentru că publicul, răsfățatul, chematul, poftitul, trasul de minică, telesaturatul, s-a mai blazat. Iar actorii, destul de hărțuiți pe alocuri, s-au mai afanisit, au lăsat-o mai moale, nu mai cred decât în evenimente.

Dar de ce se întâmplă toate acestea?

Sigur, fiecare are un răspuns al lui. Și cel mai comod răspuns e că nu e adevărat, nu se întâmplă, toată stagiunea e plină de evenimente. Eh, e ușor de spus și de scris, dar ar mai trebui și dovedit...

Alții vor spune că evenimentele, cum e normal, trebuie să fie puține, fiindcă altfel nu mai sînt „de excepție“ (azi nu mai zice nimeni „excepțional“; dacă nu zici „de excepție“, ești depășit, hîrbuit), nu mai au cum să tranșeze asupra amorfului, n-au, cum s-ar spune, substanță de contrast. Bună și teoria asta, care condamnă nouă zecimi din producția teatrală la mediocritate, pe motiv că prea sînt în firea lucrurilor.

Alții spun că eveniment e noul, și tot ce nu-i eveniment e vechi. Și, firește, tot ce e vechi e prost. Și atunci, firește, tot ce e nou e bun. Teoria asta are măcar avantajul că e categorică. Nu se încurcă în nuanțe. De-aici mai e un pas pe care-l fac radicalii

tineri (chiar dacă au trecut, cu barbă cu tot, peste 30 de ani) ; tot ce e tânăr e nou, tot ce e nou e bun, deci tot ce e tânăr e bun. O li, Dar tot ce e tânăr înăbătrinește, evenimentul nu e viager, helas ! Am văzut și evenimente care au murit ca fuzeele trase din greșeală înainte de sărbătoare : surpriză și fum...

Ce să facem, n-avem mereu veritabile evenimente, și stagiunea aceasta, după cîte știu, n-am prea avut deloc... Nici măcar un biet scandal acolo, succedaneul evenimentului. S-au pus înapoi, în liniște, piesele „perfectibile”, celelalte, imperfectibilele, nu mai miros... Autorii contestați sau contestatari capătă, pe rînd, aura publicității, drumul evenimentului, prin partea asta, se îngustează. Criticii de truculență și poantă stau bine în mijlocul evenimentelor, lumea s-a obișnuit și cu ei, lamele lor scînteietoare n-au mai tăiat de mult nici un cap, nici n-au aplicat, cu latul, pe umăr, vreo investiură. Iar criticii constructivo-eseiști își scriu înainte cazaniile fără să tulbure mișcarea teatrală (dacă mișcare e cuvîntul), nesiguri pe aicea nu se strecoară evenimentul. Înfine, criticii dogmatici, cîți au mai rămas, așteaptă, nesiguri pe ei, să li se reconfirme linia, să izbească în estetism după ce toată lumea l-a părăsit.

Setea de evenimentul teatral este — dacă mi se permite o interpretare dialectică — fuga de non-evenimentul teatral. Adică de inflația teatrală cu camelotă. Sau pur și simplu de inflația teatrală. Iar inflația este azvîrlirea pe piață a unui produs care ar trebui să fie rar, în condiții de desfacere de larg consum.

Aici este o confuzie. Și o simplificare excesivă. Confuzia este între produsul necesar vieții și produsul necesar spiritului și sufletului. Toată lumea are nevoie reală de pîine, de roși, de ouă, de carne — e bine să se producă tot mai mult. De cultură are toată lumea *virtual* nevoie, unii pot trăi foarte bine fără ea. Pîinea, ouăle trebuie puse la dispoziție, difuzate ; la teatru omul trebuie chemat, sedus. Pîinea, carnea, trebuie făcute să ajungă în cele mai mici coltoane ; teatrul, după părerea mea, nu.

Și după asta, vine simplificarea : spectatorul care a văzut teatrul e culturalizat, salvat. Ce bine ar fi, și ce ușor ! Dar spectatorul care a văzut un teatru nepotrivit, în condiții rudimentare, de extrem confort, dus pînă la el în bătătură sau în tîrlă, poate să capete sentimentul invers, că teatrul e lucru de nimic, de doi bani, că actorii sînt niște măscărici deșelați de atîta alergătură, și că face el, spectatorul, un hafir cîă vine și se „culturalizează”. Că deci cultura nu e departe de ouă și de brînză ; iei un bilet și o consumi. Sau iei un bilet — cum se întîmplă — și n-o mai consumi. Dar te bifează că ai împlinit sarcina culturală.

Cine are nevoie de un asemenea cîștig ? Hotărît, nimeni. Ba da, totuși : unii directori de teatru, străjuți de unele organe financiare, tolerați de unele organe administrativ-statistice. Și atuncea vezi, cum am văzut eu în mai multe județe, actori alergînd năuci de colo pînă colo, la dracu în praznic, să facă și „matineu și seara”, chit că la matineu vin 50 de oameni, dar se socotește la rubrica „numărul de spectacole”, se dau prime sau se drămuiesc salarii.

Mai sînt aceia actori, artiști, mai este acela teatru, eveniment ? Ce fel de eveniment, de simț al evenimentului, afară de o justificată invidie pe colegii lor mai feriți de hărtuie, să aștepti de la asemenea trupă ? Ce fel de simț de eveniment să mai aibă spectatorii molestați de o asemenea bunăvoință culturală, deserviți la domiciliu și cînd vor și cînd nu vor ?

Aici sînt de făcut niște corecțiuni, cum s-au făcut și în alte domenii. Magistratul a fost îmbrăcat din nou în togă, și ședința în solemnitate. Nimeni nu mai concepe astăzi ca un tribunal să se urce în autobuz și să meargă să împartă dreptate prin cîtune, aducînd lumea cu toba. Dimpotrivă, justițiabilul apare în fața unui tribunal, popular dar solemn, și ziua aceea constituie un eveniment pentru el.

Evenimente erau pentru noi și spectacolele de teatru. Și cred că asta trebuie să redevină. Nu teatrul să umble cerșetor pe la ușile spectatorilor, ci spectatorul să-și caute și să-și găsească, cu osteneală, locul în teatru, în solemnitatea spectacolului. Teatrul popular ambulant, rudă cu Commedia dell'arte, e altceva. El e evanescent în toată lumea, odată cu repertoriul său, Brezaia sau Vicleimul, și nimic nu împiedică trupele să facă și turnee cu adevărat populare.

Dar stima pentru teatru trebuie păstrată la o cotă înaltă și ferită de păcătoase expediente.

Atunci nu vom mai ahtia atîta după evenimente și nu le vom mai căuta în violentarea legilor teatrului, și nu vom mai sprijini viața teatrului pe producții „de excepție”. Sigur, regizorii buni vor pune bine, iar cei slabi mai puțin bine ; tot așa și dramaturgii vor scrie unii mai bine și alții mai prost, iar actorii vor fi inegali și ei. Dar măcar Teatrul va rămîne un lucru mare și va face acest serviciu extraordinar de a ridica spiritele, nu de a coborî pînă la ele, de a atrage, nu de a tapa.

Și atunci poate vom descoperi că și lucruri mai puțin alambicate, astăzi pierdute în noianul inflaționist și fără ecou al prestărilor culturale ale teatrului, înecate acolo sub rigorile obligațiilor financiaro-statistice, sînt de fapt evenimente teatrale...

Angajarea politică în teatru

Dramaturgii noștri contemporani doresc mai presus de orice să scrie cu vădită angajare politică; eforturile și atenția lor se concentrează cu precădere asupra substanței și sensurilor contemporaneității. În societatea noastră angajarea politică este sinonimă cu exprimarea ideologiei noastre; conținutul ideologic nu rămâne doar o premisă a valorii textului ci se identifică cu valoarea lui. Mai ales pentru scriitorul de teatru, a impregna un text dramatic de ideologia noastră este o necesitate firească, deși de multe ori ea se înfățișează ca o problemă ce se rezolvă prin simplă intuiție. Asentimentul față de ideologie amplifică necesitatea mărturisirii ei; în același timp însă acest asentiment prezintă ideologia ca un sistem practic — de norme social-politice — cunoscut, extrem de ușor de comunicat. Atît de ușor, încît nu întîrzie să se configureze în scheme cu pretenții de modele (artistice) ce ar da în mod ideal expresie ideologiei noastre. Dar schemele și modelele ajung mai devreme sau mai tîrziu să se consume ca etape, ca trecătoare momente culturale și ideologice; ele nu sînt așadar decît mărturii perisabile care ilustrează trepte pe care le urcă cuceririle ideologiei noastre în drumul său practic existențial către modelul ideal.

Textele care se închid în scheme vorbesc, desigur, despre convingerea autorului în necesitatea relevării atitudinii și direcțiilor ideologiei; de altă parte ele trădează înțelegerea eronată a caracterului profund social al ideologiei. Căci categoria textelor literare de care am vorbit se rezumă îndeobște la a ilustra mecanic rezultate deja obținute de societate, ori, dacă textele ambiționează să aducă soluții

problemelor ce frămîntă societatea, ele își aleg cu grijă în această împrejurare acele probleme și conflicte în fața cărora au și fost proiectate rezolvări sau s-au și luat măsuri politice rezolutorii. Textul dramatic nu ajunge astfel decît să ilustreze fericit și convingător dialectica socială și politică prin care conflictul respectiv a fost lichidat ori pus în stare de a fi înlăturat din societate. Numai că, așa fiind, pecetluind doar o victorie politică, o măsură ale cărei efecte se resimt deja în planul societății și al conștiinței social-politice, aportul creator al autorului — și al realizării lui dramatice — este minim din unghiul de vedere al cunoașterii realității și al efortului de a-i revela devenirea ei continuă, precum, din punctul de vedere al eficienței în conștiința publicului, destul de scăzut. Fiindcă informează asupra unor adevăruri și situații care au încetat a mai fi efectiv un focar de interes public. Autorul, zăgrăvind asemenea realități revoluate, dă dovada inteligenței aceluia care ar putea înlătura *acum* greșeala făcută *cîndva* de Bonaparte la Waterloo.

Se întîmplă uneori, din dorința de a-și manifesta încrederea în capacitatea politică a societății de a-și rezolva problemele, ca autorul să îngrămădească simplist, în schema sa, și categorii de conflicte și situații a căror rezolvare, căutată cu febrilitate, se refuză acestei scheme. În acest caz rezultatul este de-a dreptul opus intențiilor autorului: conflictul este falsificat, rezolvarea propusă, un eșec, efectul ideologic, anulat; autorul se dovedește absent din propria sa contemporaneitate, absent din activitatea ideologică propriu-zisă, și folosindu-se de conflicte drama-

tice confecționate, se prevalează de aureola și funcțiile inutilului „deus ex machina”. Vom numi acest procedeu formalism ideologic.

Dincolo de acest mod — după cum s-a văzut — eronat de a exprima ideologia, mai există și modul de a complica problema conținutului ideologic, de a o face să apară cețoasă, de nedelegat. Este un procedeu, și el, evident greșit, cum eronat este procedeu de a transmite pur și simplu fenomenele vieții și preocupările noastre sociale în toată concretețea și în toate detaliile lor, și a le ordona meșteșugit, în credința că astfel se poate crea iluzia relevării esenței realității sociale!

Formalismul ideologic practicat în teatru face un real deserviciu ideologiei noastre, căci el înlesnește substituirea rațiunii ideologice prin viziuni și decizii mitice; conflictele sociale apar aici nu numai superficiale (încît devin rezolvabile pe scenă prin simpla bunăvoință a unor personaje), dar realitatea și dinamica ei sînt surprinse prin eludarea cercetării științifice care, mai ales astăzi, este identică cu politica de stat, și în cazul acesta e de natură să ignore și chiar să infirme și activitatea social-politică care se desfășoară în lumea noastră. Într-un cuvînt formalismul ideologic înseamnă negarea progresului.

Nimeni în lume nu poate contesta faptul că ideologia noastră înseamnă și voință și încredere îndreptată spre viitor. Acesta este de fapt și temelul tuturor elanurilor noastre civice, constructive. Dar, în virtutea acestei teme, formalismul ideologic împinge dorința unanimă de mai bine în brațele unui optimism idilic. Căci, a reduce complexele probleme politice, sociale, de conștiință la scheme date și rezolvate, (ori la acțiuni de constatare și grupare statistică a problemelor, a

conflictelor etc., gata rezolvate) înseamnă a întoarce spatele realității sociale și a minimaliza sau denatura fundamentul ideologiei noastre care presupune mai cu seamă un proces de modificare *continuă* a societății, în sensul optimizării activităților sale.

Activitatea ideologică nu poate fi privită din perspectivă pur *individuală*, ci numai subsumată activității colective; ea își schimbă formele și metodele de acționare după varietatea și natura problemelor apărute. Atunci cînd este practică individual, rezultatul este un eșec. Introducerea, în text, a dezideratului propriu ideologiei noastre, nu asigură scrierii și apartenența la ideologie, atîta vreme cît textul reduce realitatea la cîteva aspecte care au făcut necesar începutul activității ideologice. Formalismul ideologic tirăște după sine un prea simplu aparat de înțelegere politică și de exprimare artistică a ideologiei.

În societatea noastră, în care interesele și dezideratele sînt comune, modul de gîndire și modul de acțiune sînt și ele comune, unitare. Exprimarea ideologiei noastre prin textul dramatic este posibilă numai dacă acesta conține *sîmburele* și combustia ei dialectică. Textul de teatru dă efectiv expresie activității ideologice numai în măsura în care permite intermedierea între gîndire și acțiune, în măsura în care scriitorul de teatru cunoaște și face limpezi fenomenele, conflictele, situațiile din realitate care cer cu necesitate acțiunea de rezolvare a lor. Prin actul de constatare și punere în evidență a elementelor din realitate asupra cărora trebuie să se acționeze, este satisfăcută pe plan artistic și gîndirea științifică asupra realității și exprimarea temeiului pe care se ridică ideologia noastră și acțiunea eficientă asupra realității.

SERGIU FĂRCĂȘAN:

autointerviu

— Ce lucrări aveți pe șantier ?

Am mai multe șantiere. Anul 1972 s-ar putea să se dovedească până la urmă rodnic pentru mine, întrucât am închis în cea mai mare măsură șantierele publicisticii, concentrându-mă asupra ficțiunii. Stă să-mi apară o carte de proză satirică, *Manualul bunului cîrpaci*. Vreau ca în toamnă să fac o lungă documentare (dacă e un cuvînt care deranjează, hai să-i spunem deplasare, sau, și mai bine, sedere) la Hunedoara, orașul muncitoresc pe care de prin '48 l-am urmărit aproape an cu an. Presimțeam că voi scrie cîndva un roman pentru o editură numită „Cartea Românească”.

— Întrebarea noastră se referea în special la dramaturgie.

— Am avut o experiență bună cu teatrul radiofonic : piesa *Costum la două rînduri*, cu Colea Răutu în rolul principal, s-a transmis în eter la începutul lui iulie. Mai am o piesă radiofonică — s-ar putea să fie transmisă pînă la ora cînd va apare revista — intitulată *Viața nu e cu taxă inversă* (sau : *Datoria e datorie*). Prima este „prelungirea” dramatică a unui act de eroism muncitoresc, analiză urmărilor sale în viața de familie. A doua opune falsul romantism și proza meschină a vieții diurne într-o muncă aparent neimportantă. Cînd se formează un spirit de colaborare inteligentă, pătrunsă de profesionalism în sensul bun al cuvîntului (incluzînd și criteriile ideologice, dar nu dăscălire), parcă și inspirația merge mai bine.

— Cum ați colaborat cu teatrul ?

— Experiența mea cu Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” a fost electrizantă și profund

inspiratoare: afară de discuțiile din consiliul teatrului, dominate de înțelegerea plină de simpatie și exigență a lui Liviu Ciulei, am avut un fel de „premieră” în viață — două ședințe plenare ale organizației de partid a teatrului, conduse de Toma Caragiu, și discutînd pe toate fețele piesa pe care o intitulasem *Păr alb pentru zece diavoli*.

— De ce vorbești la mai mult ca perfect ? Ați renunțat la acest titlu ?

— Nu. Procesul de elaborare al unei piese e însă uneori pretențios, dificil, așa că pe parcurs e omeneste să simți că titlul ți-a devenit o litotă. Știi probabil că litota e inversul hiperbolei, un fel de algebrică exagerare în minus. *Păr alb pentru zece diavoli* — numai pentru zece — mi se pare acum un titlu modest. Cum însă munca e de obicei premisa succesului, vom vedea în toamnă, sper, în ce măsură parcursul piesei a fost ascendent, a dus la perfecționările pe care le dorim cu toții.

— La ce alte piese lucrați ?

— Vă rog să nu publicați răspunsul ce urmează decît cu rezervele pe care le fac ; altminteri, ar suna demagogic. Lucrez — dar nu continuu — la cinci piese, soarta lor depinzînd mai general de șantierul dramaturgiei, de ofertele pe care le am, teatrul cu care colaborez, experiența înregistrată. Ca orice sistem informațional, creierul dramaturgului cunoaște feed-back-ul, retroacțiunea. Cînd eram copil, m-am lăcomit să iau de pe o sobiță un pahar cu lapte, încins. De atunci, nu mai pun mîna pe un pahar decît cu precauții. În momentul de față, mă gîndesc dacă n-ar fi util să solicit Uniunii Scriitorilor transferarea mea la secția de proză. M-a

încurajat faptul că am fost invitat la primul congres european al literaturii științifico-fantastice și mai ales că scriitorii români de specialitate, prin vot, au hotărât să propună *Vă caută un taur* pentru premiul european, drept cel mai bun roman științifico-fantastic al ultimilor cinci ani. Nu merg pe calea minimei rezistențe — m-am încurcat prea rău cu teatrul ca să ne mai despărțim acum — sper însă să nu ajung cu solicitarea maximei rezistențe.

— Care sînt cele cinci piese? Temele.

— Una, cea mai dificilă, este o comedie antibirocrațică, contra unui hapsin care se socoate indispensabil. Alta, cea mai ușoară — și recreativă pentru mine după *Părul alb*... — e o comedie sentimentală despre divorț. O a treia, cea mai pretențioasă, candidînd

și la circulație internațională, e dedicată luptei pentru pace, răspunde unui proiect mai vechi. A patra, aș zice cea mai imposibilă — dar am mai făcut unele lucruri care la început îmi păreau imposibile — ar fi o legendă dramatică intruchipînd lupta dintre cosmopolitism și naționalism, cu perspectivă, desigur, spre patriotismul socialist. Ultima, puțin cam surprinzător, dar e o ambiție a mea ca pe un teren foarte bătut să-mi încerc puterile: un *Vlad Tepeș* care să reprezinte, pentru mine, o formulă ceva mai nouă de piesă istorică. Mă stimulează cel mai mult la scris noutatea, încercarea de a folosi atît tehnici, cît și teme pe care nu le-am mai abordat. Marii scriitori, zice-se, se repetă: eu mă mulțumesc să fiu mai mic: un meseriaș preocupat de respectarea adevărului și dobîndirea succesului de public.

Dramaturgul și izvoarele misiunii sale

În ultima vreme, după o îndelungată stagnare, sîntem martorii unei înfloriri a dramaturgiei maghiare din România. E un fapt pe care-l semnalăm ca un fenomen organic legat de contextul întregului peisaj al literaturii dramatice din țara noastră. A irupt pe scenă — atît pe scena autohtonă cît și peste hotare, mai precis la Budapesta — mai cu seamă piesa cu temă istorică, Geza Paskandi, după *Vendegseg (În ospetie)* a scris, continuînd drama anterioară, (și după alte lucrări, dar socotesc aceasta cea mai importantă) *Rejtekhaly (Ascunzătoarea)*, pentru al cărei mesaj deosebit de actual, și-a ales drept cadru revoluția burgheză din Franța. Apoi, Istvan Kocsis (unul dintre cei mai talentați scriitori ai tinerei generații, recent premiat al Asociației Scriitorilor din București) învie tradițiile în monologurile sale tipuri ca Bolyai, Martinuzzi etc. Inspirațiile sale deloc tradiționaliste, dar nici neapărat novatoare, au un aer de „teatru de cameră“, discutat de critică, din perspectiva renunțării la canoanele de bază ale scenei, dar vrednic de apreciat pentru modul consecvent și angajant în care își exprimă cerințele proprii structuri interioare; e ceea ce se întîmplă, pe alt plan, și cu Daniel Veress, și acesta adesea criticat, dar pentru viziunea lui dramatică tradiționalistă.

De fapt, cele două dileme posibile pentru care cei doi scriitori sînt puși (de critică) în cumpănă — și anume, surprinderea fenomenelor istorice în legitatea lor obiectivă sau folosirea lor ca pretext pentru exprimarea unor stări de lucruri actuale — sînt dezlegate chiar de public. Nu se poate spune același lucru despre lucrările lui Tamas Deak, pe care publicul român l-a cunoscut tot prin intermediul unei piese premiate: *Hadgyakorlat (Manevrele)*. Dar modul de a verifica un pudding bun este să-l mănînci; al unei lucrări dramatice este scena. Scrierilor lui Tamas Deak — cuprinse în cele două volume de teatru nu de mult apărute — modul spiritual axiomatic al replicilor sale și, înainte de toate, faptul că atacă problemele etice fundamentale ale existenței noastre social-umane, ar merita, desigur, o mai mare atenție din partea teatrelor.

Mai toți colegii pomeniți mai sus se risipesc în multe genuri: dramaturgie, eseistică, poezie; unii au abordat chiar romanul. Tibor Balint, de pildă, unul dintre cei mai de seamă romancieri din țara noastră, a dramatizat — și lucru rar: cu succes — propriul său roman *Zokogo majour (Maimuța plîngătoare)* și a cucerit publicul clujean.

Nu putem, desigur, trece sub tăcere faptul că există și căderi onorabile și succese ieftine. Nu acestea însă profilează stadiul și perspectivele dramaturgiei noastre de limbă maghiară. Nici faptul că izbînzile ei recente au fost cucerite cu evocări istorice. Alături de eroii trecutului sînt toate speranțele că vor urca pe scenă și eroii zilelor de azi. Dar, atenție! Nici dramaturgia de inspirație istorică nu înseamnă prin ea însăși o dramaturgie evazionistă. Ar fi să vulgarizăm. La spectacolul *În ospetie* de Paskandi am participat la acțiune: tot atît de intens ca și eroii săi din secolul XVI. Tema, timpul acțiunii în sine, nu pot constitui o măsură artistică. Și conflictele actuale, nu prin „happy-end“, prin formule didactice și prin alte soluții conformiste — judecată, depășită, a anilor '50 — se pot rezolva. Dovadă, de pildă, piesele lui D. R. Popescu. Intervenția autorilor în problemele de importanță vitală ale vieții noastre publice își trage seva din aceleași izvoare ale misiunii lor cetățenești, fie că, pentru a-și rosti mesajul, ei își aleg eroii din istorie sau chiar din mitologie, fie din realitățile imediate. Totul este să ne aflăm în fața unor talente autentice. Nu în fața unor simpli doritori de a acapara scena cu experiențe sterile, goale de orice conținut, și mai ales văduvite de acel mesaj zguduitor, în stare să contribuie la formarea conștiinței sau măcar de unul care să poată fi și... greșit înțeles. Dar aceasta este o altă latură a problemei. Despre ea s-a vorbit la Conferința națională a scriitorilor. Și, de bună seamă, se va mai vorbi încă. În contabilitate, conturile pot fi închise. În artă, nu! Slavă domnului!

Un actor la tribunal

Cazul Irina Poenaru

Cînd, în 1874, s-a reprezentat pe scena Teatrului cel Mare (viitorul Teatru Național) revista *Cer cuvîntul*, actrița Irina Poenaru, care a jucat alături de Millo, Grigore Manolescu, Frosa Popescu, a obținut un mare succes pentru felul cum imita pe cîntărețea franceză, faimoasă în epocă, Emilie Keller. După acest succes, Irina Poenaru, tînără și grațioasă a continuat să apară în roluri mici, fiind ceea ce se numea o „utilitate”; a ajuns pînă la rangul, oarecum înalt, de societară clasa a treia. Toate au mers binișor (actrița nici nu năzuia la o înaintare) pînă în anul 1890, cînd s-a produs, am spune, o cotitură în evoluția artei actorului român. Cu acest prilej, cîțiva actori socotiți de Comitetul teatral ca „demodați”, deci necorespunzători, au fost îndepărtați prin pensionare sau neangajare; printre victime s-a aflat și Irina Poenaru. Încă tînără, simțindu-se nedreptățită, a acționat în judecată Teatrul Național.

Curtea de Apel, secția I-a, în fața căreia, potrivit legii, a venit procesul, s-a văzut nevoită să numească „experți”, mențiți să aprecieze dacă actrița „are însușirile necesare pentru a fi menținută ca societară de clasa a treia”. Juriul ad-hoc — C. Cornescu (fost director general al teatrelor), Petre Grădișteanu (jurist, unul dintre autorii legii teatrelor în ființă), Ștefan Vellescu (deținătorul catedrei de artă dramatică de la Conservator) a opinat că actrița „merită a fi menținută în teatru”. Ca urmare, Curtea a admis acțiunea intentată de Irina Poenaru, anulînd încheierea Comitetului teatral.

Nemulțumită, Direcția generală a teatrelor, solicită „un alt act de expertiză”, alcătuit de o comisie din care au făcut parte G. Bengescu-Dabija (dramaturg), I. Ionescu-Gion (cronicar dramatic), C. Serghiade (cunoscut meloman și impresar de operă); această comisie a supus-o pe biata actriță unei „probe extemporale”. I-au cerut să interpreteze o scenă din *Copila din flori*, piesa lui Grigore Ventura, apoi i-au dat să citească o bucată în proză precum și niște versuri. Jignitor examen pentru o actriță care avea totuși în urmă o carieră! Dar examenul a fost defavorabil Irinei Poenaru.

Cu acest prilej s-a încheiat un proces-verbal — un document interesant, întrucît înfățișează înaltul stadiu de dezvoltare a artei actorului român la sfîrșitul secolului trecut, de asemenea exigența față de slujitorii acestei arte în continuă evoluție.

„Avînd în vedere, sublinia procesul-verbal, că actorul trebuie să fie atît de adine pătruns de simțămîntul sau pasiunea ce întrupează încît să întrecă chiar pe cele din lumea reală, să zăgrăvească și să trăiască rolul în ochii publicului, încît masca și a ei mobilitate, glasul și a lui mlădiere, vorbirea și a ei rotunzime și siguranță, gestul și a lui plasticitate, atitudinea și a ei potrivire, într-un cuvînt întreaga viață scenică să se desăvîrșească în cea mai perfectă armonie, cu ceea ce exige sentimentul sau pasiunea ce artistul realizează”.

„Avînd în vedere, continua procesul-verbal, că fără aceste condițiuni și aptitudini este, azi mai cu seamă, peste putință a juca drama, fie în tragedie, fie în comedie, fie în drama propriu-zisă, chiar pe scenele cele mai modeste și cu atît mai puțin pe scene de o însemnătate mai mare”...

„Considerînd că orice scenă și îndeosebi scena română a Teatrului Național are un interes de căpetenie a uita tot ce reamintește timpurile de început ale teatrului, cînd totul se lăsa inspirației momentului, unei doze foarte mari de talent natural, dar nepoleit de artă și de studii conștiente, unor capricii neprevăzute și unei îngăduiri fără margini a publicului îndelung răbdător sau foarte puțin cunoscător, comisiunea susține că se impune ca tinerii care intră acum în teatru pentru a forma contingentul artiștilor viitori, trebuie să-și formeze, prin studii și vederea numai a bunelor modele un ideal artistic absolut deosebit de idealul predecesorilor lor de acum douăzeci-douăzeci și cinci de ani...”

Constatînd că Irina Poenaru „nu corespunde exigențelor ce arta dramatică cere azi de la cei mai modești ai săi reprezentanți”; că actrița ar aparține „unei școale azi dispărute”; că „interesele artei nu pot transige în fața nici unui argument străin de dînsa”, comisia declară „pe onoare și conștiință” că actrița „nu poate să mai joace pe scena Teatrului Național din București” (Arhivele Statului, București, Fondul Teatrul Național, dosarele 992/1890 și 1061/1892).

Deși asistată de doi avocați proeminenți (Vasile Lascăr și Petre Grădișteanu) Irina Poenaru a pierdut procesul.

I s-a fixat o pensie de 59,60 de lei, cu care nu se putea duce nici măcar o existență modestă.

N-a putut supraviețui prea mult îndepărtării sale din teatru.

Nineta Gusti:

*„Locuința mea
de vară e la țară...”*

Un interviu de Al. Popovici

...Ploua mereu ca într-o romanță la modă de Kirculescu. În Iași se mergea cu tramvaiul până la linia frontului. O dată pe săptămână, răzleț, cite un film speriat apărea pe pinza cinematografului Trianon. La Scala, un grup de băieți și fete încropiseră un fel de spectacol de revistă. Când păraseau costumul de scenă, își puneau în piept steaua galbenă. Teatrul Național era refugiat la Jimbolia. Când soseau „unități hipo” nemții „cazau” caii pe scena mare a casei lui Alecsandri. Un afiș: *Steaua fără nume*. Ziarele, care, cind

soseau, erau smulse din mână, anunțaseră succesul bucureștean și toată tevatura în jurul incognito-ului autorului.

Am cumpărat deci bilete. Evident, la balcon. Sala era arhiplină, deși în orice clipă o bombă ar fi putut face tavanul să cadă peste noi. Beligan, Marcel Anghelescu și atîția alți mari actori. Nouă, puștilor de la balcon, ne-a plăcut „Eleva”. Părea de vîrsta noastră, a celor de la galerie. L-am luat pe Napoleon Crețu, boxerul și tarzanul clasei noastre, și am așteptat-o la binecunoscuta

Sus : într-o piesă cu „teatru în teatru“ : Cher Antoine

Jos : Într-o repetiție la unul din spectacolele cele mai dragi din albumul amintirilor : Casa inimilor sfărâmate de Bernard Shaw.

ieșire din teatru. Nu era o fetiță, ci o doamnă. I-am cerut o fotografie cu autograf. „Nu-mi plac fotografiile“ ne-a răspuns, frază pe care vrea să mi-o repete azi, după 28 de ani, dar ne-a spus o glumă tare, și noi am plecat fericiți. Cât de fericit poți fi într-o noapte, într-un oraș în care biletul de tramvai pîuă la front costa un leu...

„Eleva“ era Nineta Gusti și atunci mi se părea că e cea mai mare actriță din lume. Avea un suris săgalnic, numai al ei, era un spiriduș gata de poze, uneori nițel cam tristă, alteori ciudată, totdeauna neașteptată, surprinzătoare în reacțiile de pe scenă, la care niciodată nu te puteai aștepta dinainte. Am urmărit acest Puck feminin în fel de fel de spectacole, și mai bune și mai proaste : în comedii de boulevard și farse stupide, dar și în piese de subtilitate și adâncime. Totdeauna juca alături de mari actori, în echipe prestigioase : cel puțin Radu Beligan era totdeauna prezent. Au trecut aproape trei decenii. În ultimele luni n-am mai întâlnit-o însă pe Vasile Conta, unde-i știam casa. Și am aflat — cum în teatru se află toate — că și-a cumpărat o casă la țară, la Crevedia. Aha, deci tot pe lângă fabrica de iluzii de la Buftea. Doar jumătate de oră cu mașina și o găsim.

— Unde stă actrița ?..

O ceată de copii ne conduc pe ulița căutată. Nineta e în grădină, în cea mai rustică ipostază : culege vișine. Îmi vine să o rog să recite parodia lui Topîrceanu la celebrele versuri ale lui Depăărățeanu : „Locuința mea de vară e la țară“, dar abordăm cu toată seriozitatea interviul pe prisma casei

Un decor ca în „Dumbrava minunată” în care Nineta Gusti e scenograf-grădinar. Floarea soarelui domină aici ca un semn de optimism

Nineta Gusti, păziți de un ciine care, pripornit în lant, joacă rolul unui paznic fioros.

— De ce te afli aici ?

— E împlinirea unui mai vechi vis de-al meu. De când sînt pensionară, am strîns bani și iată-mă în Crevedia printre caiși, vișini, meri, căței și porci.

— E o simplă potrivire de nume — faptul că te cheamă ca pe marele regizor Gusti ?

— Exact. E o întimplare ! Sînt fata avocatului Climescu-Gusti din Iași, oraș în care am copilărit. M-am născut într-o casă din Piața Unirii, și am avut parte de mai multe mame (vitrege). În liceu nu doream și nici nu voiam să fiu artistă. Îmi plăcea îndeletnicirea de regizoare, ba mai făceam și

decoruri și costume. Visul meu se îndrepta spre facultatea de medicină, eventual de botanică. Și totuși...

— Și totuși ?

— M-am gîndit că teatrul e o meserie mai bine plătită. Am dat examen cu o poezie de Blaga, și doamna Bulandra m-a ales pentru clasa ei. De atunci am devenit profesionistă. Școala am făcut-o pe scena teatrului doamnei Bulandra unde am jucat în toți anii studenției. Din primul an am jucat în *Mătrăguna* alături de Storin. Dintre colege : Florica Demion. Jucam roțișoare, dar aveam aplauze destule. Tot doamna Bulandra mi-a scurtat numele pe afiș : din Nineta Climescu-Gusti, am rămas cum mă știți.

Trec gardul, ies la șosea, iau autobuzul și sînt în scenă... Din natură pînă la teatru nu e decît un pas.

— Și apoi ?

— Apoi ? M-am apucat tot mai temeinic de meserie. Pînă cînd m-au dat afară din aproape toate teatrele bucureștene, fiindcă ceream patronului să-mi ...plătească leafa. Eram și atunci rea de gură... A fost însă și un noroc. Mania Antonova tocmai deschisese un teatru. M-a luat și pe mine în spectacolul cu piesa lui Kataev, *Drum înșorit* — alături de Roland de Lassay și Sergiu Dumitrescu — de multă vreme umbre. (Cînd a fost ? Stau tare prost cu anii, cu datele, cu timpul... Uite, de pildă, vezi, n-am în casă nici un ceas care să... meargă. N-am nevoie să-mi măsoare nimeni vremea care mi-a mai rămas!).

...Apoi, după ce-am avut succes, patronul m-a chemat înapoi ca salariată, dar ținută „pe tușă” ca artistă. Genul meu era acoperit de Leni Caler. Deci nimic interesant.

— Și colaborarea cu V. I. Popa ?

— Excelentă. Nu pot decît să repet și eu ce-au spus alții : teatrul lui era o școală, cu

muncă multă și o disciplină de fier. Aproape toată suflarea actricească a trecut pe aici și a avut numai de cîștigat. Jucam mult pentru muncitori, elevi, studenți. Turneele durau cîteva luni, premierele se dădeau în centre muncitorești, la Reșița, Petroșani, Anina.

— Dar făceai și turnee în alte teatre ca... salariată ?

— Exact. Am jucat la teatrul Mariei Filotti. În *Omul care zîmbește* am jucat primul meu rol de cochetă. Toată presa m-a înjurat, dar publicul mă aplauda. Eu eram totuși amărîtă... se întimpla ceva... Oricum mi-a folosit mult colaborarea cu cele două femei ilustre ale teatrului românesc : Lucia Sturdza Bulandra, preocupată de ansamblu, de creșterea actorilor tineri, Maria Filotti urmărind realizarea grabnică a succeselor de casă și public ; două mari personalități. La Maria Filotti am început să joc alături de Radu Beligan, care începea marile sale triumfuri : *Banii nu fac două parale* și *Orașul fără avocați*. În multe teatre, în multe spectacole, am jucat alături de Beligan, care cîteodată era și director, codirector, coasociat la conducerea vreunui colectiv.

— Dar marile roluri ?

— Satisfacția împlinirii artistice, a unor mari roluri am avut-o după război. Mai ales la Teatrul Armatei, excelent, unitar colectiv. Să ne amintim : *Căsătoria*, *Nunta lui Figaro*, *Femeia îndărătnică*, *Văduva isteată*, *Viori de primăvară* de Stein, *Zbor de noapte* de Tăutu, *Casa onorabilă* de Lovinescu și *Gaițele*, recent...

Am trecut la Teatrul de Comedie condus de Beligan. Aici am jucat în : *Burghezul gentilom*, *Celebrul 702*, *Fizicienii*, *Uciaga fără simbrie*, *Casa inimilor sfărîmate*, *Cher Antoine*...

— Erau rolurile visate ?

— Poate nu ! Aveam visuri mult mai mărețe. Mi-ar fi plăcut marile roluri de tragedie : *Fedra*, *Andromaca*, *Cleopatra*. Dealtfel, poate ați observat. În orice rol comic picur și puțină lacrimă tragică, așa cum m-am făcut cunoscută în trupa Maniei Antonova. Ce să fac, dacă la rolurile de mai sus n-am ajuns : lumea nu m-ar fi „crezut”, pentru că port pecetea comicalui.

— Compui greu un rol ?

— Să nu te miri dacă o să-ți spun că am procedeu personal în crearea unui rol. Patent propriu. Cu o zi înainte de premieră închid ochii și-mi rememorez rolul, cu cele mai mici gesturi și atitudini în suita unui film pe care mi-l derulez „au ralenti”. Și totul e apoi perfect, deși, la unele roluri, m-am chinuit îngrozitor, cum a fost în *Fizicienii*.

— Filmul, televiziunea ?

— În film am avut rolișoare, dar am fost mulțumită. La televiziune — roluri bune. De pildă în *Ciuta*.

Cu ochii care l-au inspirat și pe Tonitza, portretul din perete evocă pe tinăra actriță de ieri, nu fără puțină melancolie din partea... „originalului“

— Ești o actriță dificilă în procesul de creare a spectacolului ?

— Dimpotrivă. Ascultătoare, maleabilă, disciplinată. Ascult de regizor (pe care-l dibui eu cam ce fel e...) și de obicei nu mă înșel asupra rolului.

— Partener ideal ?

— Evident, Radu Beligan, alături de care pregăteam rolurile cu mintea...

— Pensionarea te-a necăjit ?

— M-a surprins. Nu eram pregătită. Aș fi foarte demoralizată, dacă nu aș fi avut o anume autoeducație de a trece mai ușor peste părțile mai puțin plăcute ale vieții ; dar joc înainte, și Aneta (rol care-mi place) din *Gaițele* — e o dovadă. Și apoi, nu mă plitesc. N-am timp ! Dacă-mi pun viața într-o balanță, partea plăcută atâră mai greu. Am făcut teatru de nevoie. Nu știam că am talent.

— Și totuși ai avut totdeauna succes la public...

— Cred că se stabilește un anume fluid, cu care unii actori se nasc. Există actori care, cum intră în scenă, captează privirile publicului. În viață și pe scenă n-am ținut niciodată la îmbrăcăminte, la toalete. Dacă ar fi după mine aș îmbrăca — pe scenă — toți actorii în pinză de sac, tăiată drept. Publicul să facă o judecată dreaptă.

În viața mea nu pusesem un costum clasic... Și când a venit clipa, m-a preocupat atitudinea oamenilor epocii pe care am găsit-o înscrustată pe vase vechi, în stampe, tablouri. Se fac nedreptăți de apreciere din

cauza acestor luxoase zdrențe. Omul să facă haina, nu invers !

— Ce fel de „teatru“ iubești ?

— Am fost calificată de la început ca o actriță realistă. Așa și sînt. Dar nu resping nici o formulă, nici o căutare, nici o încercare... Dar teatrul trebuie să rămînă al oamenilor, pentru oameni ! Și i-am simțit totdeauna pe oameni aproape, iar eu le-am dăruit mai ales risul de care au nevoie ca de soare și de aer. Se spune că am și am avut haz. Dacă e așa, l-am moștenit de la mama — care avea un haz ciudat, un fel de umor englezesc : se mira de ce ride lumea cînd spunea ea ceva...

— Preocupări colaterale ?

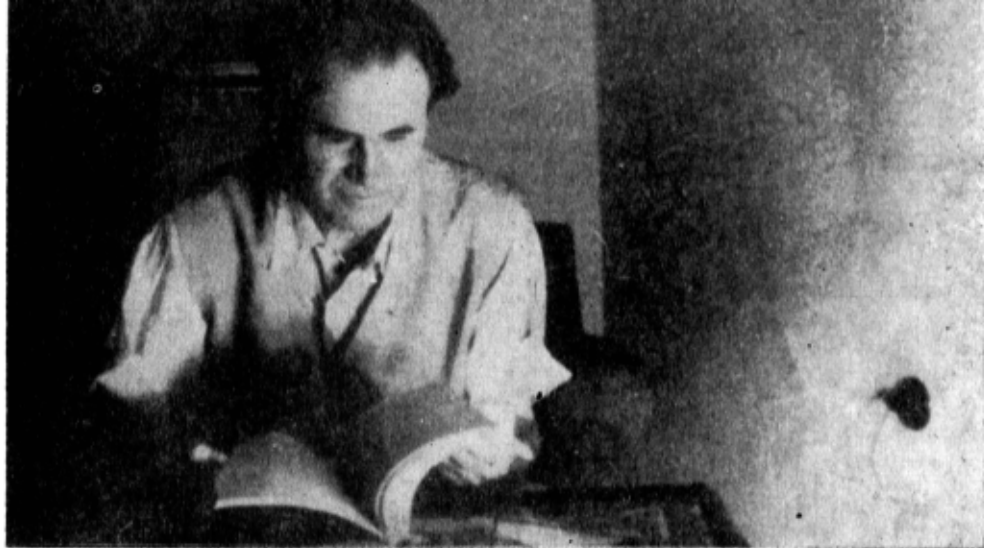
— Pictura. Nu se vede pe pereți ? Apoi scriu și versuri — dealtfel aș fi dorit să fiu scriitoare. Și cred că sînt și o bună gospodină !

Am crezut totdeauna în dragoste și asta mi-a înfrumusețat viața și m-am temut și mă tem de moarte ! De aceea poate nu-mi place să-mi povestesc viața, nu țin minte datele, nu păstrez fotografiile, opresc ceasurile...

— Mai bine să ne gîndim la viitor. Ce vei face ? Ce proiecte ai ?

— Toate sînt legate de grădinărit, de flori, de viața mea de la țară. Și cînd trebuie să joc, iau autobuzul de la Crevedia și mă opresc unde e nevoie. Pînă atunci hai să culegem zmeură din grădină.

Și în grădina actriței, printre gize, flori și cași, ca într-o poezie de Ion Pillat, am uitat puțin de teatru...

CAMIL PETRESCU

și critica teatrală

După momentul incipient C. A. Rosetti — N. Filimon și apoi, după momentul de excelență Eminescu—Caragiale, critica teatrală românească a înregistrat momente de reflux. Camil Petrescu a fost cel care a reactivat-o la nivel superior.

În *Teze și antiteze* sînt relevabile unele însemnări ale lui în legătură cu esența criticii dramatice. El consideră în rînduri pe care i le putem considera programatice: critica „este o judecată de valoare, este o prețuire a semnificațiilor sub unghiul dialecticei culturale, funcțiunea ei este selectivă, nu explicativă”. Ea „grăbește cu alte cuvinte judecata timpului, orientează creația (...) Trebuie să aleagă (...), să plivească, să călăuzească, să previe rătăcirile, menținînd acel climat care e propice creațiilor autentice. E preferabil să convingă, de aci urmează că trebuie să aibă și însușiri retorice (...). Intenția ei nefiind să dureze, ci numai să limpezească judecata contemporanilor, (...) se va adapta, din necesitate dialectică obiectului ei, se va corela, mai mult decît creația, cu veleități de peregrinitate, adoptînd cu devotament stilul contemporan. Se va învechi (...) în procedeele sale, după ce s-a anulat în judecată, dar supremul ei merit va fi fost să nu fi provocat nici o rătăcire, să nu fi oprimat nici o forță creatoare, să nu conție nici o judecată contrazisă de substanțialitatea care a biruit, ci să se identifice din acest punct de vedere, noii deveniri, cu o aderență pleonasmică”.

„O societate evoluată cu adevărat e în stare să recunoască spontan valoarea judecății, iar autoritatea devine un act normal. Atunci cri-

tica își poate permite să fie calmă, fără stridențe, legănată și plină de sentimentul autorității ei, simțind privirile îndreptate asupra sa, într-o atenție devotată care nu scapă nici o nuanță, nici o mișcare aluzivă. S-ar putea spune că o asemenea critică oficiază stilistic, conștientă de sacerdoțiul ei”.

Camil Petrescu regretă că în epocă, la noi, situația era inversă, cel mai frecvent cunoscînd „voluptatea autorității” și impunîndu-se spontan, impostorii. Într-adevăr, considera — și avea dreptate — pe cei mai mulți croniciari teatrali ai timpului drept „naufragiați de împrejurări independente de voința lor în lumea artei”. Le contestă priceperi minime, incapabili fiind de a discerne măcar „deosebirea dintre o piesă și spectacolul realizat cu ea”. Singurul lor criteriu era „sanctiunea dată de public în seara premierei”. «Critica lor are un inevitabil resort empiric. Dacă piesa a avut succes de public, ei o declară bună și pe urmă fiecare o explică în limbajul lui, mai mult sau mai puțin propriu: solid construită, bine motivată, emoționantă, cu caractere bine definite, ordonată și alte imbecilități. Iar la sfîrșit citeva rînduri despre actorii care au avut aplauze.

Dacă publicul nostru nu primește piesa, atunci, adunați în foaier în timpul antractului, criticii noștri o declară proastă, și iarăși o explică: slab construită, nemotivată, are lungimi (lungimile sînt pasajele pe care le-a morfolit actorul și nu le-a ascultat publicul) etc.

De fapt toată critica noastră, ca valoare intelectuală, e un stupid reportaj seral, ase-

zonat în stilul d-lor „critici”. Acceptarea sau neacceptarea publicului, acesta e supremul criteriu al cronicii gazetărești. Și astfel, capodopere din literatura universală care au avut succese extraordinare aiurea, dar care la noi cad, sînt declarate drept opere fără valoare și dimpotrivă.

Pornind de la aceste opinii și avertizări putem polariza întreaga activitate de critic teatral a lui Camil Petrescu. Începînd din 1919, a scris sute de cronici, în special pentru *Argus*, dar și pentru *Cetatea literară*, *Cuvîntul*, *Gazeta*, *Fapta*, *Omul liber*, *Reporter*, *Săptămîna muncii literare și artistice*, *Viața*. Și-a îndeplinit misiunea cu competență și responsabilitate, deoarece, complementar celor afirmate în prefața de la *Teze și antiteze* despre efemeritatea criticii, considera cronică teatrală ca investită totuși cu girul favorizării opiniei definitive: „din condițiile specifice ale artei lor, se bucură actorii de acceptarea posterității fără posibilitate de revizuire; (...) în judecata istoriei artei, actorii intră de obicei (...) chiar cu aureola cîștigată în timpul vieții, cu sentimentul că procesul nu-l mai pot pierde”; iar pe de altă parte „știm prin ce soluri de artificiu, înțelegere greșită, speculație facilă, lipsă de conștiință artistică se realizează și acum triumfuri și reputații false în teatru. Dacă e o nuanță de tristețe, aci, ea e provocată tocmai de gîndul că unii actori de merit autentic, refuzînd să se dedea la compromisuri, n-au cunoscut, în viață fiind, succesele la care aveau dreptul, și nici n-au posibilitatea unei reabilitări, fiindcă apelul la judecata posterității nu există pentru ei”. Camil Petrescu, preocupat de răspunderea enunțurilor și prezentărilor pe care le efectua ca „herald al eternizării”, a practicat cronică cu cinste, demnitate și curaj, nesfiindu-se să-și declare răsplată părerea, chiar atunci cînd prin asta indispucea cercurile influente. Atunci cînd ușile se închideau pentru judecata sa de valoare, bătea la alte uși (o cronică — defavorabilă — despre Maria Ventura a peregrinat, colectînd refuzuri, prin vreo trei redacții). Nu se mulțumea să emită sentințe, ci căuta să le explice, și adesea opina constructiv asupra modului în care s-ar fi putut în unele cazuri, întreprinde rectificări ulterioare premierei.

Cronicile lui Camil Petrescu își aleg modalitatea conformă cu finalitatea: unele se adresează marelui public, sînt scrise la un nivel de popularizare, și au în special obiectivul de a consemna premiera ca etapă finală și finită. Asemenea cronici se simt uneori scrise în pripă, „la prima mină”, deci se prezintă, ca ținută, ușor discrepantă față de formulările din „Modalitatea estetică a teatrului” sau, mai tîrziu de articolele cu caracter eseistic din revista „Teatru”. Din ferice atare neîmpliniri nu afectează fondul cronicilor, iar în formă, chiar în fuga condeiului, explodează, din cînd în cînd, cite un pasaj mirific, trădînd maestrul.

O altă categorie de cronici sînt sortite mai ales audienței consecvent — apropiate

de lumea teatrală sau chiar oamenilor de specialitate. Ele comentează mai adînc și mai subtil, nu se limitează să constate, ci se constituie în mentor, dau sugestii, adesea considerînd premiera doar ca o etapă perfectibilă în viața respectivului spectacol, și totdeauna socotind realizarea acestui punct reperitorial drept pagină din care se pot trage învățăminte pentru realizarea în cadrul instituției teatrale — a altora superioare. Asemenea cronici, detaliate, scrise cu acribie, la un elevat nivel analitic, prind de obicei în vizor fie spectacole românești bogate în semnificații, fie anume spectacole ale turneelor străine. Căutînd să facă, de pildă, analiza mijloacelor artistice ale Mariei Ventura la o anumită etapă, el notează în capul unui articol: „Intenția noastră e să ne adresăm de data aceasta nu publicului în genere, ci anume specialiștilor și cunoscătorilor, celor ce se interesează îndeosebi de activitatea interioară și continuă a teatrului”.

Structura cronicilor lui Camil Petrescu nu e monotona, previzibilă, cum întîlnim la ceilalți croniciari ai epocii, la care 90% din conținut însumau aprecieri la adresa textului dramatic, după care, în 10%, se expedia spectacolul. Cronicile lui Camil Petrescu nu au o structură stereotipă, ci una potrivită structurii spectacolului privit ca un *tot*, centrul de greutate, în urma unei judecăți de valoare, fiind plasat fie pe text, fie pe prezentarea lui scenică, depistînd și detaliînd acel compartiment care se vădea nevralgic discuției. Atunci cînd unul dintre sectoare, chiar dacă excelează axiologic, începe să țină de domeniul entropiei, el e tratat subsidiar. Criteriul generator de structură e deci mixt, necesitatea, substanțialitatea spectacolului fiind apreciată după valoarea estetică și cea informațională. Să nu ne surprindă deci că, de pildă, cronică la *Hedda Gabler* cuprinde 80 de rînduri despre piesă și cinci despre realizatorii spectacolului, și cu toată admirația lui Camil Petrescu față de Caragiale, atunci cînd îi face cronică la *Comu' Leonida* față cu reacțiunea și la *O noapte furtunoasă*, se rezumă în a declara că „o analiză a celor două comedii reprezentate aseară e de prisos. Să vorbim mai bine despre interpretare” — și detaliază considerații asupra spectacolului.

E de remarcat că, după ce subiectivitatea îi dicta unghiul din care vedea un fenomen sau un om, Camil Petrescu se insera cu o deplină obiectivitate în cadrul acelei viziuni subiective. Criteriile, o dată fixate, nu se manifestau aleatoriu. Camil Petrescu nu era ranchiunos; căderea *Mioarei* nu l-a împiedicat să aducă, atunci cînd era (și cit era) cazul, aprecieri pozitive lui Soare Z. Soare, sau să devină bun prieten cu Vraca.

15 ani de cînd a încetat să trăiască, Camil Petrescu rămîne o prezență vie în teatrul românesc; pînă și în cronicile sale dramatice, caduce prin obiect, rămîne o permanentă a culturii noastre teatrale.

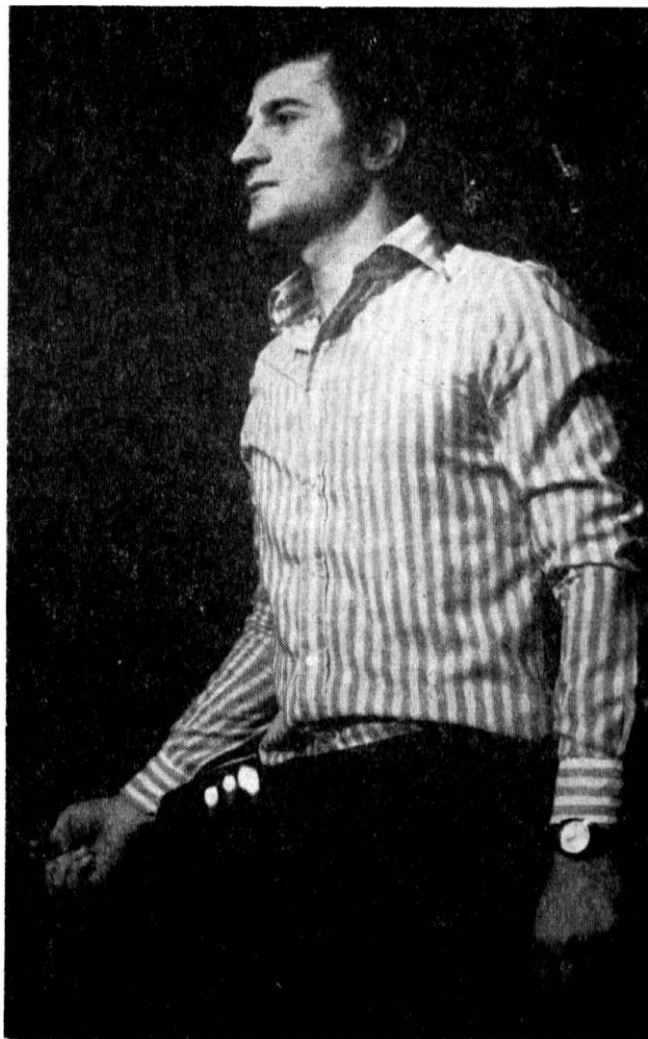
Mihai Dîmțiu

*Dialoguri
de
atelier*

**Ion
Caramitru**

*„teatrul
te ajută
să*

supraviețuiești“

— Ești unul dintre favoriții publicului tânăr, aproape o vedetă ; nu a a filmului ci a poeziei. Ce loc ocupă poezia în teatrul duminical ?

(Caramitru privește stingherit. Ca să-și ascundă emoția cere o țigară. De fapt nu e fumător.)

— Să vorbești despre poezie e tot atât de greu cât s-o scrii. Să povestesc cum s-a născut o patimă ? E greu de explicat... Cînd eram copil citeam poezii, o ascultam pe mama spunînd versuri, pe unchiul meu... El avea un adevărat cult pentru poezia lui Arghezi... Era profesor de literatură. Dar recita pentru noi, pentru ei. Acum se întîmplă altceva, poezia s-a urcat pe scenă, are publicul ei, atrage actorii în spectacole de gen și asta mă îngrijorează. Nu poți face o profesiune din a spune poezii.

— Totuși, recitalul de versuri al Teatrului „Bulandra“, care a bătut recordul încasărilor, este un spectacol profesionist ! De ce-l contesti ?

— Nu-l contest. Țin doar să precizez : e un spectacol născut întîmplător, nu deliberat... Într-o seară nu aveam ce juca, și atunci am improvisat un recital. Toți trei, adică eu, Florian Pittiș și Elena Caragiu spuneam poeziile pe care le iubeam... Care ne plac ; mereu adăugăm altele.

Un prim rol de comedie : în „Candida” de Bernard Shaw
(Teatrul „Bulandra”, 1966)

— *Insist : pe plan socio-cultural, mi se pare un câștig important și un merit deosebit această „difuzare” a poeziei de valoare, în rîndurile unei generații supus asaltului audio-vizualului, invadată de muzica pop...*

— *Dacă lucrurile stau așa — mă rog, e bine ; nevoia de poezie vine însă dinăuntru iar un bun recital menține treaz reflexul de a răsfoi o carte... Dar nu poți crea o cultură spunînd poezii, repet, și nici face din asta o profesiune ! În nici un caz o profesiune care să radieze cultură...*

— *Consideri, deci, poezia, un raport strict între lector și poet ?*

— *Așa ar trebui să fie. Cel mai secret cu puțință mod de comunicare. A veni pe scenă și a spune poezii este aproape un exhibiționism. Și ceea ce menține această senzație și chiar o planifică este nevoia de a te „dezbrăca” sufletește (dar cu stil), divulgînd cele mai intime gânduri, cele mai tainice emoții... Poezia ține de singularitatea stărilor de spirit. Este o stare de excepție. Or, dacă o transformăm în fapt cotidian, capăt senzația că asist la ceva vulgar, indecent... Da, indecent, asta e cuvîntul.*

— *Cînd joci într-un spectacol, într-o piesă vreau să spun, nu încerci niciodată o asemenea senzație ?*

— *Nu ! Categoric nu, niciodată ! Teatrul și poezia sînt domenii cu totul separate deși eu dramatizez poezia, o teatralizez.... Poate fac asta în mod inconștient, dar așa se întîmplă. De aceea, poeziile care mă emoționează foarte tare, nu le lucrez, ci le las să se exprime singure.*

— *Și celelalte, cum le „lucrezi” ?*

— *Mi-e greu să spun. (E vizibil stînjenit. Aprinde televizorul, rulează un „prim-plan”, închide „sonorul”). Pot oare explica un rol ? Adică „să spun cum l-am făcut” ? Cu poezia e și mai complicat... Versurile își cîntă pauzele dintre cuvinte. Asta mă fascinează. Mă interesează ceea ce nu e scris, spațiile goale... Resorturile care nasc necuvîntul, nescrisul — miracolul creației tăcute...*

— *Probabil că transmiți publicului emoția ta. Am întîlnit tineri care veneau pentru a șasea sau a șaptea oară la recital, și murmurau și ei o dată cu voi versurile...*

— *Poate și fiindcă la noi se manifestă în ultimii ani o mare sete de citit, o foamă de lectură. Cărțile favorite se epuizează. O spun cu certitudine. Pe unde am călătorit, în occident, nu am observat un asemenea fenomen de masă.*

— *Poeziile din recital sînt foarte cunoscute ?*

— *Aș zice dimpotrivă. Unele dintre ele nu sînt deloc la îndemîna marelui public. De pildă, pe Nichita Stănescu mulți îl reneagă, am auzit*

*Văd teatrul
ca o casă
cu ferestrele
deschise...*

tineri declarînd că nu-l înțeleg. Eu caut să-l fac înțeles ; se pare că modalitatea de lectură practică de unii e greșită. La fel se întîmplă cu poezia lui Adrian Păunescu, a lui Marin Sorescu...

— *Îmi place cum recîți Un om pe niște scări...*

— Îmi place să mă joc cu ea. Sînt multe posibilități de a o pune în valoare. Poți sugera mai multe stări... De pildă, personajul e un tip rău și nu va lăsa să fie urcate scările... Sau el nu e lăsat să le urce... Sau, să zicem, e o victimă complice cu călăul... Ii place să nu fie lăsat să urce...

— *Va să zică, a spune poeziile nu e o profesiune. Dar a juca teatru ?*

— O mare șansă ! O șansă de a supraviețui... Teatrul te ajută să supraviețuiești. Văd teatrul ca o casă cu ferestrele deschise. Tu le deschizi, intri înăuntru...

— *Pe fereastră ?*

— Numai pe fereastră — și o mobilezi cum vrei. Totul depinde de tine. Și încă ceva : în teatru ești uneori bogat, ești uneori fericit... Teatrul îți oferă iluzii „din picioare“, dar cu condiția să-ți pui capul la contribuție... În aceeași măsură teatrul te obligă, te constrînge la conviețuire, la conclucra-re cu ceilalți...

— *Consideri asta o constrîngere ?*

— Depinde. Depinde cine sînt „ceilalți“. Uneori aerul devine mai pur cînd intră unii, alții...

— *Și generația ta ? Faimoasa „promoție '64“ ?*

— Căutăm să ne eliberăm de toate constrîngerile jucînd teatru. Și în același timp ne constrîngem la loc prin propriile noastre moșteniri, deprinderi, educație... Generația mea — cei de 30 de ani, — e atentă la nivelul senzațiilor pe care le poate radia scena. Aș spune că e o generație de filieră armonică cu generația lui Bălățeanu, Botta, Mihai Popescu...

— *În ce sens ? Ca gîndire, ca stil de joc ?*

— Ca exprimare. Desigur sîntem atenți la teatrul de caractere, la compoziție, la tot ce ne-a trasat Stanislavski, dar cred că sîntem mai receptivi la reflexul stărilor neașteptate, la clipele de descoperire, de surpriză lăuntrică... Vreau să spun că ne obsedează ideea trecerii timpului. E

un gând rece, melancolic. (Pe micul ecran a apărut brusc, Malec. Antologie Buster Keaton...)

— La cine te referi ?

— Comicul lui Marin Moraru, cinismul lui Dinică e trist... E un comic care se desfășoară în zonele unor conștiințe răscolite de întrebări, și de neputința de a le rezolva... Așa e și Ogășanu sau Nicky Wolcz...

— Și comicul tău ? (Tace. O tristețe permanentă îi stăruie în ochi. Doar ai jucat comedie ! În *Candida* și mai recent *Mincinosul*. (Tace.) Insist ; cum e comicul lui Ion Caramitru ?

— Ai observat în intervalul domnului Botta, pe care l-ai publicat, cantitatea imensă de cuvinte pe care le rostește, scuzându-și neputința de a da un răspuns ? E un calvar să răspunzi public la întrebări pe care nu ți le rostești...

— Nu mă așteptam la această mărturisire din partea unui actor, a unui om care face un „strip-tease“ în fiecare seară...

— Numai atunci trebuie să-l faci. Numai pe scenă.

— Să ne reîntoarcem la Botta...

— Emil Botta este conștiința cea mai vie a Teatrului. Faci ce faci și tot la el revii cu gândul. Trena lui spirituală însoțește mai tot ce s-a făcut bun pe scenă — chiar și fără prezența lui.

— Botta este o excepție, nu o regulă în teatrul nostru.

— Mai există spirite înrudite cu el, au apărut ! Nicky Wolcz, de pildă, e un mare gânditor de teatru. Wolcz realizează prin gest ce face Botta prin cuvânt. Jocul lui are consistența unui film mut. (Pe ecran, secvența cu măgarul culcat pe șină și fochistul care mută conștiincios traversele în fața chipului impasibil al lui Buster Keaton.)

— Cred că și Ion Caramitru este un spirit înrudit cu Botta. (Tace.) Ai călătorit mult. Ai văzut mult teatru. Ce crezi despre noile forme, despre alungarea literaturii din spectacol, ba chiar a cuvântului ?

— ...Nivelul teatrului românesc atinge nivelul teatrului mondial de bună calitate acolo unde spectacolul apare ca reflexul unor realități și necesități sociale. Căutările noastre sînt comune cu ale altora, doar modalitățile de expresie diferă. Poate că teatrul occidental se diversifică în prea multe modalități... Teatrul american mi se pare cel mai interesant. Trupele de „șoc“ sînt nevoia să se depărteze de cultură, de civilizație, prin redescoperirea stărilor fundamentale, prin căutarea originii gestului care a dus la teatru. Căutările lui Peter Brook — vorbeam cu Andrei Șerban — demonstrează nevoia eliberării din închisoarea cuvîntului, de subordonarea prin cuvînt. Limbajul este numai un cifru. Conștiința este mult mai bogată... Teatrul mare, major, tinde să se elibereze de constrîngerea verbului, tinde către perfecțiunea imaginii...

— ...Renunțînd tot mai mult la scenografie, la decor, la costume...

— Imaginea cea mai vie o reprezintă trupul. Relațiile lui cu obiectul, cu ideea, trupul prin el însuși. Am văzut recent la Amsterdam un spectacol de improvizație pe teme date. La un moment dat doi tineri erau nemulțumiți că nu pot zbura... înăuntrul lor ! Căutau — în mod primitiv și pueril — secretele acestui zbor. Eliberarea de tine însuși, zborul „din tine“, iată o temă superbă. Mi-a plăcut mult un moment : tinerii găsesc la un moment dat un pilot căzut, care moare. În agonie își trăiește ultimele senzații de zbor... Mai puțin precis ca idee, acest spectacol reușea totuși să dea o formă poetică unor stări nedefinite, ambigui. Imaginea se ridică la nivelul formațiilor. Zgomotul frunzelor era extrem de elocvent ; pilotul moare într-un morman de frunze care foșnesc uscat, iritant...

— Ai jucat într-un asemenea teatru, al senzațiilor ?

— Nu încă. N-am ieșit din teatrul cuvîntului. Publicul nostru — și mi se pare firesc — nu simte alienarea cuvîntului, nici nu are de ce. El nu are nevoie să se elibereze de cuvinte, căci nu le-a consumat, ba mai mult, i se oferă din plin, din toate părțile un sortiment bogat. Avem un public eterogen, dar avid de înțelegere. După 20 de ani de școală a teatrului de caracter, e firesc ca spectatorii să fie într-o zonă de tranziție spre un teatru miraculos, sacru...

— Probabil ai constatat acest lucru la *Leonce și Lena*. Cum a evoluat publicul ? Reacționează constant la spectacol ?

— *Leonce și Lena* este o piesă de excepție. De fapt nu este o piesă ci un eseu : despre viață, moarte, neant. *Leonce și Lena* sînt polii unei experiențe umane duse la limită. Eroul trăiește o clipă excepțională ; fericirea însfîrșit descoperită prin dragoste îl apropie atît de mult de senzația morții încît simte ca unică, irepetabilă, voluptatea fizică și psihică a

sfârșitului, singulară aventură a existenței. Îi spuneam lui Liviu Ciulei că în repetiții jucam mai bine ca în spectacol. Se realizau momente mai adevărate; asemenea momente nu le poți reprezenta, ci doar trăi secret, ca în poezie.

— Nu mi-ai răspuns la întrebarea despre public.

— Am ajuns într-o zonă de intelectualizare a teatrului în sensul bun al cuvântului. Nu e vorba de un snobism, ci de o reală intelectualizare. Cred că teatrul nostru s-a eliberat de unele influențe neorganice care îi estompau particularitățile, și trăiește acum o intensă — deși uneori nespectaculoasă — revoluție stilistică.

— În ce stadiu ne aflăm?

— Putem caracteriza trei epoci: epoca teatrului romantic, a teatrului de vedetă și a celui de boulevard, care a ținut până la descoperirea lui Stanislavski. Pe urmă acest moment important. În paranteză, cred că teatrul american și cel englez, dar mai ales cel american, puternic influențat de Stanislavski, au consumat această experiență extrem de fertilă, până la capăt. Noi n-am consumat-o complet, și din diferite motive de ordin sociologic, s-a proliferat un epigonism stanislavskian. Să menționez că în epoca de asimilare fundamentală a Sistemului s-a născut și s-a format la noi o generație senzațională de mari actori! A treia perioadă, cea pe care o trăim azi, mi se pare mult diversificată. Spectacolele se disociază extraordinar, în zone clare, avînd la bază același program filozofic. Putem așadar, vorbim acum de teatrul lui Ciulei, de teatrul lui Esrig, al lui Pintilie, Penciuлесcu, Moiescu, Manea...

— Crezi că-i despart modalitățile stilistice, sau gîndul, teoria teatrală?

— Modalitățile. Necesități diferite de exprimare. (*Malec în apă salută reverențios niște doamne aflate într-o barcă, apoi tacticos se agață de barcă. O scenă caraghioasă, dar nimeni nu rîde.*)

— Nu știu prin ce asociație, poate prin felul cum te-ai uitat concentrat la film, mi-am amintit de personajul pe care-l jucai în Moartea lui Danton. Felul cum citeai înainte de a merge la ghilotină...

— Hérault de Séchelles... Rolul l-am descoperit din istorie. Istoria l-a numit „efigia ornamentată a revoluției“. El venea dintr-o altă zonă decît sanculoții; era aristocrat, dar se atașase instinctiv revoluției... Îi era necesară. (*Suride melancolic.*) Era un rol mic, dar mă epuiza. Teatrul îți dă voluptatea epuizării. Îmi amintesc o metaforă a lui Marin Sorescu: „Există și o voluptate a epuizării! Ce extraordinar trebuie să se simtă lămîia bine stoarsă! Pămîntul stors printre degetele noastre oftează și el de plăcere: «Sînt sleit de istorie, de geografie, de geologie, de suflet, de tot — nu mai există miine, sînt stors definitiv!»“

Marin Sorescu, iată numele celui care dă teatrului românesc astăzi cel mai original profil... Incomod personaj însă, acest poet-dramaturg lipsit de forță în mîini, dar uriaș în vers. Să nu uitați să scrieți despre el aici. Mă bucură ideea că într-o zi o să mă felicite public că am avut dreptate și curaj s-o spun.

Mira Iosif

O improvizație... pe ce temă?

Insemnări despre studenții-regizori

Montările cele mai interesante și mai discutate din ultimii doi-trei ani au aparținut unor tineri, chiar extrem de tineri, directori de scenă, ceea ce ne îngăduie, odată în plus, să consemnăm că efervescența școlii noastre de regie a devenit o realitate indiscutabilă în peisajul ultimelor stagii. Interesul specialiștilor, și chiar al publicului larg, se deplasează firesc în jurul acestor reprezentatii, care aduc fie un nou punct de vedere conceptual, fie o organizare originală a materialului dramatic, prin luminarea unor sensuri inedite ale textului, elemente îndobște generatoare de discuții, controverse și polemici, stimulatoare în dinamizarea climatului teatral.

Și în acest an, de pildă, (în general, mai sărac în montări ieșite din comun) prezența impetuoasă a unor absolvenți ai atelierelor de regie a activizat câteva colective din țară, și am putea aminti în acest context spectacole ca cele aduse în turneu de teatrele din Tg. Mureș, Turda, Piatra Neamț (*Procurorul*, *Prințesa Turandot*, *Roata în patru colțuri*, *Peer Gynt*) sau altele realizate pe scene din Baia Mare, Pitești, Cluj, Oradea. Firește însă, calificativul „succes” înscris în agenda tinerilor regizori nu e ușor de stabilit, „termenul” incluzând căutări, dibuiri, neîmpliniri alături de soluții, și e normal să fie așa fiindcă în asemenea spectacole hotarul dintre rezultat și intenție e labil, demarcația dintre creativitate și epigonism, spirit novator și manieră, substanță și formă e destul de greu de stabilit. Timpul face, însă, și va face delimitările cuvenite, operînd statornic în stabilirea ierarhiei de valori.

În acest context de emulație și afirmări în regia tină, nu e simplu să judeci categoric montările școlare —, producțiile de la „Cassandra” sau cele câteva obținute pe scene profesionale, creații ale studenților absolvenți ai claselor de regie. O primă notație: amprenta profesorului (atelierul Radu Penciu-lescu) e vizibilă în lucrul discipolilor săi, dar în egală măsură se observă și maxima libertate de exprimare pe care acesta le-o lasă, indiferent dacă este sau nu spre binele lor !

Din cele cinci montări de la Cassandra, într-o categorie specială intră spectacolele absolvenților de la secția regie postuniversitară : Alicia Saco și Adrian Lupu. (Spectacolul colegului lor Nicolae Scarlat *O noapte furtunoasă* — realizat pe scena de la Tg. Mureș — a fost consemnat în numărul trecut al revistei noastre.) Montarea Brecht a Aliciei Saco (studentă din Peru) este o reprezentare judi-

ciens gândită, consecvență unei idei fundamentale, urmărită în diversitatea semnificațiilor ei. Selecția din texte ce alcătuiesc *Teroarea și mizeriile celui de-al III-lea Reich* s-a conturat ca un manifest politic, un credo polemic împotriva lășității, pasivității, spiritului de turmă ce a îngăduit „*Ascensiunea lui Arturo Ui*... Lucrat la vedere, sub aparența „improvizatiei”, spectacolul acuză cu o violență sobră sinistra pactizare a victimelor cu călăii, înfierează complicitatea celor care se vor nevinovați, întinde cu precizie în această falsă, ipocrită, nevinovăție. „Să spunem nu !” — versul din prolog — devine un leit-motiv-lozincă al montării, repetat în diverse tonuri și modalități ; șoptit, întrebător, acuzator, protestind, clamînd, furișîndu-se insidios în auzul și în văzul spectatorilor, provocîndu-i să recunoască că au spus „da !” și că riscă să spună „da”, fiindcă e mai ușor să te supui evenimentelor istoriei decît să le înfrunți. Spațiul de joc se extinde în sală, interpretii se amestecă printre spectatori și această formulă de „comunicare” destul de frecvent uzitată în moda ultimelor spectacole, capătă aici un sens ideologic precis, obținîndu-se acel sentiment obligatoriu de implicare a spectatorului în convenție, și dincolo de ea. O altă idee care valorifică textul este procedeul „multiplicării individualităților” ; replici-cheie sînt spuse de către protagoniștii din scenă și repetate apoi de alți interpreți, răspinși în sală. Sceneta *Nevasta evreică*, de pildă, capătă o reverberație transgresînd spre caracterele unui fenomen social-istoric, drama psihologică a unui cuplu. Pe parcurs, interpretii montează la vedere, ca într-un joc, „momîia” fascistă, o arătare alcătuită din cizme, cască, sîrme, tablă și cartoane, — decor grotesc, copilăros dar și amenințător. Bătăi în tobă punctează accentele dramatice, și mi se pare semnificativ că cele mai marcate sînt „momentele culinare”, acele clipe de cedare a spiritului în fața „burții” : gesturi aparent simple, naturale, „umane” — sorbirea unei cafele, înghițirea unui duminic de pîine — devin proiecția fatală a compromisului. Marea calitate a acestui spectacol mi se pare sinceritatea aspră, simplă, franchetea golită de artificii cu care se subliniază cîteva idei importante.

O tehnică diferită folosește Adrian Lupu (*Neînțelegerea de Camus*) căutînd o exprimare insinuantă, aluzivă. El a abordat acest text dificil pornind de la cîteva premise fundamentale, dar elementare : alienarea, solitudinea, imposibilitatea comunicării, căutînd să le dea o marcată consistență. Actorii sînt puși să se exprime violent : fiecare se mișcă

bezmetic, închis în cercur proprii sale singurătăți și caută cu exasperare o ieșire. În acest sens e compus și decorul ce simbolizează (naiv !) claustrarea. Adrian Lupu vădește o tendință marcată către un teatru al conceptelor abstracte, dar deocamdată nu știe să alieze în sprijinul ideilor realitatea scenică, să aducă „viața” în ficțiune. Spectacolul lasă textul descifrat mai mult în anecdotica sa, în epică, și nu în simbol, în semnificație, dar Camus nu este un foarte accesibil dramaturg nici chiar pentru un regizor de mare experiență. Am putea discuta aici, problema opțiunii repertoriale în cadrul examenelor de regie, măsura în care dificultatea unor texte răspund ambițiilor și posibilităților tinerilor directori de scenă, raportul acestor spectacole cu altele, construite pe suportul unor scrieri mai facile și în consecință mai simplu de rezolvat...

În spectacolele studenților-regizori, anul IV, (*Act venețian, Sinziana și Pepelea, Woyzeck*) detectăm cu ușurință cîteva metode comune în abordarea textului. În primul rînd preocuparea obsesivă pentru lansarea semnului teatral, dorința pătimașă de a folosi toate achizițiile „la zi”, din catalogul regiei contemporane.

Aparent antagonice, montările Alecsandri și Büchner (*Sinziana și Pepelea și Woyzeck*) se înscriu în tendința comună a teatrului „de șoc” și de răsturnare a sensurilor. În reprezentarea lui Alecsandri regizorul Alexandru Tocilescu a utilizat, — cum s-a mai făcut dealtfel pe scena Casandrei —, diverse mijloace ale interpretării parodice și alterării sensurilor, transformînd comedia lirico-ferică într-un pamflet corosiv. Ceea ce scade însă din valoarea bunelor intenții, e o flagrantă lipsă de unitate stilistică, un mixtum compositum de idei și soluții dînd frîu liber improvizatiei —, de cele mai multe ori ne-

artistice, — supărătoare până la amatorism. E păcat că acest spectacol conceput ca un joc de școlari, după un prim act lucrat cu destulă acuratețe, se degradează în „glumițe“, de un gust îndoielnic și încurajează un joc neglijent, haotic.

Woyzeck în regia lui Andrei Belgrader — e o propunere evidentă de spectacol lucrat „în cod“; autorul a intenționat o proiecție singulară a lumii lăuntrice a bărbierului-soldat, încercând să construiască un univers strimb, dizlocat, alcătuit din sunete și imagini răzlețe, amestecate haotic. Reprezentația se desfășoară ca într-un vis colorat și asurzitor, zămislit cu uimire din candoarea unei sensibilități bolnave. E limpede că Andrei Belgrader e extrem de receptiv la datele teatrului de avangardă și operează lesnicios cu instrumentarul scenic. Decorul e însăși scena „en ronde“, o scenă-platformă în care se utilizează la maximum cele patru laturi, inclusiv „dedesubtul“ scenei; jocul de lumini are valori semantice, și banda sonoră — excelentă — e explorată cu o mare bogăție senzorială. Lipsește însă în acest spectacol tehnic, drama lui *Woyzeck*, drama existențială și socială, fiindcă e un teatru care se desfășoară total în afara actorului! Un spectacol ca *Woyzeck* suscită firesc întrebarea în ce măsură ne poate satisface înlănțuirea de metafore mai mult sau mai puțin realizate plastic, care nu pot totuși lumina meditația asupra textului propriu-zis.

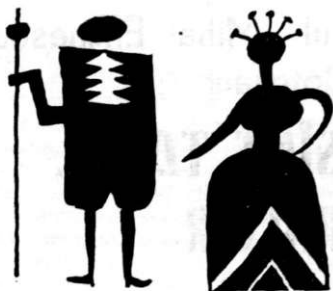
Mai puțin construit pe date exterioare, *Actul venețian* în regia Mușatei Mucenic, demonstrează intenția unei montări-dezbateri de idei; piesa e construită solid, un monolog aspru și violent ce încadrează rechizitoriul intentat de Pietro Gralla lumii „sigisbeilor“, societății corupte și venale care dizolvă toate valorile. Lucrat cu conștiinciozitate în detaliu, montarea beneficiază pozitiv de aportul unor actori profesioniști, ceea ce îi conferă un plus de rigoare scenică.

Fără să tragem concluzii pripite după vizionarea acestor spectacole, ni se pare totuși că se conturează un aspect deficitar în lucrul

și rezultatele școlii de regie, problemă care merită să fie pusă în discuție cu seriozitate. Se profilează pe scena Casandrei o căutare gratuită a semnelor teatrale, urmărindu-se jocul de cuvinte în locul sensului cuvintelor. Se extinde preferința pentru născocirea unor contorsiuni plastice, geometrii compoziționale, mișcări eliptice care cu cât sînt mai căutate, cu atît se repetă în monotonă obstinație. De dragul „demitizării“ și al parodiei se abandonează studiul caracterului, logica relațiilor, comunicarea între parteneri. Prea repede trec studenții-regizori la dinamitarea sensurilor, la pulverizarea textului înainte de a ști să-l elaboreze ca atare. Ironizarea situațiilor dramatice se rezolvă uneori ingenios, uneori amuzant, uneori fără haz, — cum se întâmplă în farsele școlarești, — dar dacă *Ubu Roi* s-a născut din gluma pusă la cale de niște colegieni, (pataphizicieni!) asta nu înseamnă că fenomenul e contagios și ciclic. Am putea adăuga că munca studenților-regizori cu colegii lor de studenție, actori, să fie iarăși un impediment în calea finisării spectacolelor. Desigur, am putea discuta în ce măsură n-ar fi mai util tinerilor regizori ca examenele lor, să fie date în teatre, cu actori profesioniști; sau să se asigure măcar studenților din ultimii ani o asistență obligatorie pe scenă profesionistă, regia fiind înainte de orice teorie sau exegeză critică și teoretică, o știință de a sintetiza artistic suma unor factori scenici, rezultanta unor elemente funcționale obligatorii din care primul este actorul. Întrebările rămîn firește deschise.

M. I.

Cronica

Mircea Olaru (Lăutarul) și Doina
Alexa Popescu (Pacienta 41)

Teatrul „Mihai Eminescu”
din Botoșani

EU SÎNT TATĂL COPILOR

de Angela Bocancea

Cu premiera pe țară *Eu sînt tatăl copiilor* de Angela Bocancea și cu reluarea comediei *Sfîntul Mitică Blajinu* de Aurel Baranga, colectivul botoșănean a ținut să acorde și ultimei perioade a stagiunii o importanță majoră, să dea încă o dovadă a constantei sale

preocupări pentru promovarea dramaturgiei autohtone.

Noua lucrare a Angelei Bocancea *Eu sînt tatăl copiilor* este un apel cald la omenie, o invitație la simțăminte înalte, scrisă în numele unei vocații moraliste. Autoarea evocă viața noastră socială, trăită la hotarul dintre două epoci, dintre un trecut înegurat și un viitor luminos, depășind, cu efecte de înduioșare, povestea a două femei aflate pe două învecinate paturi de spital, și în care zbuciumul și contradicțiile vieții evocate au lăsat amprente caracteristice, semnificative. Suflul mare, nobil, nealterat, Pacienta 42 s-a ridicat deasupra unor împrejurări vitrege, a crescut cu sacrificii copiii orfani ai unui ilegalist, pe care Pacienta 41, o mamă iresponsabilă, i-a părăsit. Confruntată cu viața exemplară, cu conștiința pură a mamei adoptive, devotată și generoasă, viața risipită în petreceri și plăceri, a adevăratei mame, se curmă în mod brutal, printr-o jalnică sinucidere. Tristul eveniment înscrie piesa în registrul dramei de analiză psihologică și a problemelor de conștiință. Autoarea n-a urmărit să trateze în profunzime acest document omenesc, nici să atingă subtilele implicații de ordin psihologic și social, pe care le solicita paralelismul și antiteza destinelor respective; ceea ce face nota distinctivă a lucrării este patosul etic. Nimic complicat, nimic surprinzător, în dezbateri; în schimb multă căldură și sensibilitate în fața durerii, mizeriei, surdei revolte a muncitorilor zdrobite de muncă și sărăcie. Străbătută de un real fior romantic, de gingășie și tandrețe, cînd melancolică și duioasă, cînd amară și rea, cînd morală, cînd acuzatoare, această piesă scrisă de o femeie și închinată femeii, rămîne — așa cum mărturisese Marietta Sadova în caietul program — „o nobilă imagine a mamelor acestui pămînt!”

Creatorii spectacolului botoșănean au contribuit cu multă tragere de inimă la relevarea acestei nobleți a textului. Montarea s-a bizuit pe o plenară valorificare a tuturor atributelor scenei în materializarea imaginilor textului. Decorul Elenei Buzdugan a constituit un element hotărîtor în realizarea cursivității acțiunii, în înălțuirea organică a secvențelor „cinematografice” ale textului, în alternanța armonioasă a planurilor petrecute în trecut și prezent. Muzica lui H. Măli-nanu impresionează cu o bogăție de farmec

dramatică

lic și pitoresc. Așa cum a dorit compozitorul, muzica sa conferă dramei o „înalță tensiune”. Melodii fără cuvinte în care încercătura emoțională reușește, într-adevăr, să sublinieze și chiar să înlocuiască cuvântul vorbit. Cu adevărat, funcția dramatică a muzicii nu este în această reprezentare „numai o componentă, ci și o decisivă.”

Regizorarea Marietta Sadova (asistată de debutantul în regie, Dinu Kivu) au asigurat piesei un echilibru binefăcător evitând excesele melodramatice, patetismul facil, pitorescul ieftin. Simplitatea, tonurile directe, calde, emoția autentică, firescul cu care au fost înfățișate întâmplările piesei au conferit forță de penetrație limpede mesajului autoarei. Mina sigură a regizoarei a scos în relief însușirile interpretative ale actorilor: Doina Alexe Popescu și Ana Vlădescu Aron au făcut reale eforturi spre definirea cu sinceritate, a celor două diferite personaje feminine centrale. Ludmila Petrov a impus cu sensibilitate, cu măsură, cu delicatețe chipul unei bătrâne animată de înalte simțiri și idealuri. O valoroasă compoziție a făcut Mircea Olariu aducând o contribuție reală, de pondere actoricească, la înobilarea unui personaj secundar (Lăutarul). Merită subliniat și aportul actorilor: Virgil Raiciu (Doctorul), Costin Iliescu (Procurorul), Boris Perevoznic (Bărbatul), Viky Andronescu (Maseuza), Geta Iliescu (Doctorița).

Valeria Ducea

Scenă din „Dansul maimuțelor” de Eugenia Busuioceanu.

Teatrul „Ion Vasilescu”

DANSUL

MAIMUȚELOR

de Eugenia Busuioceanu

Stagiunea '71-'72 se încheie totuși cu cîteva piese originale, și trebuie să mărturisim că prezentate așa, într-o dezlinată înghesuială a sfîrșitului, premierele își pierd din importanța lor de substanță, devenind

fie formale cifre într-un plan inițial obligatoriu, fie ceva asemănător cu tezele primite cu resemnare la sfîrșit de trimestru. *Dansul maimuțelor* de Eugenia Busuioceanu se înscrie în această categorie a pieselor „de final”, cu amendamentul că, fiind o comedie, probabil e destinată sezonului cald. Piesa se înscrie în circuitul acelor texte despre „tinerete, educație, răspundere”, probleme intens dezbătute în presa cotidiană, și care, fără îndoială își găsesc un loc binevenit și pe scenă. E o comedie cu intenții moralizatoare, ce se vrea drastică în cel puțin două direcții de atac: schimonoselile tineretului în imitația comportamentului „hippy”, parazitismul, cu întregul său cortegiu de tare morale, și pe de altă parte tribulațiile pseudoartiștilor „moderniști”, în cazul de față un așa-zis tînăr „dramaturg” ce caută să

se exprimă într-un teatru absurd. Cele două planuri se interferează într-un restaurant, în jurul a două mese, punctul lor de legătură fiind un critic de artă, snob și oportunist, care circulă prin toate mediile. În schema acestei bine intenționate satire intră și ecuația „vinătorii” unei fiice de ministru. Partida dintre dramaturgul în devenire, ce a scris o piesă cu... cadavre, și fiica demnitarului, eșuează însă, căci, ca într-o piesă de Baranga, ministrul, reprezentant al opiniei publice, pune la cale o farsă ce demască categoric ticăloșia și venalitatea celor puși pe căpătuială prin „pile” și relații.

Dacă în *Timp și adevăr* autoarea încerca — cu succes — o abordare gravă a problematicii etice, și am apreciat în unanimitate procesul intentat imposturii, falselor valori, nedreptăților ce mai persistă în societatea noastră, noua piesă se situează într-o zonă mai delimitat schematică, și în consecință fără suficientă acoperire artistică. Spectacolul realizat în regia artistului poporului Ion Finteșteanu are tonalități marcate de

parodie, accente de șarjă groasă (chiar prea groasă), grotescul tipurilor întunecându-se chiar, prin supralicitarea caricaturii. Actorii au fost îndrumați spre joc de compoziție și mască, detașându-se în prim-plan, evident, personajul interpretat de Ion Finteșteanu — (personaj scos din talciocul unei lumi apuse cu „maniere și conversație” ca între cele două războaie); îl secondează cu farmecul ei bineștiut, nedezmăniț nici acum, în rolul unei mătuși „de altădată”, plină de bun-simț și măsură, Maria Voluntaru. Tinerii au apărut în culorile violente ale replicii, dar extrem de sărăciți caracterologic, și e dificil să stabilim o ierarhie a interpretărilor. S-au remarcat, totuși, Dinu Cezar, Alexandru Manolescu, Marieta Luca, Constantin Răschitor, Eugen Petrescu, Marius Marinescu și într-o apariție agreabilă, fără apăsări stridente, Corneliu Gârbea. Decorul lui Mihai Tofan întregeste parodia, accentuând latura estradistică a montării.

M. I.

t u r n e e

Teatrul de Stat din Turda

- **GAȚELE** de Alexandru Kirițescu
- **MAȘINA DE SCRIS** de Jean Cocteau
- **ROATA ÎN PATRU COLȚURI** de Valentin Kataev

De multă vreme, teatrul din Turda nu și-a mai îngăduit acea dificilă și pretențioasă confruntare cu sine însuși care este, pentru orice teatru din provincie, turneul în Capitală. E bine că a făcut-o acum, la capătul unei stațiuni în care și-a mobilizat resursele pentru a realiza o activitate ritmică și ordonată, pe baza unui repertoriu compus cu înțelepciune și simț al măsurii. Organizarea și popularizarea turneului certifică aceeași seriozitate, pentru care i se cuvine un cuvânt bun și omului îndeobște criticat în asemenea ocazii — secretarul literar, în persoana Elisabetei Salcă.

N-o să ascundem un fapt evident: interesul ieșit din comun suscitât de spectacolele turdene în opinia publică a oamenilor de teatru s-a datorat (ca și în cazul celor de la Tg. Mureș și Piatra Neamț) zonei magnetice pe care o instalează actul creator al regizorului tinăr. Un soi de flux nervos, neliniștit și tandru, însoțește aceste spectacole, de care se leagă, la urma urmei, speranțele și deziluziile teatrului nostru de mâine. De data aceasta, e vorba de tripla semnătură regizorală a lui Aureliu Manea, care a reușit, în scurtă și furtunoasă lui carieră, performanța de a fi totodată cel mai contestat și

cel mai idolatrizat regizor al tuturor generațiilor în viață. Nu știu dacă e adevărat că viața scenei secretă blazare, destui creatori de teatru au dușmani. Manea însă e singurul care mai are „fan”-i.

Ceea ce e perfect explicabil și nu trebuie luat în glumă: împotriva spectacolelor sale pot fi — și trebuie — spuse multe lucruri, dar ele exprimă o personalitate foarte puternică, al cărei *credo* uman și estetic este atât de limpede și ferm încât poate să subjuge. El întrunește puterea de a schematiza un ideal, talentul de a-l face pregnant, indiferența suverană față de calculul conjunctural, care sînt apanajul spiritelor dominatoare. Cu trei montări pe texte atât de deosebite (*Roata în patru colțuri* de Kataev; *Gaițele* de Kirițescu; *Mașina de scris* de Cocteau), turneul turdean ne oferă de fapt o „radiografie Manea” — cu ceea ce-l preocupă, ceea ce iubește și mai ales ceea ce detestă.

În piesele pe care le înscenează, Manea „vinează” tema falsificării omului — falsificare benevolă, așa zice — sub presiunea unui conformism de tip aparte: supunerea la un model dominant în epocă, automutilarea personalității și distrugerea posibilei relații omenesti prin mularea ei pe un tipar psiho-etico-estetic neasimilat (sau nepotrivit) și prin mimarea sentimentelor, gustului și comportamentului corespunzător. Acest rău se poate instala la suprafață, la nivelul mimetismului social comun decelabil în existența oricărui grup sănătos; și mai în adine, la nivelul vieții lăuntrice, acolo unde hotarul dintre conștient și inconștient se șterge, și insul nu-și mai dă seama că se pierde pe sine și că otrăvește tot ceea ce atinge. Pe Manea îl fascinează ce se întâmplă la acest al doilea nivel; dincolo de stralul de banal și platitudine, el intuiește malformațiile, excrescențele monstruoase, și e convins că din această materie „bolnavă” se va hrăni un iminent deznodămînt tragic. În mod special, el supune deciziei cel mai nevinovat dintre sentimente, eterna și universală dragoste; regizorul e sensibil la aberațiile ce se pot naște din deviere a ori din exacerbarea sentimentului, precum și din confruntarea acestuia cu „lumea”, cu regulile, conveniențele și interdicțiile ei. Încă din *Rosmersholm* și din *Anotimpurile*, regizorul căuta chipul pasiunii în oglinzile egoismului și instinctului de posesiune, descoperirea într-insa tot felul de lășități și cruzimi care o alterau. Tonul său avea o severitate justițiară fără ezitări și fără nuanțe.

În cele trei montări recente apar nuanțele; Manea descoperă o ambivalență între comic și tragic. Sub acest raport, gîndirea sa teatrală transpare cel mai exact în *Gaițele*. În centrul spectacolului nu stă, așa cum ne-am obișnuit, pictura de moravuri a clanului Duduleanu, ci „triunghiul amorului fatal” Margareta-Mircea-Wanda. Meschinăria, birfeala, pretențiile, răfuielele, felul de a fi circotaș și agresiv al acestei familii reprezintă modul ei normal de a exista, sincer, deci pînă la

Cornelia Cherteș (Margareta), Emilia Botta-Luca (Ana Duduleanu), Ana Pădeanu-Florescu (Zoia), Enna Cenariu (Lena) în „Gaițele” de Al. Kirițescu

un punct inocent; ridicolul ce-o învăluie nu pretinde necruțare, sarcasm; în schimb, zona ce se vrea „pură” ascunde minciună, rapacitate, ticăloșie. Aceste iubiri nu sînt dăruire, ci luare în stăpînire, contaminată de obsesiile la modă: pasiunile nebune și fatale, tentația aventurii, trăirea clipei etc. Regizorul demască falsul, utilizînd, ca întotdeauna, un alfabet de semne fără echivoc, inspirat de data aceasta din arsenalul parodiei: motive muzicale din opere celebre însoțesc intrările („banda sonoră” e, în adevăratul înțeles al cuvîntului, *senzațională*), limbajul culorilor pune, prin costume și decor, o tușă hotărîtoare. Moartea survine în plină comedie. În *Roata în patru colțuri*, Manea nu crede deloc în existența sentimentului; perechile știu numai că e uzual și conform să te îndrăgostești și să întemeiezi o familie, ca atare se străduiesc să intre în rol. Nici după ce are loc schimbul de parteneri nu e vorba de un triumf al dragostei, ci doar de o ordonare mai apropiată de conviețuirea pașnică între un temperament tare și altul mai slab. Personajele se referă în permanență la un cod ce le legiferează existența și raporturile, dar codul e cifrat și rămîne literă moartă, nu înîruieste nimic.

Traian Costea (Abram), Cornelia Cherteș (Tonea),
Eugenia Chioreanu-Jiga (Ludmila) și Emilian
Cortea (Vasea) în „Roata în patru colțuri” de
Valentin Kataev

Gândindu-și spectacolele original și cu o exemplară coerență, Aureliu Manea le ratează uneori: din cauza interpretării univoce a piesei, a expunerii seci, didactice, a tendinței de a-și impune categoric punctul de vedere. Vocația lui primordială e de a descoperi o nouă perspectivă dramatică asupra conflictelor tradiționale, dar neglijează s-o valorifice prin impact artistic. Cazul-limită al acestei erori e deocamdată *Mașina de scris*. Înălăturind stilul lejer, „franzuzesc”, aparența de badinaj și joc intelectual, pentru a intenta un proces grav intoxicației cu miraj, vieții-narcotiză, acuzarea avind adresă clară și delimitată: Zeul Cinema, el nu caută o altă „atracție”, ci păstrează un ton egal, voit sumbru. Rezultă un teatru rudimentar și neinteresant, în care totul e previzibil și fără farmec. Comentariul regizoral — luminile, mișcarea, intonațiile — e ostentativ, de multe ori pleonastic, în așa fel încît piesa e „decisă” de la început, pierzindu-și avantajul dezvoltării. Pînă la un punct, observația e valabilă și pentru *Gaițele*: odată prins mecanismul de descifrare, esențialul e deja spus.

Paradoxal, cel mai rotund și mai bogat dintre spectacole e cel realizat pe o dramaturgie modestă: *Roata în patru colțuri*. Aici regizorul a făcut dovada unor calități pe care nu i le cunoșteam: umorul și simțul măsurii. Plăcut și amuzant, presărat cu invenții nostime, acest spectacol izbuteste să comunice senzația de viață și să impună pe nesimțite o stare de spirit și niște semnificații mai adânci. E un argument împotriva prejudecății care face ravagii în rindurile creatorilor tineri — și anume că profesionalizarea limitează talentul, îngreuește originalitatea. Abia lucrînd o piesă minoră, unde ispitele in-

noirii nu au fost atît de puternice încît mijloacele să-i scape de sub control, a izbutit acest regizor de prim-plan o montare aptă „să se țină pe picioare”, să trăiască firesc în teatru și să-și captiveze publicul. De îndată însă ce ideea-șoc nu mai e susținută și argumentată variat și subtil, Aureliu Manea recade în păcatul de a amesteca laolaltă inspirație sublimă și soluții de un gust indoielnic. Iată o temă de meditație, la acest punct al carierei artistului.

În ce privește ansamblul turdean, problema majoră e nivelul trupeii; lucrurile stau cum nu se poate mai rău, și ceva ar trebui făcut pentru ca teatrul să poată continua să existe. Regizorul a avut un singur *coechipier*, scenograful Paul Salzberger, care i-a servit în mod excepțional intențiile, cu expresivitate plastică și chiar cu rafinament; și cîțiva actori care l-au putut urma: Emilian Cortea, spontan, cu un comic dulce; Cornelia Cherteș, precisă în detalii, atentă la nuanțe, acoperind cu suplețe solicitările a două roluri fundamentale deosebite; Emilia Botta Luca, cu un ton bine găsit, bine dozat. Și încă: Traian Costea, Ana Pădeanu-Florescu, Eugenia Chioreanu-Jiga, Vladimir Brînduș, străduind pentru apariții onorabile. O singură, scurtă impresie de strălucire comunică prezența distinsă și conștientă a Ennei Cenariu: teatrul din Turda are o Doamnă. În rest, nu numai partituri neacoperite, dar și interpreți ce nu dispun de un minimum de înzestrare care să le justifice prezența pe o scenă. Ceea ce a ieșit și mai tare în relief fiindcă regizorul, nu știu de ce, și-a oferit luxul de a nu ascunde niciodată defectele, ci dimpotrivă, le-a așezat în cea mai crudă lumină.

Ileana Popovici

Teatrul „Victor Ion Popa” din Bîrlad **BĂRBIERUL DIN SEVILLA** de Beaumarchais

Foarte tirziu, în fierbințeala verii, Teatrul „Victor Ion Popa” din Bîrlad s-a decis pentru un turneu în Capitală, prezentînd în cea mai nefericită sală două din spectacolele sale: *Bărbierul din Sevilla* și *Inspectorul de poliție*, într-o selecție ale cărei criterii îmi scapă, lăsîndu-mă nedumerit asupra locului pe care l-a ocupat piesa românească în ultima stațiune bîrlădeană.

Am văzut *Bărbierul din Sevilla*. Alegere laudabilă, acida comedie clasică, prea nedrept uitată de alții, găsindu-și locul aici, la Bîrlad, ca urmare a unei consecvente prețuiri pentru trăinicia valorilor universale. Regizorul Cristian Nacu — brav și credincios oștean al unei trupe compuse din mulți rezerviști, din cîțiva recruți cărora nu li se prea găsește în raniță bastonul de mareșal și din prea puțini militari de profesie, regizorul Cristian Nacu, zic, veșnic subofițer printre gradații teatrului, jînduind după trese mai strălucitoare, dar numai

jînduind. Cristian Nacu, așadar, a procedat la o lectură resemnată a piesei, resemnată, pentru că nu a cutezat nimic mai mult decît să încredințeze strălucirea comediei lui Beaumarchais — talentului (foarte, dar foarte diferențiat) al interpreților. E bine? E rău? Prea rău nu poate fi, atitudinea contemplativă a regizorului a priit în linii mari spectacolului, care s-a înfățișat corect, cursiv și pe alocuri, amuzant. N-ar fi stricat să fie mai atent și mai sever, cu predispoziția pentru excese a unora dintre interpreți (îi numesc pe Elefterie Mihalache și Ștefan Cițu) după cum ar fi fost de utilitate un mai avansat rol pedagogic pe care regizorul să și-l fi asumat cu o responsabilitate la care profesia îl obligă. Fiindcă se fac simțite deprinderi cabotine și răbufnesc accente diletante. Fiindcă jocul spontan, fantezia actorilor, n-au fost cu pricepere și grijă cizelate de regizor.

Chiar așa stînd lucrurile, spectacolul se urmărește cu interes, este gustat de public, este aplaudat, în primul rînd pentru jocul interpreților, adică pentru șiretenia, disimulată în naivitate molatică a Smarandei Herford, pentru hazul plin al lui Ștefan Tivodaru, pentru țeapăna trufie timpă a lui Mihai Stoicescu și, mai cu seamă, pentru verva cuceritoare a lui Decebal Curta, foarte tinărul interpret al istelui și mușcătorului Figaro.

O agreabilă scenografie semnează Margareta Balș.

V. M.

Primim din partea Teatrului Național din Craiova următorul apel adresat tuturor iubitorilor de teatru din țară:

Ne pregătim cu emoție și severitate pentru clipa în care teatrul nostru va intra în noul său lăcaș. Va trebui să realizăm vechiul nostru vis și în permanent afirmată dorință a publicului nostru: înființarea Muzeului Teatrului Național din Craiova. Actualitatea se bazează pe tradiție și cultură, înseamnă legătura spirituală între cei care au fost (așa cum au fost) și cei care sînt, pentru ca cei care vor veni să aibă în fața lor oglinda demnității și valorii instituției în care slujesc.

Istoria teatrului nostru ne oferă nenumărate exemple de generozitate patriotică: craiovenii și-au iubit întotdeauna teatrul și au făcut totul ca să-l ajute. În ultimii ani am primit din partea unor cetățeni binevoitori numeroase documente (afișe, programe, fotografii, colecții de cronici, obiecte de recuzită) aparținînd unor personalități marcante din trecutul teatrului nostru.

Mulțumim din toată inima acestor donatori pentru gestul făcut — numele lor va figura în cartea de aur a Muzeului Teatrului.

Profînd de această ocazie, reînnoim apelul nostru către toți cetățenii iubitori de teatru, rugîndu-i să considere orice donație făcută pentru viitorul muzeu ca un act de morală patriotică, ca un gest de obligatorie generozitate intelectuală.

Un document îngropat într-o bibliotecă particulară poate servi pasiunii justificate a unui colecționar sau cercetător. Dar acest document aparține istoriei teatrului, aparține întregului public, aparține generațiilor viitoare.

Rugăm, în consecință, pe toți posesorii de asemenea documente, rugăm, de asemenea, pe rudele actorilor, directorilor sau regizorilor defuncți, precum și pe aceia care cunosc diferite surse unde putem să apelăm — să ne informeze, să ne ajute spre a putea completa efortul nostru de a realiza cît mai variat și mai semnificativ, acest muzeu, care trebuie neapărat să devină oglinda vechimii, temeiniciei și mîndriei teatrului nostru.

Orice informație în această direcție rugăm să fie adresată direct, telefonic sau prin corespondență, Secretariatului literar al teatrului, str. Mihai Viteazul nr. 1, telefon 1.14.29 sau 1.54.27.

Teatrul Polski din Bydgoszcz

În cadrul unui schimb cultural realizat la nivel județean, Teatrul „A. Davila” din Pitești a găzduit recent turneul Teatrului „Polski” din Bydgoszcz. Prin diversitatea și în același timp prin calitatea textelor alese repertoriul trupei poloneze a fost în măsură să schițeze profilul unui teatru, să recomande un colectiv. Pe afiș: *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian, *Mutter Courage* de Bertolt Brecht și *Leșin la modă* de Wojciech Boguslawski.

Așteptat cu explicabil interes, spectacolul cu *Jocul de-a vacanța* — în regia lui Constantin Dinischiotu și scenografia lui Emil Moise — a prilejuit întâlnirea cu un Sebastian autentic, de-o reală prospețime. În versiunea scenică a lui Dinischiotu destinul eroilor este privit cu luciditate, cu o anumită distanțare. Filonul liric al textului se păstrează nealterat în spectacol fără a estompa însă, și fără a „îndulci” realitatea unor existențe mărunte. Poezia, frumusețea, bucuria sînt aici joc, amăgire, unică posibilitate — și aceasta sterilă — de evadare. Spectacolul are meritul important de a sugera cu discreție prezența altei realități — în care nu există prinți misterioși și mari dansatoare, călătorind „incognito” ci doar funcționari mărunți, copleșiți de meschine sicieli cotidiene. Raportat mereu la această realitate „jocul” nu-și pierde farmecul, dar capătă semnificația sa exactă și înălătură tentația spectatorului de a crede în acest vis frumos. Evitînd îndulcirile, regizorul păstrează savoarea comică a textului, potențînd-o prin plasarea — bine gândită — a unor accente grave. Riguros concepută, mișcarea scenică susține replica. În distribuția, în general bine alcătuită, ni se pare că interpreta Corinei a fost totuși neindicată, atît sub raportul prezenței fizice cît și sub acela al datelor artistice. Această neîmplinire apare și mai pregnant în scenele cu Ștefan Valeriu, excelent realizat de Czesław Stopka. Actorul a intuit și a valorificat toate sugestiile oferite de text, jocul lui e minuțios construit. atent pentru fiecare nuanță a evoluției personajului; replica e permanent susținută (uneori anticipată) de un gest, de o expresie a figurii, tăcerile personajului sînt la fel de semnificative ca și cuvintele sale. Finalul actual II, interpretat excelent de Czesław Stopka, este unul dintre cele mai bune momente ale spectacolului. În rest, cum spu-

neam, o distribuție omogenă, bine aleasă și bine condusă, din care o mențiune deosebită s-ar cuveni actorilor Janusz Haimerszmít (Jeff) și Adam Krajewicz (Maiorul). Decorul lui Emil Moise este frumos, dar cam impersonal, iar costumele absolut inexprsive.

Pentru montarea lui *Mutter Courage*, trupa poloneză avea un argument hotărîtor, un foarte important atu: prezența Ewei Studentcka Klosowicz, interpretă dotată pentru marile eroine din dramaturgia universală, ac-triță de o reală inteligență scenică, cu o remarcabilă bogăție și suplete a mijloacelor de expresie. Întregul spectacol (regia: Zygmunt Wojdan, scenografia Wojciech Krakowski) a fost structurat în jurul personajului principal, desfășurîndu-se concentric și permanent raportat la evoluția eroinei. Este desigur o concepție motivată de text, dar în măsură să simplifice uneori problematica textului brechtian. Personaje importante cum sînt Predicatorul, Schweitzerkas sau Yvette se estompează, ideea pe care fiecare dintre ele o reprezintă, nu se mai transmite. Această concentrare maximă a interesului asupra destinului Annei Fierling imprimă o desfășurare destul de lineară spectacolului. Fiecare scenă în parte e bine lucrată dar lipsesc accentele, ritmul care să anime ansamblul.

Leșin la modă de Boguslawski este o comedie de moravuri, nepretențioasă nici ca problematică nici ca mijloace de expresie, un text spumos, agreabil, a cărui morală (obligatorie în final) nu e prea severă și nici măcar deosebit de convingătoare. Spectacolul realizat de Ewa Bonacka se află în cel mai perfect acord cu textul, e spiritual, alert, evoluînd cu grație printre crinoline, prinți, prințese și leșinuri simulate. Este un spectacol de trupă în care rolurile au cam aceeași pondere, fiecare personaj cu micul său solo, toate bine orchestrate, încadrate într-un stil actoricesc unitar.

Cele trei spectacole prezentate de teatrul din Bydgoszcz pe scena piteșteană au atestat un colectiv în general valoros, omogen pe planul stilistic. Trebuie reținută, de asemenea, reușita spectacolului cu *Jocul de-a vacanța* ca o dovadă a eficienței colaborării între teatre, a utilității acestor schimburi culturale.

Cristina Constantiniu

DESCOPERIREA FAMILIEI

prelucrare și dramatizare
de Virgil Stoenescu, după
romanul lui Ion Brad

MOȘ GORIOT

dramatizare radiofonică
de Horia Lovinescu, după
romanul lui Honoré de Balzac

O MICĂ DIFERENȚĂ

de Petre Sălcudeanu
și Al. Cornescu

Teatrul radiofonic

Cronicarului îi vine greu să aleagă dintre numeroasele emisiuni, cite cuprinde teatrul radiofonic într-o lună, pe cele mai reprezentative; cu atât mai greu, cu cât programul acestei prodigioase „instituții” care e teatrul radiofonic este gândit în mod evident dintr-o perspectivă mai largă și, deci, segmentul lunar din care se face alegerea nu poate reflecta decât într-o măsură incompletă zona tematică de referire a redacției de teatru radiofonic, diversitatea genurilor abordate de realizatori.

Deslușind însă cu ușurință preocuparea teatrului radiofonic de a se menține în sfera actualității ca și pe aceea de a difuza intens și larg marile capodopere universale, am ales pentru cea dintâi cronică dintr-o serie instalată definitiv, sper, în revista noastră (din păcate, atât de irecuperabil târziu instalată) mai întâi...

Descoperirea familiei

Îi va fi fost, desigur, greu lui Virgil Stoenescu, autorul prelucrării radiofonice, să aleagă din cuprinzătoarea cronică a familiei Borceștilor aspectele riguros necesare unei cit mai credincioase dar și cit mai concentrate reflectări a dramatismului cărții lui Ion Brad. Îi va fi fost mai cu seamă foarte greu să renunțe la atâtea și atâtea componente care țin de atributele genului epic și ale vocației poetice, dar care în mod fatal trebuiau îndepărtate pentru a face loc simbului dramatic cuprins de zbuciumata evoluție a lui Octavian Borcea, țăranul ardelean mindru, aspru și drept, dar tribut ar mentalității individualiste de care era împovărat cînd pășea în anii transformărilor revoluționare ale vieții satului. Spre lauda lui, Virgil Stoenescu a depășit aceste inerente servituți, izbutind să reflecte în spațiul strîmt al dramatizării, procesul atât de complex, de adînc, de tulburător pe care-l trăiește cel dintîi dintre Borcești. Drama omului însingurat, părăsit de ai săi, izolat de sat se rezolvă (în contextul social-politic al anilor '60), cînd

țăranul individualist care-și văzuse destrămată familia își găsește, cu sprijinul înțelept, răbdător și plin de tact al comunistului Onișor, locul și drumul în viață, odată cu descoperirea marii familii a țărănimii cooperativizate.

Spectacolul realizat de regizorul Constantin Moruzan adaugă la virtuțile dramatizării o savantă gradare a tensiunii dramatice, condusă abil și în trepte, de la încheștarea tenace, innăbușită a lui tetea Octavian, către explozia eliberatoare parcă, în care se rezolvă deplina afirmare a fondului său cîstit. E în această reușită și meritul mare al actorilor și în primul rînd al lui Mircea Albulescu, interpretul plin de forță și, în același timp, de subtilitate, al lui Octavian Borcea, capabil prin surprinzătoare pauze și prin rostiri șoptite să dea ample dimensiuni dramei eroului său. Un admirabil moment, desfășurat sub semnul unei intense emoții, realizat cu o sensibilitate pe care, mărturisesc, nu o bănuiam la acest actor clădit din forță și tumult interior, realizează Mircea Albulescu împreună cu Irina Răchițeanu-Șirianu, exce-

lenta interpretată a Silviei, soția lui Octavian Borcea, în scena visului lui Octavian, vis atât de plin de semnificații pentru evoluția eroului.

Un rol de greutate în economia romanului, un rol de egală greutate în economia dramatizării, revine lui Onișor, instructorul comitetului raional de partid, reprezentantul cel mai autorizat al forței politice și sociale sub influența hotărâtoare a căreia evoluția existenței lui Octavian Borcea este călăuzită către un sens major. Interpretul lui Onișor este Ștefan Iordache (iarăși, mărturisesc, o surpriză pentru mine, dar și o recunoaștere a îndreptățitei cutezanțe a regizorului). Actorul a izbutit un portret complex, conferind eroului său chibzuință, calm, răbdare și mai ales înțelepciune, toate izvorite din dragostea puternică pentru oameni și din credința în adevărul pe care-l poartă, precum și din încrederea că adevărul lui comunist va găsi teren fertil în conștiința fundamental cinstită a lui Octavian Borcea.

În alte roluri mai puțin întinse și, prin forța lucrurilor, mai puțin generoase, dar nu și mai puțin realizate, am reîntâlnit pe Violeta Andrei, Emil Hossu, Traian Stănescu, întregind un ansamblu de interpreți virtuozii, realizatori ai unui spectacol care onorează teatrul radiofonic, și, prin profunda rezonanță actuală și vibrație emoțională, constituie un punct de vîrf în activitatea acestui teatru.

Moș Goriot

Moș Goriot, operă balzaciană de anvergură, amplă frescă a societății pariziene de la începutul veacului 19, adînc sondaj pe verticala acestei societăți, și-a găsit la teatrul radiofonic, prin Horia Lovinescu, autorul excelenței dramatizării, și prin regizorul Dan Puican, formula menită să afecteze cît mai puțin fondul operei, ferindu-l de o eventuală sărăcire: serialul radiofonic. Astfel, distribuit pe șase episoade, materialul dramatic aflat în roman se păstrează aproape intact, romanul însuși fiind un amplu și minuțios caiet de regie, dacă pot spune așa, al comediei (parte din „Comedia umană”) nefericitului Goriot, ocașului Vautrin, doamnei Vauquer, tînrului student Eugène de Rastignac, și a tuturor celorlalte numeroase personaje care întregesc lumea descrisă cu atîta pătrundere de Balzac. Așa stînd lucrurile, avem în față o reprezentație dramatică a unei opere epice la care, îndrăznesc să afirm, o scenă n-ar fi putut năzui fără insurmontabile riscuri.

Dacă mai intervine și o înțeleaptă punere în undă a dramatizării — și aceasta este situația în cazul de față — avem de a face cu o luare de contact directă cu opera însăși, beneficiind pe deasupra și de confortabilul avantaj ca lectura să ne fie transpusă în imagine prin intermediul generos și su-

gestiv al interpreților. Se cuvin menționate — pe această linie — portretul complex, adînc uman, emoționant, realizat de Nicolae Neamțu-Ottonel în rolul lui Moș Goriot, ca și cel alcătuit din tonuri uscate, seci, acre, al Ninetei Gusti, interpreta doamnei Vauquer. Apoi, iarăși, într-o copleșitoare realizare, Mircea Albulescu, interpretul ocașului lucid, sarcastic, neiertător, dar și plin de farmec și amară înțelepciune, care e Vautrin. Dar, în primul rînd se cuvine menționată și subliniată interpretarea lui Ion Caramitru, care întruchiează pe studentul sărac Eugène de Rastignac, pornit să cucerească prin orice mijloace societatea înaltă a Parisului. Ion Caramitru găsește nebanuite nuanțe pentru a sublinia exaltarea tinerească, temperamentul impulsiv și ambiția nemăsurată, proprii eroului său, așa cum știe să pună în lumină prin subtile dozări ale glasului vibrațiile de adînc și caldă omenie pe care le manifestă Rastignac față de destinul nefericit al lui Moș Goriot.

Cu acest serial, în care bune realizări interpretative mai au, printre alții, Tanți Cocea, Rodica Tapalagă, Valeria Gagealov și Dana Comnea, teatrul radiofonic răspunde unui comandament major al său, și anume acela al difuzării, prin mijloace specifice, a celor mai importante opere ale literaturii universale.

O mică diferență

O mică diferență a fost inițial o comedie destinată scenei. Din motive neștiute nu a ispitit nici un teatru profesionist și iată, Petre Sălcudeanu și Al. Cornescu s-au văzut, ca și alți dramaturgi, plasați în circuitul spectacolelor „pe unde”, beneficiind de o distribuție de elită. Comedia *O mică diferență* pleacă, după cît îmi dau seama, de la un caz real care a făcut obiectul unui răsunător proces de sustragere din avutul obștesc și delapidare, și urmează, în linii mari, faptele așa cum au fost ele relate în presă. Desigur, utilizînd unele satire, autorii au dat dimensiuni caricaturale personajelor lor, proporții grotesti situațiilor, în intenția de a conferi forță demascatoare necinstei, parvenitismului, tendinței de căpătuială. Comedia nu este perfectă, prea multe locuri comune și prea multe efecte ieftine avînd cîștig de cauză, dar, cum spuneam, o distribuție bine alcătuită, în frunte cu Dem. Rădulescu (Tănăsache) și alături de el, Paul Sava (tovarășul Fusei), Rodica Tapalagă (Mimi) și Coca Andronescu (Mariana Valentin) bine îndrumați de regizorul Titel Constantinescu susțin textul într-un ritm foarte viu și cu o vervă neobosită, cu o poftă de joc de zile mari, realizînd un spectacol de bună calitate în care, spre meritul regiei, și al interpreților, calitățile comediei *O mică diferență* capătă strălucire, defectele ei trecînd ușor în umbră.

Virgil Munteanu

Pagini de jurnal

După primele scene, piesa lui Emmanuel Roblès *Pledoarie pentru un răzvrătit* lasă impresia unui produs tipic de gen, care se așează frumușel în sertarul lucrărilor cumsecade, ușor romantice, ușor revoluționare, ușor emfatic, ușor desuete ca limbaj teatral, ușor fastidioase, ușor previzibile, ușor deci (ca problematică, gen, expresie dramatică, emoție...). Tipul ca atare nu se dezmințe cu totul nici în scenele următoare, dar se ivește ceva în plus, în plus față de categorie, în plus față de *Montserrat* a aceluiași. Există aici o briză de îndoială, un început de dilemă, o clătinare interioară, abia perceptibilă, dar, prin însăși existența ei, dramatică. Aici, în această vagă oscilație, începe zona de interes real dramatic, aici, unde încetează interesul strict informativ.

Eroul piesei, un muncitor olandez, un fel de revoluționar de profesie, cum spunea Lenin, se alătură mișcării de eliberare de sub asuprirea colonialistă a populației indoneziene. El acționează conform convingerilor lui, conform conștiinței sale de clasă, conform idealurilor sale umanitariste. Dar prima misiune conspirativă pe care o primește — aceea de a provoca o explozie la uzina electrică a orașului — o ratează, o ratează conștient, din refuzul de a pune în pericol viața a doi muncitori băștinași. Și, dintr-odată, problematica piesei, care părea să se con-

sume exclusiv în conflictul dintre „buni” și „răi”, dintre luptătorii pentru libertate și asupritorii colonialiști, se complică, se adâncește și se nuantează. „Răzvrătitul” Keller va fi condamnat atât de reprezentanții metropolei, cât și de tovarășii săi de luptă indonezieni, care-i reproșează cu violență momentul de „slăbiciune”, hipersensibilitatea (cusur tipic european!), incapacitatea de a-și duce până la capăt sarcina, trecând peste sentimentalisme umanitare. Și iată că eroul nu mai este chiar atât de erou, e mai ales om, el nu mai știe cu precizie dacă a procedat bine sau rău salvând viața celor doi muncitori și făcând, în acest fel, să eșueze o încercare de intimidare, prin sabotaj, a colonialiștilor. El nu are de partea sa nici pe judecători, nici pe tovarășii de luptă, nici o patrie, nici cealaltă, nici pe femeia pe care încearcă s-o salveze, nici pe soția sa. E singur, față în față cu dilema lui, cu ezitățile lui, cu incertitudinile lui, singur la o răscruce de forțe și interese adverse, silît să meargă solitar și demn, până la capăt, pe acest drum infundat, un drum care nu poate duce decît la moarte. Aici ar fi trebuit să înceapă piesa, dar, din păcate, cam aici ea începe să se sfîrșească. Rețin din piesă această idee generoasă, modernă, descoperită prea tîrziu, și o replică a unui doctor înțelept și scrîntit: „Nici o cauză din lume nu merită să ucizi pentru ea” (această replică ar fi putut face obiectul filozofic al piesei...). Rețin din spectacolul solid, precis, bine încheiat al lui Horea Popescu accentele puse tocmai pe această clătinare a eroului, rețin jocul bun, echilibrat, al lui Victor Rebengiuc, Forț Etterle, Constantin Rautchi, Peter Paulhoffer, Ilinca Tomoroveanu, Damian Crișmaru, Mihaela Buta.

Întîi iulie, sfîrșit de stagiune, la teatre ca și la TV, ora concediilor și a bilanțurilor. La concurență cu o stagiune teatrală slăbuță, să-i plîngi de milă, hrănită din provizii conservate (și, în bună măsură, conservatoare), televiziunea s-a înfățișat ochilor noștri, obosiți de prea mult gri scenic, într-un chip mai mult decît onorabil. Lăsînd la o parte cîteva rateuri la demarajul din toamnă, cînd, dintr-un elan orb, televiziunea a lăsat să-i scape către (ne)stimații telespectatori două-trei piesișoare penibile (premiat în prealabil de aceeași generoasă și prea-receptivă-la-mediocritate-și-prost-gust televiziune...) producții fără cap, fără coadă și fără mijloc (am scris despre ele, nu revin) lăsînd la o parte și cele cîteva spectacole de umplutură (în care spec-

tatorii români erau invitați să se amuze cu niște comedioane italienești sau englezești, probabil la fel de puțin amuzante și pentru spectatorii italieni sau englezi). Stagiunea teatrală TV a avut câteva momente bune, serioase, memorabile.

A fost, în primul rând, spectacolul lui Radu Penciulescu — *Cei din urmă*, o sfîșietoare discuție asupra condiției umane, un nod dramatic în care se întîlneau întrebările lui Gorki cu întrebările omului contemporan; intersecție filozofică admirabil pusă în valoare de regizor și de actori a fost *Piticul din grădina de vară* de Dumitru Radu Popescu, în regia lui Petre Bokor, care dăduse și o originală interpretare a mitului Don Quijote, a fost *Zestrea* de Paul Everac, în regia sobră și exactă a Letiției Popa, a fost serialul *Mușatinii* — creație amplă a Soranei Coroamă, a fost *Trenul blindat*, într-o bună interpretare telegenică a regizorului Cornel Popa, a fost și un *Richard al III-lea* și un recital Dina Cocea, și un act de Cehov și o farsă medievală, și o piesă polițistă, spectacole de ținută, clipe de teatru autentice, creații regizorale sau actoricești remarcabile. Într-o stagiune de teatru sălcie și moțaită, aceste realizări ale televiziunii au avut darul, între altele, de a menține încrederea în teatru a spectatorilor, de a face prezentă conștiința teatrală. Și nu e puțin.

cînd se rostеше, de pildă, „a fi sau a nu fi”, sună telefonul, ai pierdut una din esențele dramei. Dar o piesă de douăzeci, treizeci de minute poate fi urmărită de oricine cu suflul la gură și cu telefonul închis. Nu știu dacă acesta e un criteriu. Poate că este. Și ar mai fi unul: cît mai puțină plictiseală! Plictiseala ucide teatrul. Restul e inițiativă, fantezie, bun-gust, cultură, talent, dragoste de teatru, dragoste de spectatori...

Dumitru Solomon

CARNET A.T.M.

Spectacol de jazz — etichetă și preferințe

Un concert de muzică de jazz este un eveniment rar în viața noastră muzicală. A.T.M.-ul a avut această inițiativă prezentînd un spectacol de riguroasă ținută artistică. Organizatorii s-au oprit asupra unor texte de Julio Cortazar, scriitor argentinian mai puțin tradus și în consecință mai puțin cunoscut la noi, dar care se bucură de o faimă crescîndă în cultura europeană. În jurul textelor, alese cu discernămint și bun gust, s-a cristalizat substanța concertului. Actorii Adela Mărculescu și Ion Marinescu, „gazdele” și prezentatorii spectacolului, au punctat cu rafinament și eleganță micile parabole poetice. În excelentul cvintet au evoluat Ștefan Berindei, acest „primus inter pares” care atît ca instrumentist cît și ca original orchestrator a făcut dovada calităților sale unanim recunoscute; l-au secundat, cu brio, Gioni Răducanu, un pasionat al instrumentului său și al jazzului, desfășurînd mai ales în compoziția Flageolet resursele nebănuite ale contrabasului; Marius Popp, un pianist de talent, stilp al acestei formații, Eugen Gondi, care a susținut cu mult aplomb structura ritmică a pieselor, și Tomy Bercezy, un tînăr flautist, recent integrat în „echipă”, care a adus un plus de culoare sonorității ansamblului.

Sperăm că această prestigioasă scinteiere a „M”-ului din firma A.T.(M.) nu va fi trecătoare.

S-ar cuveni să-mi dau acum cu părerea asupra a ceea ce a lipsit din stagiunea încheiată, asupra a ceea ce „se impune” să fie în stagiunea următoare... Deși s-ar cuveni, eu cred că nu se cuvine. Televiziunea nu e un teatru, cu un profil cît de cît stabilit prin repertoriu și prin colectivul de bază; e, dacă se poate spune așa, un supra-teatru, care are la dispoziție tot repertoriul lumii și pe toți actorii, regizorii și scenograful țării. Nu poate fi judecată pe bucățele, pe etape, pe sezoane: anul ăsta n-ai jucat Ibsen, anul trecut ai jucat prea mulți romantici, anul viitor mai ocupați-vă și de dramaturgia franceză!... Și nici nu poți spune: nu jucați piesa cutare, jucați-o, în schimb, pe astăaltă, că e mai potrivită pentru televiziune. Există, într-adevăr, teatru scris anume pentru televiziune, și e bine ca el să fie reprezentat. Dar și restul dramaturgiei este la dispoziția televiziunii, ori cînd și oricum (ca atare sau adaptată). Se poate spune: jucați mai mult teatru scurt, fiindcă acasă, în halat și papuci, spectatorul mai bea o cafea, mai vorbește la telefon, mai face o baie, și se pot pierde, cu îndeletnicirile astea cotidiene, domestice, multe replici importante. Dacă la *Hamlet*,

FESTIVALUL UMORULUI „CONSTANTIN TĂNASE“

Timp de trei zile, noua sală a Casei de Cultură a Sindicatelor din Vaslui (o adevărată bijuterie arhitectonică) a fost ospitaliera gazdă a Festivalului umorului „C. Tănase“. Amplă manifestare cultural-artistică menită să potențeze eficiența social-educativă a satirei și umorului, Festivalul s-a bucurat, în ce privește organizarea lui, de sprijinul neprecupețit al organelor locale de partid și de stat, în frunte cu primul secretar Gheorghe Tănase și Augustin Chiper, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, ca și de largul concurs al artistului poporului Radu Beligan, deputat de Vaslui în Marea Adunare Națională.

Cu participarea unor scriitori, poeți, dramaturgi, umoriști, epigramiști, caricaturiști, a reprezentanților emisiunilor de satiră și umor ale radio-televiziunii au avut loc la acest Festival — alături de desfășurarea unor bogate și colorate demonstrații artistice, dezbateri pe marginea istoriei, problemelor și aspectelor actuale ale cultivării umorului și satirei la noi. În acest context am reținut spirituala causerie a lui Radu Beligan, expunerea savantă a lui Valentin Silvestru, o scurtă privire asupra trecu-

tului centenar al teatrului românesc de revistă făcută de Ioan Massoff, ca și rostiri de cenaclu ale scriitorilor umoriști Alexandru Mirodan, Ion Bănuță, Silviu Georgescu ș.a., ale epigramiștilor Traian Lalescu, Stelian Filip. Barbu Alexandru Emândi, Alexandru Glenciu, Giuseppe Navarra, Gabriel Teodorescu, D. Mazilu, Gh. Zarafu ș.a., viu aplaudați pentru „producția“ lor spontană, la obiect, incisivă, amuzantă. De un deosebit succes s-a bucurat de asemenea expoziția de caricaturi „Să glumim din vârful creionului“, datorată așilor penelului satiric din Capitală, reprezentați la Vaslui de Cik Damadian, ca și concursul „Cine știe câștigă“, pe tema *Tănase — „Cărăbușul“ și critica cetățenească*. Concurenții, în ciuda tinereții lor, au dovedit o excelentă pregătire, punând în dificultate pe... examinador (Sandu Naumescu). Faptul că vasluienii cunosc atât de amănunțit biografia artistică a ilustrului lor concetățean denotă marea prețuire pe care i-o poartă acestui inegalabil actor și animator al teatrului românesc de revistă.

Revelația Festivalului a constituit-o, fără doar și poate, întrecerea a peste 200

de concurenți veniți din 23 de județe ale țării, membri ai brigăzilor artistice de amatori ai sindicatelor, caselor de cultură și căminelor culturale. Cuplete și scheciuri pline de vervă și aplomb, satirizând lipsuri și neajunsuri existente pe plan local au fost „servite“ cu adresă, cu dăruire de acești interpreți amatori, mai toți bine înzestrați; dintre ele ne limităm a pomeni cu titlu de exemplu, pe cele prezentate de brigăzile de la Fabrica de automobile din Colibași (Argeș), și din Șimleul Silvaniei (Sălaj); multe altele însă le-au egalat și nu s-au arătat cu nimic mai prejos textelor întâlnite în teatrele profesionaliste. Ba, aș zice, dimpotrivă...

Spectacolele aduse de Teatrul satiric-muzical „C. Tănase“, de Teatrul din Pitești și cel din Galați au fost, firește, binevenite. Din păcate, cele înfățișate în aceste spectacole nu s-au încadrat în spiritul și obiectivele Festivalului.

Ar fi de dorit ca la viitoarea ediție a Festivalului, care va avea loc peste doi ani, organizatorii să solicite ansamblurilor invitate să prezinte spectacole, măcar parțial, cu temă și în temă.

S. Massler

Final de stagiune

La sfârșitul lunii mai, ca și în primele zile ale lunii iunie, viața teatrală purta încă semnele unei intense activități, atât la Moscova cât și la Leningrad, deși unele teatre începuseră să anunțe „sfârșitul stagiunii”, „ultima reprezentație” etc. Se repetau încă unele spectacole a căror premieră avea să aibă loc peste câteva zile, alte repetiții marceau primele pregătiri pentru stagiunea viitoare. Dar publicul continua să umple sălile pînă la ultimul loc, întîmpinîndu-te uneori încă de la coborîrea din metro cu întrebarea devenită-leit-motiv „n-aveți un bilet în plus?” — contrazicînd astfel cu vigoare și evidentă concretețe pesimismul celor mai întunecați prevestitori ai morții apropiate a teatrului. Și aceasta se întîmpla nu numai la ultimele premiere cu piese contemporane, la noutățile stagiunii, ci la spectacole care se aflau pe afișul teatrelor de mai mulți ani. Era o adevărată plăcere să vezi, de pildă, „sala mare a Teatrului de dramă „Maxim Gorki” din Leningrad, plină ochi la spectacolul cu „Micii burhezi”, pus în scenă de Tovstonogov acum vreo 5—6 ani sau să vezi că la M.H.A.T., la un alt spectacol de Gorki, *Cei din urmă*, pus în scenă în actuala stagiune de Oleg Efremov, noul regizor principal al venerabilului teatru, a trebuit să ne mulțumim cu niște strapontine. O educație susținută a publicului dusă cu consecvență timp de zeci de ani, începută de pe băncile școlii, de la cea mai fragedă vîrstă își aduce astăzi roadele, concretizate în această evidentă nevoie spirituală de teatru viu, de comunicare emoțională colectivă, în sala de spectacol—nevoie pe care nu o poate contracara nici televiziunea cu cele patru canale ale sale, nici

cinematograful, nici alt mijloc de petrecere a timpului liber. I. A. Kogan, directorul Teatrului Tînărului Spectator din Moscova, ne spunea în scurta noastră întîlnire, că dificultatea nu constă în a găsi spectatori, ci în a refuza cererile de bilete. În zilele acelea de iunie, începeau să se pună în vînzare bilete pentru luna septembrie.

Fără îndoială că, din cele câteva zeci de spectacole aflate la data aceea pe afișele teatrelor moscovite și leningrădene, cele zece spectacole văzute de mine nu pot da decît o imagine cu totul incompletă despre repertoriul și arta scenică din cele două orașe. Nu-mi voi permite, așadar, generalizări risicate. Pot totuși să spun, după ce am văzut *Bani turbați* de A. N. Ostrovski, la filiala Teatrului Mic și *Zorile sînt iar liniștite aici*, la Teatrul de pe Taganka, în regia lui Iuri Liubimov, că în arta teatrală respectul față de tradiție se îmbină cu novatorismul cel mai îndrăzneț. Iar, privind afișul săptămînal, se poate spune că dramaturgia națională ocupă un loc preponderent în repertoriu, începînd cu clasicii și acordîndu-se atenție deosebită contemporanilor, fără a se neglija nici operele de seamă ale culturii teatrale universale, de la Shakespeare sau Gozzi la Clifford Odets și Eduardo de Filippo.

Dintre piesele autorilor contemporani apărute în ultima vreme se bucură de mult succes *Valentin și Valentina* de Mihail Roscin, piesă care se joacă la M.H.A.T. și la *Sovremennik* în două variante scenice diferite. Am văzut-o pe cea de la *Sovremennik*,

și nu m-a mirat succesul piesei. Este o poveste de dragoste, tinerească și dramatică — o *Love Story*, care nu se încheie tragic, ci optimist, dar care trece prin toate avaturile, durerile și bucuriile, zbuciumul și speranțele unei povești de dragoste confruntată cu mentalități anchilozate, cu prejudecăți drapate în faldurile „înțelepciunii”, cu vederi obtuze și limitate. Regizorul V. V. Fokin și scenograful David Borovski au creat un spectacol bogat în sugestii, într-un decor foarte convențional, al cărui unic element concret stabil este o ușă de lift. În jurul acesteia se concentrează parcă tot universul. Ea este granița dintre cei doi tineri îndrăgostiți și lume, ea este rețeaua care-i desparte de fericire, dincolo de această ușă unul din cei doi eroi este totdeauna prezent, asistând nevăzut la toate discuțiile celorlalte personaje, în care i se decide, parcă, soarta. Doi tineri actori, excelenți — I. G. Akulova și K. A. Raikin, — au creat un cuplu tinerece emoționant, iar scenele de ansamblu sînt conduse de regizor cu multă siguranță, cu simț dramatic.

La Teatrul „Maiakovski” am văzut piesa lui Afanasii Salinski *Maria*, portretul dramatic al unei tinere active de partid, angajată într-un conflict puternic cu directorul unui șantier. Conflict de mentalitate, cu implicații generalizatoare pe planul concepției de viață — el nu vede decît interesul imediat al reușitei rapide a construcției, ea vede mai departe, interesînd-o și destinul oamenilor din regiunea respectivă, dezvoltarea vieții lor materiale și spirituale. Actrița Svetlana Mizeri a conturat un chip energic și luminos, veridic, fără idealizări de circumstanță. Am revăzut cu plăcere pe cîțiva dintre actorii valoroși, care ne-au vizitat țara în toamna anului trecut. Spectacolul e jucat într-un stil ușor demonstrativ, ca o poveste spusă și comentată în fața publicului, iar decorul convențional-abstract sugerează înalta tehnicitate a construcției, cu o vagă trimitere spre poezie, realizată printr-o coloană verticală de lumină. Regia lui A. Goncharov încearcă să folosească integral spațiul imens al scenei, mișcînd actorii pe verticală și pe orizontală, dar comunicarea nu se stabilește totdeauna la cea mai înaltă tensiune.

Omul din afară se numește piesa dramaturgului Ignatii Dvoretzki, pe care am văzut-o la Teatrul zis „de pe Malaia Bronnaia”. Subintitulată în mod justificat „cronică contemporană” piesa urmărește conflictul dintre un tânăr inginer și un întreg colectiv, în cap cu conducerea, al unei mari uzine, în care tehnica nouă și principiile moderne de organizare științifică a producției se lovesc de rutina, indiferența, spiritul conservator, comoditatea călduță. Mi-am amintit văzînd piesa aceasta de *Lovitura* lui Sergiu Fărășan, ca și de *Ștafeta nevăzută* a lui Paul

Everac, cu care se înrudește prin tematică și spirit combativ. Spectacolul realizat de Anatolii Efros pe o scenă goală, pe care doar cîteva elemente de mobilier și numeroase reflectoare, prinse pe niște bare metalice orizontale, definesc schimbarea locului de joc — cu un fundal sonor, sugerînd vuietul unei uzine ariase în plină activitate — se impune prin puterea de comunicare, simplă și sinceră, a actorilor. Interpretul rolului principal, A. D. Gracev, fără a avea un farmec deosebit, cîștigă simpatia prin firesc și concentrare interioară, coaliția mediocrității căpătînd o întruchipare masivă prin cîteva figuri de actori vîrstnici de o rară soliditate.

La Leningrad, Teatrul Pușkin juca o piesă cu un titlu ciudat *Singuri, fără îngeri* de tînărul autor L. Juhovitchki, dar cu o desfășurare mai puțin ciudată. Trei povești de dragoste se împletesc în această piesă — cam multe pentru a demonstra, de fapt, ideea sacrificiului omului de știință care, devotat activității de cercetare în slujba vieții oamenilor, nu izbuteste să-și rezolve și problema propriei sale vieți. Construcția cam dezlinată a piesei nu a împiedicat totuși publicul să-i urmărească acțiunea cu interes și simpatie, mai ales atunci cînd în scenă apăreau două delicioase actrițe tinere, în rolul unor adolescente — una lirică, alta comică — de mare farmec.

În lipsa unei piese contemporane care să răspundă profilului său artistic, Teatrul de pe Taganka a pus în scenă, într-o adaptare de Iurii Liubimov și Boris Glagolin, povestirea lui Boris Vasiliev, *Zorile sînt iar liniștite aici*. Este o povestire eroică, de război, care urmărește destinul tragic al unui detașament de femei.

Despre Teatrul de pe Taganka s-a mai scris în paginile revistei noastre, de către cei care l-au văzut la fața locului. Trebuie să confirm părerile entuziaste, încercînd să împărtășesc cîte ceva din impresiile puternice lăsate de acest spectacol. Fabulația e destul de simplă. Un sergent, trimis de unitatea sa pentru a apăra un loc strategic deosebit de important, cere să i se trimită un detașament de ostași „care să nu bea”. Și i se trimite un detașament de femei. Textul plin de umor și de omenie ne face cunoștință cu necazurile bietului sergent, care se vede deodată în situația de a instrui, a disciplina, a forma o materie umană deloc obișnuită, deloc dispusă la supunere. Comedia se împletește cu drama, fetele au și ele poveștile lor, războiul a făcut ravagii pretutindeni, viețile tuturor au fost zdruncinate. Și apoi, drama se instalează pe toată întinderea scenei, odată cu plecarea în recunoaștere a sergentului, însoțit de cinci fete din detașament, pe măsură ce fetele pier, una cîte una. Liubimov și scenograful său David Borovski (aceiași care a făcut decorul la *Valentin și Valentina*) operează cu elemente convențio-

nale, de maximă sugestivitate. Pe o scenă goală, niște scinduri, care constituie la început platforma unui autocamion, compun și recompun numeroase locuri de joc, mișcate cu o dexteritate uimitoare, metamorfozându-se sub ochii noștri, când în loc de dormit pentru fete, când în cadă de baie comună (momentul are o ușoară picanterie fără umbră de indecență), când în plute, purtate pe o mlaștină, de vislele improvizate din puști, când în copaci ai unei păduri seculare etc. Lumina joacă un rol activ, devenind personaj dramatic și contribuind la crearea sugestiei, a atmosferei, a ambianței. O cortină de lumină, pornită din surse aflate la baza scenei până în plafonul sălii, desparte deodată sala de scenă, spectatorii asistând dincolo de ea la parașutarea unor nemți, care vor constitui apoi amenințarea continuă, ca o prezență ocultă și malefică. Scena trecerii peste mlaștină, pe plutele improvizate are o putere de sugestie copleșitoare — iar moartea fiecărei fete electrizează sala. Este în tot spectacolul o desfășurare de inventivitate rar întâlnită, cu o capacitate specială de a crea imaginea vizual-auditivă a fiecărei idei a textului.

Aceeași inventivitate am regăsit-o a doua seară în *Hamlet*, în regia aceluiași Liubimov și scenografia aceluiași Borovski. De data aceasta, elementul unic, dinamic, al decorului, era o imensă cortină, țesută dintr-o frînghie groasă, răsucită și împletită pe un fel de rețea. Scena goală, până la peretele din fund, pe care se aflau atîrnate cîteva spade și cîteva perechi de mînuși, închipuia o sală de arme, parcă. Rezemat de zid, un tînăr în maio negru atingea ușor corzile unei chitare. Tînărul era actorul și cîntărețul de muzică ușoară binecunoscut V. Visoțki, care începea să cînte un cîntec dedicat lui Hamlet pe versuri de Boris Pasternak. Traducerea piesei era de B. Pasternak. Și deodată, o mișcare a uriașei cortine de frînghie mătura scena, transpunîndu-ne într-o lume a trecutului — cei doi gropari erau prezenți în scenă încă de la început, groapa permanent prezentă în planul întii, sugerînd probabil efemeritatea vieții omului — o ușoară restructurare a textului făcea posibilă trecerea prin scenă a grupurilor în anumite momente — iar cortina miraculoasă devenea cînd zid de castel, cînd tăvălugul istoriei, cînd tron regal, cînd draperie, desenînd arabescuri de lumină (ce formidabilă unealtă de creație poate fi lumina în mîinile unor artiști pricepuți!). Cascada invențiilor scenice, deloc gratuite dealtfel, devenea la un moment dat obositoare. Nu aveai timp să lași mintea să zăbovească asupra semnificațiilor unei imagini, că alta îi lua locul. Dar din toată succesiunea de imagini se contura figura unui Hamlet chinuit de întrebări și totodată activ luptător pentru adevăr și dreptate, față în față cu o

lume ostilă. Scena duclului este tipică pentru metoda lui Liubimov de a sugera. Hamlet și Laerte își aruncă replicile bine cunoscute și mimează duelul, fără să se atingă. Nu faptul real, ci sugestia sa îl interesează pe regizor, care comunică idei, nu reproduce realul. Tocmai de aceea mi s-au părut ca o inconsecvență față de propria concepție, momentele strict și strident naturaliste în care, de pildă, Polonius se spală pe picioare sau cei doi gropari își consumă merindele.

Față de spectacolele de la Taganka, profund inovatoare — dar de un novatorism care nu rupe total cu tradiția, ci care își mărturisește filiația spirituală de la Stanislavski, Meyerhold, Vahtangov și Brecht, șefi de școli de artă scenică a căror sinteză armonioasă o realizează Liubimov — spectacolul lui Efremov cu *Cei din urmă* ar putea părea foarte conservator și tradițional dacă nu ar interveni în punerea în scenă elemente noi, semnalînd că și la M.H.A.T. se simt niște prîmîri. Decorul — sinteză, reprezentînd întreaga locuință a familiei Kolomiîțev, sugerează și ambianța înghețată, pustiu sufletesc al unor oameni pe care nu-i leagă nimic. Accentele puse în interpretare actoricească fac din Ivan Kolomiîțev un demagog — farseur, iar din fiul său Piotr un tînăr însetat de adevăr, un acuzator al părinților în numele unei întregi generații. Ivan Kolomiîțev reprezintă mai puțin o lume, cît o atitudine, o concepție de viață, pe care Piotr și cu el spectacolul, o condamnă în numele cinstei și purității.

Celălalt spectacol Gorki, *Micii burghezi*, regizat de Tovstonogov la Leningrad, aduce în scenă o viziune nouă asupra piesei binecunoscute, mai nuanțată, mai complexă decît eram obișnuiți s-o considerăm. Spectacolul prezintă drama lui Bessemenov, care nu înțelege nimic din tot ce se petrece în jurul său, din frămîntările și prefacerile sociale în curs. Nil nu e deloc idealizat, e un tînăr robust și sigur de el, gata să-și ia ce-i aparține, fără multe menajamente. Victoria lui e un dat istoric obiectiv. Momente de mare încheștare dramatică sînt pregătite printr-o gradație a tensiunii pînă la explozie, iar comentariul sonor ironic pe care-l face o muzică dulceag-sentimentală, un scîrțîit de ușă, o bătaie de pendulă sau un hîrîit de placă de gramofon subliniază ideea regizorului, de critică zeflemitoare a unei lumi în care tragedia se învecina cu comedia. Cîteva mari creații actoricești — E. A. Lebedev (Bessemenov), M. A. Prizvan-Sokolova (Nevasta lui), P. P. Pankov (Teterev), L. I. Makarova (Elena), E. A. Popova (Tatiana), fac din acest spectacol un etalon de profesionalitate și înaltă artistică.

Margareta Bărbuță

Umorul negru pe scenele pariziene

Recitind în orele libere clasicii, Eugen Ionesco s-a oprit asupra unei scene din *Macbeth* care, surprinzătoare și derutantă în primul moment, pare să dea o turnură neprevăzută acțiunii și pe care, dacă Shakespeare ar fi dezvoltat-o până la ultimele ei consecințe, reamintind la planul inițial și la intervenția tradițională și irepresibilă a justiției imanente, ar fi scris *Macbeth*-ul lui Ionesco. Este vorba de scena a treia, actul IV, în care Malcolm, vrînd să pună la încercare buna-credință a lui Macduff, se ponegrește singur, atribuindu-și vicii mai dezastruoase decît cele ce aveau să-l ruineze pe uzurpatorul Macbeth.

Eugen Ionesco și-a însușit în accepția lui literală monologul lui Malcolm pe care-l găsim citat integral în finalul ultimei sale piese. După care, descoperind o atît de sugestivă și plină de implicații neexplorate sursă de inspirație, s-a reintors la premisele tragediei shakespeariene și, dezmembrînd și reinterpretînd totul, a recompus-o sub forma unei construcții baroce, alcătuite din elemente contrastante și eterogene, proiectîndu-i semnificațiile pe vastul plan al filozofiei istoriei. Este drumul posibil și probabil pe care putem presupune că l-a parcurs imaginația creatoare a dramaturgului.

Macbeth și Banco (numele personajelor din tragedia lui Shakespeare sînt altfel ortografiate spre a se marca deosebirea) întîlnesc în pădure două vrăjitoare care le fac binecunoscutele revelații, trezind în sufletul unuia rivna nesățioasă a puterii și în al celuilalt îndoiala și mîndria de a deveni întemeietorul unei dinastii regale. Rolul vrăjitoarelor ar putea rămîne simbolic, limitîndu-se la declararea unor resorturi psihice, și consultațiile benevole acordate respectivelor personaje, metafora unor debateri lăuntrice. Eugen Ionesco însă înțelege să dea o altă anvergură supranaturalului, lăsînd ca oculte lui urzeli să teasă o insidioasă pînză de păianjen, în care Macbeth trebuie fatalmente să cadă. Ca într-un basm, cele două vrăjitoare se transfigurează, împrumutînd chipul frumoasei lady Duncan și al confindentei acesteia și participă efectiv

la intriga piesei, împingîndu-l la crimă și înlesnindu-i ascensiunea lui Macbeth, care se dovedește astfel a fi victima — neînocentă altminteri — a unei formidabile și macabre farse, pentru a-l părăsi în noaptea ospătului de nuntă (după ce l-a asasinat pe Duncan, fostul lui general, se însoară cu văduva acestuia) lăsîndu-l să se descurce singur cu fantoma lui Banco și a răposatului arhiduce.

Macbeth e prins așadar și tîrît de un vîrtej mai puternic decît șubreda lui lealitate, devenind o simplă verigă într-un ciclu istoric ce se încheie cu biruînța și înscăunarea lui Macol. A lui Macol care de la bun început are grijă a-și mărturisii profesiunea de credință (cîntată pe o melodie languroasă ca o șansonetă din repertoriul Juliettei Greco) și a-și înfățișa programul de activitate : asuprire, jafuri și vărsări de sînge, dezmăț și abuzuri și cea mai deplină domnie a bunului plac. Spectacolul se termină astfel într-o tonalitate sumbră, pesimistă. Într-adevăr pesimistă ? Să nu uităm că piesa lui Eugen Ionesco este totuși un pamflet și că rigorile determinismului istoric sînt privite cu ochiul ironic al unui om din zilele noastre care își poate permite bufoneria unei demonstrații prin absurd. De aceea pozițiile intervertite pe tabla de șah, regina luînd locul nebulului și nebulul pe acela al calului, de aceea trăsăturile îngroșate, de aceea un întreg arsenal de procedee comice, printre care anacronismul este cel mai frecvent, repetarea identică a unor lungi perioade (Macbeth și Banco fiind inseparabili ca Dioscurii și asemănători pînă la identitatea de gîndire și de exprimare) de aceea transmutația unor scene lugubre sau miraculoase, cum ar fi decapitarea oștășilor lui Candor sau vindecarea taumaturgică a bolnavilor, în parodii de circ, de aceea momentele solemne sau patetice cîntate ca la operă sau folosirea șarjată a stilului declamatoriu.

Tot acest arsenal a fost exploatat cu o efervescentă și ageră inteligență artistică și cu un infailibil discernămint de colaborator devotat al lui Eugen Ionesco, regizorul

și interpretul titular al piesei, Jacques Maclair, care (deși condițiile erau ingrate datorită scenei prea puțin spațioasă a teatrului „Rive-Gauche de la Maison de l'Alliance Française” și mijloacelor tehnice destul de modeste) a realizat un spectacol copios de amuzant, dinamic, viguros și strălucitor, în care interpretii s-au contopit într-un ansamblu atât de bine sudat încât cu greu s-ar putea stabili o ierarhie a meritelor. Nu se poate totuși să nu menționăm numele principalilor animatori ai spectacolului: Jacques Maclair (Macbett), Alain Mottet (Duncan), Jacques Dannonville (Banco), Geneviève Fontanel (lady Duncan) și Brigitte Fossey (Confidenta), ultimele două într-adevăr uimitoare prin schimbările de registru și timbru și prin virtuozitatea cu care făceau să alterneze gloriile sparte, răgușite și fioroase ale vrăjitoarelor cu suavele și îmbietoarele modulații ale vocilor arhiducesei și însoțitoarei acesteia.

Este o satiră socială cu intenții demascatore piesa *Totul în grădină* a lui Edward Albee, ori, continuându-și și dureroasele disecții psihologice, autorul își propune să depisteze încă, una dintre tumorile foarte secrete ale sufletului omenesc, în spiritul aceluia apostolat chirurgical de care sînt animați moralisții? Este o comedie, în pofida amarelui ei dezvăluiri, așa cum o arată o anumită facilitate de ton? Autorul nu pare a fi un umorist, replicile amuzante sînt distribuite parcimonios, dialogul cit se poate de realist este acordat la diapazonul locului comun și al banalității, acțiunea în sine este dramatică, ba chiar cu întorsături de grand-guignol, situațiile comice se datorează unui trist echivoc dinamitat în momentul stupefiant, cînd se descoperă că toate femeile din onorabila societate burgheză reunită la o mică sindrofie amicală sînt prostituate, iar respectivii soți niște întreținuți, care au abdicat fără prea multe nazuri de la orice demnitate, acceptînd directivele unei rafinate și distinse proxenete mondene.

Situația e în egală măsură penibilă și ridicolă și, pregătută și suscitată cu iscusința cu care este pusă la punct o mașină infernală menită să arunce în aer la o oră precisă întreaga fațadă a unei lumi de fade convenții și de sordide ipocrizii, stîrnește mai mult rumoare decît risete în rîndurile spectatorilor.

Pusă în scenă la Théâtre des Mathurins, cu priceperea unui încercat om de teatru, de Jean Desailly, în decorul lui Hubert Monloup, ce crea o ambianță ambiguă și vag misterioasă, piesa lui Albee prezenta interpretilor, în privința manierei de joc, dificultatea unei echilibristici pe muchie de cuțit. Inseparabilul cuplu de actori Simone Valère-Jean Desailly au jucat principalele roluri cu participarea intensă și vibrația nervoasă ce-

rută de situațiile acut dramatice și totodată cu lejeritatea spumoasă adecvată unei comedii boulevardiere.

Compatrioata noastră Jany Holt, pe care am avut prilejul s-o vedem în câteva filme alături de mari actori ai ecranului și care actualmente își continuă o mai veche carieră teatrală, poate nu foarte bogată, dar de prețigiu, a creionat cu multă finețe și tact rolul distinsei proxenete din lumea mare.

Intransigența morală a lui Joe Orton, autorul comediei *Chiriașul*, prezentată de Teatrul Modern, piesă cinică și paradoxală în aparență, este de o șocantă brutalitate și de un feroce puritanism, ce hăituește cu un fel de diabolică și vindictivă stăruință ipocrizii vieții sociale pînă în cele mai bine apărute și ascunse rețanșamente, mediocritatea fiind unul din cele mai oportune camuflaje.

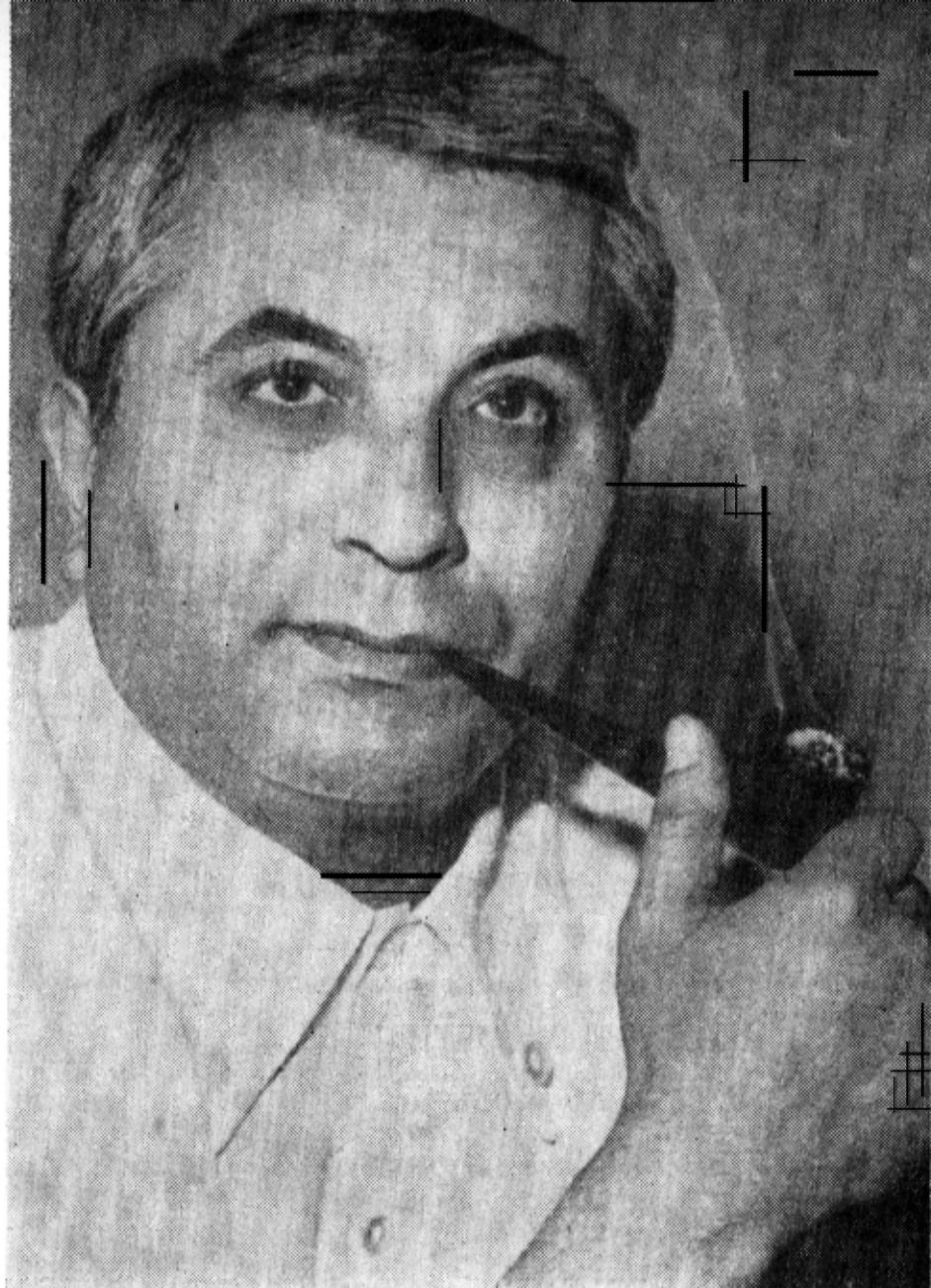
Pojghița cumsecădeniei și onestității burgheze, care de la început plutește într-un nedefinit echivoc, crapă foarte curînd și toată turpitudinea unei armonioase familii se revărsă fără nici o reticență, deși personajele folosesc în mod obișnuit în convorbirile lor aluzia și subînțelesul.

Numele lui Jacques Maclair era o chează și pentru reușita spectacolului, care este antrenant și în același timp, de o salubră causticitate, oferind spectatorilor un ocean întors spre a privi de la distanță cuvenită frămîntările meschine ale unor eroi detestabili, dar păstrînd într-o oarecare măsură o semiobscuritate aluzivă și aparent complice.

Madeleine Robinson este o actriță răsfățată de public și căreia îi place la rîndul său să se alinte. Cum însă personajul ei este o gliculită fandosită și răzgîiată, cele două răsfățuri s-au suprapus atât de bine încît era imposibil să-ți dai seama intrucît actrița își juca rolul sau cocheta cu publicul. Cu un fizic foarte potrivit personajului său, Daniel Colas a știut să-l mențină în neutralitatea caracteristică unui individ perfect amoral. Paul Crauchet l-a înfățișat pe respectabilul stîlp al familiei, ca pe un tip perfid, insinuant și echivoc. Marea creație a spectacolului a constituit-o însă compoziția minuțios elaborată și articulată și de o frapantă autenticitate a lui Harry-Max.

Umorul negru este desigur unul din mijloacele de contestare a sistemului social, existent în occident. Satira comică clasică pare a fi pentru dramaturgia apuseană de azi mai degrabă neconfortantă; de aceea poate, din necesitatea de a șoca, denunțul acesta al unui fond etic pînă în esență dezumanizat sau morbid, pe care-l vedem scos la iveală — după perioada denunțurilor absurdiste — în teatrul apusului...

Ovidiu Constantinescu

GHEORGHE VLAD

**O DIMINEAȚĂ
DE POMINĂ**

Comedie în 8 tablouri

PERSONAJELE :

OARA DUDĂU — 25 de ani

CHIVA CĂLIN — 40 de ani

GHEORGHE MUSTEȚEA — 45 de ani

MARIA TEREACĂ — 55 de ani

VASILE BULIGĂ — 35 de ani

NINETA PARASCHIV — 30 de ani

**GRIGORE DUDĂU — 30 de ani,
soțul Oarei**

RADA GULĂ — 60 de ani

FLOAREA PACOSTE — 58 de ani

DUȚA — 45—50 de ani

PANTELIMON BUCĂ — 45—50 de ani

PANAIT — 40 de ani

ILIE BEȘLEAGĂ — 55—60 de ani

ZAMFIRA HANCIU — 20 de ani

TABLOUL I

Ne aflăm în comuna Gușoesti — așezare vîlceană, frumoasă, cu familii numeroase, cu un nivel de trai incomparabil mai ridicat față de trecut, și în continuă creștere datorită puterii economice a cooperativei agricole. Și în Gușoesti, ca dealtfel în majoritatea satelor din țara noastră, procentul bărbaților care lucrează în agricultură e în permanentă scădere — proces determinat de industrializarea masivă etc. Aceasta înseamnă că greul muncii, atât în cooperativă cît și în diferitele acțiuni privind gospodărirea comunei, a rămas în seama femeilor. În schimb, bărbații sînt aceia care dețin cea mai mare parte a funcțiilor de conducere. Pînă...

Într-o sîmbătă seară, Decorul reprezintă biroul primarului alcătuit din elemente strict necesare : o masă de lucru și una de ședințe cu scaune în jur, telefon, radio ; pe peretele din fund, în chenar negru, un portret al defunctului primar. La ridicarea cortinei stau în jurul mesei pentru ședințe : Chiva Călin, Gheorghe Mustețea, Maria Tereacă, Vasile Buligă și Grigore Dudău. Sînt triști, pierduți în gînduri. După cîteva clipe de tăcere și încremenire...

MUSTEȚEA (trîntește brusc, cu pumnul în masă. Ceilalți tresar) : Ei ? Vă gîndiți ori ce mama naibii faceți acolo ?

CHIVA : Tu nu vezi că ne gîndim ? Nu ne mai speria de pomană.

BULIGĂ : Dumneata, dacă te chiamă Gheorghe Mustețea și ești președintele ceapeului, n-ai voie să gîndești sau cum devine treaba ?

MUSTEȚEA (abătut) : Mă gîndesc și eu ; alta mă gîndesc că mi se-nțepeni mintea cu cap cu tot.

DUDĂU : Păi nu e lucru de glumă, tovarăși, din atîta suflare omenească s-alegi pe cel mai bun și să-l pui primar peste comună !

MARIA (izbucnește în plîns) : Că taman acu' își găsi să moară, cînd ne fu nouă lumea mai dragă (Arată spre tabloul îndoliat.) Uitați-vă la el : falnic ca un tufan ; și-l făcu mașina zob ; n-ar mai rămîne sămînță de mașină că omoară și schilodește atîta lume și oamenii tot nu se satură de ele. Că și tovarășu' nostru drag, Prișniță (Arată spre tablou), dacă umbra cu șareta ori cu picioru' ar fi și azi viu și-ntreg și s-ar bucura cu noi, în comun, în clipa asta, nu să ne perpelim ca pe jar că pe cine punem în locu-i ; că dacă nu era dumnealui nu mai ajungea ea, Maria Tereacă, membră în comitet executiv la primărie. Da' el ce-a zis : „Las' să punem și-o muiere să nu mai fim birliți atîta la cap că nu le promovăm, că muncesc, săracele, de le scapără ochii, iar cînd

e vorba să le săltăm o leacă ne facem ca și cînd n-ar fi pe fața pămîntului...

CHIVA (ușor oțărîtă) : Da' eu nu sînt femeie, Mărie ? N-am fost și eu aleasă ?

MARIA : Tu nu ești țărăncă simplă ca mine, tu ești președintă la comitetul de femei așa că, oricum ar fi-ntors-o, tot trebuiau să te-aleagă, da' pe mine care... (Iar o podidește plînsul.)

MUSTEȚEA (disperat, trîntește cu pumnul în masă. Maria tresare) : Ho, ajunge !

MARIA (mirată, ca și cînd nu s-ar fi-ntîmplat nimic) : Ce zisei mă, ce zisei de-ți sări țandăra ?

BULIGĂ (dojană) : Ne facem, dracu de bazm, dodă Mărie ; în loc să ne hotărîm ce candidatură punem în discuția maselor, că vezi bine cît ne presează județul, noi ne ținem de jelit. Tu, Grigore, n-ai nici o propunere serioasă ? Doar ești director de cămin cultural, ai, ca să zic așa, oamenii sub ochi. Noi, cînd te chemarăm, deși nu faci parte din comitet, crezurăm c-o să ne fii de ajutor...
DUDĂU : Vă spusei părerea mea : Chichineată. Ce-are Chichineată, de nu e bun ?

MUSTEȚEA (se ia cu mîinile de cap) : Ăsta mă omoară cu Chichineată-al lui !

CHIVA : N-ai auzit, mă c-alaltăieri îl scoase muierea, în pumni, din coșaru'vitelor unde se virise cu-alu' Pătrunjel ?

DUDĂU : Eu mă ocup de culturalizare nu de care cu cine se-ascunde-n gaură de șarpe.

CHIVA (reproș, oarecum matern) : Ee, Dudău, Dudău ! Dacă te-ai ocupa-ndeașuns,

n-am avea astfel de manifestări nesănătoase...

DUDĂU: Just, dodă Chivă: cu cit un om are mai multă cultură, cu atit mai strașnic ține de nevasta lui. O să-mi fac un plan de acțiune.

MUSTEȚEA (ton de rugă): Tovarăși, ce le-amestecați? Ce-are-a face una cu alta?

MARIA: Are Gheorghe, are. Că și lu' tovarășu' Prisniță (Privește tabloul, abia stăpînindu-și lacrimile.) fie-i țărina ușoară, îi placea, cînd și cînd, să...

MUSTEȚEA (pumn în masă): Destul! Buligă, dă telefon la județ, o mai fi careva pe-acolo, și spune-le că nu sîntem în stare de nimic...

BULIGĂ: Da' de ce cu?

MUSTEȚEA: Nu ești tu ajutorul secretarului de partid, nu-i ții tu locul pînă se-ntoarce de la reciclare?

BULIGĂ: Și crezi că el așa ar proceda?

MUSTEȚEA: Nu știu, însă noi n-avem cum altfel.

CHIVA: Ne tot scoți ochii c-o fi, c-o păți; propune tu, de ce nu propui?

MUSTEȚEA (răstit): Nu-l propusei pe Troiță și nu vă conveni?

MARIA: Aia e-n stare să ia primăria-n spinare și s-o vîndă-n zi de tîrg la Drăgășani.

BULIGĂ: Da' cînd a fost ales deputat nu l-ai votat și dumneata?

MARIA: P-atuncea nu vindea decît ouăle din cuiabar; acum a pus pe-o căpătuială, de parcă i s-ar apropia sfîrșitu'...

BULIGĂ: Eu cred că tot Coroba ar fi cel mai bun. E cinstit, e isteț la mînt...

CHIVA: Da' nu-i gospodă. Pe ulița lui n-a pus un pom, o florică măcar. Iar autoritate, ce să mai vorbim, n-are de doi bani...

DUDĂU: Poftim, Hanciu; are, slavă domnului, autoritate cu grămada.

MUSTEȚEA: Am încercat eu să-l ispitesc. Nu-și dă în ruptu' capului, meseria din fabrică pe cea de primar.

MARIA (cu năduf): Făbriicile astea o să ne lase satele fără bărbați; o s-ajungem pe cine știe unde, să cerșim o pereche de nădragi.

CHIVA (de bună credință): Ferească-ne Dumnezeu! Și d-ăștia șu ducem lipsă?

MARIA (lui Mustețea care ride): Nu ride, Mustețeo, că dacă n-am fi noi, mia asta de femei bune de muncă, nu te-ai mai fandosi, încoa' și-ncolo cu ceapeul din Gușoești.

CHIVA: Nici comuna n-ar arăta ca o cămașă-n zi de sărbătoare.

MARIA: Și-acuma, fiindcă veni vorba, cred că sosi vremea să-mi fac și eu propunerea mea. Nu de alta, da' cum stau la marginea satului, cîntă cocoșii de ziuă pîn' ce mă vîd acasă.

BULIGĂ (dintr-o dată grav): Dodă Mărie, tovarășă Tereacă, hai frate să fim serioși...

MARIA: Cum adică, Vasile!

BULIGĂ: Adică să ne gîdim că sîntem comuniști și că purtăm o mare răspundere.

MARIA: Păi eu să n-o știu? Că la asta mă gîdiesc cam de pe timpul cînd tu abia de

ereai în stare să te deschei singur la izmene. (Lui Mustețea.) Mi se pare că eu cu mîcă-ta am rămas alea mai vechi în partid; din patrușcinci. (Cu duioșie.) Mi-aduc aminte, bărbatu-miu, dumnezeu să-l ierte, cînd i-am spus că m-am înscris, mi-a învinețit ochiul sting. de n-am văzut cu el o săptămînă. După un timp, cînd i-am arătat și carnetu' cu prima cotizație plătită, m-a mușcat de urechea dreaptă; zicea că vrea să afle ce gust are zgîrciul de muieră-a dracului.

DUDĂU (rîzind înăbușit): Și?

MARIA: La fo' doi ani se milogea de mine că să-i dau și lui recomandatie; i-am dat-o, da' n-a apucat să se bucure mult: l-a pălit ofița și, cum p-atuncea abia apăruse pelicilina și nu se găsea, s-a prăpădit cu zile.

BULIGĂ (o privește pierdut): Asta ți-e toată propunerea!

MARIA: Acuma vine. (Mai mult pentru sine.) Da' cînd te-ășterni la drum lung și greu, cînd și cînd te mai oprești ca să-ți tragi sufletu' și să te uiți îndărăt...

MUSTEȚEA (ca unui copil): E, te uitași îndărăt, sufletu' ți-l traseși, ia hai acum să ne uităm și-nainte că fără primar nu-i chip să mergem; care-ar fi al mai bun de pus? (Maria îi privește cîteva clipe zîmbind.)

BULIGĂ (enervat): Da zii o dată!

MARIA (tot zîmbind): Oara. (Ceilalți rămîn încremeniți.)

BULIGĂ (aproape sufocat): Oara?!

MUSTEȚEA (la fel de surprins): Chiar de Oara noastră zici?

MARIA (ca mai sus): Mai e alta?

DUDĂU (în hohote): Nevastă-mea?!

CHIVA (oarecum neutră): Mărie, cîntărești bine?

BULIGĂ: Glumește, nu cîntărește!

DUDĂU (revenindu-și): Își bate joc, nu glumește.

MUSTEȚEA (ton oficial): Care-i adevărul, tovarășă Tereacă?

MARIA: Adevăru' e sub ochii noștri și se chiamă Oara. (Chivei) Mă-ntrebași Chivă, de cîntărit; află că de la alegerile trecute, cînd o făcurăm deputat, mă gîndeam că ce bună-ar fi de primar!

MUSTEȚEA (ironic): Și, mă rog, de ce n-ai propus-o atunci?

MARIA: Mi s-a părut prea tinără!

CHIVA: Ș-acum o fi coaptă!

MARIA: La douăzeci și cinci de ani! Ai mă, Dudău, atîta are, nu?

DUDĂU (abia șoptit): Atîta.

MARIA (după cîteva clipe de tăcere): Și ce mi-oți fi stînd de parcă v-aș fi dat să mestecați între măsele urzici nefierte!

BULIGĂ (n-o ia în seamă): Hai tovarăși, să ne mai gîdim; da' de-a serioaselea nu doar așa să ne aflăm în treabă (Își privește ceasul de la mînă.) Poftim, de patru ceasuri ne chinuim și nu-i dăm de căpătîi. (Izbucnește.) Ce mama dracului! Și președintele Americii se desemnează mai ușor!

MARIA (indignată): Adică săriți peste ce vă spusei eu, ca peste nimica?

MUSTEȚEA (incercînd să fie obiectiv) : Ne-ar rîde și curcile, dodă Mărie, zău așa. Auzi colo, o comună cu peste patru mii de suflete, să aibă-n frunte o feteșcană...

MARIA : Cum feteșcană, mă, cînd e dita-mai muierea cu bărbat, cu doi copii !

DUDĂU (cu privirile în pămînt) : Să stea să și-i crească, să și-i educe...

BULIGĂ : De-o sută de ani, de cînd e primărie-n Gușoești, nu s-a petrecut o astfel de năzdrăvănie.

MARIA : Uite c-o să se petreacă-acuma.

MUSTEȚEA (neîncrezător) : Haida, de !

MARIA : Gheorghe, fii om drept că te vede al de sus...

MUSTEȚEA : Da' ce, nu sînt ?

MARIA : Nu ești. De șase ani o ții șefă de echipă, cu toate că de mult se cuvenea s-o pui brigadieră ; doar a terminat școala aia de tehnicieni agricoli de lingă Drăgășani...

MUSTEȚEA : Păi sigur, să-mi aprind paie-n cap cu oamenii.

MARIA : Cu bărbaiți vrei să zici ; să nu care cumva să le clatină obiceiul de a se vedea numa' pe dumnealor cocoțați (Gest cu mina.)

BULIGĂ (prevenitor) : Am impresia că discuția devine cu totul și cu totul nesănătoasă.

MARIA (ironică) : Măi taci ! (Lui Mustețea.) Ai douăzeci de echipe la cooperativă din care una singură condusă de-o femeie ; recunoaște cîstint : i-a luat-o careva-nainte, de cîțiva ani încoace, la producții ?

MUSTEȚEA : Nu, nu i-a luat-o.

MARIA : Mai e vreo echipă care să se ducă pinză-n pinzele albe, să intre și-n foc după șefu' ei ?

MUSTEȚEA (moale) : Parcă nu prea.

MARIA : Hai acumă s-o judecăm și ca deputată. Cine-a propus să înființăm un atelier pentru făcutu' gardurilor din beton și al cărămizilor ? Să se construiască prăvălia din satu' Rogojini ? Chivă, zii și tu dacă nu ne-a tăiat pină și pe noi două.

BULIGĂ : Asta-nseamnă că nu sînteți bune...

MARIA : Ba asta-nseamnă că Oara e mai bună. Eu atîta avusei de spus... (De afară se aud bușete, vociferări. Glasul lui Bucă : „Intră, intră aci să dai socoteală !” Ușa se deschide cu putere și apare Ilie Beșleagă, împins de la spate de către Maria.)

MUSTEȚEA : Ce se-ntîmplă, Bucă, ce-ai cu nea Ilie Beșleagă !

BUCĂ : Il prînsăi trăgînd cu urechea ; abia-l deslipii de gaura cheii.

BULIGĂ (sever) : Bine mă, nea Ilie, de unde-ai învățat dumneata, metodele astea care tîn de alte vremuri?!...

BEȘLEAGĂ (spăsit) : De la Bucă...

BUCĂ (sare fript) : De la mine ! Calo... calo...

BULIGĂ : ...mniatorule. (Bucă îi mulțumește pe tăcute.)

BEȘLEAGĂ : În loc să păzească instituțiile comunei, că de-ai-a-l plătim, numa' ce-l vezi că-și pune urechea la gaură, cînd țineți voi ședințe, să iscodească.

BUCĂ (pierdut) : Eu ! ?

BEȘLEAGĂ : De ce credeți că-l apucă, dintr-o dată, vigilența ? Fiindcă găsi locu' ocupat, de-ai-a. Ce, numa' el să fie-n curent cu ce se pune la cale ? Alții n-au dreptu' ?

CHIVA (reproș) : Privește, Grigore Dudău, hal de educație socialistă ! Din căminu' ăla mai bine-am face hambar de cereale ; am fi mai în ciștig.

DUDĂU (furios) : Dacă o mașină, de pe la Baia Mare, trece pe-ai-ci și ne calcă o gîină tot căminul cultural e vinovat ?

CHIVA : N-o suci că degeaba o sucești.

MUSTEȚEA (către Beșleagă) : Și măcar prînsăi ceva, nea Ilie ?

BEȘLEAGĂ (de bună credință) : Prînsăi...

BUCA (invidios) : Cu urechile lui de ogar...

BULIGĂ (lui Beșleagă) : Anume ?

BEȘLEAGĂ : Anume că s-o avem pe Oara lui (Arată spre Dudău.) de primar.

BULIGĂ (sondaj) : Fiindcă păcatul tot îl comișei, barim spune-ne cam ce părere ai de treaba asta ?

BEȘLEAGĂ : Am votat pentru-atîția primari, de cînd mă știu pe lume, c-am ajuns să-mi consum toate părerile ; numa' o dorință mi-a rămas. (Cu emoție.) În noaptea de vară, cînd cerul e ca lacrima de copil, să dorm în fața porții, să mă ia cu răcoare pe dedesubt.

CHIVA : Bate cîmpii.

BEȘLEAGĂ : I-oi fi bătînd. Acuma pot să plec ?

MUSTEȚEA : S-o lansezi cit mai repede, ai ?

BEȘLEAGĂ : Mîncărimea de limbă doar așa trece...

BULIGĂ (avertisment) : Eu te rog să te stăpînești ; și pe dumneata, tovarășe Bucă, te rog. Ce-auzirăți, pe gaura cheii, nu este decît opinia dumneaei. (Arată spre Tereacă.) Și nici pomeneală să fie adoptată în unanimitate. Dealfel, propun să suspendăm ședința, ș-așa nu făcărăm nici o brînză ; o s-o ținem mîine că tot e duminică...

MARIA (pe poziție) : Nu suspendăm nimic pînă ce nu hotărîm. Iar mîine, dacă tot e duminică, s-adunăm întreaga comună s-o cîntărească pe Oara (Privind-o pe Chiva aluziv.) ș-o să vedem noi dacă ain cîntar bun sau ba.

DUDĂU (rugămintă) : Dodă Mărie, las-o moartă. Presimt o mare rușine abătîndu-se asupra mea ș-a casei mele.

MUSTEȚEA : Categoric sînt împotriva.

MARIA : Chivă, tu ca președintă peste toate fustele din comună, n-ai nici o poziție ?

CHIVA : Eu aș zice să chibzuim cu temei ; în chestiuni d-astea pripeala n-aduce nimic bun.

BULIGĂ : Absolut de acord. Nu ne este îngăduit să ne prezentăm în fața maselor oricum, cu inițiative neanalizate îndeajuns.

MARIA : Să crăp în minutu' ăsta dacă voi vă gîndiți într-adevăr la... (Subliniînd.) ...mase. Mestecați printre masele cuvîntu' „mase” numa' așa s-o faceți pe democraticii. Da', în sinea voastră, sînteți convinși că locu' acestor mase este acolo unde se-ndoaie umerii, nu unde se judecă cu capu'.

MUSTEȚEA (deosebit de aspru) : **Tovarășă Tereacă**, ia seama la ce vorbești !
MARIA : Tocmai fiindcă iau seama, și nu de azi de ieri, vorbesc cum vorbesc.
BULIGA : Îndrăzneala are și ea o limită.
CHIVA (impăciuitoare) : **Mărie**, potolește-te !
MARIA : Ba nu mă potolesc neam. Miine am să mobilizez mia aia de femei (Gest spre **Mustețea**, imită.) care știe să răspundă la toate chemările, ș-am să-i cer, eu personal, părerea : la urma urmii am dreptu' ca președintă a comisiei lor pe ceapeu. Ș-acum vă zic : **Bună seara !** (Iese trîntind ușa, se întoarce.) Și să nu vă jucați cu forța noastră, că vă frigeți urît de tot. (Iese.)
MUSTEȚEA (se repede și deschide ușa. Strigă) : **Vezi să nu care cumva să-mi declanșezi fun război între dumnealor și bărbați că te-ai dus pe copcă, m-auzi ?** (Se-ntoarce, parcă acum îi vede pe **Beșleagă** și **Bucă**, ce stau într-un colț privind cu aviditate la ce se-ntîmplă.) **Voi tot aici erați ? Martori ne mai lipseau !**
BUCA (în chip de scuză) : **Păi nu sintem noi, „masa“ ?**
DUDĂU (ride) : **Le-a și sucit mințile.**

BULIGA : **Du-te mă, nea Bucă și vezi-ți de serviciu.**
BUCA : **Mă duc. Mergi nea Ilie ?**
BEȘLEAGĂ : **Dacă nu mai e nevoie de noi, să mergem. Și nu uitați : ca cetățean al comunei n-am altă pretenție decît să dorm, în nopțile de vară, la poarta mea, să mă ia cu răcoare pe dedesubt. S-auzim de bine ! (Spre ieșire.) Hai Bucă, să mai apuci să tragi un pui de somn, să nu cumva să iei leafa de pomană. (Iese.)**
BUCA (încurcat) : **Nu-l credeți. Bună seara ! (Iese grăbit.)**
CHIVA : **Ce tot vrea să zică Beșleagă cu dormitu' ăla și cu răcoarea ?...**
MUSTEȚEA : **S-o fi abătut și el pe la bufet...**
BULIGA : **Nu mirosea.**
CHIVA : **Parcă poți să le ghicești la toți ce au în cap ?**
MUSTEȚEA (dramatic) : **Da' nouă, nouă ne-o mai fi rămas ceva aici ? (Arată capul.)**
DUDĂU (țanțos) : **Ne rămase, ne rămase că de-aia sintem bărbați cum scrie la carte**
BULIGA : **Atunci ia să vedem ce ne rămase-m ?**

CORTINĂ DE TABLOU

TABLOUL II

A doua zi dimineață, acasă la **Dudău**, în camera de dormit. Oara, îmbrăcată într-o rochie simplă de casă, deretică. **Dudău** se bărbiește, în fața oglinzii de toaletă. Din camera alăturată se aud voci de copii, risete, zgomot de obiecte trîntite etc.

DUDĂU (către camera de alături) : **Mioară, Victore, dacă nu vă potoliți pun cureaua pantalonilor pe voi ; s-a-nțeles ? (Cîteva clipe liniște, apoi zgomotul reîncepe însă ceva mai încet.)**

OARA (privindu-l în oglindă) : **Ești cam nervos în dimineața asta sau mi se pare mie ?**

DUDĂU : **Nici eu nu-mi dau seama da' cred că sint nițel.**

OARA : **Ai venit tirziu azi-noapte ?**

DUDĂU : **Se făcuse unu.**

OARA : **Nu te-am auzit. Țm așteptat cît am așteptat și dacă am văzut că nu te-nduri să vii m-am culcat : eram frîntă. Ce m-am chinuit cu copiii pînă să-i adorm ! Nu și nu să**

vină tăticu' ; le-am turnat la povești de-am amețit ; da' și pe ei i-am dat gata.

DUDĂU (încearcă un tub cu pastă gol. Cu nemulțumire) : **Iar n-avem pastă de dinți ? Ce naiba, parcă s-ar minca pe pline !**

OARA : **Victor chiar o și mănîncă ; l-am prins de cîteva ori.**

DUDĂU : **(furios și nu prea) : Îl cotonogesc nu alta. (Vrea să se ducă în camera de alături.)**

OARA (il apucă de braț) : **Astimpără-te ! Doar nu ți-oi pune mîntea cu un copil de cinci ani.**

DUDĂU (se spală pe dinți cu peria fără pastă) : **Mereu le intri în voie, îi aperi ;**

scind s-or face mari au să ne-ntoarcă un spate...

OARA : Prăpăstios mai ești ! Toate alea le vezi în negru.

DUDAU : Incerc să le văd așa cum sint.

OARA (prevenitoare) : Grigore, nu cumva te-ai criticat aseară ? Încă nu mi-ai spus pentru ce te-au chemat la ședință ; prea te văd pornit.

DUDAU : M-au înțepat numai de vreo două ori așa, în treacăt. Însă nu cultura a fost pe ordinea de zi, ci alegerea noului primar ; ce candidați să pună în discuție.

OARA (mălițioasă) : Înseamnă că ți-au făcut o mare cinste invitându-te.

DUDAU (evaziv) : Mda.

OARA : Eh, văd eu că n-ai chef de vorbă. Mai bine să-ți dau ceva să măninci.

DUDAU : Nu-i nici o grabă.

OARA : Ba este că trebuie să plec.

DUDAU : Iar ? Probabil că ai încheiat vreun contract ca toate duminicile să ți le dedici... (Subliniază.) ...intereselor generale.

OARA : De astă dată e vorba de bătrina Vătășoia ; cade casa pe ea. Dacă mai dă o ploaie ca cea de acum două săptămîni o scoatem de sub dărîmături.

DUDAU : Mai sint și alți deputați și observ că nu se zdrobesc atîta. Și nici rău nu le merge.

OARA : Tu de ce te-ai plînge ?

DUDAU : Ai dreptate. Că de ani de zile te țin șef de echipă, în timp ce mucoasa de Zamfira Ilanciu, numai ființă știe să dea atrăgător din fund, au pus-o tehniciană, e motiv de bucurie. Că mă ocup de ceva pentru care nu sint nici o chemare, în loc să-mi văd de meseria mea de învățător, iar e un motiv de bucurie și de recunoștință veșnică...

GLAS DE COPIL : Mămicoo, Victor mă trage de păr !

GLAS DE COPIL : Tăticulee, Mioara mă mușcă de nas !

DUDAU (totuși amuzat) : Atît v-a fost ! De n-oi da eu cu voi de pămînt...

OARA : Lasă-i în pace ; ei se ceartă, ei se-mpacă...

DUDAU (o apucă de umeri, o silește să se așeze pe marginea patului, se așază și el. Cîteva clipe o privește în tăcere, oftează) : Oară, hai mă, fata tatii, să plecăm de-aciei.

OARA (impresionată) : Încotro să ne ducem, Grigore !

DUDAU (pe gînduri) : Oriunde. Poate-om găsi un loc unde zilele să nu semene nna cu alta, unde să nu te simți hătrîn la trei-zeci de ani...

OARA : Vrei să fugi de tine ?

DUDAU (ușor surprins că i-a ghicit gîndurile) : Și dacă ar fi așa ? Ar însemna o crimă ?

OARA (abătută) : Crimă, nu. Însă nu ți-ar folosi.

DUDAU : Eu sint convins că da.

OARA : Poți să te minți pe tine, dar nu și pe alții, pe cei din jur, sau măcar pe cei care te iubesc cu adevărat...

DUDAU : Nu înțeleg.

OARA (zîmbește) : Acum încerci să mă minți pe mine. Of, doamne, copil mai ești ! Îți pui mîinile peste ochi și strigi : „Cucu ! Ghici unde sint !”

DUDAU (ridică din umeri) : Zău că n-am habar.

OARA : Atunci să te-ajut eu să ai habar, deși n-ar fi nevoie... Am observat, de pildă, că de la o vreme bei din ce în ce mai mult...

DUDAU (se apără) : Nu m-a văzut nimeni beat.

OARA (aproape cu duioșie) : E destul că te văd eu bind ; și din ce în ce mai mult...

DUDAU (încercînd să ia lucrurile în glumă) : În definitiv nu fac decît să-mi consum producția celor douăzeci de ari de vie — proprietate personală. Doar n-o să m-apuc s-o comercializez...

OARA (ca mai sus) : ...Și văzînd că băutura nu izbutește să te-ascundă de tine vrei să fugi, doar-doar ți-oi pierde urma...

DUDAU (se ridică brusc în picioare) : Ajunge ! (Teatral.) La înălțimea-nțelepciunii tale nu pot pentru ca să mă ridic, de teamă să nu-mi frîng gîtul. Oară, scumpa mea nevastă, ești os din osul marilor conducători. Iată de ce, la ora aceea tirzie din noapte lloa Măria Tereacă, cu intuiția ei genială, a zis : „Primarul nostru să fie Oara Dudău !”

OARA (cu ochii aproape în lacrimi, îi arde o palmă. Imitîndu-i, oarecum, tonul) : Să-ți fie rușine, măgarule !

DUDAU (se ține cu mîna de falcă, rămî-nînd cu gura deschisă cîteva clipe din cauza surprizei) : M-am convins : ai într-adevăr stofă de conducător. O-ncepi bine...

OARA : Iartă-mă, dragul meu, te doare ?

DUDAU : Nu lovitura mă doare, ci faptul că e prima de la tine la mine și nu invers. OARA (sinceră) : Poftim, dă și tu, lovește cit poți (îi întinde obrazul. Dudău se prefăce că o lovește cu putere, dar pînă la urmă îi mîngîie obrazul.)

DUDAU (resemnare tristă, nu neapărat comică) : N-ar mai avea nici un haz.

OARA (îi cuprinde capul în mîini) : Ai tot aluneca în jos nu-i așa ? (Dudău gest de confirmare.) Și cu cit te scufunzi simți că te cuprinde o beție dake căreia nu i te poți împotrivii, nu-i așa ? (Dudău, același gest.) Da' n-am să te las ! (Aprigă.) Mă fac cre-mene și mă pun sub picioarele tale să te proptești zdravăn și n-am să te las... (Ușa se deschide cu putere. Intră Maria Tereacă și Chiva-Călin.)

MARIA (mirare comică) : Maica ta Isuse Cristoase ! Țtia se iubesc ziua-n amiaza mare și încă-n sfînta zi de duminică ! Oameni serioși sînteți voi ?

DUDAU : Dacă m-aș fi așteptat la musafiri, eu aș fi luat un ziar, nevastă-mea o carte

de agnonomie și ne-ai fi găsit într-o poziție înălțătoare.

MARIA : Băiete, lasă sporovăiala că n-avem timp, venim în delegație și... (Punându-și minile-n solduri.) ...Ce-astepti, mă nu ne poțesti să luăm loc !

OARA (puțin rușinată) : Vai de mine ! Vă rog să ședeți. Stai, tovarășă Chiva ! Grigore, du-te dincolo și mai adu un scaun pentru doda Măria.

MARIA (lui Dudău) : Nu te mai osteni că m-așed aici. (Se așază pe marginea patului.) Oară, muică, fă-te frumoasă și hai să mergem ; ca-n ziua nunții să te faci. Mi-aduc aminte, să n juri că erai soră geamănă cu Ileana Cosânzeana...

DUDĂU : Unde mi-o duceți ?

MARIA : Pornim în căutare de bărbați categoria-nția ; de voi ni s-a acrit ca de mere pădurete.

CHIVA : Avem o ședință, mai bine zis o mică întilnire la cămin. S-or fi adunat, cred, vreo opt sute de femei pînă acum. Ar cam trebui să ne grăbim, să nu ne aștepte.

MARIA : Nu-i vorba să ne aștepte pe noi, ci pe alelalte două sute, să se-mplinească mia. Și vreau să-l văd p-ăla care ar avea curajul să se-mpotrivească la o mie de oltențe ! Roaba lui mă fac...

DUDĂU : Da' ce puneți voi la cale acolo ! (Făcînd pe supăratul.) Și cum de îndrăzniți să intrați în cămin fără să-mi cereți voie ?

MARIA : E te, te, că numa' grija asta n-o mai avuserăm ; s-alergăm după tine pentru aprobări. Ce faci, Oară, nu te gătești ?

OARA : Nu pot merge, dodă Mărie ; i-am făgăduit Vătășoaii că azi îi dregem casa...

MARIA (ride) : A dracului Vătășoia ! Cum ar veni : Oară, tu pune-mi casa la punct că eu mă duc să fac politică. Brava ei !...

OARA (mirată) : Ce spui !

MARIA : Păi cine crezi că-mi stă înfiptă ca un țărșuș pe primu' rînd de scaune ? Vătășoia. Fu de-ajuns să-i vină pe la urechile-alea surde un zvon cum c-o să se petreacă ceva nemaipomenit și nemaivăzut că se și-nființă cu noaptea-n cap...

OARA (exasperare) : La urma urmelor, lămurii-mă și pe mine-odată despre ce e vorba !

MARIA (uimită) : Cum, Grigore Dudău, nu i-ai spus nimic ?

DUDĂU : Încercai acum cîteva minute...

MARIA : Și ?

DUDĂU : Răspunsul cred că se mai vede. (Își pipăie obrazul lovit.)

OARA (nedumerită) : Tăiați-mă, da' tot nimic nu pricep.

MARIA : Vrem să te punem primar, Oară. Aoleu, sint frîntă. Toată nopticica mă chinuii tu Chiva-s-o fac să te cîntărească la greutatea ta adevărată.

OARA (după cîteva clipe de încremenire) : Credeți că e momentul să umblați cu glume de soiul ăsta ?

CHIVA : Am venit să te anunțăm cit se poate de oficial. Mde, cîntarul și-a spus cuvîntul.

MARIA : Un lucru vreau să se știe și să fie consemnat în procesu' verbal : ideea, din capul meu a pornit : să afle-o țară-ntreagă că și mintea femeilor clocește idei de valoare ridicată...

DUDĂU : Ce e drept e drept ; pentru norocul de a fi fost martor la un astfel de eveniment mi-am și primit răsplata (Gest ca mai sus.)

MARIA (pierzîndu-și răbdarea, Oarei) : Hai, omule, mișcă-te odată !

OARA (se așază pe marginea patului) : Nu mă clintesc de-aici.

MARIA : Din pricina Vătășoaii ? O trimitem pe Zamfira Hanciu să conducă lucrările ; tot se omoară ea după sarcini obștești...

OARA : N-are-a face ; eu de-aici nu mă clintesc. Mă duci în mijlocul Oltului și m-arucui unde-i apa mai adîncă fără să mă-nțrebi dacă știu înota sau nu !

MARIA : Nouă ne arde cămașa și dumneaei ue servește parabole în loc de dulceață...

DUDĂU : Dulceață n-avem, poate c-o țuică ; să vă dau ?

MARIA : Lasă-ne mă, păcatelor, cu țuica ta cu tot. Oară, să mă bată Dumnezeu dacă nu te luăm pe sus. Mă știi că nu prea sint dusă la biserică. Și pot să-ți fac una și mai și : să-ți aduc toată liota de femei să țină un miting aici-n bătătură. Vrei s-o vezi și p-asta ?

OARA (sincer disperată) : Doamne, dumnezeule, cum îi pică omului năpasta pe cap cînd nici nu visează ! Da' ce rău v-am făcut, cu ce v-am greșit de mă puneți la astfel de încercări ? Tovarășă Călin pe doda Măria o știm cu toții cit e de Păcală. Dar dumneata, fruntea femeilor din comună, să te lași tirită într-o poveste fără cap și fără coadă ?

MARIA : Vrem ca tu să ne fii capu', scurt pe doi. Dacă și Chiva trecu în tabăra noastră cu arme și bagaje...

DUDĂU (sumburu) : Vocea destinului, Oară, vocea destinului...

CHIVA (puțin didactic) : N-ai încredere în puterea de judecată a celor din jurul tău ?

OARA : Ba am. (Izbucnește.) Însă în mine nu am încredere.

MARIA : Nu cumva te-oi fi crezînd prea cu stea în frunte, ai ?

OARA : Asta ce-o mai fi-nsemnînd !

MARIA : Că ți-ai însușit conștiincios învățatura partidului despre modestie ; ș-acuma ne scoți ochii cu ce știi tu și noi nu știm.

CHIVA (rîzînd) : Las-o, Mărie, c-o ametiși de-a binelea.

MARIA : N-o las Chivă, nici de frică ; să se-nvețe de-acuma cu zmuciturile de cap : eînd o să fie primar numa' d-astea o să aibă parte...

OARA (inverșunată) : N-o să fiu !

MARIA (idem) : Ba o să fii !

OARA (aproape plângînd, lui Dudău) : Iar pe tine cum te rabdă inima să taci, să nu-mi dai un strop de ajutor ?

DUDĂU (ridică din umeri neputincios) : Eu ? Eu în fața unor forțe divine sint ca un ied hipnotizat de un șarpe boa.

CHIVA : Pe undeva îl înțeleg. Dacă mulțimea vrea să fie condusă de tine nu ai cum să i te împotrivești...

OARA (încolțită) : Nu știu, nu mă pricep, nu vreau, mă auziți ? Nu vreau ! Lini am problemele mele care-mi usucă sufletul ; eu familia, cu... (Aruncă o privire în treacăt lui Dudău.) Nu-mi pot asuma răspunderea citorva mii de locuitori din comună. Grigore, mi-ar mai rămîne mie timp să mă pun sub picioarele tale, să te proptești zdravăn ? Spune și tu...

MARIA : Ce faceee ! ? Să te lași călcată-n picioare ? I le retez.

OARA : Degeaba vă țineți scai ; am zis nu pot, așa rămîne !

MARIA (implacabilă) : O să poți că n-o să ai încotro !

DUDĂU : De altfel, observ că ai și început să folosești un limbaj specific : „locuitori”.

MARIA (filozofic) : A, se dă ea repede pe brazdă ; la-nceput face de, nazuri, parcă eu n-am făcut cînd m-a cerut Tereacă de nevastă ?

CHIVA : Și mai e ceva. Nu înseamnă că propunerea noastră va fi și aprobată ; un procent de nesiguranță există oricum...

DUDĂU : Cu alte cuvinte : „Atenție, că s-ar putea să v-aștepte o rușine cît voi de mare” ; să nu mai am eu obraz să ies în uliță...

MARIA : Ei da, c-o să-ți cadă rangul !

DUDĂU : Dumitale îți convine ; n-o să fii la mijloc...

MARIA : Ba sint, băiețș. Nu observi că de-acuma sint băgată la mijloc ? Adică ce, obrazu' meu nu contează, fiindcă mă cheamă Maria Tereacă ? (Din camera alăturată se aude vacarmul de la începutul tabloului.)

DUDĂU (nervos, strigă) : Văd eu că nu vă lăsați pină ce n-o s-o încesați de să vă meargă fulgii. (Strigă.) Mamă ! mai ai grijă de ei că-mi împuiară capul !

MARIA : Poți s-o strigi pină poimarti ; stă înfiptă băț lingă Vătășoia.

OARA : Se duse și soacră-mea !

MARIA : D-apăi cum !

DUDĂU : Chiar că s-a întors pămîntul pe dos dacă și pe dumneai au început s-o intereseze treburile lumești. (Se aud ciocănituri în ușă.) Încă o delegație...

OARA : Poftim, intră ! (Apare Zamfira Hanciu.) Zamfira ! Cam de mult nu ne-ai mai călcat pragul, fată frumoasă.

ZAMFIRA (puțin încurcată) : N-am avut cînd.

MARIA : Tinerii ăștia, de azi, sint așa de ocupați, că te și miri cum de te mai rămîne vreme să se șteargă la nas. Ș-acuma ?...

ZAMFIRA : M-au trimis să vă spun că adunarea începe să fiarbă și că să veniți imediat.

MARIA : Oară, muică, într-un minut să ieșim pe ușă că nu-i de glumit. Imbracă-te repede.

OARA (încolțită, se uită la Dudău) : Ce mă sfătuiești, Grigoreee ! Dă-mi un sfat, iubitul meu soț, că mor aci, pe loc...

DUDĂU : (ridică din umeri resemnat, apoi retoric) : Voința maselor fie-ți lege de căpătîi și stea călăuzitoare, iubita mea soție...

OARA : (și ea resemnată) : Bine, fie cum ziceți voi. (Hotărîtă.) Dar așa rămîn, nu mă schimb.

MARIA : (în glumă, aluziv) : Eu ți-o doresc din tot sufletu'...

CHIVA : (pricepînd aluzia) : Și eu ți-o doresc, Oară...

OARA : (aer pierdut) : Ce înțeles au cuvintele voastre, să mă ia naiba dacă pricep... Atunci să mergem. (Rugătoare.) Grigore, tu nu vii ?

DUDĂU : Să împarti cu mine cupa măreției și puterii ? În nici un caz. Bea-o singură ; așa ceva nu se găsește pe toate drumurile. Ceva de băut mi-o mai rămîne și mie pe-aici prin casă...

OARA : (tragic) : Of, doamne, doamne ! (Iese în fugă, urmată de celelalte. Zamfira rămîne cu mîna pe clanța ușii. Cîteva clipe se privesc în tăcere).

DUDĂU : (oarecum în defensivă) : Ce e mă, piază rea ?

ZAMFIRA : Nu e nimica. Dar pentru ce mă faci „piază rea” ?

DUDĂU : Așa-mi veni. Probabil că pe undeva, în subconștient, mă apăr de tine.

ZAMFIRA : De mine ? !

DUDĂU : Ai ceva să-mi spui ?

ZAMFIRA : (ezită) : Aș avea...

DUDĂU : Atunci spune.

ZAMFIRA : Nu știu ce să spun... N-am curaj... (fuge).

DUDĂU : (în urma ei) : Piază rea !

GLAS DE COPIL : Tăticule, ne zici o poveste ?

DUDĂU : Vă zic. De fapt singura muncă plăcută mie cu adevărat : să spun povești copiilor. (Scoate dintr-un dulăpior o sticlă și un pahar, toarnă, bea pe nerăsuflăte. Cu sticla și paharul în mînă, în trecere spre camera alăturată.) Ș-a fost odată ca niciodată o Ileană Cosînzeană care pe numele ei adevărat se chema Oara... (Se aud risetele vesele ale copiilor, bătăi din palme, se oprește în pragul ușii cu mirare comică) Sfinte Sisoie, trăirăm s-o vedem și p-asta : Ilene Cosînzene pe post de primari !...

Pauză de lumină

TABLOUL III

În biroul primarului. La masa de ședințe stau : Mustețea, Buligă și Panait, președintele cooperativei de consum din comună. Par derutați.

MUSTEȚEA (se ridică, privește pe geam, apoi cu năduf) : Cu goarna să le fi chemat, să le fi promis pește sărat și tot n-ar fi dat năvală atitea...

PANAIT : Ce mai, o puserăm de mămăligă. (reproș) Dacă n-ai fost în stare, aseară, să vă impuneți punctu' de vedere...

BULIGĂ : După război mulți viteji se-arată ; de ce n-ai venit la ședință ? Doar ești membru în comitet ca și noi. Ne-ai fi ajutat să ne impunem...

PANAIT : Da' berea cine-ar fi adus-o de la depozit ? Azi e duminică ; să le dau să bea apă din fîntină ?

BULIGĂ : Și merită să-i îndopî cu bere. Dute la cămin și muncă-i ; nu sînt nici a cincea parte din toată grămada aia de lume.

MUSTEȚEA : De, dacă Maria Tereacă și Chiva Călin fură mai iute de picior cu mobilizatu'...

PANAIT : În schimb, la mine la bufet, cînd s-or ridica obloanele o să stea ca paiele-n balot.

BULIGĂ (răzbunător) : Să-i spui lui Firică să nu-l deschidă pînă-ncolo, spre scară ; măcar să rabde, să se perpelească...

PANAIT : Păi ! Că de plan mă scutești tu. Ce știi voi cite griji apasă pe capu' unui președinte la cooperativa de consum...

MUSTEȚEA : (exasperat) : Mai lăsați-le dracului de bere și bufet că-mi vine să-mi iau cîmpii. Nu vă dați seama că ne-a ajuns cuțitul la os ?

PANAIT : Ba ne dăm, și ?

BULIGĂ : (fatalist) : Ce mai poți face ?

MUSTEȚEA : Să ne suim la prezidiu și să-l susținem cu toată tăria pe Ciocîrlie. A mai șezut pe scaun de primar și cunoaște toate chichilele primăriei.

BULIGĂ : Dacă ai curaj suie-te. Eu, unu' îți spun sincer, n-am. Acuma, par un stup de albine ; nu tînjesc să le văd transformate într-un cuibar de viespi. Ce spunea dodă Măria ? Să nu ne jucăm cu ele că ne frigem.

MUSTEȚEA : Crezi că ne-am frige într-adevăr ?

BULIGĂ : Cum mă vezi și cum te văd ; ea gogoșa-n tîgaie.

PANAIT : Ar mai fi o soluție.

MUSTEȚEA : Care ?

BULIGĂ : Ia zi-o !

PANAIT : Să le comunicăm cum că județul îl reeomandă pe Ciocîrlie cu căldură, ca într-unind voința maselor. De cînd a fost dat jos o mai fi crescut, s-o mai fi maturizat...

MUSTEȚEA (se scutură) : Asta-mi miroase-a vot de blam cu avertisment.

BULIGĂ : Ba chiar a exclude. (Lui Panait) Ce crezi, tovarășe Panait că aici e vorba de băuturile lui Firică să le-ndoi cu apă ?

PANAIT : (supărat) : Nu te lega de pomană de subordonații mei că nici eu nu-mi bag nasu-n primărie.

BULIGĂ : Bagă-l, și ce dacă-l bagi ?

PANAIT : (se ridică furios) : Bine, dacă-i pe-așa, mă duc ș-o susțin pe Oara pînă-n pinzele albe.

BULIGĂ : Fă tu pasu' ăsta dacă vrei să te dai cu capu' de toți pereții dup-aia.

MUSTEȚEA (filozof) : Trădători au fost, sînt ș-or să mai fie...

PANAIT (din ușă) : Rămîneți voi, singuri pe poziție ; o să vă stea frumos al dracului ! Bă, dacă nu vă vor împăia muierile și nu vă vor pune la muzeu în chip de fosile retrograde să-mi ziceți mie cuțu... (Iese trîntind ușa)

BULIGĂ (apatice) : Forțele noastre se scurg picătură cu picătură...

MUSTEȚEA : Mă bizuiam pe intelectuali. Ciudat soi de oameni mai sînt și ăștia ! Cum le cîntă unu' mai tare hop să și joace după el... Cele-o fi descîntat Maria Tereacă de le suci capu' la toți ? (apare Maria)

BULIGĂ (văzînd-o) : Vorbești de lup și...

MARIA (ghicînd) : Și noi vorbeam de lup... Tocmai ne-ntrebam : nu mai apar odată ? (Solemn, cu mîna pe clanta ușii deschise.) Dragi tovarăși, poftiți ! V-am rezervat loc în prezidiu și timp pentru cuvîntări...

MUSTEȚEA : Ce cuvîntări ? N-am avut timp să ne pregătim...

MARIA (le face semn să poștească. În timp ce aceștia se ridică și pornesc anevoie) : Nu-i nimic, o să vă-nvățăm noi ce să ziceți. (Împingîndu-i ușurel de la spate.) Că și voi ne tot învățați de cînd a apărut pe lume os de femeie...

BULIGĂ (plingăreț) : Osu'dracului, dodă Mărie, osu' dracului (ies cu toții.)

CORTINA DE TABLOU

TABLOUL IV

Decorul înfățișează același birou de primar însă cu unele mici modificări prin care să se dea o notă feminină încăperii. Tabloul fostului președinte a fost luat. Au trecut circa trei luni de la acțiunea primului act. E spre sfârșitul verii. La ridicarea cortinei, lângă intrarea spre birou, așezați în șir indian se află : Ilie Beșleagă, Rada Gulă, Florea Pacoste și Bucă. Duța stă pe trepte, atentă să nu se strice alinierea și-i numără în gând. Bucă încearcă să-și strângă șiretul de la bocane.

DUȚA (cu severitate) : Bucă, fă bine și nu-mi strica rânduiala ; stai acolo' șa, cum te pusei să stai.

BUCA (se ridică nemulțumit) : Da' ce-oi fi eu aicea, răcute ! Uiți că sînt Pantelimon Bucă ?

DUȚA (așezîndu-l bine în rînd) : Ești cetățean ; toți care intră în primărie sînt cetățeni. Și au datoria să păstreze rânduiala și să se poarte frumos ; să fie un exemplu pentru ăia care trec pe uliță.

BUCA (îfos) : Află că am și drepturi. Și chiar mai mari decît ale lor (îi arată pe cei de față) că eu de-aci primesc leafă. Și nici n-ar trebui să stau la rînd dacă vrei să știi. (se lovește cu pumnul în piept, strigă) Eu sînt și producător și proprietar ! Ce, crezi că nu citeș ziarele, că nu-mi fac educație politică ?

DUȚA (răbdătoare, ca unui copil cam greu de cap) : Aicea, la audiență ești cetățean și te rog să fii cuminte. Bucă.

BESLEAGĂ : Da' eu nu sînt la audiență, eu fusei chemat.

BUCA (lui Beșleagă) : O să vezi dumneata pe dracu'.

DUȚA (preocupată) : Liniște, să mai verific o dată (scoate o hîrtiuță de la sin, o citește cu glas tare, privind cu atenție la cel care poartă numele de pe hîrtie, parcă de teamă să nu se fi strecurat altcineva) : Ilie Beșleagă, Rada Gulă, Florea Pacoste, Pantelimon Bucă... E, nu sînteți așa mulți ; ieri au fost de trei ori pe-atîta. Vin la biata Oara ca la icoana tămăduirii. Mă și mir cum de s-o mai fi ținînd sufletu-n ea. De-ai-a, alaltăieri, bărbatu-miu, cînd să plece la Călimănești că-l tot ține un jungghi su'coasta stîngă, îmi spuse : „Duțo, eît o să funcționezi în locu'meu ca om de servici ai grijă, mai întîi și-întîi, de Oara că ăștia ne-o mîncă de vie dac-o lași pe mina lor și iar rămînem fără primar.

FLOAREA : Noi am ales-o, așa că...

RADA : Tot noi s-o și mîncăm, vrei să zici, Floreo ?

FLOAREA : S-o folosim din plin, vreau să zic.

DUȚA : Prea se omoară cu firea, prea se dă

de ceasu'morții. Azi, cum se crăpă de ziua fuga-n pădure s-aducă cinci căruțe de lemne pentru școala aia din satu'Beiculești, că a veche zice că nu mai e bună și că să clădească alta nouă...

BESLEAGĂ (visător) : Eu i-aș ridica un monument.

RADA : Pentru ce Ilie ?

BESLEAGĂ : Fiîndcă, din cîți primari am votat pînă acum, Oara fu prima care mă făcu să dorm noaptea cu răcoare pe dedesupt...

BUCA (în timp ce femeile ridică din umeri nedumerite) : O să vezi dumneata pe dracu' !

FLOAREA : Eu mă topeș după zimbetu'eî. Am fost și eu tînără și frumoasă dar așa zimbet n-am avut. Și bărbații ? I-ați văzut ? Parcă le-a făcut farmece ; cînd fu la alegeri unii țișeau ca din gură de șarpe, ziceau că se mută din comună iar acum se țin după ea ca oile după berbec. .

BUCA : N-o fi cu șmecherie, la mijloc ?

DUȚA : Cum adică, Bucă ?

BUCA : Adică bine ; zimbetu' nu costă parale. Și cu el ne momește. Păi dacă și eu făcui cînspe zile de muncă voluntară cînd fu de ridicăram brutăria !

BESLEAGĂ : Cum „Păi dacă și eu“, cînd Ilie Beșleagă (se arată cu mina) făcu de două ori cît tine și nu se mai umflă-n pene !

BUCA : Da, dar eu muncesc noaptea...

RADA : Cură apele pe tine de-atîta muncă...

BUCA : Te ustură la ficați că nu l-au pus pe frati-tu și m-au pus pe mine, las'că știu eu. Da' aici e chestie de capacitatea fiecăruia. Nu poți da o muncă de răspundere pe mina oricui ; musai să fii născut...

DUȚA : Acuma, cică vrea să ne bage apă pe țavă...

BESLEAGĂ : Ai ! ?

DUȚA : A auzit-o bărbatu-miu vorbind cu unu'de sus, de pe la județ. Cică-n dealu' Seciului, unde sînt izvoarele-alea, să facă un rezervor și de-acolo apa s-o ia la vale și să ne între în casă și-n baie ..

BESLEAGĂ (ride) : Care baie fă, care baie !

DUȚA : Nu știu că nu eu trăgeam cu urechea, bărbatu-miu...

FLOAREA : O fi avind în gînd să pornească ș-o baie. Te supără ?

BESLEAGA : Oleu ! Păi cum să mă supere ! Că din armată n-am mai apucat să șed ciuciulete sub o ploaie fierbinte.

BUCA : Așa că chestia cu zimbetu' e limpede.

RADA : Ferice și de ea și de noi că-l are așa cum îl are. (se aude scriștîit de căruțe în mers. Apare Oara care, la început, nu observă șirul indian din fața intrării și pe care Duța, cum o vede, începe să-l aranjeze din nou pe tăcute.)

OARA (înspre partea de unde se aude zgomotul de căruțe) : Pină la prinz mai faceți două transporturi și vă rog să n-aruncați lemnele cum ș-o nimeri...

GLAS DE BĂRBAT : N-aveți nici o grijă, tovarăș primar, o să le-așezăm ca chibriturile-n cutie...

OARA (se întoarce, dă cu ochii de rînd și, citeva clipe, privește înlemnită) : Ce înseamnă asta oameni buni ? Sau nu mai văd eu bine ?

DUȚA (nu înțelege, apoi se dumirește) : Aa, păi ce să-nsemne, disciplină-nseamnă. Nu e zi de audiențe ? (scoate de la sin un ceas mare de buzunar.) Mi l-a lăsat bărbatu-miu ca să mă orientez (îl privește.) E zece ; picarâți la țanc.

OARA : Eu vă întreb de ce-mi stați înșirați ca niște araci de viță ?

DUȚA (mîndră) : Să vadă oricine-o trece prin Gușoești că la noi sînt cetățeni conștienți, că cum îi pui așa stau. (aproape tainic) Bărbatu-miu a ascultat o conferință de-a lu' tovarășu' Buligă cu educația socialistă și mi-a lăsat și mie vorbă. Mă duceam și eu că-mi place s-asculț da' mi se-mholnăvise pourceaua ; nu'ș ce-avea că nu mai minca neam...

RADA (înțeleghătoare) : Ferească dumnezeu să ți se-mholnăvească bărbatu' și porcu' din coteț...

OARA (gest a lehamite) : Aveți secrete unul față de altul ?

BESLEAGĂ : Cine mai umblă azi cu secreturi ?

BUCA : N-avem.

FLOAREA : La noi ce-i în gușă și-n căpușă.

OARA : Atunci vă rog să poftiți cu toții, să meargă mai repede. (în timp ce aceștia intră) Dodă Duță, anunță, te rog, pe membrii comitetului executiv că după masă, la cinci, ținem ședință în legătură cu școala din Beiculești. Spune-le că-i rog să nu lipsească.

DUȚA (Sigură) : Unu' n-are să lipsească ; pe răspunderea mea. (iese)

OARA (intră în birou. Văzînd că ceilalți așteaptă în picioare) : Vă rog, cînd o să mai intrați aici sau în oricare alt birou din primărie să nu vă purtați ca-ntr-un loc străin ci așa cum v-ați purta în casa dumneavoastră ; așezați-vă, fără invitație specială.

RADA (în timp ce se așază la masa de ședințe) : Unde-i Duța să te-audă !

BESLEAGĂ (Oarei) : Adică să ne simțim stăpîni ?

OARA : Da' e și la mîntea unui copil că stăpîni. Altfel cum o să ducem la căpătîi tot ce-avem de dus, dacă nu ne-am și stăpîni ?

BUCA : Ș-avem aprobare pentru-așa ceva ?

FLOAREA : Astuia-i trebuie aprobare și cînd se culcă cu muierea, te pomenești !

BUCA : Nu glumi Floareo, că eu n-am chef să mă trezesc noaptea, cînd îmi fac serviciu' cu vreunu' că umblă ca un ciine de pripas...

RADA : Ei, și ?

BUCA (o înghină) : Ei, și ! Dacă-l întreb că ce hram poartă el să-mi răspundă că e stăpîn și că ce mă bag, ba poa' să-mi dea și cu ciomagu-n cap, nu-i așa ?

BESLEAGĂ : Un ciomag în cap nu ț-ar strica ; ț-ar deschide dracu' o ferestruică ca să intre un strop de lumină că e beznă rău, bă ! (arată capul. Bucă îl privește urît)

BUCA : Las' că dai dumneata de dracu'...

OARA : E cazul să-ncepem, nu sinteți de părere ?

FLOAREA : Cum nu, da' cu vorbă lungă-ăștia ! (arată spre Bucă și Besleagă)

OARA : Cine-a venit întîi ?

BESLEAGĂ (sare) : Eu fusei primu'.

OARA (zîmbind) : Ce te doare, nene Ilie ?

BESLEAGĂ (dă din umeri) : Nimica. (se pipăie parcă puțin speriat) Nu, nimica nu mă doare că dacă mă țicura fum junghi dam fuga la dispensar nu încoace.

OARA (mirată) : Atunci ?

BESLEAGĂ : Atunci, ce ?

OARA : N-ai de spus, de cerut ceva ?

BESLEAGĂ : N-am.

RADA (strigă) : Pleacă și nu ne mai încurca dacă n-ai !

BESLEAGĂ (strigă) : Cum să plec cînd fusei chemat !

BUCA (sumbru) : O să vezi dumneata pe dracu' !

OARA (se lovește cu palma peste frunte) : Iartă-mă, nene Ilie, într-adevăr eu te-am convocat, uitasem. (mină severă) Mi-a spus șeful de post că de trei nopți dumneata nu dormi în casă ca oamenii...

FLOAREA (cruce) : Dacă și Besleagă a apucat-o pe căi greșite, se scufundă pămîntu' ; ascultați la ce vă spui.

BUCA (fălos) : Eu l-am sesizat pe șefu' de post...

RADA : Ș-o să-l ridice ?

BESLEAGĂ (sincer uimit) : Pentru care motiv să mă ridice ? Dorm în fața porții mele, n-am ajuns la poarta nimănu!

FLOAREA : Așa a rămas ca vițelul la poartă nouă, te pomenești !

OARA : Îmi pare rău da' o să fiu nevoită să te amendez.

BUCA (patriot) : O amendă de ici, o amendă de colo și s-adună suma, și mai trîntim un obiectiv social cultural. Că progresu' tovarăși...

BESLEAGĂ : Bucă închide pliscul' că ți-l închid eu. (Oarei) Cum vine aia să mă amendezi ? !

BUCA : Cînd te-o arde cu fo citeva sutare, să vezi ce repede-o să pricepi, „cum vine aia“...

BEŞLEAGA (răstit) : Tacă-ţi gura, Bucă !
(Oarei) Pentru ce să mănănc amendă ?
OARA : Pentru abatere de la bunele reguli ale convieţuirii sociale.
BEŞLEAGA (nedumerit) : Da' ce, m-a prins şefu' de post în patu' cuiua ?
FLOAREA : Parcă mai eşti în stare !...
BEŞLEAGA : Am cîntat ce nu se cuvenea pe uliţă ?
OARA (pe punctul de a-şi pierde răbdarea) : Înţelege omule că ne faci de ruşine !...
BEŞLEAGA : Fiindcă numa' eu singur am turnat beton pe-o sută de metri de trotuar să vă fac de ruşine !
OARA : Dar restul pină la zece kilometri cine l-a turnat ? Şi ce s-ar întimpla dacă toţi cei care-au muncit la trotuar s-ar apuca să doarmă-n faţa porţilor !
RADA : Ne-ar şedeja bine rău de tot...
BEŞLEAGA : Visu' meu ăsta a fost de-o viaţă, c-am spus-o şi cînd te-am votat de primar : s-apuc ziua cînd o să dorm noaptea-n faţa porţii şi să mă tragă cu răcoare pe dedesubt...
FLOAREA : Acum că-ţi făcuşi damblaua astîmpără-te, păcatelor.
BEŞLEAGA (transportat) : Bă, voi nu ştiţi cît am tinjit eu după civilizaţie ; habar n-aveţi... (Oara disperată, se ia cu minile de cap.)
BUCA (atotştiutor) : Şi străinii ? Ce te faci cu străinii care trec în vizită pe şoseaua noastră ? Ia să te-auz.
BEŞLEAGA : Ce-am eu de-a face cu străinii ! Ei îşi văd de plimbarea lor, eu de-ale mele...
BUCA (ca mai sus) : Buun. Şi dacă vreunu' din ei îţi trage-o poză cînd ţ-o fi somnu' ăi mai dulce ? Şi cînd s-o-ntoarce la el în ţară ţ-o pune la ziar ? (Beşleagă ascultă tot mai atent) Ş-o să măi şi serie didisubt : „Priviţi domnilor, cum trăiesc oamenii-n România : n-au măcar un coperiş de-asupra capului”...
BEŞLEAGA (speriat) : Bă, tu le zici serios ?
BUCA (nu-l ia în seamă) : Ş-atunce n-o să se mai ocupe şefu' de post de daravera asta cu Beşleagă ci undeva sus (gest) Ş-o să-ţi dea frate-miu la răcoare cu anii nu cu nopţile. Ş-o să te ia nu numa pe dedesupt — pe toate părţile o să te ia cu răcoare de-o să devii peste congelat...
BEŞLEAGA (pierdut, Oarei) : Nu mă mintăşte ? (Oara — semn din cap că nu.)
RADA (tinguios) : Vai de păcatele tele Ilie. că nu-ţi fu dat să-ţi petreci bătrîneţile-n rîndu' lumii ; cu criminalii şi pungaşii îţi fu dat...
BEŞLEAGA (disperat) : Mă duc să fărîm patu' ăla, să-l fac bucăţele că-l lăsai în băţ-tură fir-ar mama lui a dracu' de pat... (se ridică, se îndreaptă spre uşă)
BUCA : Şi cu cine-l puse-n faţa porţii.
OARA (lui Beşleagă care dă să iasă) : N-ar fi mai bine să-l bagi în casă ?
BEŞLEAGA (trezit) : Ai ! Ba parcă mai bine ; aş fi mai în ciştig... (iese)
BUCA (satisfacţie) : Şapte ape-l trecură...
FLOAREA : Cînd e vorba de spinarea altuia nici ucigă-l toaca nu te-ntrece.

OARA (priveşte ceasul) : Hai să isprăvim că pierdurăm o grămadă de vreme cu sucitul de nenea Ilie.
RADA : Eu sînt la rînd.
OABA (notează-ntr-un registru) : Rada Gulă...
RADA (văzînd-o că scrie) : Ce faci acolo ?
OARA : Te notez în registru ca să te am în evidenţă ; nu trebuie să te rezolv ?
RADA : Şi dacă mă treci în registru ăla, ai să poţi să mă rezolvezi ?
OARA : Păi spune-mi întii despre ce e vorba.
RADA : Nu mă mai împac cu gineri-miu ; nu mai încape de mine...
OARA : În ce fel ?
RADA : Toată ziulica mă drăcuie prin bă-tătură şi-mi zice că să plec din casă. Da' un' să plec ? că e casa mea ridicată din muncu-liţa mea.
OARA : Pesemne că v-aţi luat din ceva.
RADA : Mai din nimica ; cică vrea să-nchirieze odaia-n care stau eu, ca să mai ciştige un ban, şi să mă mut în vatra cu focu'. Că string şi tot string la parale şi nu se mai satură. Le-am zis : aveţi amîndoi lefură, tu, Ioniţă, la şantier tu, Cristină, la dispensaru' veterinar, făceţi-vă casă ; nu le convine că s-au învăţat să stea în strînsură de-a gata şi s-adune purcioi de bani să-şi ia maşină mică... Să-mi arunce mie, gineri-miu că dacă nu le fac pe voie o să ies cu picioarele-nainte şi cu minile cruce pe piept ?
FLOAREA (revoltată) : Chiar aşa ă-a zis, fa ?
RADA : Aşa mi-a zis, usca-i-sar limba să i se usuce...
OARA : La comisia de judecată ai fost ?
RADA : Nu m-am dus ; m-am socotit că intrăm în gura lumii şi e ruşine. Poate, dacă le zici tu fo cîteva s-or mai da pe brazdă...
OARA : Am să le spun ; trec eu mai spre seară pe-acolo.
RADA (gata să plîngă) : Dacă acum, cînd mă arănesc singură se poartă cum se poartă da' cînd n-oi mai fi-n stare să ridic o surcea de jos, unde-o să mă pripăşesc, atunci ? La azil ? C-aşa-i e dat omului să pătimească şi să-ndure...
BUCA (sare) : Opreşte-te ! Ne-ai lămurit, e clar, o să se ia măsură...
RADA (mirare) : Ce Bucă, nu ţi-e bine ? Ție venii să mă plîng, tu eşti primar ?
BUCA : Dă-i drumu', Floare !
FLOAREA : Îţi las ție rîndu', te văz grăbit.
BUCA : Isprăvesc repede că nu sînt vorbă lungă ca alţii (se foieşte puțin în seaun)
Doamnă primar...
FLOAREA (avertisment) : Mă !
BUCA : Pardon... Tovarăş primar ! (Floarea dă din cap mulțumită) Am și eu o rugă-minte... principială.
OARA : Ce anume, nene Bucă ?
BUCA : Să mi s-aprobe și mie să cumpăr o juma' de kil de lapte, pe zi, de la ceapeu.
OARA : Eu cred că-n treaba asta te-ar ajuta, mai degrabă, tovarăşul Musteţea, doar dum-nealui e preşedinte acolo.

BUCA : M-am rugat și de tovarășu' Mustețea. Da' la dumnealui livrarea e primu' plan, mi-a spus că nu poate pentru nimic în lume, că are sarcină de livrare și că să-i dau lapte praf...

RADA : Cui, mă, să-i dai lapte praf ? !

BUCA : Copilului ! N-am p-ăsta, p-al cincelea pă Ciurupel, de șase luni ?

RADA : Așa e, că mai ai unu' mic...

BUCA : Am că-n privința asta a avut dumnezeu grijă de mine să mă blagoslovească. D-alealte-a cam uitat da' de moștenitori a ținut minte. Necazu' e că nevastă-mea ș-a pierdut laptele ; cu ce să-i umplu burtica ? Am încercat cu zamă de făsu, de cartofi, da' nu-i ticnește ; parc-ar fi os de boier, prescurea mamei lui ! Cînd văzui chestia cu planu' de livrare țișnii ca din pușcă la magazin după lapte praf, da' ăsta. Tîrică vinzătoru'-mi zice : „Bă nea Bucă, am, da' nu-ți dau că e vechi și nici pentru pureei nu mai e bun. Și n-am luat. Acuma ședem amîndoi și ne uîtăm la mogildeață cum trage de sinu' maică-si și chirăie de foame... Cîteodată stau așa și mă gîndesc că planurile-astea sint ca trenurile alea rapide : trec în goană pe lingă tine, te uiți lung după ele și nu opresc decît în garile-ale mari : că-ți vine-ășa să te pui de-a curmezîșul liniei ș-atuncea n-ar avea-ncotro ; ar opri...”

OARA (Pe gînduri) : O să vie vremea cînd o să oprească pînă și-n halte.

BUCA : Păi eu de ce torn și torn, la copii ? Ș-aibe cine-apuca vremea aia...

OARA : După masă, la ședința de comitet, o să stau de vorbă cu președintele.

BUCA : Sigur. Că și miine avem de livrat, da' cu cine-o să livrăm dacă nu-i creștem p-ăștia mărunței ?... Și ne bagă apă pe țavă ?

RADA : Acuma vrea și apă pe țavă, laptele nu-i mai ajunge...

BUCA : Vreau, cum să nu vreau ! Măcar dacă nu cură lapte să cure apă...

OARA (zimbește) : Cine ți-a spus ?

BUCA : Duța ; 'ce c-a tras bărbat-su cu urechea...

OARA (disperare comică) : O fi cineva-n comuna asta care să nu tragă cu urechea ?

FLOAREA : E un nărav mai vechi, Oară : cînd nu ți se dă totul pe față, atunci cînd se frîmîntă aluatu' te mai folosești și de urechi. ...Eu mă repezii pîn-aci să te-ntreb ce mai faci ; că de cînd ai plecat din echipa noastră n-am apucat să schimb o vorbă ca lumea cu tine.

OARA (ușor nedumerită) : Mulțumesc, bine fac. Dar ai uitat drumul spre casa mea ori nu cumva ți-oi fi-nchipuind că mi-am pus șapte zăvoare la poartă plus un milițian ?

FLOAREA : Drumu' nu l-am uitat, da' l-am bătut degeaba ; te-am tot căutat și n-am dat de tine. Într-o seară Grigore, scos din sărite, îmi zice : „Ce-o mai cauți aicea ? Casa ei e primăria. O să cumpăr un pat să i-l trimet

acolo, să nu se mai ostenească venind încoace pentru cele citeva ceasuri de somn...”

OARA (mai mult pentru sine) : Poate că i-ar conveni...

FLOAREA : Păi d-asta mă-nscrisei la audiență ca să te-ntreb ce mai faci (Radei și lui Bucă). Voi mai aveți treabă p-aci ?

BUCA : Ce te privește ?

FLOAREA : Am o taină cu tovarășa primar.

RADA : Parcă ziceai că...

FLOAREA : Uite „că” acumă nu mai zic, „că” zic altminteri... Du-te și pune-i masa lu' gineri-lu, că i-o fi foame...

RADA (se-ndreaptă spre ușă) : Mare minune de nu i-oi trînti odată ș-odată-n cap oala cu făsu fierț.

FLOAREA : Vezi numa' să fie-n clocot...

RADA (răstită) : Mișcă-te Bucă, n-auzi că au de tînuît ?

BUCA (se urnește cam anevoie. Oarei) : O juma' de kil ar fi de-ajuns pîuă să-l vîd o țîră ridicat pe picioare. Aș fi luat o vîc_uță da' cu ce, neiculiță s-o ții ! Cît e iarbă o mai paști pe marginea șanțului, da' iarna ? Că ministeru' ne-ndeamnă să creștem vaci da de fineață nu zice pis.

RADA : Ajungă-ți că-i făcuși capu' calendar.

BUCA (pe ieșire Radei) : Ca să fie documentată ciud o pune problema lu' tovarășu' Mustețea, că ăla pîuă nu... (se îndepărtează)

FLOAREA : Oară, mă apasă-ășa o greutate pe suflet...

OARA : În legătură cu ce ?

FLOAREA : Cu Grigore...

OARA (cu uimire) : Cu hărbată-miu ? ?

FLOAREA : Cu el.

OARA : Ți-a făcut ceva ?

FLOAREA : Mie nu, da' mi-e frică să nu-ți faciă ție.

OARA : Și ce să-mi faciă mie ?

FLOAREA : Știu și eu ? Întrebă-l pe el și pe... Zamfira.

OARA (neliniștită) : Zamfira ?

FLOAREA : Prea-și găsește de drum pe la voi cînd nu ești tu acasă ; prea se nimeresc împreună cînd și unde nu te-aștepți...

OARA : Poate pun la cale un spectacol...

FLOAREA (sceptică) : De, măi fată, sint spectacole care se joacă pe scenă, altele-ntre patru ochi ; unele sint cu bățai din palme, altele cu bătaie de cap și venin la inimă...

OARA (sigură) : Nu mă-nșeală el, Grigore-al meu. Ș-apoi Zamfira nici nu știu dacă are douăzeci de ani.

FLOAREA : Ca cîreășa taman bună de mincat... (ușa se deschide brusc. Apare Duța galbenă la față, speriată).

DUȚA (din prag) : Arde casa lui Ciupagea ! Și fetețele sint înăuntru, încuiate.

OARA (se ridică) : N-a sărit nimeni ?

DUȚA : O mulțime. (Toate trei ies în fugă)

FLOAREA (pe ieșire) : Apără-ne doamne de foc și de apă !

CORTINĂ

TABLOUL V

Același decor, în aceeași zi, câteva ceasuri mai târziu. În biroul primarului se află : Chiva, Maria, Mustețea, Buligă și Panait. Atmosferă cam încărcată.

MUSTEȚEA (se plimbă agitat, se uită la ceas) : Trebuia să începem de mult ; pentru ce ne-a convocat la cinci dacă știa că nu poate veni ?

CHIVA : Nu știa. S-a repezit, cu doctorița Arnăutu să ducă fetițele lui Ciupagea la spital.

PANAIT : Nu scrie nicăieri că asta e obligație de primar.

MARIA : Mai sint și obligații pe care nu le citești pe birtie, le simți pe dinăuntru, mă, Panaite.

PANAIT : Mai sint și femei care-și cunosc lungu' nasului, nu se bagă-n vorbă ca măraru-n ciorbă...

MARIA : Or fi și d-astea, nu zic, da' eu cunosc una care te bagă undeva cît ai clipi și cît ești tu de președinte la cooperativa de consum.

BULIGĂ : Tovarăși, unde vă treziți ?

CHIVA : Mărie, mai zăvorăște-ți gura aia... Mare noroc că nu s-a întins focul...

MUSTEȚEA : Dacă nu se nimerea Grigore să observe primele fire de fum ar fi fost prăpădul pămîntului.

PANAIT : Inimos băiat ! Cînd l-am văzut cum se-aruncă în flăcări să salveze fetițele mi-am zis : nu mai iese viu din iadu-ăla !

MARIA : Nu pierde el, al de sus, p-ai cu suflul mare. (Întră Oara și Nineta Paraschiv)

VOCI : „Scapă copiii ?” „Ce s-aude cu ei ?”

OARA : Scapă. Au să rămînă cu câteva semne pe picioare și pe brațe. Doar de spaimă o să se vindece mai greu. (Ninetei) Ședeți, tovarășă Paraschiv. (Nineta se așază)

MUSTEȚEA : Barim să le fie-nvățătură de minte : altă dată să nu se mai joace cu chibriturile cînd rămîn singure-n casă.

OARA (care pînă aci părea absentă, izbucnește) : Destul !... (rușinată) Vă rog să mă iertați. De fapt am vrut să spun că nu copiii și nici chibriturile nu sint de vină.

MUSTEȚEA : Atunei părinții.

OARA : Mai mult sau mai puțin.

MUSTEȚEA (scos din sărite) : Sint eu, pof-tim, ești mulțumită ?

OARA (calmă) : O să stabilim și vinovățiile și ce avem de făcut, doar ținem ședință de

comitet executiv. În orice caz trebuie să-l ajutăm pe Ciupagea.

MUSTEȚEA : N-o să-l prindă iarna-n bățatură : sigur c-o să fie ajutat.

OARA (Ninetei) : Ați nimerit, cum s-ar zice, într-un vulcan.

NINETA : Îmi plac teribil ședințele vulcanice.

BULIGĂ (Mirat) : E deschisă ?

OARA (sec) : Deschisă. E timpul să cam renunțăm la ședințele închise în care să fierbem în zeama noastră. Luați loc. (Se așază cu toții la masa de ședințe)

PANAIT : Cu ce începem ?

MUSTEȚEA : Cu o-ntrehare : cine este tovarășa ? (semn spre Nineta) Se cade, cred eu, să știm și noi.

NINETA (Oarei) : Să mă prezint singură ?

OARA (Ninetei) : E de datoria mea. (Celorlalți) Tovarășă este arhitectă, lucrează la serviciul de sistematizare al județului, se numește Nineta Paraschiv.

BULIGĂ (Ninetei) : În control pe la noi ?

NINETA : Nu. Vreau să vă cunosc comuna și să stabilim locul noilor temelii. Sint de puțină vreme la județ și n-am avut timp să umblu prin toate localitățile.

OARA : Norocul meu că v-am ieșit în cale, altfel o luați în altă direcție.

NINETA : O mină de arhitecți la optzeci de comune plus trei orașe e mult prea puțin.

MARIA : Parcar fi un blestem ; tot ce e hun și de folos e puțin.

PANAIT (Mariei) : Acuma și la arhitecți te pricepi și-ți dai cu părerea.

MARIA : Îmi dau Panaite, că dacă n-ar fi plin pămîntu' cu d-ăi ca tine am duce-o de două ori mai bine (risete).

PANAIT : Ce păcat că avem lumină electrică și nu mai trebuie s-aduc gaz de lampă ; un butoi aș turna pe dumneata și ți-aș da foc.

MARIA : Dacă ești dispus să ardem împreună cumpăr eu unu' pe banii mei.

MUSTEȚEA : Oară, pune-i la punct că nu știu ce le fac. (Mariei și lui Panait) Nu vă e rușine de omul-ăsta străin ? (semn spre Nineta)

BULIGĂ : Deci cu ce începem ?
OARA : Cu ce este mai urgent.
CHIVA : Adică școala din Băiculești ?
OARA : Cu școala e lămurită ; material și fonduri avem...
MARIA : De manoperă eu răspund. (solemn)
 Ca reprezentantă a Băiculeștilor în puterea locală vă aduc la cunoștință că ne-am hotărât, noi între noi, să ne clădim singuri școala.
OARA (bucuroasă) : Asta înseamnă că avem mină liberă pentru celelalte...
CHIVA : Că slavă domnului sint destule.
MUSTEȚEA : Principalul e să stabilim cit mai judicios prioritățile în funcție de planul de sistematizare al comunei care este avizat și aprobat de forurile în drept...
OARA : Aici e aici ; planul o să mai sufere unele îmbunătățiri. Nu de florile mărlui am rugat-o pe dumneaei să se ostenească.
BULIGĂ (categoric) : Cu neputință, tovarășă primar ; ce s-a aprobat de sus, așa rămâne ; n-avem dreptul să cîntim din loc.
OARA : Dacă nevoile comunei o cer o să cîntim. Nu cei de sus trăiesc în Gușoești, noi trăim...
MUSTEȚEA : Eu credeam că aducerea apei, baia comunală, cinematograful, cele două corpuri de clădire pentru cazarea intelectualelor...
BULIGĂ : Și un bar-restaurant...
MUSTEȚEA : Exact, și un bar-restaurant sint mai mult decît de-ajuns pentru următorii doi ani.
BULIGĂ : Precis că nici o altă comună din județ nu are un plan atît de încărcat.
CHIVA : Da' nici oameni ea pe la noi nu prea găsești pe oriunde...
MUSTEȚEA : Lauda de sine o fi ea bună însă nu cu „uite ce-am să fac“, ci cu „uite ce-am făcut“...
MARIA : Avem ce arăta ; să nu fim prea modești că ne iau alții de proști.
OARA : Un lucru nu pricep : de unde mi-ați scos dumneavoastră și un restaurant ?
PANAIT : Bar-restaurant. Din plan, cum de unde !
OARA : Și cum naiba de nu l-am observat ?
BULIGĂ : Păi să vezi : e din planu-âl vechi, de pe cînd nu erai mata primar...
OARA (îi privește neîncrezătoare) : Chiar așa să fie ?
PANAIT (precipitat) : Asta mi-e crucea ! (își scuipe în sin) Acum un ceas plății cotizația de partid... (se ridică, își aranjează ținuta)
 Tovarășă primar, dragi tovarăși și tovarășe...
MARIA : Ce mă, Panaite, ai de gînd să ne trîntești un discurs ?
CHIVA : L-o fi mîncînd limba...
PANAIT : Cînd începi o acțiune mărească musai să faci o expunere de motive, să nu se interpreteze cum că...
MUSTEȚEA (încurajator) : Fă-o Panaite, fă-o !
BULIGĂ (idem) : Lăsați-l să vorbească.
PANAIT (luîndu-și avînt) : Precum știm cu toții, comuna noastră dragă, Gușoești, s-a

dezvoltat enorm în ultimii ani. Datorită sprijinului acordat de către organe la toate nivelele, datorită hărniciei cetățenilor, a spiritului lor patriotic, și a banilor pe care i-au scos din buzunar în mod voluntar (aprobări din cap) am realizat o seamă de înfăptuiri pe care altă dată nici nu le-am fi visat și care ne-au ridicat pe noi trepte de civilizație și progres...
MARIA : Cam lungă, Panaite, cam lungă.
BULIGĂ : Lasă-l !
PANAIT : Electricitatea ne-a costat vreo două milioane ș-am băgat-o ; magazinul universal s-a suit ș-ăla la vreo opt sute de mii, da' chestia e, avem magazin modern ? Avem...
MARIA : Că nu prea ai ce cumpăra-n el e altă căciulă...
PANAIT (enervat de întrerupere) : Mă toacă la cap că de ce n-ai aduc cuie de șită...
MARIA : Păi dacă mi-a putrezit coperișu' și nu numa' mie !...
PANAIT : Fiindcă habar n-ai ce e aia comerț și cum se-ndeplinește un plan valoric...
MARIA : O simt pe pielea mea, cum să n-am habar ?...
PANAIT (lovește cu pumnul în masă) : Tovarășă Tereacă, statul are interese mult mai importante decît cuiele și coperișul dumitale...
MARIA (zîmbind dulce) : Oo, ce țaș mai bate unu-n cap, Panaite ! Adu haremi un cui și-ți făgădui că nu-l bat în coperiș ; ți-l bat ție-n cap...
PANAIT (dezorientat) : În felul ăsta nu se poate merge-nainte, n-ai cu cine...
MUSTEȚEA : Nu te opri, mergi cu noi...
MARIA : Vă cred. Voi aveți casele copcrite cu țiğlă nu ca a mea cu șită.
PANAIT (cîteva clipe pînă se regăsește) : D-apăi dispensaru' și căminu' cultural, d'apăi trotuarele betonate și turla bisericii care crea gata-gata să ne cadă-n... (își pune mîna pe cap.)
MARIA : Ție, că toată ziua bună ziua îți faci drum pe-acolo...
PANAIT : Ei, nu, de astă dată părăsesc revoltat ședința că nu se mai poate... (se ridică)
BULIGĂ (îl apasă pe umăr) : Stai pe loc. Nu fi chiar așa slab de inger. Mai ales că o critică în organizație, pe chestie de misticism tot te paște, oricum ai drege-o...
OARA : Mai ai, tovarășe Panait ?
PANAIT : Abia intru-n subiect.
MUSTEȚEA : Intră mai repede hai, dă-i bătaie.
PANAIT : Tovarăși, precum...
MARIA : Și tovarășe, nu ?
PANAIT (o privește ca hipnotizat) : Ce mai vrei cațaoană de muiere, să-mi scoți sufletu' de tot ? Asta vrei ?
MARIA : Pe noi de ce nu ne pomeniești, ce, ne-nghiți pămîntu' ? (Panait se repede, apucă boreanul cu apă de pe birou, îl ridică de parcă ar vrea să-l dea de pămînt și bea din

el cu sete. Ceilalți îl privesc fără să zîmbească. Revine)
PANAIT : Deci tovarăși și (subliniază) tovarășe...

MARIA : Așa !

CHIVA : Iartă-l Mărie.

MARIA : Nu pot fa, Chivo, parcă mă-m-punge dracu' de la spate... (risete)

PANAIT : ...Precum știm cu toții, comuna noastră e tăiată de o șosea internațională pe care circulă turiști străini. E o mare mîndrie pentru noi, dar, în același timp, ne și obligă...

MARIA : La ce mă, la ce ?

PANAIT (răstit) : La mai mult... Pentru ca, într-adevăr să putem spune că trăim într-o comună civilizată, modernă, și pentru a face față necesităților, aș zice, externe, avem nevoie, tovarăși, de un loc de alimentație publică, pe măsura vremurilor de continuu avînt prin care trecem.

OARA : Adică ?

PANAIT : Adică un restaurant mare, să-ți ia ochii, în care să-ncapă de zece ori amăritu-ăla de bufet unde te trec șapte ape pînă să bei o halbă de bere sau o cinzeacă de țuică.

CHIVA : Cît stăm noi în bufet...

MUSTEȚEA : Nu e vorba de voi, e vorba de interese majore, nu pricepi ?

BULIGA (oftează) : Rău e cînd n-are omu' simțu' perspectivei...

PANAIT (transportat) : Parcă-l văd cînd s-o da în funcțiune : o sală mare să-ntorci și un autocamion...

MUSTEȚEA : Grămadă, șoferul meu de pe mașină mică, ar fi-n stare de-așa ceva cînd s-ar afuma.

PANAIT : ...Dar nu restaurantul mă roade, ci barul : să-l prevedem cu un bar cu fotolii și lumini colorate tovarăși, în care să cînte o orchestră (transportat) așa, încet, încet, (cu putere în glas) ca o șoaptă de păsărele, tovarăși...

MARIA : Nici n-ar mai fi de trăit altfel. Aș propune chiar, s-aduceți niște fișnețe d-alea care dau din țurloaie aproape goale pușcă.

PANAIT : Oo, cum le-aș aduce...

CHIVA : Îți pierduși mințile, Mărie, ori ce-i cu tine !

MARIA : Ce să fie Chivă, mă dau și eu după traiu' ăsta modern și necesitățile externe, că de, chelu' pînă n-are și tichie de mîrgăritar simte că se înăbușă...

MUSTEȚEA : Ești total neserioasă, tovarășă Tereacă.

MARIA : Hm de, îmi lipsește perspectiva.

OARA (lui Panait) : Și în cît timp crezi că s-ar putea realiza ?

PANAIT : Păi, gîndește-te, proiectul e gata și ni-l dă județeană pe gratis, aproximativ opt sute de mii i-avem strînși prin contribuție voluntară ; o parte din materiale ar mai fi de procurat. Cît privește mina de lucru (mobilizator) numai mia noastră de femei dacă s-ar pune mintea, într-o lună n-ar

avea ce-alege. Dar eu nu zic o lună, ar fi prea de tot, eu zic să-l dăm gata prin aprilie-mai, anul viitor. Însă trebuie să-l pornim imediat.

OARA : Deci ar însemna s-o începem mai întîi cu restaurantul ?

PANAIT : Categorie, restaurant prevăzut neapărat cu bar... măcar de zi. (Oara îi privește pe ceilalți întrebător)

MARIA : Să fie și bar de noapte Panaite ; tot ni se cere să lucrăm pe cîmp în trei schimburi. (Panait o privește urît)

CHIVA : Pe mine zorul ăsta parcă mă furcă pe șira spinării, nu știu de ce.

BULIGA (aluzie la Chiva și Maria) : M-apucă groaza cînd mă gîndesc cîtă muncă de educație politică e nevoie să desfășurăm ; prea am rămas în urmă ; și iată consecințele tovarăși : avem vederea scurtă, nu știm să privim viitorul...

MARIA : Nu-i de nasu' nostru un astfel de viitor, mă Buligă, e mult prea frumos ; ne-ar rămîne dracului în gît ; ne-am îneca cu el.

OARA : Și tovarășul, Mustețea ce zice ?

MUSTEȚEA : E clar că sînt de acord. Și tovarășul Panait merită felicitări pentru această inițiativă. Într-adevăr, la noi în comună se muncește mult și se simte uevoia să te destinzi, să te recreezi într-o ambianță plăcută pe care numai un restaurant și mai ales un bar ți le oferă. Posibilități materiale există, cooperativa agricolă dă rezultate, am putea spune mulțumitoare, așa încît...

OARA : Bine că-mi adusei aminte, cer iertare pentru întrerupere, veni Bucă astăzi la mine să mă roage să intervin pe lîngă dumneavoastră...

MUSTEȚEA : În ce problemă ?

OARA : Nu prea mare : i-a secat nevastă-i laptele și...

MUSTEȚEA : Să-mi știrbesc eu planul de livrare ? Cu neputință !

OARA : Nici măcar o jumătate de litru ?

MUSTEȚEA : Nici măcar o sută de grame. Au mai încercat și alții și le-am dat același răspuns. Abia-abia pot să pun deoparte pentru vîitei. Ar fi o singură soluție : dacă se îmbolnăvește copilul să-mi prezinte Bucă un certificat medical eliberat de tovarășa doctor Arnăutu și-i rezolv.

NINETA : Evident se-imbolnăvește neavînd ce mîncă.

MUSTEȚEA : Înseamnă c-o să aibe noroc.

MARIA (aparte) : Dați-ar ăl de sus numa noroace d-astea pe cap.

OARA : Dacă nu rezolvi problema lui Bucă, și alte cazuri asemănătoare, voi propune să fii pus în discuția organizației de partid. Vorbesc foarte serios.

MUSTEȚEA : Eu pus în discuție ! Și pentru ce mă rog ?

OARA : Pentru lipsă de omenie, tovarășe Mustețea. (fără a se adresa cuiva, anume) Nu vi se pare că cele petrecute astăzi cu fetițele lui Ciupagea și ceea ce se întîmplă, să zicem, cu cel al lui Bucă au, într-un fel, o legătură între ele ?

CHIVA : De unde pină unde legătură, Oară !
MUSTEȚEA : Cu focul a fost un caz nenorocit ; bine că nu și-au pierdut viața.
OARA : Acum un an copilul lui Trușcă și-a pierdut-o.
MUSTEȚEA : Dacă a mâncat mere stropite cu substanțe chimice din livada ceapeului, era și normal...
BULIGA : E o crimă să lași copiii nesupravegheați. Cine nu e-n stare să se lase păgubaș.
OARA : De nenorocirile astea care pică din senin pe capu' lor noi sintem vinovații principali.

MUSTEȚEA : Noi !?

CHIVA : Oară nu sări peste cal.

OARA : Atunci lămurii-mă dumneavoastră că eu nu izbutesc să-mi explic cum se face că în toate planurile frumoase de pină acum și în cele la care ne gândim în prezent, ălor mici nu le-am găsit un loc ?

MUSTEȚEA : Eu consider că tot ceea ce înfăptuim și pentru ei înfăptuim, pentru viitorul lor.

MARIA : Baru' de exemplu...

OARA : Nu scădem singuri prețul acestui viitor plătindu-l cu viețile unor copii ?

BULIGĂ (aspru) : Tovarășă primar, ia seama la ce vorbești, te rog să nu produci panică.

PANAIT : Ține cu tot dinadinsul să ne punem cenușă-n cap pentru faptul că mai există părinți iresponsabili. Poftim, n-avem decit noi, membrii comitetului executiv, să facem pe dădacele ; cu schimbul, ca la armată.

OARA (pe tonul de pină aici, aparent calm) : Cind lui Trușcă i-a căzut năpasta pe cap era la prășit cu nevestă-sa ; lucrau la mine în echipă. O tot auzeam pe Stanca oftînd și-ntrebîndu-se : „Ce-o fi făcînd Iliuță-al meu“. Nu m-a lăsat inima să-i zic să dea o fugă pină acasă ; mi-era frică să nu rămîn cu planul neîndeplinit pe ziua aceea... Ciupagea, și el și ea, muncesc în zootehnie și în zorii zilei trebuie să fie amîndoi la grajd. Acolo erau cînd au aflat, ca și noi, că le-a luat casa foc...

PANAIT : Totuși, în ce constă vina noastră !
OARA (aproape tipînd) : Dar iresponsabilitatea lor în ce constă ? În faptul că sint devotați intereselor cooperativei, dezvoltării ei, în asta constă ?

MUSTEȚEA : Pentru devotament primesc retribuții mai mari aproape ca oriunde în județ.

OARA : Cîntec nouă, tuturor. Însă pentru o viață omenească pierdută încă n-a fost descompensat un mijloc de retribuție.

PANAIT (încearcă să se stăpînească) : Nu te supăra că ți-o spun de la obraz, dar toată vorbăria prezentă nu are nici o asta... cum cristoșii mamei ei îi zice ?...

BULIGĂ Tangență, negustor fără cultură...

PANAIT : Întocmai, tangență, cu obiectul ședinței noastre — acela de a înfrumuseța și

pe mai departe comuna și traiul locuitorilor. Ba, îmi face impresia că chiar vrei să ne abați de la...

OARA (oftează) : Am vrut să văd dacă vă mustră conștiința cît de cît.

MUSTEȚEA : N-are de ce să ne mustre. Poftim, dau și lapte. Am să văd eu cum o descurc. La urma urmii vițeii nu sint proprietatea mea personală, și dacă o fi să pat ceva o să spun că primarul mi-a impus...

OARA : Degeaba stăm pe locurile astea de comitet executiv ; avem niște suflete parcă sint statui de piatră.

MUSTEȚEA : Voința poporului ne-a așezat pe aceste locuri și nimeni n-are dreptu' să ne beștelească.

OARA (dură) : Ne beștelim singuri prin atitudinea noastră...

BULIGĂ : Mai sănătos ar fi să trecem la concret : pentru cînd fixăm ziua începerii lucrărilor la bar-restaurant ? Nu uitați că mobilizarea forțelor o să ne dea nițeluș de furcă...

OARA : N-o să ne dea.

MUSTEȚEA : Ești chiar așa sigură pe adeziunea maselor fără o muncă de lămurire ?

OARA (zîmbînd) : Sint sigură de altceva — aune că nu-l vom începe, deocamdată ; restaurantul mai poate aștepta, să zicem, doi ani.

PANAIT (groază) : Ce ?!

BULIGĂ (idem) : Cum !?

MUSTEȚEA : Na-ți-o frîntă că ți-am dres-o...

CHIVA (Oarei) : De stîrnit îi stîrniși, da' să te văd cum îi potolești...

MUSTEȚEA (Mariei) : Înc-o dată-ți mulțumim din inimă.

MARIA : Mie ?!

MUSTEȚEA : Dumitale, da' cui ? N-ai fost dumneața, acum cîteva luni, cu ideea genială, de a propune o femeie primar ? Poftim, iată roadele.

PANAIT : Mai acre ca agurida.

OARA (zîmbînd de formă) : Știți că asta se chiamă injuriu la adresa unei persoane oficiale ? Și mai știți că aș putea să vă trag la răspundere ?

MARIA : Arde-i Oară, că și dumnealor ne ard cînd le vine la socoteală.

MUSTEȚEA : N-are decit...

PANAIT (fierbînd) : Și ce pui în loc, cu ce începi, dacă mie permis să-ntreb ?

OARA : Cu ceva ce n-a fost prevăzut dar vom prevedea acum.

BULIGĂ : Aune ce ?

OARA : Aveți cuvîntul tovarășă arhitect.

NINETA : Un lăcăș pentru creșterea, îngrijirea și educarea copiilor. Adică o creșă, o grădiniță, un dispensar înzestrat cu paturi și aparatură modernă.

PANAIT : Orice dar asta nu. Deocamdată nu ne trede îngăduit să investim bani muncii cu trudă și sudoare în acțiuni neproductive ; nu-i de nasu' nostru un astfel de lux.

OARA : În schimb barul restaurant ar fi ?

PANAIT : Din moment ce se chiamă obiectiv economic și-ar aduce venituri...

OARA (ironică) : Ai dreptate. Am epuizat toate posibilitățile cooperativei iar acum e normal să-i trîntim un astfel de obiectiv economic.

PANAIT : N-o să-mi spui că o crescătorie de copii ar îmbogăți averea obștească.

OARA : Firește că da.

MUSTEȚEA : O fi descoperit dumneaei o metodă specială.

OARA (începe să se enerveze) : Nu e deloc specială și nici descoperire nu este. E un adevăr care ar trebui să sară-n ochii oricui și mai ales ai dumneavoastră. Dacă sutele de mame nu s-ar mai duce cu frica în sin la muncă să nu li se întîmple ceva copiilor lăsați de izbeliște acasă, treburile cooperativei ar merge cu mult mai bine. N-am avea nici pierderi de vieți și nici la ușa tovarășului Mustețea n-ar mai bate cutare și cutare pentru marea favoare de a i se vinde o jumătate de litru de lapte cu care să-și hrănească ploi. (Chivei și Mariei) Mă uit la dumneavoastră, amîndouă cu funcții de conducere în organizația de femei și la tot ce discutăm noi, aici, rămineti, cum s-ar zice, reci.

MARIA : Uite că nu vreau să mă-nvălesc, na ! Că eu, la vremea mea, nu mi-am crescut copiii în lăcașuri cum le spui tu. Îl așezam pâl mai mic în troacă, troaca o puneam pe cap și cu ailați agățați de poale mă duceam să samăn griu sau porumb.

CHIVA : Și tocmai fiindcă avem funcții de conducere sintem datoare să chibzuim adine...

OARA (oftează) : Cînd e vorba să le acordăm o cît de mică înlesnire chibzuim foarte adine. În schimb cînd le cerem să-și înzecească eforturile nu mai stăm pe gînduri, o facem cu ochii închiși... Sint învățate să rabde, să răspundă cumînți la chemări.

MARIA (resemnare) : Asta le-a fost datu' de cînd se există muieri pe lume.

MUSTEȚEA : Să n-o luăm chiar așa și nu mai faceți pe victimele că nu se prinde. Slavă domnului, de la o vreme mai mult glasu' vostru se-aude-n comună.

NINETA : Apropo de glas : eu mai tac mult ?

OARA (nedumerită) : Poftim !

NINETA : Vreau să știu, în calitate de invitată, ce rol am ? Sau m-ai chemat doar pentru a se trece în procesul verbal cum că, la ședința comitetului, a luat parte și o reprezentantă a intelectualității județene ?

MUSTEȚEA (ironic) : În orice caz un asemenea proces verbal sună mai frumos...

OARA (zîmbind) : Încă nu-i momentul să intrați în scenă.

BULIGĂ : Ne mai jucăm mult de-a baba oarba ?

OARA : O să-i punem capăt procedînd ca și în alte dăți : eu vom sfătui cu adunarea populară.

CHIVA (respiră ușurată) : Cel mai sfînt lucru.

PANAIT : De data asta o s-o luați peste nas. Ș-o să vă dovedim că și noi știm să ne impunem punctu' de vedere. (Către Mustețea și Buligă) Nu-i așa, tovarăși ?

MUSTEȚEA : Categoric !

BULIGĂ (cam cu îndoială) : Daaa !

OARA (chipurile visătoare) : Rada Gulă, Floarea Pacoste, Dumitra Bucă și altele și altele abia așteaptă să inaugurați restaurantul ; și să se așeze picior peste picior la bar, cu sapele alături și cu băuturi scumpe pe masă. Doamne, ce minunat o să fie ! Pînă și străinii au să-și holbeze ochii că ce nivel de trai ridicat e pe la noi ; Comedie cu obtinere în toată legea, ce mai...

MARIA : Eu una vreau apînă casă. Să curețuturoiu' doar ce sucești de șurub. Și cu asta zic s-o-ncepem. Adică s-avem grijă mai întîi de noiăștea mai bătrîni care-am pătimit. Copiii să mai aștepte ; ei încă n-au dat de greu.

CHIVA : Parcă și pe mine tot așa mă bate gîndu'.

PANAIT (evident demagog) : Restaurantul ne-ar vindeca de amintirea trecutului cel întunecat.

MUSTEȚEA : Nici nu-ncape discuție !

BULIGĂ : Să n-o pătîm iar ca atunci cînd cu alegerea (arată spre Oara) Ș-apoi nu uitați că sint secretarul primăriei, totuși.

PANAIT (cu înfiorare) : Ne trădezi, Buligă ! ?

MUSTEȚEA (idem) : Treci în tabăra adversarului, nenorocitul ! ?

BULIGĂ : Se desfac ele alianțe între țări întregi, d-apoi între niște pîrlîți ca noi.

MUSTEȚEA (Chivei și Mariei) : Măcar pe voi se poate conta ?

MARIA : Dacă-mi băgați apînă casă conați, dacă nu luați-vă adio de la sprijinu' meu.

CHIVA : Să nu ne pripim Gheorghe că pripeala n-duce nimic bun. Că acum cîțiva ani, cînd ne pusărăm să facem crescătorie de bibilici țî-aduci aminte ce dandana a ieșit.

MUSTEȚEA : N-a fost din capu' nostru : ministeru' ne-a trasat sarcină că avea nu știu ce obligații de export. Ș-apoi eram și-n perioadă de creștere...

PANAIT (către Nineta cu ton de rugă) : Și dumneavoastră, tovarășă arhitect ? Cît mai aveți de gînd să tăceți ? Doar intelectualii întotdeauna au fost factori de progres.

NINETA : Voi tăcea pînă ce mi se dă dezlegare să vorbesc. (Arată spre Oara) La drept vorbind nu este de preferat tăcerea decît o atitudine negativă ?

PANAIT : Dar nu vă obligă nimeni să fiți negativă, dimpotrivă, rugămîntea noastră e să vă manifestați cît mai pozitiv.

MUSTEȚEA : Încetează Panaite și nu te mai căciuli atîta. O să procedăm cum socotim noi că e mai bine.

OARA : Chiar dacă adunarea populară o să creadă invers ? Or nici n-aveți intenția s-o consultați ?

MUSTEȚEA : O s-o consultăm, cum nu ; fie înainte, fie după... Însă nu în toate dățile

părerăea noastră se potrivește cu ceea ce trebuie înfăptuit, cu interesele majore...

OARA : Și în astfel de cazuri ?

MUSTEȚEA : În astfel de cazuri noi, cei puși să conducem, sîntem obligați să luăm decizia finală.

OARA : Frumoasă lecție despre democrație n-am ce zice !

MUSTEȚEA : Noi între noi putem discuta, cred, cu cărțile pe față.

OARA : În ce mă privește nu pot așa, tot-așe Mustețea. Acuma, dacă m-au pus aici unde m-au pus, și o știu bine că n-am dorit-o, încai să încerc să discut cu cărțile pe față cu toată suflarea comunei ; o fi bine-așa, înseamnă că e spre binele ei, o fi rău, s-ar putea să păgubesc numai eu — ceea ce nu reprezintă prea mare importanță. De aceea zic : să ne confruntăm părerile cu adunarea obștească. Cine-o avea ciștig de cauză pe-a lui să rămînă iar din partea mea promit tot ajutorul.

PANAIT : Deci rămînem la „care pe care” ?

OARA : Văd că altfel nu-i cu putință.

MUSTEȚEA : O să iasă un bilci de zile mari cu spiritul-ăsta al tău democratic. Știu eu ce vorbesc. Cînd am pus de s-au pietruit aleile în sectorul zootehnic și s-au plantat flori pe margini, tata mai să mă ia la bătaie, că de ce risipeșc parale pe flori și alei pietruite, ce, vacile nu pot trăi și fără asemenea marafeturi ? Parcă pentru vaci aș fi sădit flori...

OARA : Precis că mulți au să mă întrebe în adunare miine-poimîine cînd o s-o tînem : măi primare, unde ne trezim de-ajunserăm să croim rai pe pămînt pentru copii ? Ne dau banii afară din casă ? Isprăvirăm cu toate alelalte neajunsuri ? Le-necopirăm pe toate ș-acum zor-nevoie cu rai pentru copii ?...

CHIVA (parcă îngrijorată) : Și ce-o să le răspunzi, Oară, ce-o să le răspunzi ?

OARA (tresare) : Ce-o să le răspund ? Că ei, copiii, nu au obligații, ci numai drepturi ; că greutățile ce apasă pe umerii noștri, m-auzi dodă Mărie, nu trebuie să le simtă ei ; că sacrificiile pe care, uneori, sîntem nevoiți să le facem noi ei le vor cunoaște gustul la timpul lor, cînd vor deveni oameni mari. Dar să le ferim copilăria de tot ce le-ar putea-o umbri și întina. De aici trebuie să pornească, în primul rînd, umanismul — de la grija pentru copii. Altfel, totul n-ar fi decît vorbărie goală, iar acțiunile noastre demagogie curată... Credeți că m-ar pricepe ?

MUSTEȚEA : Doi-trei nebuni, mai ales nebune, s-or găsi să te priceapă...

BULIGĂ : Oară, numără-mă de pe acum printre nebunii ăștia...

PANAIT (lui Buligă) : Oportunistule !

(Se deschide ușa, intră Duța și rămîne în prag clipind din ochiul drept)

MARIA : Ce e Duțo, trăsese cu ochiul pe gaura cheii și te trase curentu' ?

DUȚA : Vrusei să știu dacă pot să deranjez sau nu. E tîrziu : mai stau, nu mai stau ?...

OARA : Te poți duce ; am să încui eu.

DUȚA : Bună seara !

VOCI : „Bună seara”, „noapte bună”... (Duța iese)

MUSTEȚEA (se ridică) : Să plecăm și noi, că de lămurit ne lămurirăm buștean...

PANAIT (se ridică) : Sînt convîns, mie-n sută, că voi găsi înțelegere. Din moment ce tîndem ca Gușoștii să devină cu timp' oraș, cum o să lipsească elementu' de bază : restaurantu' prevăzut cu bar ?

MARIA : Fiv-ar baru'-al dracului, că mă năucirăți ; ce-oți fi vîzînd în el !

BULIGĂ : Ee, ce-ar vrea ei să vadă nu prea e cu putință ; ș-ar găsi beleaua cu nevestele.

OARA (se ridică laolaltă cu ceilalți) : De-l-or vrea cu orice preț facă-se voia lor. (Nineta) Dumneavoastră mai rămîneți, doar cîteva clipe, vă rog. (Aceasta se reazăză)

CHIVA : Pentru cînd fixăm adunarea ? Să anunțăm oamenii din timp...

OARA : Pentru poimîine că e duminică.

BULIGĂ : Poate dă dumnezeu și-mi rup un picior să am scutire medicală. De pe acum mă ia cu fiori gîndindu-mă la balamucu' ce-o să fie.

MUSTEȚEA (de lingă-ură) : Să mergem.

CHIVA : Bună seara !

BULIGĂ (Oarei) : De mine mai e nevoie ?

OARA (Chivei) : Bună seara, dodă Chivă. (Lui Buligă) Nu, nu mai e nevoie.

MARIA (pe ieșire) : Să nu care cumva să puneți la cale cine știe ce trăsnaî că v-ați găsit nașu' cu noi.

OARA (zîbind) : Nici o grijă... (Ies toți în afară de Oara și Nineta) Îmi pare rău ; sincer, sincer. (se așază)

NINETA (surprinsă) : Nu te înțeleg ! Te simți cu conștiința încărcată ?

OARA : Chiar așa încărcată nu, însă rău tot îmi pare...

NINETA : Da' ce comiseși soro ?

OARA (ride) : Parc-ați fi Maria Tereacă : „Ce comiseși soro ?” (ton serios) Mă gîndesc că un restaurant, așa cum și-l închipuie Panait, n-ar fi stricat...

NINETA : Cu bar și orchestră...

OARA : Sînt o grămadă de intelectuali în comună...

NINETA : Din cite-am aflat vreo șazeeci și cinci...

OARA : Uite, dacă celelalte obiective le isprăvim mai repede îi dau drumul și la restaurant ; nu peste doi, ci peste un an. Iar acum am nevoie de sprijinul dumneavoastră concret.

NINETA : Să te-aud.

OARA : Mi-ar trebui urgent un proiect. Acum vreo două luni am fost într-un schimb de experiență, la Stoicănesti, în județul Olt unde e cooperativa aceea vestită. Acolo am văzut cum își construiesc o policlinică ; o clădire cu două etaje, mare cit un bloc. Și acolo mi-a venit ideea să construim și noi una la fel însă cu destinații multiple și toată să fie închinată copilului. La parter să fie creșa, la etajul unu — grădinița și la ultimul să

amenajăm dispensarul cu vreo două saloane pentru internări, cu o sală de operații.

NINETA : Lasă primarul că mă pricep cu mai bine cum și ce să fie.

OARA : Să aibe o curte mare plantată cu pomi mulți și de toate soiurile ; să fie ai lor, ai copiilor...

NINETA (în glumă) : Și nestropiți cu substanțe chimice...

OARA : Cu mina mea aş rupe gitul ăluia care-ar face-o !

NINETA (uşoară invidie) : Oară, explică-mi și mie, cind ai învățat să visezi ? În definitiv, iartă-mă că ți-o spun, ești o puștancă în comparație cu mine.

OARA : Dar eu nu visez ! Eu am descoperit un lucru extraordinar — acela că poți să dai viață viselor... Oara Dudău, la douăzeci și cinci de ani, primar în Gușoești ! Nu pare o glumă ? Totuși așa este : Oara Dudău — primar în Gușoești ; deși vă jur că asta n-am visat-o nici în somn măcar.

NINETA : Fii atentă să nu ți se urce puterea la cap...

OARA : Sper că nu. Însă nu simțul puterii îl trăiesc, ci sentimentul că totul e cu putință... Hm, pare-ai ține-n mină o surciecă fermecată (trezită) Pînă una-alta, proiectul... M-am făcut o vorbă lungă de la o vreme... De unde scot cu un proiect și, dacă s-ar putea, pe gratis ?

NINETA : Nu știu cit ești de vorbă lungă, da' chilipirgioaică !... Cu alte cuvinte vise cit mai grandioase și la un preț de cost cit mai scăzut... Am să-ți dau proiectul meu de diplomă.

OARA : Se potrivește ?

NINETA : Din moment ce l-am închinat copiilor... (Oara se repede, o îmbrățișează)

OARA : Dă-mi doamne clipe din astea cit mai multe în viață și nu mai vreau nimic.

NINETA : Eu mi-aș dori un copil și-ncolo nimic. Am un soț draguț, o mașină, o casă frumoasă dar ce folos ; tot pustiu...

OARA : Miine mă reped la județ să văd ce fac fetițele lui Ciupagea ; am să trec și pe la dumneavoastră să mi-l dați.

NINETA : Oh, grăbită mai ești ! O să-l rog pe șeful meu să mă învoiască pe vreo zece zile. Să vă dau barim și asistența tehnică necesară.

OARA : Vă mulțumesc foarte mult.

NINETA : Încă nu ai pentru ce și nici după aceea n-ai să ai pentru ce. Să nu crezi că visele constituie monopolul primarilor. (Se ridică) Mai rămii ?

OARA : Aș mai rămîne puțin. Nu vrei să dormiți la mine peste noapte ?

NINETA : Mă așteaptă acasă. Îmi pare rău că n-am putut vedea locurile de amplasare a noilor construcții. Dar revin după câteva zile. La revedere.

OARA (în glumă) : Sărmina „leac pe rană”.

NINETA (din ușă) : Ai grijă, copiilor nu le este permis să se culce tirziu nici cind sînt în fruntea comunei, iar bărbații, ca soții, au o receptivitate redusă față de problemele majore. Noapte bună.

OARA (cu tristețe) : Al meu cred că o are redusă față de tot. Noapte bună (Nineta iese. Rămîne, cîteva clipe cu privirea în gol, apoi, podidită de plîns își sprijină fruntea de tăblia mesei. Aproape scîncind ca un copil) Cu ce i-am greșit, doamne, de se poartă așa ? Cu ce m-am făcut vinovată de se îndepărtează de mine (parcă bocînd) Aoleu Grigoree, de nu te-oi minca, de viu am să te măninc. (Lumina se stinge și se aprinde în curtea primăriei. Apare Grigore ; dînd semne de nervozitate vrea să încerce ușa, apoi se răsîndește)

DUDĂU (pentru sine) : Nu se observă nici o mișcare, nu se aude nimic ! Să nu se fi întors de la județ ? Spunea că are ședință de comitet... (privește ceasul) Aproape douăsprezece noaptea ! Drace ! Pe unde-o fi umblind ! Măcar, primarul celălalt făcea din noapte zi alergînd după cite-o fustă, da' Oara !... Hm, ar fi culmea să port coarne puse de primărie ! Poate și-o mindrie, mai ști ? (Apare, în fugă, Zamfia, mai să se ciocnească de el)

ZAMFIRA (gîfîind) : Alergi de parcă te-ar fugări nea Bucă ! Mi-a ieșit sufletul încercînd să te ajung.

DUDĂU (cu artag) : Așa merg eu normal : fugînd. Asta e oră pentru o fată să umble hai-bui prin sat ?

ZAMFIRA : Dacă altfel nu e chip să dau ochii cu dumneata ! Te ferești de mine de parc-aș fi ciumată... Te-ai ars tare azi, cînd eu focul ?

DUDĂU : Nu m-am ars, în schimb am să-ți ard ție cîteva perechi de palme de mă mai împiedic de tine.

ZAMFIRA (aproape șoptit) : Din parte-ți aș îndura orice, fă-mă zob, dar de iubit tot am să te iubesc. Nu scapi de mine nici pe lumea aialaltă.

DUDĂU (mină tragică) : Doamne sfinte, cum îți căsunează ție pe unii oameni ! Bine fată dragă...

ZAMFIRA (fericită) : Cum ai spus ? „Fată dragă” ?

DUDĂU (răstit) : Drace ! Țsta era subtextul ; nu te lua după cuvinte aruncate la întîmplare...

ZAMFIRA : Dar după ce să mă iau ?

DUDĂU : După sfînta judecată limpede și sănătoasă, fetiço. Dă-ți silința și raționează cit de cit ; sînt cu mult mai în vîrstă decit tine, sînt înșurat, am doi copii, țin la familie... Ce argumente să-ți mai dau ?

ZAMFIRA : Și nu-ți place de Zamfira nici un pic ?... Zamfira pisicuța (Mișcări stîngace de cochetație)

DUDĂU (involuntar o mîngîie pe păr, pe obraji) : Ba-mi plăci chiar mai mult decît un pic. Însă nu-mi plac poveștile, fie ele și de amor, fără cap și fără coadă. (Cu un gest brusc o îndepărtează) Ți-am atras atenția, de nu știu cite ori, să nu mă ispitești... Ne-au ieșit și vorbe ; știi că ne-au ieșit și vorbe ?

ZAMFIRA : Nu-mi pasă.

UDĂU : Mie, da. Ca director de câmin cultural uîți că sint responsabil cu educația și morala ? Tocmai eu să stric tineretul ?
ZAMFIRA : Iubește-mă și mă jur, în genunchi că n-am să mă stric (Se lasă în genunchi) Uite, mă jur...

DUDĂU (îngrozit) : Ridică-te imediat ! Dacă pică Bucă nu-mi rămîne decît să-i smulg arma din mînă și să-mi trag un glonț în cap (Încearcă s-o ridice) Hai te rog, fii fețiță cuminte și ridică-te.

ZAMFIRA : Mai bine-i smulg eu arma și-mi trag un glonț în cap dacă nu-mi făgăduiești că ne vom iubi...

DUDĂU : Degeaba mă ameninți ; n-am să-mi calc pe conștiință ; destul că se ține într-un fir de ață...

ZAMFIRA : Îmi asum eu orice răspundere.
DUDĂU : Asta o spui pînă ce-ai să te vezi borțoasă.

ZAMFIRA (din pom) : Borțoasă ?

DUDĂU : Încă n-ai aflat cum apar copiii ?

Barză, barză ce-ai în cioc... Ridică-te !

ZAMFIRA : Nu mă ridic. Mai zii odată cu „barză, barză ce-ai în cioc”.

DUDĂU (disperare) : Vrei să cad și eu în genunchi, să mă rog de tine ? Cad, poftim ! (Se lasă în genunchi. Ușa se deschide și Oara rămîne în prag, cu ochii larg deschiși, privindu-i fără ca cei doi să-și dea seama) Mă furnică ceva pe șira spinării ; presimt o nenorocire.

ZAMFIRA : Mai nenorocire decît că nu vrei să mă iubești... (Smiorcăie din nas. Oara reîntră în birou trîntind ușa cu putere. Cei doi tresar speriați țișnind în picioare)

DUDĂU (distrus) : Atîta mi-a fost, s-a sfîrșit ; mai bine mă lăsam prăjit de viu în casa lui Ciupagea, măcar ajungeam în ziare. (Ca hipnotizat se îndreaptă către intrarea primăriei)

ZAMFIRA : Nu mă părăsi, mi-e frică !

DUDĂU (peste umăr) : Mergi acasă (Tînguioș) cînd și cînd mai adu-ți aminte de mine.

ZAMFIRA : Și dumneata, încotro ?

DUDĂU (ca în vis) : Eu ! Mă îndrept spre judecata de apoi... (Zamfira iese hohotînd. Întră. Oara stă în picioare la birou, cu privirea fixă ca un judecător cu o clipă înaintea de a pronunța sentința. Slab) Se poate ?

OARA (fără să se uite la el) : La primar se poate. Dar dacă veniși la nevastă ia-ți tălpășița cît mai repede ; piei din ochii mei.

DUDĂU : Te-am tot așteptat și văzînd că nu mai aparî am venit să te duc acasă.
OARA : Iar pe Zamfira o cărași după tine să te apere de cîini, nu-i așa ?

DUDĂU : Zamfira ? ! (Se așează pe scaun) Da așa e, parc-o văzui și pe Zamfira !

OARA : Ți-a dat cineva voie să stai jos ?

DUDĂU (se ridică repede) : Pardon !... Zamfira ? ! A venit pur și simplu din proprie inițiativă. Eu n-am nici în clin nici în mînecă...

OARA : A, ha. Și tot din proprie inițiativă vă foloseați unul pe celălalt drept icoană și vă rugați în genunchi ? (Văzînd că Grigore lace, printre dinții) Vorbeste, mă, că te mănînc de viu, ce vă boscorodeați acolo unul altuia ? Crai nenorocit ! Corupător de minore și de uteciste.

DUDĂU (își împreunează mîinile) : Oara, scumpa mea, lumina mea, e adevărat că sint un director prost, că înșel statul de leafă și pe dumnezeu de zile, dar moralitatea o apăr cu dinții. Uite-așa (Stringe din dinți) De luni în șir îi spun Zamferei : „piei ispită din ochii mei !” (Aproape plîngînd) Și nu m-ascultă, nu vrea să m-asculte, și nu știu ce să mă mai fac.

OARA (parcă ușor impresionată) : Care va să zică e grav. Te place.

DUDĂU : Foarte grav. Mă place (Tragic). Nici un naufragiat pe Marea Neagră nu s-ar simți mai nefericit ca mine.

OARA (hotărîtă) : Atunci mă lămuresc eu cu ea. (Cu mișcări precipitate viră hirtii în sertar, încuie)

DUDĂU (pierdut) : Nu cumva ai de gînd să te duci chiar acum la Zamfira ?

OARA (continuînd să pună ordine) : Ți-o fi milă ? N-ai grijă, nu-i stric somnul ; încă n-apucă să se culce. (Îl trage de mincă) Urnește-te dacă nu vrei să te-noui aci, în primărie. (Îl împinge afară, încuie ușa și iese în grabă)

DUDĂU (care rămîne pe trepte, după cîteva clipe strigă din răspuleri) : Oară ! Nu mă lăsa Oară singur că mă pierd. (Apare Bucă ținînd pușca în poziție de tragere)

BUCĂ : Cine urlă ? A, tu erai Grigore ?

DUDĂU (privind detașat spre cer) : Eu, dar nu urlam ; mobilizam lumea pentru adunarea populară... sau mai știe dracu ; poate urlam de fericire !...

TABLOUL VI

Ne aflăm în seara premergătoare zilei hotărîită pentru începerea lucrărilor. Decorul înfățișează aceeași cameră de dormit a soților Dudău. Grigore, în pijama, nu-și găsește locul. Se plimbă agitat prin încăpere, privește mereu la ceas, se întinde pe pat încercînd să citească o carte, renunță, se ridică, deschide fereastra și scrutează întunericul de afară.

DUDĂU (de unul singur) : Simt că mă umflă nervii cum ai umfla o cameră de bicicletă. Încă puțin și fac explozie. Pe unde-o umbla la ora asta ? E trecut de douăsprezece. La primărie nu e, la cooperativa agricolă și cea de consum nu e !... Uite-așa mă fierbe în fiecare noapte de-o săptămînă de cînd cu întîmplarea aceea nefericită cînd ne-a prins ingenuchiati în curtea primăriei (Se înfioară). Ce clipă de groază ! Abia acum pricep cum de fac bolile de inimă atîtea victime în rîndul bărbaților (Își pune mîna în dreptul inimii) Și ce condiții înfiorătoare mi-a dictat excelența sa Oara Dudău, primul Gușoeștilor ! Să nu pun strop de băutură pe limbă, decît o dată pe an, la aniversarea căsniciei noastre, cu Zamfira să nu dau ochii decît în ședintele închinat binelui obștesc, iar atunci să m-așez cu zece rînduri de scaune în spatele ei... Ca orice învins am acceptat ; de băut mă feresc, de Zamfira fug mai ceva cum fuge dracul de tămîie... În schimb pe Oara încep s-o uit ; nu mai apuc s-o văd. Nu este noapte să nu-mi vină acasă după douăsprezece. Este atît de zeloașă de-o săptămînă-ncoace de parc-ar vrea s-ajungă prim-ministru. Nu mi-e atîta de mine cit de copii, să nu se-ntrîneze (Își pipăie capul). Probabil că-mi pune coarne, altă explicație nu găsesc (Scoate de sub pat o sticlă și un pahar, vrea să-și toarne, se răzgîndește.) Nu, i-am făgăduit că nu mai beau. (Virînd sticla sub pat). Eu sînt om nu cîrpă. Măcar de-ar fi de față să vadă ce tărie de caracter am, cum pot rezista tentațiilor... (Se aude un lătrat de ciine). Înșirîți, și-a amintit și excelența sa că are familie. (Deschide fereastra, se uită atent, rămîne îngrozit. Bîgăuie cu privirile pierdute) Doamne, pentru ce mă persecuți ! E adevărat că am ținut niște conferințe despre ateism la cîminul cultural însă au fost în plan și planul mi-a venit de sus așa că nu merit să mi-o trimiți pe Zamfira în chip de blestem. Dacă și de data asta ne găsește Oara împreună și încă aici, și la ceasul ăsta, nu mai apuc să văd zorile. (Se aud ciocănituri în ușă. Se aruncă pe pat și se ascunde sub plapumă. Intră Zamfira)

ZAMFIRA (privind spre pat) : Cînd ți se bate politicos în ușă nu s-ar cuveni să răspunzi : „Intră“ ? (Văzînd că Grigore nu face nici o mișcare.) Hm, dormi tun, ai ? Doar nu eram beată ; acum citeva clipe te-am văzut la geam. (Îi smulge plapuma. Grigore încearcă să se ascundă din nou) Hai zău, nu-i politicos să zaci sub plapumă cînd vine în vizită o persoană tină și draguță ca mine.

DUDĂU (ghemuindu-se la perete parcă speriat de-o stafie) : Dacă nu părăsești imediat încăperea, nevastă-mea va avea plăcerea să găsească aici două cadavre ; al meu și al tău.

ZAMFIRA : Nici nu mă gîdesc. Am primit sarcină să vin și să aștept...

DUDĂU : Însărcina-te-ar dracii ! Și să te sature odată ! Înțelegi că nu mai am chef să fiu pe post de mucenic ? Mai bine director onest de cîmin cultural decît personaj de tragedie...

ZAMFIRA (dulce) : Nu mă poftesci să iau loc ?

DUDĂU : Te poftesc să ieși afară gaie ce ești.

ZAMFIRA (tot dulce) : Atunci mă servesc singură. (Se așază pe un scaun).

DUDĂU (interzis) : Ești apocaliptică, pur și simplu apocaliptică !

ZAMFIRA (ton detașat) : Sînt o tină răstăcită cu un simț al datoriei foarte dezvoltat ; cînd mi se spune „fă cutare“ eu răspund prompt și conștiincios... Ai pe-aci vreo revistă ilustrată să-mi treacă vremea mai ușor ?

DUDĂU : Am niște Verde de Paris. Îți servesc porție dublă să fii sigur de efect. (Strigă) Și te rog să vorbești încet că-mi scoli copiii din somn.

ZAMFIRA : Dumneata vorbești tare ; oamenii slabi de inger vorbesc întotdeauna tare.

DUDĂU : Eu slab de inger ? !

ZAMFIRA : Te-ai muiat de tot. O dată s-a răstătit tovarășa primar la dumneata și te-a și făcut harcea-parcea...

DUDĂU (sare din pat) : Am să-ți demonstrez că nu sînt slab de inger și nici muiat și nici făcut harcea-parcea, că sînt bărbat...

MARIA : Oh, mor să te văd în chip de bărbat erou. Și cum anume ai să-mi demonstrezi ?

DUDĂU : Aruncându-te pe geam.

ZAMFIRA (culmea fericirii) : Minunat ! Ca să m-arunci pe geam, vrei nu vrei, trebuie să mă iei în brațe, că eu singură nu m-arunc ; nici moartă nu m-arunc... Hai, ia-mă în brațe ! De cind aștept ! Stringe-mă, odată, tare și-apoi aruncă-mă (Se apropie de el. Grigore se ferește)

DUDĂU (ferindu-se) : Nu te-apropia că te reclam la miliție, dacă nu stai la distanță... să știi...

ZAMFIRA : O să-și dea și miliția seama că n-ai cum să mă arunci de la distanță. Ia-mă și aruncă-mă (Alergând după el). Doar mi-ai promis ; ține-te de cuvânt. (Îl aleargă)

DUDĂU : Ptiu, piei drace ! (se împiedică și cade pe pat cu Zamfira lângă el. Se aud ciocănituri în ușă. Amândoi țâșnesc în picioare) Mon dieu, mon dieu ! Na, că mă trezii vorbind și frântzește deși nu cunosc mai mult de două boabe... Tu aici și eu în pijama, mamă ce frumos o să fie ! Așa viață s-o tot trăiești ! Plină de plăceri divine. (Ciocăniturile continuă. Apucă pantalonii, vrea să și-i tragă peste pijama, se încurcă)

ZAMFIRA (mai mult amuzată, încercând să-l ajute) : Nici să-ți tragi o pereche de pantaloni nu ești în stare. Ai să mă compromiți. Ah ! viitorul meu !...

DUDĂU (tremurând) : Tu rămii compromisă iar eu mort cu zile. (Ușa se deschide, apare Maria).

MARIA (din prag, privindu-i năucă pe cei doi, care, la rîndu-le, se uită la ea holbați) : Grigore, trage-mă de nas... trage-mă de nas. Grigore, n-auzi ?

DUDĂU : Ce-am eu cu nasul dumitale ! Nu mi-a făcut nici un rău. (Privind spre Zamfira) Alții sînt dușmanii mei declarați și personali.

MARIA : Atunci ce faceți tu și Zamfira cu nădragii ăia ?

ZAMFIRA : Îi probam.

MARIA : Te-oi fi reprofilat pe pantaloni bărbatești ; bănoasă meserie ; și-o poți practica fără să ții seama de vremea de-afară.

ZAMFIRA : Mi se pare că mă jignești, dodă Mărie.

MARIA : A, doar ți se pare !

DUDĂU (care între timp și-a îmbrăcat pantalonii) : Ei, vă mulțumesc de vizită dar musafirii bine crescuți mai și pleacă...

MARIA (se așează pe un scaun, abătută) : Venii să-mi descarc sufletu' să mă spovedesc, Grigore...

DUDĂU : Mă găsiși tocmai pregătit pentru spovedanie ; ca un călugăr cînd mănincă de dulce vinerea...

MARIA : Nu ție mă, Oarei (Parcă abia acum îi observă lipsa) Da' Oara unde e ?

DUDĂU : Nu sînt calculator electronic să știu unde-ar putea fi Oara în clipa asta.

MARIA : Parcă ai fîm interes să știi ? Văd că n-o duceți rău deloc !

ZAMFIRA : Pardon, eu sînt trimeasă aici cu sarcină...

MARIA : Să-i descinți dumnealui de urit, te pomenești ! Afită le căutăm în coarne bărbaților astora parcă-ar fi cine știe ce minuni pe fața pămîntului.

DUDĂU (răbufnind) : De-aia ne și puneti coarne ; s-aveți în ce ne căuta.

ZAMFIRA (sfioșenie intenționat teatrală) : Pe mine asemenea schimb de vorbe mă depășește, nu sînt pregătită.

MARIA (ață) : Păi sigur, tu ești cu fapta, nu cu vorba.

ZAMFIRA : (ușor enervată). Să nu ți-o spun eu acuma, de la obraz, dodă Marie, cine e cu vorba și nu cu fapta...

MARIA (poziția de apărare) : Dă-i drumul fetițo. Abia aștept să mă-nvălesc o leacă ; azi n-apucați să mă cert cu nimeni și mă simt ca leșinată ; așa că hai să-ncepem o discuție principală.

DUDĂU : Ca la ușa cortului. Acolo-n uliță să vă luați la hartă, nu aici. Ce-o fi casa mea, piață-publică ?

MARIA : După cum vă văzui pe-amîndoi mai să crezi că e tufiș comunal mă. Grigore ! ZAMFIRA : Sîntem curați ca lacrima, dodă Mărie !

MARIA : Ca lacrima de crocodil, poate. Și ce ziceai că-mi zici de la obraz ? Hai că mor să te-auz ?

ZAMFIRA : Voiam să-ți aduc aminte de adunarea populară, cînd Oara a fost aleasă primar ; și dumneata și tovarășa Chiva i-ați făgăduit sprijin în toate acțiunile. Iar acum, amîndouă o lăsați de izbeliște în momentul cel mai greu.

MARIA : Bine că-i dai tu ajutor...

ZAMFIRA : Află că-i dau.

MARIA : Al dracului ajutor, măi Zamfiră ! Te pomenești că de-acu'ncolo astfel de ajutoare o să se dea chiar prin hotărîre de deputați ! Noroc că nu mai sînt tinără ; m-aș lipsi bucurioasă...

ZAMFIRA : Dar înțelege femeia lui dumnezeu că n-am venit aici de florile mărului, ci în misiune. Nene Grigore, explică-i dumneata.

DUDĂU (neputincios) : Așa-mi spusese și mie ; cîcă are sarcină...

MARIA (pe nedeva convinsă) : Presimțeam eu că se petrec niște lucruri întoarse pe dos. Prea mi-era inima grea, prea nu se lîpea somn de mine neam și neam. Or, eu dacă n-adorm cum pui capu' pe căpătii e semn că ceva se petrece. De-aia mă dădui jos din așternut și venii încoace să mă spovedesc Oarei.

DUDĂU : Aleseși o oră foarte potrivită.

MARIA : Cînd simt eu că fierbe ceva nu mai stau s-aleg orele. Și-apoi nu te sculai din somn ; că dacă vedeam întuneric nu-ți băteam în ușă. Dealfel eu nu știu că la Oara găsești lumina aprinsă și după miezu-noptii ?

DUȚA (intră ca o vijelie fără să mai bată) : Unde e tovarășa primar ?

BUCA : E aici sub pat ; își face planul de muncă pentru mine.

DUȚA : Lasă gluma că nu-i vreme de glumit. Unde e ?

MARIA : Aș vrea și eu să aflu.

DUȚA (pe gânduri) : Să nu fi plecat de la !... Mă duc să văd (Vrea să iasă în fugă) MARIA (se repede, o trage îndărăt) : Duță, nu te miști din loc pină nu spui ce se întâmplă.

DUȚA : Mărie, pică-mă cu ceară și nu pot.

MARIA : Cum vine aia, nu pot ? !

DUȚA : Fiindcă nu ești de-a noastră, așa vine...

MARIA (brațele spre cer, tragedie) : Eu nu sint de-a voastră ? eu care din patrușcinci mi-am sacrificat anii cei mai frumoși pe altaru' intereselor obștești ! Bine. Mă duc la Chiva și-i aduc la cunoștință, că din clipa asta să nu mai conteze pe mine ca președintă la comisia de femei pe ceapeu.

DUȚA : Pe Chiva n-ai s-o găsești. E cu Oara...

ZAMFIRA : Și tovarășa Chiva ? Bravo ! Armatele ne cresc iar bătălia noastră e ca și ciștigată.

MARIA : Chiva s-o cîrmească pe ascuns de mine ! ? Și să nu crezi în semne ; înima cum e catrami, somnu' parcă zburătăcit cu pietre... (la fereastra deschisă apare Bucă. Stă citeva clipe rezemat de pervaz, la început neobservat. Din întîmplare teava puștii este îndreptată spre cei dinăuntru.) Păi ce, de proastă veni eu încoă' să mă spovedesc ?...

ZAMFIRA (văzînd arma lui Bucă. Țipă) : Aoleu, ne-mpușcă !

MARIA : Cin'te-mpușcă fa, cin' te-mpușcă !

DUȚA (dînd cu ochii de Bucă) : Bucă leagă-ți cîinele să nu se dea la oameni.

BUCA : N-am cîine, o am p-asta (Arată pușca)

DUȚA : P-aiă, p-aiă ; ține-o cu gura-n jos să nu ne scuipe niscăi plumbi așa, din distracție...

BUCA : Cu ai cumsecade n-are de-a face. Domn' Grigore cum să procedez domne ? M-apuc să dorm de-adevăratelea or numa mă prefac că dorm ? Mai e nițel și se crapă de ziuă ; pierd vremea de pomană.

DUDĂU : Mă mir cum de nu ți se crapă dumitale capul de-atîta deșteptăciune ! Cum de-mi pui mie o asemenea întrebare ?

BUCA : Da' nu ești bărbatu' lu' tovarășa primar ? Nu ți-a lăsat indicație cum să ne ndrumezi ? Or nu ești în corent cu ce-o să fie în noaptea asta și mine ? (Dinspre uliță se apropie Oara)

MARIA : Ce-o să fie mă, ce-o să fie ?

ZAMFIRA : O dimineată de pomină o să fie...

GLASUL OAREI : Bine, nene Bucă, unde ți s-a spus să-ți joci rolul ?

BUCA : Știu eu unde, da' nu știu cînd să intru. De-aiă venisem să primesc dispoziții precise.

OARA (la geam lingă Bucă) : E momentul să intri. Bagă de seamă, să ți se-audă sforăitul mai ceva ca o locomotivă de marfar.

BUCA : Nici o frică ; la sforăit chiar că nu mă-ntrece nimeni. (Îndepărtîndu-se) Da' dacă nu se lasă c-o primă pe chestia asta, mamă ce gălăgie-o să fac !...

OARA (intră în casă. Se observă că este pradă unei tensiuni nervoase ; priviri înfrigurate, glasul cu accente de duritate rar înțilnite la ea pină aci. Către Duța) : Sosi arhitecta Paraschiv ?

DUȚA : De-aproape un ceas. Și nu cu mi-nile goale. Venii să te-anunț.

OARA : Du-te și spune-i că mă înființez și eu îndată. Stai pe lingă dumneai. De orice-ar avea nevoie...

DUȚA : Și luna de mi-o cere i-o dau (Iese)

OARA (strigă) : Dodă Duță ! (Duța se-ntoarce) Așteaptă o clipă. (Se duce în camera alăturată și revine după o vreme cu un pachet) Du-i ceva să-mbuce ; a plecat într-o asemenea viteză de la județ încît nu i-a mai rămas timp de nimic ; o fi leșinată de foame.

DUȚA : Mare mirare de-o găsi, pină dimineață un strop de tihnă pentru mîncare. M-am dus. (Iese. Maria și Grigore o privesc pe Oara din ce în ce mai uimiți.)

OARA (se face a nu-i lua în seamă. Zamfirei) : Zamfiră...

MARIA (ușor înțepată) : Mai întii am eu o dură...

DUDĂU (sare fript) : Oară, scumpa mea, comoara mea neprețuită, n-o asculta, să nu-i iei seama la aiureli care...

MARIA : Nici nu-mi trecea prin minte să pomenesc de aiureli da', fiindcă tu mă-ndemni, mă-ntreb și eu ca proasta : de cînd se cheamă aiureală descheiatul pantalonilor ? DUDĂU (cu înverșunare) : Nu mi-i descheia..., adică vreau să zic că mi-i încheia... am...

MARIA : Ce mi-e Rada Gulă, ce mi-e Gulă Rada...

OARA (aspru) : Tăcere !

ZAMFIRA (Mariei) : Sic !

OARA : Zamfiră, repede-te-ntr-un suflot, fată frumoasă, la Trăilă și spune-i că-l rog eu să ducă patru tractoare, știi tu unde ; să facă lumină cu farurile să se poată lucra...

ZAMFIRA : N-o să stîrnească tot satul, n-o să afle și cei care nu trebuie ?

OARA : S-o ia și ei mai pe ocolite ; se descurcă el Trăilă.

ZAMFIRA : Am fugit. (Se îndreaptă spre ușă, se întoarce) Dumneata mai vii ?

OARA : Doar n-o să mă hag sub cergă după ce i-am mobilizat pe ceilalți la muncă. Ai ajuns ?

ZAMFIRA : Ca gîndul ! (Iese în fugă)

MARIA (oșărită) : Ce-am devenit eu în ochii tăi, Oară, gunoi că nici nu te uiți la mine măcar ?

OARA (parcă acum o vede) : Iartă-mă dodă Mărie ; mă lăsaî prinsă de altele... Cînd o să fim mai înlesniți, o să organizăm o clacă și-o să pâlăvrăgim de-o să ne doară falcile...

DUDĂU : Vă pun scena căminului la dispoziție, vă aduc și taraful de lăutari...

MARIA : Nu e nevoie să fiu luată peste picior.

OARA : Încă n-am ajuns un primar atât de bun să-mi permit să iau lumea peste picior (se așează obosită pe marginea patului.)

MARIA : Pornirăți lucrarea ? Parcă așa-nțelesăi...

OARA : O pornirăm.

MARIA : Ce atita zor ? Nici n-au intrat zilele-n sac, nici nu se poate zice că nu s-a făcut nimic pină acum în comună, c-am fi stat cu minile-n sin !... Îmi plăcea să cred că am o minte isteată da' uite că nu izbutesc să mai pricep ce v-a apucat... V-ați trezit peste noapte că nu-i chip să se mai trăiască fără complex modern de creșterea copiilor...

DUDĂU : Altora le ciută după baruri...

MARIA : Știindu-ți năravu' mă și mir că nu te-ai dat cu ei.

DUDĂU : Sint un individualist ; prefer să mă îmbăt de unul singur la mine acasă.

MARIA (Oarei) : Îi spuneam lui Grigore, cînd picai aci, (Aluziv) e drept, cam pe nepusă masă, că-mi simțeam inima ca pietroui' de grea și catran de neagră...

DUDĂU (Oarei) : Te-o fi confundind cu Christian Barnard și-o fi venit să i-o înlocuiești...

MARIA (pe gînduri) : Mă simt tare vinovată față de tine Oară (Aceasta o privește lung)

OARA : Mi-ai făcut vreun rău fără să știi ?

MARIA : Rău poți să-i faci omului și sub formă de bine... Te-am mințit...

OARA : Cum și cînd ?

MARIA : Atunci cînd am propus și m-am dat de ceasu' morții să fii aleasă primar...

OARA : M-ai mințit ?

MARIA : Intr-un fel, da. Vezi tu, la anii mei am apucat să votez pentru tot soiul de oameni. Mi se spunea de cutare că e bun, ridicam mina. Mi se spunea după aceea că nu mai e bun, iar ridicam mina. De data asta am vrut să-mi arăt mie că sint în stare să pun primar pe cine doresc eu să fie primar. Și cînd te-am văzut aleasă, momentul' ăla mi s-a părut mai grozav decît dacă m-ar fi pus pe mine primar peste județ (Cu privirile pierdute) Pentru prima dată cînd mi-am simțit cu adevărat puterea... (Pentru sine) A fost mai ceva ca atunci cînd mori...

DUDĂU (după cîteva clipe de tăcere) : Îmi pun mina-n foc că doda Maria nu l-a citit pe Shakespeare și nici n-a auzit de el...

MARIA : De ce nu l-ai aduci p-aci pe la noi să ne țină o conferință ? L-aș cunoaște...

DUDĂU (continuîndu-și ideea) : ...Și iată că e la fel de complexă ca și personajele lui...

Se-nmulțesc minunile...

OARA (se ridică) : Interesantă discuție, foarte interesantă. Dar trebuie să mă duc ; mă așteaptă atîtea...

MARIA (ton de rugă) : Mai zăbovește nițel, numa' nițel. Ș-așa, dacă i-ai pornit să vrei tu să-i oprești și n-ai putea...

DUDĂU : Zi-i odată spovedania aceea nu vezi că se grăbește ?

MARIA (subțire) : Ce Grigore, mori s-o vezi dusă ? Adică, să rămii singur și să le pri-

mești pe tovărășicile cu sarcini și misiuni speciale, ai ?

OARA : Mi ți l-am judecat eu și încă n-a scăpat definitiv.

DUDĂU : De n-o să umplu Gușocștii cu urmașii direcți ai lui Grigore Dudău să nu mai îmi spuneți mie pe nume. Măcar să știu pentru ce-o ncasez.

MARIA : Păi de ce se luptă nevastă-ta ? Să creeze condiții unde să ți se crească plozii — producție peste plan... (Oarei) Ți-e greu ?

OARA (simplu) : Mie greu...

MARIA (victorioasă) : Nu mă-nșală pe mine inima ! Degeaba, în loc s-adorm, îmi tot venea să mă scuip singură-ntr-o ochi ? Degeaba îți călcai pragu' la miezu' nopții ?

DUDĂU : Care-o fi folosul ?

MARIA : O să-l vadă Oara. N-o lasă ea, Maria Tereacă, singură la greu. Facă-se voia ta ; intii copiii și dup-ai-a apa pe șurub. Și ți-e tare greu, ai ?

OARA : Mi-e greu, mai ales fiindcă mi-e frică...

MARIA : Frică ?

DUDĂU : Frică ?

OARA : Am comis o ilegalitate...

DUDĂU : Ce naiba, Oară, ai început-o de-a ndoaselea ? De obicei ilegalitățile se comit la urmă, încununează o activitate bogată și rodnică în slujba celor mulți...

OARA : Cînd o să-mi aduci pachete la vorbitor o să-ți mai treacă cheful de glumit.

MARIA : Măi fată, ești tra-la-la ori intrăși în vreo incurcătură ?

OARA : În seara asta au venit aproape două vagoane cu materiale pentru construcția restaurantului.

MARIA : Ei și ?

OARA : Le-am preluat noi. Nineta Paraschiv, arhitecta, mi-a zis să le preluăm. Le-am transportat bucată cu bucată. Ba mai mult, am și pornit clădirea complexului cu materialele-alea.

DUDĂU : Mustețea și Panait au habar ?

OARA : Cum să aibe ! Dorm și visează muzici ca șoapta de păsărele. Pină și pe Bucă l-am pus să se prefacă adormit.

MARIA : O, ăla se prelăce-așa de bine că poți tăia lemne pe el... Deci presimțirea mea că fierbe ceva se adevărește.

DUDĂU : Mda, a fiert o deturnare de materiale. Simt o răcoare de ciment cum mă cuprinde...

OARA : Dacă o simți pentru mine înseamnă că mă mai iubești.

DUDĂU : Crezi că asta o să-ți scadă cu ceva din pedeapsă ?

MARIA (lui Grigore) : Scuipă-ți în sin. (Oarei) Că și-n tine parc-a intrat ucigă-l toaca ; ți-a căsunat să răstorni munții dintr-odată. Copii, Oară, muică, se nasc de cînd e lumea-lume și s-or naște cît o rămîne strop de sămînță omenească pe pămînt. Tu nu și nu că să rezolvi acum, pe loc, problema copiilor...

OARA : Și în dumneata parcă intrase ucigă-l toaca atunci cînd te-ai pus la ambiție să mă vezi primar...

MARIA : Să-mi arăt ce pot.
OARA : Acum dă-mi voie să-mi arăt și eu ce pot. Și nu numai mic, ci tuturor (îndirjită) Ce s-ar fi făcut în urmă cu doi-trei ani fac eu acum, fiindcă-asa vreau...
DUDAU : Încălcind legea...
OARA : Ca să fac să trăiască altă lege — legea grijii față de copii. Am eu o teorie în capul meu de muiere : copilăria este cea mai scurtă perioadă din viața omului. Și trebuie să fie cea mai frumoasă. Să păstrăm doar pentru noi necazurile și greutățile... Și femeile m-au înțeles. E drept, nu-mi mai simt tălpile picioarelor. De-o săptămână, zi și noapte, tot colind și lămuresc.
MARIA : Și de chestia cu materialele le-ai spus ?
OARA : Ba bine că nu ! Au ris, așa pe-nfundate, de s-au prăpădit la gîndul că ce ochi au să facă Mustețea și Panait cînd or vedea că barul lor restaurant s-a topit.
DUDAU : Să nu te vîd eu cu cătușe la mîini...
OARA : La urma urmelor merită. Să te uiți la ele. (Visînd) Parcă sînt zîne. Ziua femei obișnuite, necăjite, muncite, iar noaptea zîne.
MARIA : Să mergem. Acum căzuși tu în patima pâlăvrăgelii !
OARA (trezită) : Ai dreptate, să mergem.
DUDAU : Stați nițel, pînă mă îmbrac și eu...
OARA : Vrei să dormi îmbrăcat ? !
DUDAU : Vreau să te însoțesc. Ce te-ai face la puscărie fără mine ?
MARIA : Aș dărima, cu mîinile mele, pușcăria aia...

CORTINA

TABLOUL VII

Decorul simplificat la maximum reprezintă curtea primăriei. Dimineata. În scenă se află Mustețea, Panait, Buligă și Beșleagă. Toți au cite un hîrleț în afară de Panait care ține în fiecare mînă cite unul. Atmosferă de tensiune și nervozitate.

MUSTEȚEA : Steagul 'loarăți, mă ?

PANAIT : Ce steag ?

MUSTEȚEA : Al Republicii.

PANAIT : Era nevoie ?

MUSTEȚEA (îl înșină) : Era nevoie... Păi cum să nu fie nevoie ! N-a rămas vorba că ne adunăm, cu mic cu mare, și pornim încolonați cu steagu-n frunte ?

PANAIT : Și dac-a fost ? Ce mă tragi pe mine la răspundere ? Eu sînt vinovat că nu s-a răspuns la apel ? Eu sînt vinovat că nu e steag ?

BULIGĂ (sătul pînă-n gît) : Of, tovarăși ce de-a mai discuții de pomana dracului ! Aflați că steagu-l luă tovarășa primar încă d-aseară.

PANAIT : Și unde-l duse ?

BULIGĂ : Nu știu ; îl făcu sul și plecă cu el la subțioară.

PANAIT : Ieri nu s-a hotărît că totuși ne-apucăm de restaurant ? Și primăreasa și Chiva, cu toată mia lor de femei, n-au zis : „Bine, vă facem hatîru' și ne-apucăm de restaurant“ ?

BULIGĂ (sceptic) : Dea ăl de sus să fie-asa ; să nu se joace cu noi.

MUSTEȚEA : Cum adică ?

BULIGĂ : Cum auziși.

PANAIT : Ai mirosit ceva cum că vor să ne tragă pe sfoară ?

BESLEAGĂ (Casandrá) : S-arată semne Panait, s-arată semne. Dacă n-o să fie azi o dimineată de pomină mie să nu-mi mai zici Ilie Beșleagă, să-mi zici Ilie Blegu'. Așa că bine făcuși că luași doi hîrleți ; o să nădușești și pentru ăi care n-o să vină.

PANAIT : Un hîrleț îl adusei pentru tovarășul Sfîrtocea de la județ ; dumnealui îi lăsam cîntea să dea prima lovitură la temelie.

BESLEAGĂ : S-o dea sănătos, numa' că (Privește în jur) nu prea vîd față de cine-o s-o dea. Era vorba că de-aici va porni o coloană lungă de-o juma' de uliță, cu primaru-n frunte, spre locul cu pricina ; nu așa era vorba ?

MUSTEȚEA : Ba așa.

BESLEAGĂ : Ia coloana de unde nu-i, ia-o pe Oara de unde nu-i...

BULIGĂ : S-or fi dus direct acolo.

MUSTEȚEA (răstit) : Și cine-ar trebui s-o știe mai cu precizie dacă nu tu, secretarul consiliului popular ?

BULIGĂ : Numai subalternii au de dat socoteală încotro se duc. Nea Ilie, dă-te rog o fugă și vezi poate s-au adunat la restaurant.

BESLEAGĂ : Care restaurant ? !

PANAIT : Care-o să-l facem, ce naiba !

BESLEAGĂ : Aa ! Bine, dau ; și-n caz că sînt ?

MUSTEȚEA : Te-ntorci într-un suflet și raportezi. Da' repede că acu' pică tovarășu' Sfirtocea. (Beșleagă iese) Toată afacerea mi se pare nițelul suspectă, fraților...

BULIGĂ : De unde pină unde !

MUSTEȚEA : Pe voi nu vă izbi faptul că nu e nici țipenie în timp ce altă dată, duminicile, e o forfotă nemaipomenită ? Mai ales unde sînt femeile ? Parcă le-nghiți pămîntu'.

PANAIT : E într-adevăr cam suspectă toată afacerea.

MUSTEȚEA : Și pe mine mă paște gîndu' ăsta... (Lui Buligă) Oara ți-a zis ceva, cumva, de restaurant ?

BULIGĂ : Absolut nimic ! Adică m-a întrebat atunci cînd mă păștea gîndu' să mă leapăd de voi dacă n-aș vrea să preiau conducerea complexului puericol...

PANAIT : Puericol ? !

MUSTEȚEA : Ce complex ? (lui Panait) Panait, în proiectul de deviz ai prevăzut așa ceva fără să ne fi spus și nouă ?

PANAIT : Nu ți-e bine ? Adică să-mi transform barmanu' și chelnerii în dădace pentru copii ?

MUSTEȚEA : Credeam că ai descoperit, tu, o metodă nouă de educație.

BULIGĂ : Zicea c-o să am și leafa mărită cu vreo două sutare.

MUSTEȚEA (ironic) : Poate e-ai face mai multă treabă ștergînd copiii la nas.

BULIGĂ (sincer) : Și eu cred că da. La casierie cînd pun mina pe bani parc-apuc un fier incins (Intră Beșleagă în fugă).

MUSTEȚEA (cum îl vede) : E, le-ai dat de urmă ?

BESLEAGĂ : Lu' dracu' poate.

PANAIT : Cum așa ?

BESLEAGĂ : Unde este materialu' ?

MUSTEȚEA : Ce material ?

BESLEAGĂ : Cu care să pornim construcția...

PANAIT : Pui și dumneata întrebări prostești ; la locu' amplasamentului, unde să fie !

BESLEAGĂ : O fi fost, da' eu nu văzui nimic, nici o cărămidă, nici un lemn, nici o surcea barim...

PANAIT (fioros) : În viața mea n-am tăiat un pui de găină, da' pe domnu' paznie Bucă am să-l jupoi de viu cu minile mele, și-abia după-ai, am să-l dau pe mina autorităților să-l mai jupoaie odată. Să mergem în cercetare.

MUSTEȚEA : Și dacă pică tovarășu' Sfirtocea ?

PANAIT : Așa e, momentu' festiv. Mai bucuru' mi-aș organiza moment festiv la propriu' meu mormînt. Nea Ilie, rămii dumneata aici cît lipsim noi : la nevoie să-l înțimpini pe tovarășu' Sfirtocea, și vezi ce-ți iese pe gură...

BESLEAGĂ : Rămîn, ș-o să-mi iasă numa' ce e frumos.

MUSTEȚEA : Să-i spui că mai avem cîțiva oameni de mobilizat și că venim îndată.

BESLEAGĂ : Îi spun.

PANAIT : Să mergem fine-ar norocu' de ris să ne fie (Ies, apare Bucă. Se întinde, cascade. Se vede că abia s-a trezit din somn).

BESLEAGĂ : Bucă, dispari că de te prinde Panait te jupoaie și te dă și pe mina altora să-ți mai ia un rînd de piele...

BUCĂ : Pentru ?

BESLEAGĂ : A dispărut materialu'.

BUCĂ : Că nu l-oi fi luat eu ! Erau două vagoane. Pot dovedi oricînd că nu m-am clintit de pe stiva de lăzi din spatele bufetului ; dormii pîn-acu'...

BESLEAGĂ : Ce-o să-ți mai țînească ție, pe nas, aghioasele din timpu' serviciului !...

BUCĂ : Dacă nu capăt o primă trintesc un scandal ce nu s-a pomenit !

BESLEAGĂ : Bucă, tu ai căpiat !

BUCĂ : Mi s-a trasat sarcină să dorm, să nu văd și să n-aud nimic. Am îndeplinit-o în cele mai bune condiții ; că rar găsești oameni așa de conștiincioși ca mine...

BESLEAGĂ : Cînd e vorba de somn, te cred Bucă, te cred...

BUCĂ : Mai înii rămase o sarcină. Da' asta e grea de tot.

BESLEAGĂ : Ce sarcină mă, Bucă ?

BUCĂ : Să joc teatru și să induc în iroare. Mă duc la căminul cultural. Le văzuși acolo, pîzînd intrarea pe Rada și pe Floarea ?

BESLEAGĂ : Le văzui. Stau înfipte ca două monamente. Parcă ți-e și frică să te uiți la ele, că te ia cu groază...

BUCĂ : Înseamnă că totu' se desfășoară conform programului stabilit dinainte.

BESLEAGĂ (intrigat) : Bucă, tu-mi ascunzi ceva ! Nu s-ar cuveni să-mi spui și mie ?

BUCĂ (sentențios) : Într-o bătălie, Beșleagă, fiecare își are porția lui de secret. Nu știe dreapta ce face stînga și invers. (Iese.)

BESLEAGĂ (de unul singur) : Al dracu' Bucă ! Prost, prost, da' le brodește... (Apar Oara și Nineta Paraschiv. Beșleagă se dă pe după un colț și, neobservat, trage cu urechea)

OARA (îngrijorată) : Ești convinsă că n-are să iasă scandal ?

NINETA : Pentru ce să iasă scandal !

OARA : Oricum, să schimb, așa peste noapte, destinația a două vagoane de materiale...

NINETA : Îți repet : avem aprobarea tovarășului Sfirtocea ; i-a suris ideea și s-a lăsat convins...

OARA : Mai mult ca să-ți faci duminale plăcere, cred...

NINETA : N-aș jura că nu este așa. Dar asta nu are importanță ; important e că am pornit-o repede și bine. Și cînd rezultatul e bun nu mai stă nimeni să te judece. În orice caz, de cînd lucrez ca arhitectă la județ nu am trecut printr-o astfel de împrejurare !

OARA : Te pomenești că te și amuză !

NINETA : Da, pe undeva mă și amuză. (Mică pauză) Oară : aș avea și o rugă-minte...

OARA : Oricînd și orice, Ninetă.

NINETA : Lasă-mă pe mine să execut picturile.

OARA : Picturile ! Ce fel de picturi !

NINETA : Mă gîndesc să împodobim toți pereții de la cămin, creșă, dispensar cu basme, cu povești... Copilul să pășească într-o lume fermecată...

OARA : Mi-e frică să nu ne coste și cămașa de pe noi „lumea” asta.

NINETA : Nu vă costă nici un ban, nici măcar culorile.

OARA : Și te pricepi ? Dacă o să iasă cine știe ce nîzgăleală ?

NINETA (rîde) : Cred că mă mai pricep : primul an de învățămînt superior l-am urmat la Institutul de Arte Plastice.

OARA : De ce nu și ultimul ?

NINETA : M-au exmatriculat. Pentru atitudine ireverențioasă la adresa unui distins cadru didactic și pictor de talie cel puțin europeană.

OARA : I-ai zis-o de la obraz ?

NINETA : L-am și plesnit peste obraz.

OARA : Maică Precistă !

NINETA : Își deschisese o expoziție. La vernisaj critici peste critici, lume subțire, ah-uri, oh-uri — mă rog, așa cum se întîmplă la astfel de evenimente. Nu știu, fie s-o facă pe popularul, fie să mă determine să-i vizitez. Înșfîrșit, atelierul, mă întreabă eu glas tare : „Ei, Nineta Paraschiv, ce părere-ai ?” „Maestre, zic, arta dumneavoastră de a vă bate joc de oameni este pur și simplu genială”.

OARA : În gura mare ?

NINETA : Cred că am fost auzită și din stradă.

OARA (rîzînd) : Și el ? Ce ți-a răspuns ?

NINETA : Mi-a ars o palmă de mi-a întunecat vederea. Firește, i-am întors-o pe loc. Și cu asta cariera mea de pictor, abia începută, a luat sfîrșit, m-au dat afară.

OARA : Nu-ți pare rău ?

NINETA : Nu-mi pare. O Românie cu comunele sistematizate va fi cea mai formidabilă și frumoasă pictură de pe pămînt. Iar sistematizare fără arhitecți se concepe ? Nu se poate concepe, tovarășă primar ! Așa că poartă-te cu binîșorul.

OARA : Mă port, sigur că mă port. Ba mai mult, accept să-mi pietezi și pereții. Da' să rămînem înțelese : pe gratis.

NINETA : Nici un cinci bani... Hm, proiect pe gratis, pictură pe gratis, materiale luate cu hăpca : umblați după chilipiruri...

OARA : Ce să-i faci, ne-au învățat și pe noi alții cu sistemul ăsta...

BEȘLEAGĂ (se apropie) : Bună dimineața ! De oameni mai aveți nevoie ?

OARA : Oricînd e nevoie. De ce-ntrahi ?

BEȘLEAGĂ : O cîrmesc spre voi. Nu-mi vine să stau așa, popîndău și fără orientare...

OARA : Știi unde să te duci sau te orientez eu ?

BEȘLEAGĂ : Prinsei mișcarea. Da' lui Mustețea și Panait nu le spusei nimic. (Iese)

NINETA : Cam indiferentă față de noul partizan !

OARA : Nu-mi face mie personal nici o favoare (Apare Duța)

DUȚA : Vin Mustețea și Panait. Vă caută. Turbară de tot.

NINETA : Au aflat ceva ?

DUȚA : N-am vorbit cu ei, așa că nu știu, da' nu cred. Bat pe la porți și-i iscodesc pe copii cum că unde le sînt mămicile. Să-i vezi ce mutre fac cînd li se răspunde : „La cămin, nene, la ședință”.

OARA : Mergem pe șantier, să nu dea de noi.

NINETA : Aș propune să ne incuiem la tine în birou și să stabilim inventarul necesar. Gîndește-te că au să ne trebuiască sute de lucruri.

OARA : M-am gîndit. Dealtfel timplarii mi-au promis că în două-trei săptămîni vor fi gata cu pătuțurile. Crățiți și oale pentru bucătărie, așternuturi și ce-o mai fi de adus mai aducem și de pe-acasă ; Chiva și Maria Tereacă răspund de treaba asta. Cu instrumentarul medical pentru dispensar va fi cel mai greu de rezolvat.

NINETA : Peste cităva vreme se va da în folosință noul spital : proiectant Nineta Paraschiv !...

OARA : Și cu ce ne încălzește pe noi ?

NINETA : Cu o parte din aparatura vechiului spital care se va desființa : aranjăm cu șefii de la județ să v-o transfere vouă.

OARA : Sînt eu chilipirgioaică însă chiar atîta succes, categorie n-o să am.

NINETA : Ne ducem pe capul lor și... mai cu muncă de lămurire, mai cu niște ochiade, că de oameni sîntem, o să-i convingem.

OARA : Eu, primar, și să uez de mijloace atît de ieftine ? Nici nu mă gîndesc. Ș-apoi nici n-aș ști cum s-o fac ; așa ?... (Cîipește din ambii ochi. Risete)

NINETA : Încă n-ai aflat că istorie fără ochiade nu există ?

OARA : Precum știi diplome superioare nu am ; e normal să fi rămas în urmă cu învățătura...

DUȚA (care privește undeva cu atenție) : Maică, măiculiță, fugiți că vin, val-virtej, Mustețea și Panait. Fi văd cum s-apropie.

OARA : Repede că dacă ne dibuie nu mai scăpăm de ei. (Către Duța) Nici un cuvînt...

DUȚA : Cînd e vorba de minciuni și lui dracu' îi iau mințile.

OARA (Ninetei care se îndreaptă spre ieșire) : Nu pe-acolo că dăm nas în nas cu ei ; pe aici. (Ies)

DUȚA (cu minile în șolduri) : Ș-acum să poftescă zmeii !... (Între Mustețea și Panait) MUSTEȚEA (ștergîndu-și transpirația) : E, unde sînt mă, unde sînt ? Dacă-ți spun că ai vedenii și tu nu mă crezi !...

PANAIT (căutînd cu privirile) : N-ar fi de mirare. Se petrec atîtea lucruri misterioase de parcă chestia aia cu invadatorii ar fi adevăru-adevărat. (Ton de copil neputincios) Îmi vijiiie capu' și gata. Pe mine să nu mai contezi. Preia steagu' și ține-o tot înainte... MUSTEȚEA (văzînd-o pe Duța) : Unde sînt Duță, unde sînt, că aci fură precis.

DUȚA : Da pe cine căutați, oameni buni ?
MUSTEȚEA (rugător) : Fii cinstită și sinceră
Duță, nu mai face și tu pe nebuna. (Izbuc-
nește) Că-n comuna asta toată lumea face pe
nebuna...

DUȚA (microasă) : Oameni buni, da pe cine
căutați ?

PANAIT (cu un soi de rătăcire) : Pe primă-
reasă, pe arhitecturasă, pe profesoreasă...
(Scuipă) Doamne, nu-mi lua mințile doamne,
că mai am nevoie de ele ; barim să treacă
inventarul...

DUȚA : Sărăcuții de voi, mi-e așa de milă !
Duceți-vă la cămin : acolo sint precis. Da'
mai repede că dacă vă mai văd mult mă
pui pă plins și nu mă mai opresc pînă la
miezu' nopții (Își șterge ochii.)

MUSTEȚEA (deconcertat) : Ce-i facem Pa-
naite, ne ducem și la cămin ?

PANAIT (tonul de mai sus) : Eu aș minca
o rată pe varză sau aș striga o lozincă : Nu
vă jucați cu oltencele ! sau, mai bine, mi-aș
căra cițiva pumni după ceafă...

MUSTEȚEA (îl ia de braț) : E o ncercare
mare, da' o să ieșim căliți. (Îl îndreaptă spre
ieșire) Hai cu tata...

DUȚA : Du-l ușurel să nu i se zdruncine
creierii-n cap...

MUSTEȚEA (încet) : Ușurel, ușurel. Nu te
lăsa așa greu. Panaite, că și puterile mele
sint pe sfîrșite. (Răstit) Mă, n-auzi ? Tre-
zește-te ! (Îl împinge cu putere spre ieșire
în timp ce Duța ride)

DUȚA : Încăpurăți pe mina noastră ; vai de
sufletelul vostru, zmei ce-mi sinteți !...

CORTINA

TABLOUL VIII

Decorul prezintă intrarea în căminul cultural. Treptele — cît mai numeroase — ce duc
la intrare, să sugereze somptuozitatea clădirii. La ridicarea cortinei, în vîrfurile treptelor, de
o parte și de alta a intrării, se află Rada Gulă și Floarea Pacoste. Amîndouă au cite
un ciomag mai înalt de două ori cît ele pe care-l țin în chip de halebardă. În atitudinea
lor au ceva din încremenirea unor statui. Bucă apare căscind și întinzîndu-și oasele.
Se oprește la piciorul scării și, cîteva clipe le privește, ca fermecat, pe cele două femei
care rămîn tot cu privirile fixe fără a-i da nici o atenție.

BUCĂ (cu capul dat pe spate le admiră) :
Așa tablou n-am văzut de cînd mama m-a
făcut. Bă, parc-ați fi turnate din ciment.
Păi la o nevoie ați fi bune și de linia in-
tîia ! (De sus, absolut nici o mișcare. Bucă
urcă încet treptele și dă să intre. Cele două
ciomege i se încrucișează, lent, sub nas, so-
lemn.) Lăsați-mă să intru.

BADA (fără să se uite la el) : Un' să intri,
Bucă ?

BUCĂ : În cămin.

FLOAREA (de asemenea fără să privească) :
Pentru ce ?

BUCĂ (se gîndește) : Ca să mă culturalizez,
de-o pildă. Azi e duminică și toate dumi-
niciile, cînd nu e campanie agricolă sint în-
chinată culturalizării maselor de țărani coope-
ratori.

RADA : Nu e voie.

BUCĂ : Cum vine aia „nu e voie !“

FLOAREA : Așa, fiindcă nu e voie.

BUCĂ : E secret ?

RADA : Foarte secret.

BUCĂ : Voi știți că am dreptul să port și
pistol ? (Se face că-l caută deși, evident,
nu are.)

FLOAREA : Da' targă luași cu tine ?

BUCĂ : La ce mi-ar trebui targă !

RADA : Păi cînd te-or lua astea în fabrică
(Ciomegele aproape că-i gîdilă vîrfurile nasu-
lui) mai poți ajunge pe picioarele tele la
dispensar ?

FLOAREA : Nu, săracu', n-o să mai poată.

BUCĂ : Și dacă v-aș spune că am sarcină
să joc teatru ?

RADA : O fi, da' noi n-avem sarcină să te
lăsăm...

FLOAREA : ...Înăuntru. Poți juca aci, afară,
pin' te-o apuca amețala ; ai loc destul și-apoi
ne-am mai distra și noi că-nțepenirăm șezînd
ca niște momii.

RADA : Hai, joacă măcar sirba popilor din
cărută.

BUCĂ : Habar n-aveți ce teatru am eu sar-
cină să joc.

RADA : Te privește ; noi avem sarcina
noastră de care nici tu n-ai habar. Mai bine

USEALA de drum, c-aşa simţim o nevoie să facem niţică mişcare. (Ciomegele iar se apropie de nasul lui Bucă) să ne mai desmormim... (Bucă, prudent, coboară treptele de-a-nădăratelea).

BUCA (priveşte spre culise apoi către Rada şi Floarea): Acu' o să-nceapă şi reprezentanţia; s-apropie păcăliţii.

FLOAREA: Tu pe noi să nu ne păcăleşti, că le vezi cit sint de mari (se agită ciomegele).

RADA: Să te ferească sfinţii de bătaia muierescă. Bucă... (Apar Musteţea şi Panait. Figurile răvăşite, transpiraţi, trişti. Văzându-l pe Bucă, mutrele lor devin fiorose. Amindoi se apropie ameninţători de el).

BUCA (speriat dar neuitându-şi... sarcina): Bine că v-am găsit. Şi cit vă căutaî, doamne, cit vă căutaî! Aici, la cămin, se întâmplă ceva foarte putred şi foarte suspect. Auzi, să n-aibe omu' voie să intre şi să s-adape la cultură dacă-şi simte gîtu' fript de sete! (Văzându-i că-l privesc în tăcere parcă se simte şi mai pierdut) Ei, ce ziceţi de treaba asta, stimaţi tovarăşi, nu-i aşa că şi dumneavoastră vi se pare suspectă?

PANAIT (glas stins şi milos): Bucă, dacă mai eşti mistic rosteşte-ţi rugăciunea cea din urmă.

BUCA (se închină): Asta mi-e crucea că nu sint mistic, şi n-am de ce să mi-o rostesc. PANAIT (ca mai sus): Ba ai Bucă, ba ai. Că mi-am luat angajamentu' să te jupoi de şapte piei şi să te dau pe mina autorităţilor să-ţi mai ia ş-alea un rînd.

BUCA: Pot să aflu şi eu ce legătură are angajamentu' dumitale cu pieile mele?

MUSTEŢEA: Unde sint materialele pentru restaurant şi pentru bar, Bucă?

PANAIT: Unde ne sint femeile, Bucă?

BUCA: Materialele? Zău dacă ştiu! Cit despre femei nu mă ţin băierile s-o păzesc p-a mea dar p-ale altora.

MUSTEŢEA: Atunci ce mi-ai păzit, Bucă? Porcii, giştele?

BUCA (trecînd la ofensivă): Uite că n-am păzit, uite c-am dormit.

PANAIT (şi Musteţea într-un glas): Ai dormit?

MUSTEŢEA: O mai şi recunoşti cu glas tare, nenorocinle?

BUCA: Daa, o recunosc, fiindcă pe frontu' construcţiei socialiste eu sint un soldat disciplinat; sarcina mai întîi de toate... Mă-n-trebaţi de femei? Cu nasu' meu de copoi le-am dibuit; acolo sint. (Arată spre intrarea căminului) Asta vrusei să vă raporteze da' fu chip să scot o vorbă? (Musteţea şi Panait parcă abia acum realizează prezenţa celor două femei. Urcă spre ele cam cu aceeaşi mutră pe care o făcuse şi Bucă. Se opresc în faţa lor şi, citeva clipe, se înfruntă cu privirile.)

MUSTEŢEA (rostind rar, cu solemnitate): La o parte din drumul nostru. (Ciomegele se încrucişează.)

RADA: Drumu' vostru pin'aici. Fu...

FLOAREA (idem): Şi se termină. (momente de tăcere.)

MUSTEŢEA (lui Panait): Panaite, zii şi tu ceva.

PANAIT: Bucă, dă fuga de chiamă miliţianu'.

RADA: Puteţi chema şi rigimentu' doi de infanterie călare unde ş-a rupt bărbatu-miu picioru' cînd a făcut armata că tot nu ne mişcăm de-aci.

FLOAREA: O poziţie odată cucerită n-o lăsam din mină nici moarte.

PANAIT: Măcar să ne-aruncăm privirile.

RADA: Cu secretu' nu se glumeşte...

MUSTEŢEA (ispită): Şi eu care tocmai mă gîndeam că, la prima ocazie, să vă promovez...

FLOAREA: Adică, ce?

MUSTEŢEA: Şefe de echipă. Dup-ai-a, dacă vă dovedeaţi cu capacitate şi spirit organizatoric, vă ridicam la rang de brigadiere.

RADA: Basmе cu cocosu' roşu.

FLOAREA: De bună voie nu pupăm noi promovare de la voi.

RADA: Aşa că rămînem pe poziţia cucerită.

MUSTEŢEA: Bine, de acord, da' barîm chemaţi-o pe Oara piuă afară; numa' un pic...

RADA: Cu neputinţă.

FLOAREA: Consemnu'e să nu intre nimeni da' nici să iasă cineva.

MUSTEŢEA: Frate Panaite, asta e o comedie de pomină; cea mai comedioasă comedie.

PANAIT: Zii comedie cu oltence şi pace. Piuă şi tovarăşu' Sfîrtocea cit e el de serios, mă face să-mi pierd încrederea în oameni. Să nu catadicsească să vină, deşi mi-a promis că-l apucă lumina zilei aici!

BUCA: Tovarăşu' Sfîrtocea! Hă, hă, hă! Păi dumnealui... e, he, he, he.

MUSTEŢEA: Ce-mi ragi ca un măgar, Bucă.

PANAIT: Lasă-l, poate-o fi ştiînd ceva. Stii ceva, concret, Bucă?

BUCA (se loveşte cu palma peste gură): Nimic; mă trezii şi eu vorbind ca prostu'. Acum mă duc că am treabă. Vă las cu bine.

MUSTEŢEA: Unde, mă, ai treabă?

BUCA (parcă-l mănîncă limba să spună ade-vărul dar se abţine): Acolo unde fi-miu o să capete, precis, o juma' de kil de lapte pe zi, acolo am treabă, na! (Iese)

PANAIT: L-o fi dînd la fun internat?

MUSTEŢEA (se aşază pe trepte): Naiba să-l pieptene. Parcă mai pricepi ceva la oamenii ăştia pe ziua de azi! Sezi şi tu. (Arată spre intrarea căminului) Că tovarăşele noastre femei n-o să zacă-n şedinţă pină diseară. La Adunările generale, cum trece de două ceasuri, se foiesc şi se succese de parc-ar avea praf de puşcă sub ele.

PANAIT (se aşază): Depinde cum li se năzare...

MUSTEŢEA: Auzi, Panaite?

PANAIT: Aud, Musteţeo.

MUSTEŢEA: Mă, ce-ar fi s-adunăm toţi copiii din comună, să-i aducem aici şi să-i

USEM să chirie de foame? Să vezi cum ar ieși madamele noastre! Glonț ar ieși.

RADA (căt-re Floarea): Floreo, o fi adevărat că s-au isprăvit locurile de veci la cimitir, că s-a strimtat?

FLOAREA: Adevărat. Că-o să se ia cam fojuma de pogon de la ceapeu, să-l lărgească.

MUSTEȚEA: Ce facee! Eu să dau din al mai bun pământ pentru morți? Taiat în bucăți și nu dau; îl păstrez pentru ai vii.

RADA: Ba o să dai că o să fii primu' care-o să ai nevoie.

MUSTEȚEA: Așa mă planificaești tu? Să fii primu'?

RADA: Păi după pozna cu copiii crezi că ț-ar mai rămâne mult de trăit? Și doar n-o să te ardem, că ne-ar fi milă de tine.

PANAIT: Ne-ngrădără, bă!

MUSTEȚEA (oftind): Rău de tot. (Întră Dudău. Văzindu-i dă să se întoarcă. Sare după el) Stai o țiră, Grigore, unde fugi! (Sare și Panait și-l apucă de braț.)

PANAIT: Unde ț-i-e muiera, mă?

DUDĂU: Tovarășa primar; așa e corect.

MUSTEȚEA (lui Dudău): Puțin ne pasă, dacă e corect sau nu. De ce primaru' nu e de găsit, asta ne roade.

PANAIT: Atita iresponsabilitate la un conducător taman într-o zi măreată pentru viitoru' comunei este de neimaginat.

DUDĂU: Ești sigur că în clipa asta nu croiește alt viitor comunei?

MUSTEȚEA: Fără noi! Nu există.

DUDĂU: Poate că există.

PANAIT: Ș-asta o face pe enigmaticu'; bă, mai sinteți mulți secretoși pe raza Gușoeștilor? (Întră Oara, Maria, Chiva, Nineta).

OARA (aluzie la Mustețea și Panait, chipurile foc de supărată): Nemaipomenit! Uite-i unde erau! Și noi care-i căutam de cinci ceasuri încheiate...

MARIA: De azi noapte...

MUSTEȚEA (uluit): Voi pe noi?

OARA: Am scotocit toată comuna. Tovarășu' Sfirtocea e Dunăre...

PANAIT (la fel de uluit): Cînd a venit?

OARA: De dimineață, așa după cum a promis.

MUSTEȚEA: Și?

OARA: V-am așteptat cit v-am așteptat apoi v-am căutat; mulțimea începuse să murmure, că ce pierdem timpu' cînd avem atîtea de făcut! Ei și dacă văzurăm așa îi dădurăm drumu'!... Pină și tovarășu Sfirtocea făcu trei rînduri de bătături în podul palmelor trăgînd de coada tirnăcopului.

PANAIT (rază de speranță): La restaurant...

OARA: Da de unde! Ce, ne pricepem noi, femeile la așa ceva?

MUSTEȚEA: Atunci? Și-n ce gaură de șarpe vă băgarăți voi, femeile, de nu se văzu picior în toată comuna pe ziua de azi?

DUDĂU: Sint în cămin, ce le mai întrebi?

PANAIT: Sigur, să pună la cale și să aplice planurile lor rupte de realitate.

MUSTEȚEA: Cu neputință; n-o cred în ruptu' capului.

PANAIT: Mai degrabă ne lăsăm zidiți, de vii, ca nevasta lu' Manole, decît să se-n-timple așa ceva.

OARA: Dacă țineți neapărat să se mai nască o legendă vă oferim prilejul...

CHIVA: Însă grăbiți-vă că zidurile noastre nu se dărimă și cînd vom ajunge cu ele la acoperiș o să fie mai greu.

MUSTEȚEA: Panaite, rămăserăm singuri Panaite. Tu-ți dai seama că rămăserăm singuri sau nu-ți dai seama?

PANAIT: Mi se pare mie, ori ai de gînd să părăsești cauza?

OARA: Se alătură alteia mai bune.

MUSTEȚEA: Panaite, n-am încotro. Drumul meu e alături de ele. Vrei să mă lase cu porumbu', cu sfecla, cu floarea soarelui ne-prăsite?

OARA: Să nu exagerăm.

MUSTEȚEA: Barim acum am dreptu' să intru în cămin, să iau parte la întrunirea lor, eventual să le zic ș-un mic cuvînt de înflăcărare?

OARA: Poate cu fapta să le-nflăcărezi: pentru cuvînt e cam tîrziu; s-a rostii.

MUSTEȚEA: Cum ați?

OARA: Ai să vezi îndată. (Radei și Floarei care, în timpul desfășurării scenei, au rămas tot în chip de statuie) Dodă Radă, Dodă Floare, arătați-le și dumnealor de ce sint în stare năzdrăvanele noastre. (Cele două femei, parcă însuflețite la comandă, aruncă ciomegele.)

RADA (coborînd treptele): Căminu' e gol.

FLOAREA (idem): Femeile sint pe șantier de azi noapte.

OARA (lui Mustețea și Panait): V-ați lămurit?

MARIA: Apăi dacă nici acum nu s-au lămurit îi trimitem la a mai înaltă academie să le curețe mîntea...

MUSTEȚEA (avînt mobilizator): Panaite, înainte, că-napoi nu e de noi! (Amîndoi se îndreaptă parcă în transă, către ieșire.)

PANAIT: Curată comedie cu oltence! Bine-a zis Maria Tereacă: nu vă jucați cu ele că vă frigeti. (Întră Duța val-virtej.)

DUȚA: Se termină cu risu'! Vai de mine și de mine tare mi-era poftă să-i trag și eu o porție!... (Mustețea și Panait se întorc.)

MUSTEȚEA: Oară, tot rămase pe-a voastră, încăi zî-ne-avea să ridem în cor...

OARA (se urcă pe trepte): Odată și-odată, dacă mi-o sta în putere, am să propun ca risul să fie-nscris în cartea legilor, drept lege de căpătii.

VOCI: Te susținem și de pe-acum te votăm! (toți cei din scenă explodează în ris).

OARA (lui Dudău): Și tu o să mă votezi, Grigore?

DUDĂU: Și eu tovarășa primar... lumina mea, dragostea mea cea dintîi și cea de pe urmă (o îmbrățișează, ceilalți rid.)

ANTRACT

Însemnări aerizoare

de

Gh. Milețineanu

A vrea să fii original e o greșeală. A te strădui să fii original, cu tot dinadinsul, cu orice preț, e și mai rău, de neiertat! Original sau ești în chip spontan sau nu ești deloc. Există, desigur, și subterfugiul de a deveni cu deliberare original, din impuls polemic. E posibil să ajungi original, pe nesimțite, revendicându-te de la o nobilă tradiție. Cea mai perfidă subtilitate în materie de interpretare scenică „inedită” e să-ți asumi riscul de a fi original, sfortîndu-te să fii absolut fidel obiectului interpretării. Delimitîndu-te, adică, de tradiții îmbiesite prin suprapuneri, în timp, de poncife, denaturări și erori.

Care director de scenă are tăria să-și refuze pînă la capăt vanitatea de a se dori un innoitor în tălmăcirile sale scenice ori măcar de a și le visa „personale”, pline de prospețime?

În noi înșine, modești, obscuri salariați artistici, ființează însă frîne puternice, inhibiții irezistibile, care ne paralizează cu totul orice tentativă de concepție revoluționară asupra teatrului și dramaturgiei. Nu cumva ceea ce am gîndit a fost prea-prea? Nu cumva am sărit peste cal? Nu cumva ne arătăm neobrăzați față de uzanțe? Nu cumva ne arătăm sfidători? Nu cumva năucim publicul, în loc să-l eucерim? Nu cumva ne expunem oprobriului spectatorilor? Nu vom rămîne cumva neînțeleși?

Forța prejudecăților care trec drept adevăruri de bun-simț, drept evidențe strigătoare la cer, vehiculate cu bună-credință de meseriași, în inocența lor, să-i zicem, simplitate, e nimicitor strivitoare. Cel mai scurt drum între două puncte e linia dreaptă. Ce caută pe scenă geometriile ne-euclidiene? „Pe teatru asta nu se poate”.

„Pe teatru se face așa.”

Doi și cu doi fac patru; cercul e rotund, iar triumghiul are trei colțuri. Comedia e comică, drama e dramatică, tragedia e tragică; nu e nici înțelept, nici cuviincios să amesteci borcanele. Eroii pozitivi sînt oameni de treabă, eroii negativi sînt mișei, ergo: oamenii de treabă nu pot fi mișei. Și tot așa mereu mai departe, la infinit...

Proprile noastre reflexe de bună-creștere sînt, în teatru, de neînchipuit, irepresibile. Te întrebi citeodată cînd și cum au izbutit să se formeze; de adineauri și din nimic descoperi, trainic instalate în tine, idei preconcepute, tabieturi, manii, fixații bolnăvicioase în privința convențiilor scenice.

Istoria născocirilor epocale e, în arta spectacolului, istoria unor formidabile zguduirii ale obișnuințelor, pînă la deplina lor întoarcere pe dos. Revelația teatrală e, mai întotdeauna, răsturnare de tipic, izbitoră, scoatere — prin exacerbare aparent insolentă și prin dulce, tîmă-

uitoare agresiune — din calmul moțăitor care ține de lucrul cunoscut, ca și de cel ușor previzibil.

O viziune inovatoare într-un spectacol nu se poate înfăptui cu mînuși, cu jumătăți de măsură, cu circumspecție. Teatrul — cel adevărat, cel mare, și foarte rar — e o activitate care se exercită fără politețe și diplomatie în estetica lui. Cînd e chemată — și aptă — să cutremure, arta nu se poate mulțumi cu amendarea și ajustarea delicat preventivoare a datinilor culturale din bătrîni.

Cu prudență și tact nu e cu putință să fii într-adevăr modern, și e la fel de greu să-ți exprimi personalitatea. Pentru a ieși din rutină e nevoie de puțin trol.

Cîți cutează să-l minuiască?

Dar cîți dintre cei care-l minuiesc ne-au dovedit că se și pricep s-o facă?

Probabil că timiditățile profesionale ale regiei sînt, totuși, de binecuvîntat. Poate cineva crede cu atîta fermitate în justetea intuițiilor sale artistice, încît să nu se suspecteze nicicînd de impostură și de săvîrșiri abuzive?

Nu-i frumos să te vrei original, e încă mai urît să te căznești să fii.

Nu-i o rușine să nu fii original. Se poate face teatru bun și fără originalitate.

În atenția turiștilor români sau a altor persoane care călătoresc în străinătate cu autoturisme proprii

Pentru protejarea prin asigurare a automobilelor care au autovehiculele înmatriculate în R.S. România, pe timpul cît acestea circulă în afara teritoriului țării noastre, ADAS aplică o asigurare auto de factură specială, și anume asigurarea facultativă a autovehiculelor cu valabilitate numai în afara teritoriului R.S.R.

Această asigurare poate fi încheiată numai pentru autovehiculele înmatriculate în R.S. România.

Asigurarea se poate încheia pentru avarii sau pentru răspundere civilă ori — în unul și același contract — pentru ambele categorii de riscuri.

Asigurarea se poate încheia pe o perioadă de cel puțin o lună.

Răspunderea Administrației Asigurărilor de Stat începe din momentul ieșirii autovehiculului de pe teritoriul R. S. România (dar nu mai devreme de data cînd s-au plătit organului ADAS primele de asigurare și s-a întocmit contractul de asigurare).

Răspunderea încetează la ora 24 a zilei în care expiră perioada pentru care s-au plătit primele de asigurare (dar nu mai tîrziu de momentul intrării autovehiculului pe teritoriul R. S. România).

Autoturismele se asigură pentru avarii la valoarea lor, fără stabilirea de sume asigurate.

Asigurarea de răspundere civilă se încheie, de asemenea, fără stabilirea de sume asigurate, în caz de pagubă acordîndu-se despăgubiri în conformitate cu legislația de răspundere civilă, din țara unde s-a produs evenimentul asigurat.

În caz de producere a evenimentului asigurat, asigurații sînt obligați să înștiințeze neîntîrziat Centrala Administrației Asigurărilor de Stat, precum și :

— în caz de pagube la asigurarea pentru avarii, organizația de asigurare, prevăzută în contractul de asigurare, din țara respectivă ;

— în caz de pagube la asigurarea de răspundere civilă, Biroul asiguraților de autovehicule prevăzut în documentul internațional de asigurare care are aplicație în țara în care s-a produs accidentul.

În caz de pagube la asigurarea pentru avarii, despăgubirile reprezentînd costul reparațiilor necesare pentru continuarea călătoriei, inclusiv cheltuielile de transport la atelierul de reparații cel mai apropiat de locul accidentului care poate face reparația sau locul cel mai apropiat de adăpostire a autovehiculului (dacă acesta nu se poate deplasa prin forță proprie), se plătesc în străinătate, prin organizația de asigurare din țara respectivă, care efectuează aceste operațiuni din însărcinarea Administrației Asigurărilor de Stat, iar restul, dacă este cazul, în R. S. România.

În cazul în care călătoria nu poate fi continuată cu autovehiculul avariat, persoanelor care au efectuat voiajul ca pasageri li se plătesc, în străinătate, și cheltuielile de transport pe calea ferată (clasa a II-a), de la locul producerii evenimentului asigurat pînă la domiciliul asiguraților.

Prin persoane care au efectuat voiajul ca pasageri în autovehiculul asigurat, se înțeleg : asigurații, ceilalți soți și persoane care se află în întreținerea asiguraților.

La asigurarea pentru avarii, primele de asigurare se stabilesc în funcție de felul autovehiculului și de capacitatea cilindrică a acestuia, iar la asigurarea de răspundere civilă — pentru o perioadă de o lună — primele de asigurare sînt de: 170 de lei pentru statele socialiste (în afară de R.S.F. Iugoslavia și Cuba) și de 430 lei pentru celelalte state.

În asigurare pot fi cuprinse și pagubele produse în legătură cu utilizarea autovehiculelor la concursuri, întreceri sau antrenamente pentru acestea, precum și cazurile cînd autovehiculul este condus de alte persoane decît asigurații, plătiindu-se prime de asigurare suplimentare.

În cazul asigurării de răspundere civilă, despăgubirile plătite de ADAS se recuperează de la persoana răspunzătoare de producerea pagubei, respectiv conducătorul auto asigurat, numai în următoarele cazuri :

— cînd accidentul a fost produs cu intenție ;

— cînd accidentul a fost produs în timpul comiterii unor fapte incriminate de dispozițiile legale privind circulația pe drumurile publice ca infracțiuni săvîrșite cu intenție (chiar dacă aceste fapte nu s-au produs pe astfel de drumuri) sau în timpul comiterii unor infracțiuni săvîrșite cu intenție ;

— cînd accidentul a fost produs în timp ce autorul infracțiunii săvîrșite cu intenție încerca să se sustragă de la urmărire ;

— cînd persoana răspunzătoare de producerea pagubei a condus autovehiculul fără consimțămîntul asiguraților.

O REALIZARE TEHNICĂ DE PRESTIGIU
FRIGIDERUL CU COMPRESOR

„FRIGERO“

— „FRIGERO“ are un consum foarte redus de energie electrică de numai 0,18—0,30 lei în 24 h. ore.

— „FRIGERO“ are o funcționare sigură și silențioasă.

— Temperaturile din interiorul frigiderului se reglează prin termostat.

— Prețul de vânzare:

— FRIGERO — 140 l. lei 4.110 și 4.150

— FRIGERO SUPER — 180 l. lei 4.800

— FRIGERO LUX — 240 l. lei 5.700

aspiratorul Ideal

- Aspiratorul *IDEAL* vă scutește de efort și vă economisește timpul. Cu *IDEAL* se pot curăța: dușurile, pereții, mobila, covoarele, hainele, tapiteriile, radiatoarele și locurile mai greu accesibile.
- *IDEAL* poate fi utilizat și pentru pulverizarea lichidelor neinflamabile.
- *IDEAL* are un consum redus de energie electrică (15 bani pe oră).
- Prețul de vânzare: 800 lei și poate fi cumpărat cu plată în rate lunare.

